

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β'
Τεύχος 772
Παρασκευή
4 Οκτωβρίου 2002
Τιμή: 4 Ευρώ

Όχι πόλεμο
στο όνομά μας

Έρευνα:

Οι υποψήφιοι
Δήμαρχοι Αθηναίων
για τους ελεύθερους
χώρους της Αθήνας

- Η «προληπτική επίθεση» στο Ιράκ
- Το τείχος του αίσχους στο Ισραήλ
- Κράτος και διαφθορά
- Θεωρίες του κ. Ράμφου
- Φεστιβάλ Δράμας

ISSN 1108-9822

9 771108 982000

40

ΟΙ
ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ

1975-2002

ΟΛΑ ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

621
ΟΝΟΜΑΤΑ
ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

ΚΑΚΤΟΣ

Κ Υ Κ Λ Ο Φ Ο Ρ Ε Ι

Περίοδος Β' • Έτος 29ο • Τεύχος 772
Παρασκευή 4 Οκτωβρίου 2002

Τιμή τεύχους: 4 ευρώ

ANTI - ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα
Τηλ. 010 7232713 - 010 7232819
Fax: 010 7226107

ANTI ON-LINE: <http://www.anti.gr>

e-mail: chrapou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Νεφέλη Παπουτσάκη

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ: Εύη Ζήση

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Λεύκης 134, Κρυονέρι, τηλ. 010 6297600

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,

Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 200 ευρώ

Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 65 δολ. ΗΠΑ, ετήσια 130 δολ. ΗΠΑ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 6 ευρώ

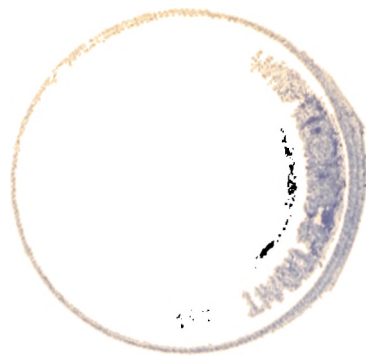
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.

Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. 0310 237463

13 ΙΑΝ. 2003

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: Πολίτες της πόλης	4
• Κώστας Κουφογιώργος: Γελοιογραφία	5
• ΑΝΤΗΝΩΡ: Εκλογές με προκρούστειες κλίνες και άλλα τινά...	6
• ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ	8
• Μάνος Στεφανίδης: Το Τραμ το τελευταίο (τους)	12
• Μάνος Στεφανίδης: Φάτσες και ιδέες	14
• Όλγα Φωτακοπούλου: Ένα μικρό τεστ για τη Δημαρχία	16
• Βασίλης Μαρουλάς: Τοπική αυτοδιοίκηση: Παντού υπάρχει ένας μύθος	24
• Δ.Ζ. Παπανικολάου: Οι αξιότιμοι υποψήφιοι δήμαρχοι	26
• Όλγα Φωτακοπούλου: Το συσσίτιο του «κοινωνικού προσώπου»	28
• Μελίτη Κοντογιώργη: Όταν κολλάγαμε τ' αυτιά μας με logo	30
• Μανόλης Καρέλλης: Η έκθεση για τη διαφθορά, οι βλάκες και οι οικοκατάληκτοί των	32
• Αλέξανδρος Καζαμίας: Το δόγμα Μακβέθ	34
• Carl Dundas: Κάτω από το νέο τείχος του αίσχους	37
• Misha Glenny: Εκλογές στην ΠΓΔΜ: χωρίς πολλούς νεκρούς	40
• Αλέκος Τζιόλας: Διήγματα ενός μεγαλόσχημου ράμφους	43
• Αρχίσαν τα ματς από τον Ν. Πρωινό	47
• ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ	48
• ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	49
• Ισιμήνη Ραντούλοβιτς: Η Οδύσσεια της σερβοκροατικής γλώσσας	54
• Δημήτρης Χαρίτος: 25ο Φεστιβάλ ταινιών μικρού μήκους Δράμας	58
• Γρηγόρης Ιωαννίδης: Ο Έμπορος της Βενετίας από το ΔΗΠΕΘΕ Κέρκυρας	60
• Ε. Μουντράκη: Θεατρικά μουσικά δρώμενα από την Ιαπωνία στο Ηρώδειο	61
• Μάνος Στεφανίδης: Αρχιτεκτονική και επιθυμία	62
• ΒΙΒΛΙΟ	63
• Και τα λοιπά από τον Ηλία Ακριβάκη	66

Σκίτσο εξωφύλλου: Κώστας Κουφογιώργος

ΠΟΛΙΤΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

ΣΕ ΛΙΓΕΣ ΜΕΡΕΣ θα προσέλθουμε στις κάλπες να εκλέξουμε εκπροσώπους για την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Την όλο και πιο λίγο «τοπική», την ακόμα λιγότερο «αυτοδιοίκηση».

ΣΗΜΕΡΑ με την τυπική μόνον κατάκτηση της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και τη σταδιακή αφαίρεση από αυτήν όλων των ουσιαστικών αρμοδιοτήτων και των πόρων υπέρ των Περιφερειών, το αίτημα για ουσιαστική Αυτοδιοίκηση μοιάζει να είναι έωλο:

Ο ΔΙΚΟΜΜΑΤΙΣΜΟΣ έχει επιδείξει μια εντυπωσιακή, χαμαιλέοντεια δυνατότητα επιβίωσης, μετάλλαξης και γιγάντωσης, καταλαμβάνοντας έτσι ζωτικό χώρο από τους θεσμούς. Αυτό συμβαίνει και με την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Τοπική Αυτοδιοίκηση και δικομματισμός είναι εκ διαμέτρου αντίθετες και εχθρικές έννοιες, που η μια αφαιρεί ζωτικό χώρο από την άλλη. Συμπληρωματικά δεν μπορούν να λειτουργήσουν. Ψηφίζοντας Παπουτσή ή Μπακογιάννη στην Αθήνα, ή τους υποψήφιους των δύο μεγάλων κομμάτων όπου αλλού ανά την επικράτεια, ψηφίζουμε ουσιαστικά εναντίον της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

ΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ που πεισματικά παραμένουν ενεργοί, προβληματίζονται βομβαρδιζόμενοι από την γενικόλογη αοριστολογία –που έρχεται να μας αποπροσανατολίσει από την εχθρική για την Αυτοδιοίκηση πραγματικότητα–, αυτήν του υποψήφιου δημοτικού και νομαρχιακού συμβούλου που υπηρετεί τον δικομματισμό. Ο οποίος μας κοιτάζει κατάφατσα από τη φωτογραφία του φυλλαδίου του, ατενίζοντας στην παραδίπλα σελίδα το μέλλον.

ΟΛΕΣ ΑΥΤΕΣ οι γενικόλογες αναφορές στα «καθημερινά προβλήματα του απλού πολίτη» μας πυροβολούν θαρρείς από τους τοίχους, τα πεζοδρόμια, τις κολώνες, τις εισόδους των πολυκατοικιών, τις άπειρες συνεντεύξεις... Αυτά τα χωρίς ουσία και αλήθεια λόγια διογκώνουν εκκωφαντικά το κενό που υπάρχει από την έλλειψη ουσιαστικής Αυτοδιοίκησης.

ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΙΔΙΟ κενό που θα μας περιμένει στη γωνία τη Δευτέρα μετά τις εκλογές και που θα περιγράφεται θαυμάσια από το κενό που θα αφήσουν οι αφίσες μιας παράλληλης πόλης «πράσινης, καθαρής, πολύχρωμης, ψηφιακής» κ.λπ., ενός παράλληλου κόσμου, χωρίς «εγκληματικότητα και προβλήματα».

ΚΑΙ ΟΜΩΣ την Κυριακή πρέπει να ψηφίσουμε και θα ψηφίσουμε πολιτικά. Η πολιτική επιλογή μας θα πρέπει να χτυπά τον δικομματισμό. Για να «δοθεί το μήνυμα» και στους δύο «μονομάχους».

ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ αλλά και στις άλλες πόλεις πρέπει να ενισχυθούν ακριβώς εκείνοι οι υποψήφιοι που αντιπαραθέτουν το λόγο τους στον εξουσιαστικό και αλαζονικό λόγο των «μεγάλων».

ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ –και σε άλλες πόλεις– πρέπει πεισματικά να ψηφιστούν οι υποψήφιοι που έχουν να αρθρώσουν έναν αντιπολιτευτικό λόγο. Και η Αθήνα και οι άλλες μεγάλες πόλεις έχουν υποψήφιους δημάρχους που θα μπορέσουμε να ψηφίσουμε χωρίς δισταγμό.

Εκλογές με προκρούστειες κλίνες και άλλα τινά...

ΕΝΝΕΑ μόλις μέρες πριν από τον πρώτο γύρο των δημοτικών και νομαρχιακών εκλογών (13 Οκτωβρίου) και ενώ ο επικείμενος πόλεμος κατά του Ιράκ ανεβάζει την τιμή του πετρελαίου στα ύψη, ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ. κάνουν το παν για να πολώσουν το προεκλογικό κλίμα, «ακόμα και με χτυπήματα κάτω από τη μέση»!

ΤΟ ΚΥΒΕΡΝΩΝ ΠΑΣΟΚ κατηγορεί τη Νέα Δημοκρατία ότι χρησιμοποιεί «πολιτικά συνθήματα» (όπως λ.χ. το «Στείλτε μήνυμα», που παραπέμπει κατευθείαν σε εθνικές εκλογές...), ότι προσφεύγει, κατά κόρον, στην «γκρίζα διαφήμιση», ότι επιστρατεύει τους βαρύνους του κόμματος σε μια εκστρατεία που ξεπερνά, κατά πολύ, τα όρια της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και ότι –μεταξύ άλλων– αξιοποιεί δημοσκοπήσεις αμφίβολης αξιοπιστίας... [Το ΠΑΣΟΚ αδυνατεί να παραδεχθεί ότι, με βάση την τελευταία έρευνα της MRB, η Νέα Δημοκρατία προηγείται του ΠΑΣΟΚ (στην πρόθεση ψήφου) κατά 7,2 ποσοστιαίες μονάδες και ότι στο ερώτημα: «ποιος ο καταλληλότερος πρωθυπουργός;», η απάντηση είναι ή φέρεται να είναι: «Καταλληλότερος ο Κ. Καραμανλής, με 40,9% έναντι 38% του Κ. Σημίτη».]

ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΕΣ κατηγορίες, όμως, απευθύνει και η Ν.Δ. στο ΠΑΣΟΚ: Ότι την πόλωση επιδιώκουν «αυτοί που χάνουν» (δηλαδή το κυβερνών ΠΑΣΟΚ), ότι μια διαφήμιση δεν μπορεί να αποκαλείται «γκρίζα» επειδή υπενθυμίζει λ.χ. τον «εφιάλτη της νοσοκομειακής περίθαλψης», ότι το σύνθημα «στείλτε μήνυμα» σημαίνει απλώς «στείλτε μήνυμα διαμαρτυρίας για την πολιτική που άσκησε, τόσα χρόνια, η κυβέρνηση

και ότι κανείς δεν κερδίζει αν η κοινή γνώμη παύσει να εμπιστεύεται τις εταιρείες δημοσκοπήσεων. [Η Ν.Δ., πάντως, δέχεται μια συζήτηση στη Βουλή, προκειμένου να καταστεί «δυσχερέστερη η χειραγώγηση της κοινής γνώμης από εταιρείες δημοσκοπήσεων, ευθέως εξαρτημένες από τον κρατικό προϋπολογισμό». Και ο νοών νοείτω!]

«ΟΧΙ ΣΤΗΝ ΠΡΟΚΡΟΥΣΤΕΙΑ ΚΛΙΝΗ»...

ΚΑΙ ΕΝΩ ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ. συνεχίζουν «τα χτυπήματα κάτω από τη μέση» (η διατύπωση δεν είναι δική μας), οι υποψήφιοι της αριστεράς διευκρινίζουν ότι «δεν είμαστε όλοι ίδιοι» και ότι αυτό προκύπτει από τη σύγκριση τόσο των προγραμμάτων, όσο και των υποψηφίων: «Είμαστε μάρτυρες μιας πολυδάπανης προσπάθειας που καταβάλλουν τα δυο κόμματα εξουσίας –ανέφερε ο Νίκος Κωνσταντόπουλος, την περασμένη Κυριακή, στο φεστιβάλ Νεολαίας του ΣΥΝ– για να βάλουν τον πολίτη στην προκρούστεια κλίνη του διχοματισμού, να τον πείσουν ότι στην Ελλάδα, σε όλες τις στιγμές της ζωής του, σε όλες τις εκλογές, από τις βουλευτικές μέχρι τις ενοριακές, πρέπει να είναι ή ΠΑΣΟΚ ή Ν.Δ. Ε, λοιπόν, σε αυτή την επιχείρηση ΠΑΣΟΚ/ΝΔ, ο αριστερός ψηφοφόρος μπορεί να δώσει τη δική του απάντηση: Όχι!»

ΑΛΛΩΣΤΕ, μια οδυνηρή πολύχρονη πείρα έχει πείσει τον ψηφοφόρο της αριστεράς ότι δεν μπορεί πια να εμπιστευεται όσους προκαλούν τη νοημοσύνη του ή εμφανίζονται ως προϊόντα παρθενογένεσης... «Δεν μπορώ να πιστέψω», δηλώνει ο

ΕΤΟΙΜΑΣΤΗΚΑΝ ΑΚΟΜΗ ΔΥΟ ΤΟΜΟΙ ΤΟΥ ΑΝΤΙ (2001)

Α' εξάμηνο 2001

Είναι έτοιμοι και διατίθενται από τα γραφεία του περιοδικού
(Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21)

δύο ακόμα τόμοι του ΑΝΤΙ που συμπεριλαμβάνουν τα τεύχη
729 έως και 741 (ο 54ος)
και 742 έως και 753 (ο 55ος).

Θα βρείτε επίσης τους τόμους των προηγούμενων ετών
Στους τόμους του περιοδικού ΑΝΤΙ
αποτυπώνεται η σύγχρονη ιστορία μας.

Β' εξάμηνο 2001

Μανώλης Γλέζος, υποψήφιος των «Ενεργών Πολιτών» για την υπερνομαρχία, «ότι οι πολίτες της Αττικής μπορούν να εμπιστευθούν και πάλι τις λύσεις των προβλημάτων τους σε αυτούς που έκαναν το παν για να καταστρέψουν τη ζωή μας και την Αττική»...

ΚΑΤΑ ΤΑ ΑΛΛΑ, δεν χωρεί αμφιβολία πως και οι τέσσερις υποψήφιοι δήμαρχοι της αριστεράς στην Αθήνα, ο Σπ. Χαλβατζής, υποψήφιος του ΚΚΕ, ο Φώτης Κουβέλης, υποψήφιος του Συνασπισμού, ο Γιάννης Δημαράς, υποψήφιος του ΔΗΚΚΙ και ο Αγγ. Χάγιος, υποψήφιος της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς, έχουν τις δικές τους απόψεις «για να παύσει η Αθήνα να είναι αβίωτη πόλη». Και απόκειται, φυσικά, στον ίδιο τον ενεργό ψηφοφόρο, τον ενεργό πολίτη, να επιλέξει το ψηφοδέλτιο εκείνο που ανταποκρίνεται περισσότερο στις δικές του ανησυχίες, τα δικά του οράματα. Πώς, λόγου χάρη, να μην εκτιμήσεις την πρωτοβουλία του Φώτη Κουβέλη να περιλάβει, στον συνδυασμό «Η άλλη Αθήνα», ως υποψήφιους δημοτικούς συμβούλους, τον Παλαιστίνιο Σεχάντ Ραούφ και τον ισραηλινής καταγωγής Ιλάν Σολομόν; Η πρωτοβουλία, έμελλε, μάλιστα, να έχει και συνέχεια, καθώς Ραούφ και Σολομόν, συνοδευόμενοι από τον Φώτη Κουβέλη, επισκέφθηκαν τα εδώ γραφεία του ΟΗΕ και επέδωσαν στη διευθύντριά τους, Μαρία Λουίζα Τσάβεζ, κοινή έκκληση ειρήνης: Ν' αποσυρθούν οι δυνάμεις του Ισραήλ από την Ραμάλα, να σταματήσει ο κύκλος του αίματος, να προχωρήσει, επιτέλους, η ίδρυση παλαιστινιακού κράτους...

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΞΑΝΑ Ο ΓΙΑΣΕΡ ΑΡΑΦΑΤ

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ και ύστερα από μια εβδομάδα «κλιμακούμενων αμερικανικών πιέσεων», ο Σαρόν και οι περί τον Σαρόν αποφάσισαν να άρουν την πολιορκία του Αραφάτ και την κατοχή της Ραμάλα. Η Ουάσιγκτον ήταν τη φορά αυτή –λέγουν αμερικανικές διπλωματικές πηγές– ιδιαίτερα αυστηρή έναντι του Σαρόν: «Μας χαλάς τη δουλειά –του διαμήνυσαν...– Ξέρεις ότι ετοιμαζόμαστε για πόλεμο, ότι αναζητούμε στρατηγικά σημεία στήριξης στον αραβικό κόσμο, και ότι καλώς-κακώς (οπωσδήποτε κακώς) ο Αραφάτ έχει μια

σχετικά μεγάλη ακτινοβολία στη γύρω περιοχή. Συνεπώς, δυσκολεύεις τα πράγματα... Συνεπώς σε καλούμε να άρεις τον αποκλεισμό και να αφήσεις ελεύθερο τον Αραφάτ».

ΟΥΤΩ ΚΑΙ ΕΓΕΝΕΤΟ. Η πολιορκία λύθηκε, η δημοτικότητα του Αραφάτ είναι και πάλι αυξημένη (θεωρείται φαβορί για τις εκλογές του Ιανουαρίου), ενώ ο Αριέλ Σαρόν –προς μεγάλη έκπληξη ακόμα και συνεργατών του– πήγε στη Μόσχα, σε μια προσπάθεια να βελτιώσει τις ρωσο-ισραηλινές σχέσεις και να ζητήσει τη ρωσική «συναντίληψη» για ορισμένες ισραηλινές τοποθετήσεις έναντι του Ιράκ ή του Ιράν, αν όχι και έναντι του Αραφάτ!

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ του Γιάσερ Αραφάτ συνέπεσε με τις μεγάλες –σε μαζικότητα και δυναμικό παλμό– αντιπολεμικές διαδηλώσεις στο Λονδίνο, στη Ρώμη, στις Βρυξέλλες, αλλά και στην ίδια την Ουάσιγκτον, με κεντρικό σύνθημα «Όχι στον πόλεμο!». Και τις διαδηλώσεις συμπλήρωσαν οι αντιδράσεις σειράς στελεχών του Κογκρέσου, αλλά και η συμφωνία που επιτεύχθηκε στη Βιέννη (παρά τη λυσσαλέα αντίδραση του Μπους...) ανάμεσα στον αντιπρόεδρο της ιρακινής κυβέρνησης Ταρέκ Αζίζ και τους αξιωματούχους του ΟΗΕ για την επανέναρξη των επιθεωρήσεων σε ό,τι αφορά το οπλοστάσιο του Ιράκ.

ΠΑΡ' ΟΛΑ αυτά, κοινή είναι η αίσθηση ότι «δεν θα αποφύγουμε τον πόλεμο». Την αίσθηση αυτή συμμερίζεται και ο αναπληρωτής υπουργός Εξωτερικών Α. Γιαννίτσης, ο οποίος πιστεύει ότι οι στρατιωτικές επιχειρήσεις θ' αναπτυχθούν γιατί τη διάρκεια της ελληνικής προεδρίας, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Ο αναπληρωτής υπουργός αισιοδοξεί: «Η Ελλάδα (αναφέρει σε συνέντευξή του στην Άννη Ποδηματά, στο Βήμα), μπορεί να είναι μικρή χώρα, αλλά το ότι βρίσκεται έξω από τον ανταγωνισμό των "μεγάλων", αυτό ίσως να διευκολύνει τους χειρισμούς της». Κατά τα άλλα, και πέραν από τη γλώσσα της διπλωματίας, το βασικό ερώτημα είναι τι θα στοιχίσει ο πόλεμος αυτός σε εκατόμβες θυμάτων (ή σε «συσσώρευση πτωμάτων» – κατά μια παλαιά διατύπωση των Τάιμς του Λονδίνου...), αλλά και τι θα σημαίνει για μια χώρα, όπως η Ελλάδα, με ορατό πάντοτε τον κίνδυνο των πληθωριστικών πιέσεων.

ΕΡΩΤΗΣΗ: ΠΟΣΟ ΚΑΤΕΥΝΑΣΤΙΚΟΣ Ο ΕΤΖΕΒΙΤ;

Σε συνάρτηση με το Κυπριακό, η «είδηση» του Δεκαπενθήμερου υπήρξε, ασφαλώς, αυτό που χαρακτηρίσθηκε: «Κατευναστική δήλωση Μπουλέντ Ετζεβίτ». Ο Τούρκος πρωθυπουργός, για πρώτη φορά από το 1974, αισθάνθηκε την ανάγκη να δηλώσει ότι, επιτέλους, «δεν θα χαλάσουμε τον κόσμο, αν οι Ελληνοκύπριοι ενταχθούν μόνοι τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση», αλλά και ότι «ένα τέτοιο ενδεχόμενο θα δημιουργήσει προβλήματα». Ποια προβλήματα; Το πιθανότερο, την záποια σύνδεση (όχι κατ' ανάγκη «ενσωμάτωση») της αυτοαποκαλούμενης «Τουρκικής Δημοκρατίας της Β. Κύπρου» με την ίδια την Τουρκία. Η όποια εξέλιξη πραγμάτων, όμως, θα κριθεί, τελικά, όχι μόνο από την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε., αλλά και από τον τρόπο με τον οποίο η Ε.Ε. θα χειρισθεί, τελικά, το αίτημα της Τουρκίας για καθορισμό ημερομηνίας έναρξης των ευρωπαϊκών διαπραγματεύσεων. Qui vivra...

ANTHΩP

ΚΟΛΠΑ

Αυτή η αστεία άποψη περί κοινών εγκλημάτων είναι πολύ ύποπτη. Η κυβέρνηση βολεύεται όταν τους αποκαλεί απλούς εγκληματίες, διότι έτσι κουκουλώνει τις δικές της τεράστιες πολιτικές ευθύνες, που επέτρεψε επί μια εικοσαετία σε δέκα παλαβούς εξτρεμιστές να σκοτώνουν. Και αν δεν ήταν η Ολυμπιάδα και αν δεν άλλαζε το πολιτικό κλίμα, ακόμα θα σκοτώνανε ανενόχλητοι.

Α.Δ.

ΣΤΡΕΨΟΔΙΚΙΑ

Η 17N δεν είναι οργάνωση εγκληματιών. Είναι πολιτική οργάνωση που δολοφονεί. Φυσικά τα μέλη της δεν δικάζονται για τις πολιτικές τους θέσεις, δικάζονται για εγκλήματά τους δεν είναι πολιτικά. Είναι ανθρωποκτονίες, με πολιτικά κίνητρα. Δεν δικάζεις για κίνητρα, ούτε φυλακίζεις για αυτά. Φυλακίζεις για φόνους. Ας αφήσουν λοιπόν οι στρεψόδικοι πασόκοι τα πονηρά. Τα μέλη της 17 έχουν συγκεκριμένη πολιτική ιδεολογία και στόχευση, την οποία όλοι αντιλαμβάνομαστε. Απλώς η ιδεολογία τους δεν θα απασχολήσει τους δικαστές. Αυτοί την έχουν ήδη βγάλει την ποινή.

Α.Δ.

ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ: ΕΛ.ΑΣ ΤΟ ΜΕΓΑΛΕΙΟ ΣΟΥ...

Για όσους είναι προσεκτικοί παρατηρητές της ελληνικής πραγματικότητας δεν αποτελεί έκπληξη η δημοσιοποίηση των στοιχείων της Διεθνούς Αμνηστείας, σύμφωνα με την οποία στην Ελλάδα το 2001 σημειώθηκαν μια σειρά παραβιάσεων από τα σώματα ασφαλείας. Πιο συγκεκριμένα οι παραβιάσεις αφορούν: φόνους, ξυλοδαρμούς, κακομεταχείριση ακόμη και σε βαθμό βασανισμού.

Πρόκειται για ένα φαινόμενο που συνεχίζεται με αδιάπτωτο ρυθμό και μάλιστα επιτείνεται μετά τις αρχές της δεκαετίας του '90, όταν εντάθηκε το κύμα προσέλευσης ξένων μεταναστών.

Η αυθαιρεσία των αστυνομικών οργάνων βρίσκει το κατάλληλο άλλοθι (και πεδίο δράσης) στα σώματα ανθρώπων που είτε είναι αλλοδαποί σε δύσκολη οικονομική και κοινωνική θέση, είτε είναι Έλληνες που βρίσκονται σε φάση περιθωριοποίησης.

Στην έκθεση της Διεθνούς Αμνηστείας τεκμηριώνονται 66 περιπτώσεις παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τα περισσότερα θύματα είναι Ρομ... (Τσιγγάνοι), μετανάστες – συχνά Αλβανοί – και αιτούντες άσυλο. Δεν είναι όμως απρόσβλητοι και όσοι ανήκουν στην πλειονότητα του ελληνικού πληθυσμού. Σε σημαντικό αριθμό θυμάτων, μεταξύ των οποίων και παιδιά, η σωματική κακομεταχείριση προκάλεσε σοβαρά τραύματα που χρειάστηκαν ιατρική περίθαλψη ή ακόμη και εισαγωγή σε νοσοκομείο.

Διαμαρτυρήθηκαν στελέχη της κυβέρνησης λέγοντας ότι η Ελλάδα τηρεί με σεβασμό τα ανθρωπίνια δικαιώματα. Τους διαψεύδει όμως η Μέλανι Άντερσον, ερευνήτρια της Διεθνούς Αμνηστείας για την Ελλάδα: «Παρ' όλο που οι

αρχές ισχυρίζονται ότι η Ελλάδα είναι ιδιαίτερα ευαίσθητη σε τέτοια ζητήματα, στην πράξη οι νομικές διατάξεις για την προστασία αυτών των δικαιωμάτων περιφρονούνται».

Σχετικά διαδεδομένα είναι τα σωματικά και ψυχολογικά βασανιστήρια από αστυνομικούς είτε για απόσπαση ομολογιών είτε για εκφοβισμό.

Έχουν περάσει πάνω από 10 χρόνια από τότε που ο Κων. Μητσοτάκης ως πρωθυπουργός παρότρυνε τους αστυνομικούς να «εξτελούν» αβίαστα το έργο τους με την φράση: «Μην απολογείστε, εσείς είστε το κράτος». Αυτή η ρήση παρέχει φαίνεται ακόμη και σήμερα τη νομιμοποιητική κάλυψη για πολλές αυθαίρετες αστυνομικές πράξεις.

Στις περισσότερες περιπτώσεις οι αρχές παραιτούν να προσαγάγουν στη δικαιοσύνη τους υπαίτιους. Είναι σπάνιες οι περιπτώσεις ποινικής δίωξης αστυνομικών που φέρονται να έχουν διαπράξει παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Κανείς δεν ισχυρίζεται – με αφορμή αυτές τις περιπτώσεις – ότι δεν λειτουργεί η δημοκρατία στην Ελλάδα. Η δημοκρατία όμως γίνεται πιο σταθερή όταν διασφαλίζει και σέβεται τα δικαιώματα των μειονοτήτων, όταν αποδεικνύει ότι τις σέβεται... Η σημερινή κατάσταση ατιμωρησίας δεν μπορεί να δικαιωνίζεται. Και τα πρώτα βήματα αφορούν τη θέσπιση νομοθεσίας για την εκπαίδευση των αστυνομικών αλλά και την υιοθέτηση μέτρων για την επίσπευση των νομικών διαδικασιών. Από κάπου πρέπει να γίνει η αρχή.

ΣΩ.ΛΕ

ΠΟΔΗΛΑΤΑ

Υποψήφιοι Δήμαρχοι τρέχουν με ποδήλατα μέσα στην πόλη και από πίσω ακολουθούν λαχανιασμένοι οι Σύμβουλοι με τα δικά τους. Εμβρόντητοι γιωπαχίδες και ταξιτζήδες τους παρακολουθούν, ενώ ο κόσμος μαζεύεται στα πεζοδρόμια προσπαθώντας να καταλάβει το νόημα της παράξενης πομπής.

Πιο γελοία εικόνα δεν έχω ματαδεί. Να είσαι στο Άμστερνταμ το καταλαβαίνω. Στη Γενεύη επίσης. Εκεί ο χώρος είναι ταιριαστός με την ποδηλασία ή το βάδην μέσα στα δέντρα. Τι σόι ποδήλατο να κάνεις στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη; Είναι σαν να καβαλήσεις μια Τζάγκουαρ, να πας στην Καμπούλ και να προτείνεις στους Αφγανούς εναλλακτική μετακίνηση.

Οι άνθρωποι μας περνάνε πλέον για εντελώς ηλίθιους. Τη μια φυτεύουν δέντρα, τάχαμ οι κολόγοι, και την άλλη μέρα ψηφίζουν να κοπεί το Πάρκο της Ριζάρη και να γίνει Μουσείο. Μετά φοράνε μια φόρμα και κάνουν τον σπορτίβο, ενώ ο κόσμος είναι στοιβαγμένος στις πολυκατοικίες σαν τα ποντίκια. Εν συνεχεία πάνε στις εκθέσεις βιβλίου και μας προτείνουν να διαβάσουμε, ενώ ο πιτσιρικάς ο άνεργος έχει 20 ευρώ να τη βγάλει στο μπαρ, τα οποία φυσικά δεν θα τα δώσει για να διαβάσει τον κάθε απίθανο.

Δεν θέλουμε ποδήλατα, αγαπητέ Βούγια. Ένα αυτοκινητάκι θέλουμε να πάμε στη δουλειά μας.

Α.Δ.

ΤΗΛΕΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΤΗΛΕΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ο ακήρυχτος πόλεμος που έχει ξεκινήσει από την περίοδο της μεταπολίτευσης και διαρκεί έως σήμερα, ανάμεσα στους μηχανισμούς του κράτους και τον αυτοαποκαλούμενο αντιεξουσιαστικό χώρο διέρχεται σήμερα μια νέα φάση: Αυτής της τηλεοπτικής και συχνά παραπλανητικής διάστασης, όπου οι φορείς και εκπρόσωποι θέσεων και ιδεολογιών ουσιαστικά αυτοαναιρούνται υποκύπτοντας στο παιχνίδι της διασκεδαστικής δημοσιότητας. Για ένα ολόκληρο καλοκαίρι οι διάφοροι τηλεοπτικοί αστέρες επιδόθηκαν σ' ένα αγώνα μεταμορφώσεων ρόλων, που τελικά αφαίρεσαν την οποιαδήποτε βαρύτητα μπορεί να διέθεταν με τα όσα υποστήριζαν. Παρουσιάστηκαν ως αυτόκλητοι κατήγοροι, ντετέκτιβς, ειδικοί επιστήμονες. Ένα σύμπλεγμα μορφών εναλλάσσεται μπροστά στις οθόνες δίνοντας την εικόνα του αυτοσχεδιάζοντος ηθοποιού που μπερδεύει τους ρόλους. Όλα γίνονται μια ψυχαγωγική παράσταση.

Και για να υπάρχει συνέχεια στην ανάπτυξη του μύθου απαιτείται νέο υλικό. Ο αντιεξουσιαστικός χώρος μέσα απ' τις ιδεολογικές του αφέλειες και συγχύσεις προσφέρεται. Αν τον πιάσει κανείς στην κριτική του, θα γίνει ακόμη πιο διάτρητος, ακόμη πιο ευάλωτος. Δεν είναι αναμενόμενο η άκριτη και εν πολλοίς αντιδεοντολογική στάση ορισμένων ΜΜΕ να πυροδοτεί τον αποϊδεολογικοποιημένο εξτρεμισμό ομάδων νεαρών που είναι ικανοί να αποσυντονίσουν και να συκοφαντήσουν και το πιο μετριοπαθές προοδευτικό κίνημα; Το φούντωμα της αντιπαράθεσης των ΜΜΕ και του χώρου της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς αποπροσανατολίζει τη συζήτηση γύρω απ' την αναζήτηση των ιδεολογικών αιτιών της τρομοκρατίας. Ή και στέλνει κάποιους περιθωριοποιημένους νεαρούς στην αγκαλιά της τρομοκρατίας, καθώς συνειδητοποιούν ότι τα ΜΜΕ εκφράζουν τη σύγχρονη μορφή άρνησης του διαλόγου.

Σ. Λέτσιος

Ο ΚΟΡΑΚΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΟΥ

Εντάξει, τη βίλα του Γιωτόπουλου στους Λειψούς την είδαμε ξανά και ξανά... Μένει τώρα να δούμε για λόγους δικαιοσύνης –και επειδή οι σταρς κάθε είδους δεν επιτρέπεται να έχουν μυστικά απ' το κοινό τους– και το φτωχικό του κακαουνάκη στην Αίγινα μαζί με την καλύβα του μάχη στο Αίγιο... Ίσως-ίσως και το πόθεν έσχες τους.

Είναι πάντως κατάντια για την ελληνική δημοσιογραφία να θεωρούνται δημοσιογράφοι –συνάδελφοι του Αντώνη Καρκαγιάννη ή του Σοφριανού Χρυσοστομίδα– τα ποικίλα τηλεμαρκούτσια, οι τράγκες, οι τρύπες και οι τρεις-τέσσερις ίδιοι και απαράλλαχτοι τηλε-βασανιστές απ' τα βραδινά δελτία ειδήσεων. Όπως είναι ντροπή ο προειρημένος επιχειρηματίας της «αποκάλυψης» κακαουνάκης να μιλάει ακόμη και σε υπουργούς στον ενικό και σε

αργκό λαχαναγοράς και κανείς να μην τον βάζει στη θέση του, αλλά να του απαντούν κιόλας σε άψογο πληθυντικό. Απ' την άλλη πλευρά ο σοβαροφανής χατζηνικολάου την έπεσε στον λουκουμά της ΝΕΤ που βγαίνει το πρωί με πορτοκαλί γραβάτα γιατί, λέει, τον αδίχησε (τον Χατζηνικολάου) η εφημερίδα που εργάζεται όταν τελειώνει την τηλεοπτοπαγάνδα, δηλαδή την *Καθημερινή*. Κι αυτός ο τελευταίος όχι μόνον δεν απάντησε αλλά και κοκκίνησε αιδημόνως. Βέβαια όταν πρόκειται να τα ρίξει «αντικειμενικά» στην αριστερά τότε γίνεται λαλίστατος. Γιαρμάς με παπιγιόν. Τέλος, πόσο γρήγορα ξέχασαν όλοι πως ο μάχης στην περιώνυμη πρώτη του «επιτυχία» συνευνευξιαζόμενος με τον Χριστόδουλο Ξηρό τον αποκαλούσε ο «Αγαθός Γίγαντας» (sic)!

Τζιμ Μπούκης

ΕΠΙΤΥΜΒΙΟ

Το ό,τι για τα πάντα μπορεί να υπάρχει μια εξήγηση (ή και μια δικαιολογία), αυτόχρονα δεν σημαίνει ότι μας επιτρέπεται να κάνουμε τα πάντα. (Με ή χωρίς δικαιολογίες.) Το ανωτέρω αφιερώνεται αποκλειστικά στους παλιούς φίλους που ή λιποψύχησαν ή ανεκάλυψαν ότι το βασίλειον των ιδεών έχει κάπου και το θησαυροφυλάκιό του.

Μ.Σ.

ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΕΣ ΚΑΙ Τ.Β.

Πολλές εκπλήξεις επιφυλάσσει η ιδιωτική τηλεόραση. Απ' όλα έχει ο μπαξές: Αποτυχημένους πολιτευτές, περιφερόμενους αστρολόγους, συνταξιούχους δημόσιους υπάλληλους. Το κανάλι «EXTRA» μάλιστα φιλοξένησε εκπομπή για την... ιππασία με παρουσιάστη τον γνωστό νεοφασίστα βομβιστή Καλέντζη. Αναμένουμε με ενδιαφέρον μετά από χρόνια εκπομπές του Σάββα Ξηρού για την τέχνη της αιογραφίας και του Κουφοντίνα για την οικολογική διάσταση της μελισσοκομικής.

ΣΩ.ΛΕ

ΣΤΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟ ΚΕΦΑΛΙ

«Θα βάλω τα δυνατά μου», μας προειδοποιεί χαμογελαστή από τις αφίσες η κ. Ντόρα Μπακογιάννη. Και αυτή σαν τους νεόκοπους μαθητές στην έναρξη της σχολικής χρονιάς που υπόσχονται ότι οι επιδόσεις τους θα είναι καλύτερες από την προηγούμενη χρονιά. Πόσα χρόνια εκπαίδευσης άραγε απαιτούνται για ν' αποκτήσουν δίπλωμα επάρκειας οι μαθητευόμενοι μάγοι της πολιτικής;

ΣΩ.ΛΕ

ΛΥΚΟΦΙΛΙΕΣ

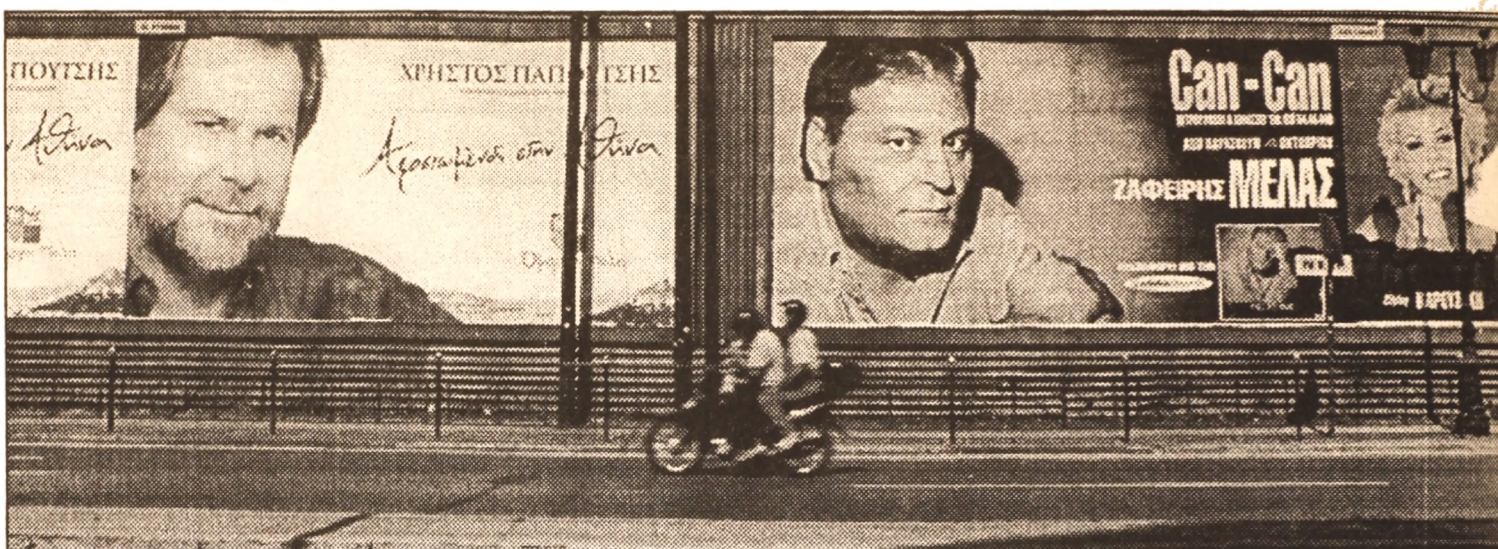
Όλο αγκαλιές και γλύκες ήταν ο κ. Σκανδαλίδης όταν τον επισκέφθηκε πριν λίγες ημέρες στο υπουργείο Εσωτερικών ο κ. Καρατσαφέρης. Ε, λίγο είναι να διατηρείς την προσδοκία ότι ο κ. Καρατσαφέρης θα κόψει όσους περισσότερους ψήφους μπορεί απ' τον κ. Τζαννετάκο; Εάν είναι έτοιμοι, μπορεί να περνά κάθε μέρα για λίγη κουβεντούλα και καφέ...

ΣΩ.ΛΕ

Είπαμε: Ωραίο παιδί ο Παπουτσίης. Αλλά και ο Μελάς αρρενωπός και με πανέξυπνο ύφος.

Είναι μάλιστα τόσο όμοιες οι αφίσες των δύο σταρ που άνθρωπος είσαι, μπερδεύεσαι. Αλλά και τόσο επαρκείς και

χαριτωμένες αισθητικά. Θεέ μου, τι να κάνω; Να στείλω Ζαφείρη Μελά στην πλατεία Κοτζία και μετά να πάω Καν-Καν για ν' ακούσω Παπουτσίη;

—Σερβίζουν ξηροί καρποί και πέρδικα στο Δημαρχείο; Ή πάλι τραγουδάει και ρεμπέτικα ο Παπουτσίης ή μόνο ροκ εν ρολ η Υβέτ; Αμ δεν σκιάω εγώ. Αφού έχουν καταντήσει την τοπική αυτοδιοίκηση καλλιστεία και

ΟΜΟΡΦΗ ΠΟΛΗ!

Καν-Καν, θα πάω στις Ντόρας που έχει και πράσινο. Μια τσόχα τώρα είναι ό,τι πρέπει για να το ρίξουμε στο κουμ-καν. Ας πάει και το παλιάμπελο! Κολλημένος με τη μπάλα, την τράπουλα, τον τζόγο απ' εξαπανέκαθεν. Όπως επίσης και αφιερω-

κού, το κοινό, επεξεργασμένο ηλεκτρονικά φόντο.

Επίσης προσέξτε το αβραμολογικό κάγκελο που πνίγει το —ελάχιστο— πεζοδρόμιο με αποτέλεσμα να φοβίζεται-εμποδίζει τους πεζούς: οι στύλοι πάλι στραγγαλίζουν τον χώρο δη-

μένος στην Αθήνα. Live και τσίτα τα ντεσιμπέλ. Σκυλάδικο σημαίνει πόλεμος. Ο πόλεμος της Αθήνας για μια καλύτερη ζωή. Για μια δημοκρατική προεκλογική μάχη. Μια μάχη μέχρι εσχάτων. Εβίβα!

Υ.Γ. Προσέξτε λίγο τα συμφοραζόμενα της φωτογραφίας. Το τεράστιο χέρι του τραγουδιστή, το χαμόγελο του πολιτι-

μιουργώντας ασφυξία. Τέλος η ταμπέλα «Προσοχή Εκτέλεση Έργων Μετρό» συμπληρώνει δυσοίωνα την κακότεχνη αναρχία. Όλα εδώ και τώρα, όλα χωράνε: προπαγάνδα, «έργα», εικόνες, συνθήματα και πάνω απ' όλα η αφόρητη καθημερινή μας πραγματικότητα. Η πολιτική μας αλήθεια.

Τζιμ Μπούκης

ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ

Στείλτε μήνυμα, μας παροτρύνει το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Και καλά, στον πρώτο γύρο τα πράγματα είναι σχετικά απλά: Υπάρχουν και άλλοι υποψήφιοι εκτός της Ντόρας και του Χρήστου. Στον δεύτερο γύρο δεν ξέρω πού να στείλω το μήνυμα.

Γιατί εγώ θέλω να στείλω μήνυμα και στην απερχόμενη δημοτική αρχή — περί δημοτικών πρόκειται άλλωστε. Θέλω να στείλω μήνυμα πρωτίστως στον κ. Απέργη και τα λοιπά λουλούδια του συνδυασμού της κ. Μπα-

κογιάννη που διετελέσαν αντιδήμαρχοι και δημοτικοί σύμβουλοι επί Αβραμιόπουλου — φυλλομετρώντας πρόχειρα το έντυπο του εν λόγω συνδυασμού (που τιτλοφορείται μάλιστα Ψηφοδέλτιο δουλειάς) βρισκω τουλάχιστον οκτώ από αυτούς. Πώς λοιπόν να μην τους στείλω το μήνυμά μου, ως κάτοικος του κέντρου της Αθήνας, για τη δουλειά τους; Αφήσανε την πόλη να ρημάξει, έκαναν ό,τι μπόρεσαν για να υποβαθμίσουν τη ζωή μας και σπατάλησαν τα δημοτικά κονδύλια σε φιέστες και πα-

ράτες. Δεν πρέπει να πάρουν και αυτοί το μήνυμά:

Μ' αυτούς τους ανθρώπους θα (μας) δουλέψει η κυρία Μπακογιάννη; Διότι και αυτή, όπως και ο νυν δήμαρχος, στοχεύει ψηλότερα και σύντομα, αφού ξοδεύει κι αυτή μεριζάδισ, για το Θεαθήναι, θ' αφήσει τον κ. Απέργη ν' αλωνίζει, για ν' ασχοληθεί με το σοβαρό θέμα της πολιτικής της αναρχίας. Και τότε ποιος στη χάρη μας... Θα σκουριάσουν και τα κάγκελα.

Α.Κ.

ΟΙ ΙΣΡΑΗΛΙΝΟΙ ΜΙΣΘΟΦΟΡΟΙ ΚΑΙ Η ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Με αφορμή το τεκμηριωμένο άρθρο του Peter Lagerquist, σουηδού δημοσιογράφου, που γράφτηκε ειδικά για το Αντί, ο βουλευτής Β' Πειραιά του Συνασπισμού Παναγιώτης Λαφαζάνης υπέβαλε ερώτηση στους υπουργούς Δημόσιας Τάξης και Πολιτισμού. Στο άρθρο επισημαίνεται το πολύ πιθανό ενδεχόμενο της ανάθεσης της ασφάλειας των Ολυμπιακών Αγώνων και σε ισραηλινές εταιρείες security. Όμως αυτές οι ίδιες εταιρείες ενεργούν ως μισθοφόροι και φρουρούν τους παράνομους εποικισμούς στη Δυτική Όχθη του Ιορδάνη και στη Λωρίδα της Γάζας. Στη συνέχεια μεταφέρουμε όλο το κείμενο της ερώτησης του βουλευτή του ΣΥΝ.

Στο θέμα αναφέρθηκαν και οι εφημερίδες Αυγή, ο Γ. Βότσης στην Ελευθεροτυπία και η εφημερίδα Καθημερινή.

Θέμα: Το τεράστιο πακέτο ασφάλειας των Ολυμπιακών Αγώνων και οι ολυμπιακές επιδιώξεις των Ισραηλινών εταιρειών ασφάλειας, που περιφρουρούν τα αποικιακά σύνορα του Ισραήλ στην κατεχόμενη Παλαιστίνη.

Ως γνωστόν, η παγκόσμια αλλά και η εγχώρια εκστρατεία τρομοκρατίας και τρομοκρατίας έχει αξιοποιηθεί, πέραν των άλλων, προκειμένου να εκτιναχθεί σε αδιευκρίνιστα αλλά πάντως μυθώδη ύψη, το πακέτο ασφάλειας των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, το οποίο θα πληρώσουν οι έλληνες εργαζόμενοι σε περιστάσεις, μάλιστα, οικονομικής δυσπραγίας και επίταξης της μονομερούς λιτότητας.

Αυτό το πακέτο για τη φύλαξη των Ολυμπιακών Αγώνων, που σύμφωνα με ορισμένους υπολογισμούς, ίσως, να ξεπεράσει, μαζί με τους σύγχρονους εξοπλισμούς ασφαλείας, το ένα δισεκατομμύριο δολάρια, βρίσκεται στο επίκεντρο των διεκδικήσεων των εταιρειών ασφαλείας μιας σειράς χωρών, μέσα στις οποίες εξέχοντα ρόλο διαδραματίζουν κράτη που φημίζονται για την «τρομοκρατική» τους πολιτική και την «αντιτρομοκρατική» τους υστερία όπως οι ΗΠΑ, η Αγγλία αλλά και το Ισραήλ.

Ειδικά για το τελευταίο, σύμφωνα με έγκυρο δημοσίευμα του περιοδικού Αντί (τ. 771, 20/9/02), που υπογράφει ο έγκριτος σουηδός δημοσιογράφος Peter Lagerquist, η ελληνική κυβέρνηση δέχεται ισχυρές πιέσεις για να παραχωρήσει ένα μεγάλο μερίδιο της ολυμπιακής πίτας στις ισραηλινές εταιρείες ασφαλείας που συναγωνίζονται για τη διεκδίκησή του, όπως η Hashmira, η Mode'in Ezrachi, η Israeli Military

Industries κ.λπ.

Είναι χαρακτηριστικό, όμως, ότι οι ίδιες αυτές εταιρείες της αναπτυσσόμενης βιομηχανίας ασφάλειας του Ισραήλ, έχουν αναλάβει, πάντα με το ίδιο δημοσίευμα, κατά το διάστημα των δύο τελευταίων δεκαετιών, μεγάλης έκτασης συμβόλαια για τη φύλαξη των παράνομων Ισραηλινών εποικισμών στη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας, εποικισμούς που επανειλημμένα έχει καταδικάσει ο ΟΗΕ. Ιδιαίτερα από το ξεκίνημα της Ιντιφάντα, η επιχειρηματική αυτή δραστηριότητα των ισραηλινών εταιρειών ασφαλείας γνώρισε μια τεράστια άνθιση, σχηματίζοντας αυτές οι εταιρείες δίπλα στον Ισραηλινό στρατό ένα προκλητικό αποικιακό σύνορο με την ιδιωτικοποίηση της κατοχής, το οποίο το συντηρούν με τη βάρβαρη μεταχείριση του ντόπιου παλαιστινιακού πληθυσμού και την παραβίαση σωρείας διεθνών συμβάσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Κατόπιν τούτου ερωτώνται οι κ.κ. Υπουργοί:

1. Σε τι συνολικό ποσό πρόκειται ν' ανέλθει το πακέτο φύλαξης των Ολυμπιακών Αγώνων, συμπεριλαμβανομένων και των παραγγελιών για την αγορά συστημάτων ασφαλείας σύγχρονης τεχνολογίας;

2. Υπάρχουν προτάσεις για τη φύλαξη των Ολυμπιακών Αγώνων από Ισραηλινές εταιρείες; Αν ναι, ποιες είναι οι εταιρείες αυτές και ποιο το περιεχόμενο των σχετικών προτάσεων;

3. Σκοπεύουν να παραχωρήσουν μέρος του πακέτου ασφαλείας των Ολυμπιακών Αγώνων σε Ισραηλινές εταιρείες, οι οποίες, κατά παραβίαση σωρείας διεθνών συμβάσεων, προασπίζουν τα νεοαποικιακά παράνομα σύνορα του Ισραήλ στα Παλαιστινιακά εδάφη;

4. Έχουν ήδη κλείσει συμβόλαια με ξένες εταιρείες για τη φύλαξη των Ολυμπιακών Αγώνων; Αν ναι, με ποιες διαδικασίες και με ποιες εταιρείες; Αν όχι, σκοπεύουν να το πράξουν προσεχώς και ποιες διαδικασίες θα ακολουθηθούν προς τούτο;

5. Έχουν γίνει ενόψει των Ολυμπιακών Αγώνων, παραγγελίες σύγχρονων συστημάτων ασφαλείας. Αν ναι, σε τι ποσά ανέχονται ή πρόκειται να ανέλθουν αυτές οι παραγγελίες, με ποιες εταιρείες υπάρχει συνεργασία και ποιες διαδικασίες ακολουθήθηκαν ή θα ακολουθηθούν για τις σχετικές προμήθειες;

Ο Ερωτών Βουλευτής
Παναγιώτης Λαφαζάνης

Να δούμε τι θα απαντήσουν οι κ.κ. Χρυσόχοϊδης και Βενιζέλος...

ΠΑΜΕ ΔΕΥΤΕΡΟ ΓΥΡΟ;

Οι αναγνώστες του Αντί προέρχονται από όλες τις παρατάξεις. Οστόσο, η συντριπτική πλειοψηφία τους προτιμά τα μικρά κόμματα και τους αντίστοιχους σχηματισμούς στις εκλογές της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Παρ' όλα αυτά κάποιες ιδιαιτερότητες που σχετίζονται με τα προβαλλόμενα πρόσωπα δημιουργούν συχνά πρόσθετες αμηχανίες. Αν στον πρώτο γύρο ξέρουν - όσοι το ξέρουν - ότι θα πολεμήσουν τους δύο «μονομάχους» και θα ψηφίσουν εκείνα τα σχήματα που βρίσκονται εγγύτερα στις πολιτικές τους επιλογές, πώς θα αντιδράσουν στο δεύτερο γύρο είναι ένα ερώτημα που προβληματίζει. Μήπως αυτή τη φορά πρέπει να αρνηθούν την εμπλοκή τους στα ψευδοδιλήμματα να αρνηθούν να παραχωρούν την ψήφο τους εκβιαστικά;

Φ.Φ

ΤΟ ΡΗΤΟ

Με την ευκαιρία των εκλογών και σχετικά με τους ελεύθερους χώρους στην Αθήνα αξίζει να θυμηθούμε τη ρήση του Τσαρούχη: «Κάποτε οι εθνικοί ευεργέτες έχτιζαν. Σήμερα στην Ελλάδα εθνικός ευεργέτης θα πρέπει να θεωρείται αυτός που γκρεμίζει.»

Σ.Π.

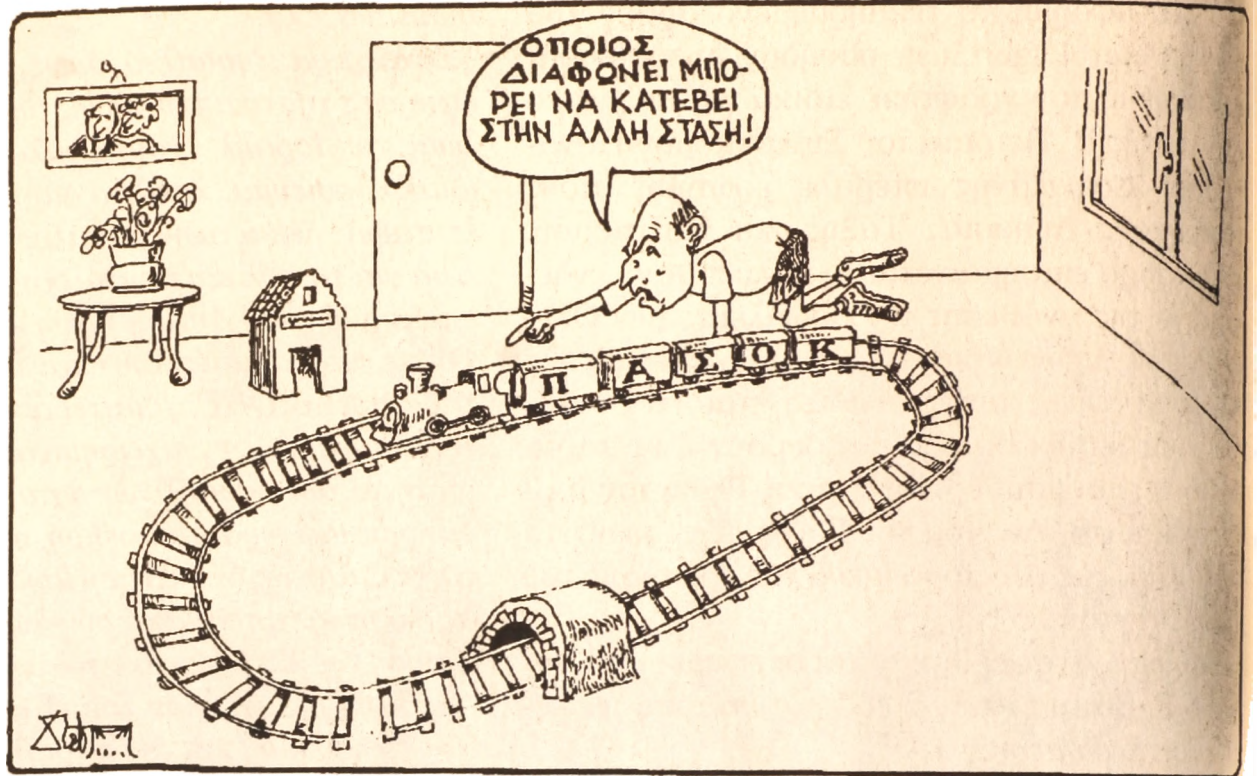
Το τραμ το τελευταίο (τους)

Οι άνθρωποι αυτοί είναι επικίνδυνοι επειδή είναι και ανοργάνωτοι και ανεύθυνοι.

Αποφάσισαν, λέει, τα συναρμόδια υπουργεία ΠΕΧΩΔΕ, Συγκοινωνιών και Πολιτισμού μετά από ενδελεχείς μελέτες και λαβόντα υπόψη την εισήγηση του ΚΑΣ (Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου) το επίδοξο, Τρίτσειο τραμ να διέρχεται εμπρός από την Πύλη του Αδριανού και δια των Λεωφόρων Αμαλίας και Όλγας. Έτσι από την περασμένη άνοιξη στήθηκε το σχετικό εργοτάξιο, μπήκαν μπάρες και αποκλείστηκε μια λωρίδα κυκλοφορίας των προειρημένων οδών. Το έργο προχωρούσε κανονικά, το χρήμα έπεφτε και λόγω του κατεπείγοντος το κόστος εκτιμάτο ως ιδιαίζοντως υψηλό. Εξίσου υψηλή ήταν η ταλαιπωρία των οδηγών και το ακατάσχετο μποτιλιάρισμα.

Τώρα πάλι τα συναρμόδια υπουργεία ξαναποφάσισαν, λέει, να μην περάσει η γραμμή του τραμ από Αμαλία και από την άνοδο της Όλγας αλλά να περάσει από Καλλιρρόης και Αρδηττού γιατί, ξαναλέει, έπεσε σε αρχαία. Η δε «λυπητερή» υπολογίζεται στα 2 δισ. δρχ. Αστείον ποσόν.

Διερωτάται λοιπόν κανείς. Δεν έγιναν ανασκαφικές τομές και εν πάση περιπτώσει δεν ήξερε η αρχαιολογική υπηρεσία ότι στην περιοχή επιπολάζουν ελληνιστικές και ρωμαϊκές αρχαιότητες (τα ευρήματα είναι σχεδόν επιφανειακά); Ήγουν τέτοια έλλειψη συντονισμού του συντονιστικού οργάνου και των συναρμόδιων; Τέτοια προκλητική κατασπατάληση, ανώφελα, του δημόσιου χρήματος και τόσο ανηλεής βασανισμός των εποχουμένων και των πεζών

στις δύσβατες πλέον αυτές περιοχές του κέντρου; Τα ερωτήματα αλλά και η απελπισία των πολιτών, που παρατηρούν χωρίς να τους επιτρέπεται ν' αντιδράσουν, αμειλικτες: Έτσι προγραμματίζονται τα ολυμπιακά έργα, μ' αυτόν τον τρόπο του ράβε-ξήλωνε-βασάνιζε, σχεδιάζεται η νέα Αθήνα; Έτσι προστατεύεται η αρχαία μας κληρονομία; Με μετάθεση λίγων μέτρων της τροχιοδρόμησης, λες και στο ρεύμα ανόδου της Λεωφόρου Όλγας υπάρχουν μνημεία ενώ στο αντίθετο ρεύμα όχι;

Και κάτι τελευταίο: Ο αρχαιολογικός χώρος των Στύλων του Ολυμπείου, αναπεπταμένος και σχεδόν φυσικός, χωρίς επιβαρυντικές «αξιοποιήσεις», δεν θα 'πρεπε ν' αποδοθεί επιτέλους απαλλαγμένος απ' όλα τα αρχιτεκτονικά κατασκευάσματα που τον μολύνουν, φερ' ειπείν το κολυμβητήριο, τις αθλητικές εγκαταστάσεις, τα τένις, τα αναψυκτήρια κ.λπ.; Παρουσιάζεται ίσως μοναδική ευκαιρία να έχουμε έναν ενιαίο

και καθαρό χώρο αρχαιολογικού – αλλά και οικολογικού – πάρκου στην καρδιά της Αθήνας, την ιδανική προέκταση του συμφυρμένου από άσχετες λειτουργίες Εθνικού Κήπου. Ας μην την χάσουμε.

Στον τόπο αυτό ο πολιτισμός και η κοινωνική ευαισθησία αποδεικνύονται όταν ανοίγουμε χώρους, όταν επιτρέπουμε ελεύθερες προσβάσεις, όταν αναπτύσσουμε τα φυσικά στοιχεία του περιβάλλοντος αβίαστα: όταν, τέλος, ξανακάνουμε τους πολίτες περιπατητές, επιτρέποντάς τους να ζινούνται σε χώμα και βλάστηση κι όχι σε ασφάλτο και σε μπετόν. Πολιτισμός, εντέλει, για την Αθήνα θα σήμαινε ησυχία, οπτική ή ηχητική, δηλαδή απαλλαγή από τη βάρβαρη ηχορύπανση και τα οπτικά της παρεπόμενα. Και πρωτίστως ανοιχτοί, ανεπιτήδευτοι φυσικοί χώροι. Ιδού πεδίο δόξης λαμπρόν για υπουργούς και δημάρχους νυν και μελλόντες...

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΠΡΟΤΕΣΤΑΚΗΣ

Από τις σελίδες του περιοδικού έχουμε επανειλημμένα ασκήσει κριτική, κάποτε ιδιαίτερα οξεία, κατά του Υπουργού Πολιτισμού κ. Ευάγγελου Βενιζέλου. Η κριτική προς τον υπουργό Πολιτισμού ασκείται συχνά-πυκνά και από άλλα μέσα ενημέρωσης. Απόψεις και απόψεις, ίσως να αντιλέγει ο κ. Βενιζέλος. Όμως η πιο πρόσφατη ιστορία με το τραμ που θα διήρχετο δίπλα από την πύλη του Αδριανού εξαντλεί κάθε όριο ανοχής για τα πεπραγμένα ενός υπουργού. Η αναιτιολόγητη κατασπατάληση 2 δισ. έχει σκανδαλίζει κάθε πολίτη. Και όσα και αν ψελλίζει το

γραφείο Τύπου του ΥΠΠΟ σε πρόσφατη ανακοίνωσή του, δεν μπορεί να δικαιολογήσει τα αδικαιολόγητα.

Ο κ. Ευ. Βενιζέλος έχει καταγραφεί δυστυχώς ως ο ατυχέστερος – με τον πιο επιεική χαρακτηρισμό – υπουργός της κυβέρνησης Σημίτη. Αν δεν έχει τη στοιχειώδη ευαισθησία να παραιτηθεί, θα πρέπει να αποπεμφθεί.

Τα ίδια ακριβώς ισχύουν και για τον Υπουργό Μεταφορών κ. Βερελή.

Χ.Γ.Π.

ΓΡΑΦΟΣ

Thierry Meyssan

11 Σεπτεμβρίου 2001

Η τρομακτική απάτη

Κανένα αεροσκάφος δεν
συνετρίβη στο Πεντάγωνο

η αλήθεια...
...ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Το βιβλίο αυτό
βασίζεται
αποκλειστικά σε
επίσημα έγγραφα του
Λευκού Οίκου και του
Υπουργείου Άμυνας,

καθώς και σε
δηλώσεις των
πολιτικών και
στρατιωτικών
αξιωματικών των
ΗΠΑ στα διεθνή
τύπο.

Όλες οι πληροφορίες
που παρατίθενται
διαθέτουν
παραπομπές και
επαληθευτούν από
τον αναγνώστη.

ένα

βιβλίο... αποκάλυψη!!!

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΓΡΑΦΟΣ

Φάτσες και ιδέες

Τρόμος πάνω απ' την πόλη, επέρχονται γαρ εκλογές!

του Μάνου Στεφανίδη

Και ιδού λοιπόν πάλι που μας κατέκλυσαν οι δεκάδες εκατοντάδες γνωστές και άγνωστες φάτσες των υποψηφίων οι οποίοι εκθέτουν το ιδιωτικό τους πρόσωπο προς αναγνώριση και υπερψήφιση, ενώ συγχρόνως δημιουργούν έναν ρυπογόνο οπτικό τραγέλαφο, μιαν απίστευτη σπατάλη χρημάτων, χαρτόμαζας και φιλοδοξιών στο βωμό της αειθαλούς δημοκρατίας. Κι αν βέβαια είχαν αλλιώς τα πράγματα, όντως η τοπική αυτοδιοίκηση θα μπορούσε να παίζει σημαντικό ρόλο στην οργάνωση και συνειδητοποίηση των μικρών κοινωνιών, λύνοντας πάμπολλα προβλήματα καθημερινότητας και φέρνοντας κοντά τους ανθρώπους με το ύφος της παλιάς γειτονιάς και τις ανάγκες του σήμερα.

Τώρα όμως περισσεύουν οι κομματικές σκοπιμότητες, οι προσωπικές ματαιοδοξίες και οι ποικίλοι εγκάθετοι, ώστε οι δημοτικές εκλογές ν' αποτελούν στην πλειονότητά τους μια τρύπα στο νερό. Η ξυπασιά, η βρόμα, το ακαλαίσθητο, το βορβώδες, το βλαχομπάρζο, η κυκλοφοριακή ασφυξία, ο αφισοαρμαγεδδών, η κατάρρα των διαφημίσεων, το γενικότερο πνεύμα της αγοράς που ξεπουλάει τα πάντα από

μνημεία ως τραπεζοκαθίσματα και από ανοιχτούς χώρους ως πεζοδρόμια έχουν δώσει πλέον το καταθλιπτικό τους στίγμα στ' αστικά ή τα ημιαστικά κέντρα της πατρίδας μας. Κι αφού η έννοια «ύπαιθρος» εξουθενώθηκε, επαρχιακές πόλεις και κεφαλοχώρια τείνουν όλα να γίνουν μικρές «Νέες Υόρκες». Άρα μια ρηξικέλευθη δημοτική αρχή θα 'πρεπε να βομβαρδίζει πρώτη και να ισοπεδώνει παρά να χτίζει και «ν' αξιοποιεί». Τούτων δοθέντων, επιτρέψτε μου το κρύο αστείο: Η Αθήνα χρειάζεται τον Μπους και τον Σαρόν για δημάρχους. Επίσης θα 'πρεπε μια άλλου τύπου εξουσία να ξαναδεί τους πολίτες ως ατομικές περιπτώσεις κι όχι ως αριθμό ψηφοφόρων και νούμερα δημοσκοπήσεων. Και κάτι ακόμη: αντί για «έργα» χρειάζομαστε περισσότερο ιδέες που θα μας εμψυχώσουν και θα μας βγάλουν απ' την μαραζωμένη και μελαγχολική ζωή που ζούμε. Αλήθεια, οι δημοτικές εκλογές θα μπορούσαν να είναι η ευκαιρία μιας ριζικής και πάνω απ' όλα συνειδητής αλλαγής, αλλά δεν είναι. Και δεν μπορεί να είναι στο δεδομένο πλαίσιο του περιφερειακού, μεταβιομηχανικού καπιταλισμού που διάγου-

με. Οι πόλεις μας έχουν χτιστεί, όπως χτίστηκαν, κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση της μεταπρατικής, αεριτζήδικης και κομραδόρικης οικονομίας μας. Και ο δημόσιος και ο ιδιωτικός χώρος καταδυναστεύονται από τον επιχειρηματία-εργολάβο ο οποίος, αφού κάνει τη «μπάζα» του, μετά κατεβαίνει για δήμαρχος. Και το κωμικοτραγικό είναι πως συνήθως εκλέγεται. Τα μπάζα

Γεννήθηκα το 1949 στο Βέλο Κορινθίας και μεγάλωσα στην Αθήνα.

Από τον Δεκέμβριο του 1999 είμαι Διευθυντής του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου.

Έχω δημοσιεύσει βιβλία, δοκίμια, μεταφράσεις, και άρθρα.

Κάπως έτσι αφηγείται τη διαδρομή της ζωής του ο γνωστός μας Χρήστος Λάζος του ψηφοδελτίου του Χρήστου Παπουτσή...

Για να καταληξει στα συνθήματα:

Θέλουμε μια Αθήνα της σύνθεσης

Με σύγχρονες πολυκατοικίες και παλιά νεοκλασικά

Με ρεμπέτικα στέκια και αίθουσες συναυλιών

Με τις αρχαιότητες και την ορθοδοξία

Με τον ευρωπαϊκό αέρα και τη μεσογειακή αύρα

Με τον Υποψήφιο Υπερνομάρχη Αθηνών-Πειραιώς κ. Ιωάννη Τζαννετάκο

Κοίτα με ποιον βρήκε να φωτογραφηθεί ο υποψήφιος για το Νομαρχιακό Συμβούλιο κ. Αντώνης Δαλακούρας!

για τα μπάζα. Και πάντων και μπαζών.

Νά γιατί δεν μπορεί να είναι κανείς αισιόδοξος για τις επικείμενες εκλογές. Γιατί μοιάζουν οι προσπάθειές μας των συφοριασμένων σαν τους Τρώες. Όλο κάτι καταφέρνουμε κι όλο έρχεται ο Αχιλλεύς και τα χαλνάει. Στην προκειμένη περίπτωση «Αχιλλεύς» είναι το κράτος, το κόμμα και η θεσμική γύμνια της τοπικής αυτοδιοίκησης η οποία πηγαίνει χέρι-χέρι με την κυρίαρχη γύμνια των προσώπων που φιλοδοξούν να την αναβαθμίσουν. Η περίπτωση των Βούγια, Τζαννετάκου κι όλων όσων συντάσσονται μαζί τους για να τους στηρίξουν, προσδοκώντας κομματάκι εξουσίας, είναι χαρακτηριστική. Άνθρωποι που κάποτε υπερασπίστηκαν ιδέες τώρα έχουν καταστήσει ιδέα τους το ποδοπάτημα της οποιασδήποτε ιδεολογίας. Και ενώ ατομικά είναι καλοί, είναι αηδιαστικοί ως πρότυπα αναφοράς και ως δημόσια μεγέθη. Τράγκες και κακαουνάκηδες της μικροπολιτικής σπέκουλας –όπως θα 'λεγε παλιά και ο ίδιος ο Γιάννης– εγκατέλειψαν προς στιγμήν τα πορτοπαράθυρα για να

- ✓ Να διαφυλάξουμε την ασφάλεια της ζωής των πολιτών, με λύσεις αποτελεσματικές και πάνω απ' όλα, δημοκρατικές.
- ✓ Να καταπολεμήσουμε τη γραφειοκρατία με το πρόγραμμα «Ψηφιακή Πόλη», που θα παρέχει άμεση πληροφόρηση και εξυπηρέτηση.
- ✓ Να αναδείξουμε την Αθήνα, την καλύτερη διοργανώτρια πόλη των Ολυμπιακών Αγώνων, όπως απαιτεί η ιστορία μας.

*Ολοκληρώθηκε
Για μια Αθήνα
Σύγχρονη, Ασφαλή, Ανθρώπινη*

Γιώργος Σωτηρόπουλος

**Η κληρονομιά της Αθήνας μας βαρύνει,
η ιστορία της συνεχίζεται και απαιτεί να
σεβαστούμε το μέλλον της!**

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Θ. ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ

Οικονομολόγος, Τμηματάρχης Υπουργείου Οικονομικών
Προϊστάμενος ελέγχου στο ΕΘΝΙΚΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
Υποψήφιος Δημοτικός Σύμβουλος Δήμου Αθηναίων

Προϊστάμενος
ελέγχου ο κ. Γ.Θ.
Σωτηρόπουλος στο
Εθνικό Ελεγκτικό
Κέντρο. Ασφάλεια
των πολιτών,
ψηφιακή πόλη,
Ολυμπιακούς
Αγώνες, βαριά
κληρονομιά... απ'
όλα έχει ο μπαχτσές
του!

Από την υπηρεσία των συναδέλφων,
στην υπηρεσία των Αθηναίων πολιτών

- ✓ Η ζωή είναι αγαθή. Για να την απολαύσουμε χρειάζεται ασφάλεια.
- ✓ Για να μπορούν τα παιδιά μας να παίζουν ξανά στις παιδικές χαρές και να πηγαίνουν άφοβα στα σχολεία τους.

Είναι παντρεμένος, με την οποία έχουν τρία παιδιά, εκ των οποίων δύο φοιτητές και ο τρίτος μαθητής Γυμνασίου.

Τους συναδέλφους του αστυνομικούς και τα παιδιά σκέφτεται ο κ. Αθανάσιος Σπυράκος του ψηφοδελτίου της Ντόρας. Αλλά ξέχασε και παρέλειψε το όνομα της γυναίκας του διαπράττοντας ταυτοχρόνως και μίαν ασυνταξία!

διεκδικήσουν τα μπαλκόνια. Κι αύριο πάλι, έχει ο Θεός. Δια του αρχιεπισκόπου του, του Παρασκευαΐδη ντε! Που όμως τώρα πάλι προσφωνείται Μακαριώτατος Χριστόδουλος. Μακάριοι οι πτωχοί τω πνεύματι. Πουλιάει, βλέπετε, ο κληρικαλισμός –κοινώς παπαδαριό– στην Ελλάδα. Πουλιάει, αγοράζει, φοβερίζει. Ούτε πάλι έχουν όλοι το μέγεθος του Αλβανίας Αναστασίου. Τέλος πάντων. Υπείκων στον μπαμπούλα του ράσου έτερος Καππαδόκης, ο Χρήστος Λάζος, υπόσχεται στο προεκλογικό του φυλλάδιο –είναι υποψήφιος του Παπουτσή βέβαια, ποικανού άλλου– «Μια Αθήνα της Σύνθεσης, Με ρεμπέτικα και αΐθουσες συναυλιών (sic). Με τις αρχαιότητες και την ορθοδοξία (sic!)».

Α, ρε Νιόνιο, τι κακό έχεις κάνει νομιμοποιώντας αυτόν τον μεταμοντέρνο χυλό του «όλα πάνε με όλα» κι αυτής της υπεράγαν λαϊκιστικής ιδεολογίας με την οποία ισοπέδωσε τα πάντα το ΠΑΣΟΚ. Ε λοιπόν δεν είναι έτσι, πρώην σύντροφοι. Αν θέλετε να είσθε χρήσιμοι, πρέπει πρώτα να γίνετε δυσάρεστοι και να ενοχλήσετε. Δεν πάνε όλα με όλα· δεν είναι οι ιδέες american mixed salad για να κα-

Η κ. Ντίνα Μπέη διαφημίζει στο φυλλάδιό της ότι παρέστη στο μνημόσυνο του Ανδρέα Παπανδρέου. «Μήνυμα» προς το «ιστορικό ΠΑΣΟΚ;

λύπτουν στρογγυλοποιημένα κάθε περίπτωση. Τα ρεμπέτικα και οι αΐθουσες συναυλιών δεν συνιστούν σύνθεση, αλλά παράταξη, γραμμική παρέλαση. Που θα πει «παράτα» και όχι ουσία. Η κυρίαρχη δηλαδή άποψη περί πολιτισμού κάθε λογής κρατούντων.

Ένα μικρό τέστ για τη Δημαρχία...

Οι πέντε υποψήφιοι δήμαρχοι της Αθήνας μιλούν για τους ελεύθερους χώρους

Έρευνα: Όλγα Ι. Φωτακοπούλου

Ο πολιτικός λόγος πρέπει να είναι συγκεκριμένος. Αλλιώς δεν είναι πολιτικός. Είναι πολιτικάντικος. Αποφασίσαμε να κάνουμε ένα μικρό τέστ πολιτικού λόγου στους υποψήφιους δημάρχους. Τους ζητήσαμε ορισμένες απαντήσεις και τους «ορίσαμε» να είναι συγκεκριμένοι σε αυτές.

Το Αντί ενόψει των δημοτικών και νομαρχιακών εκλογών, παρατηρώντας ότι στο μεγαλύτερο δήμο της χώρας έχουν λάβει ένα χαρακτήρα όχι αυτοδιοικητικό –ως θα έπρεπε– αλλά προετοιμασίας του κλίματος για τις βουλευτικές εκλογές, εμμένει σ' ένα ζήτημα της ποιότητας ζωής των Αθηναίων. Ένα ζήτημα που έχει συνέπειες και απήχηση για την ποιότητα ζωής συνολικά στο Λεκανοπέδιο, όπου ζει ο μισός πληθυσμός της χώρας.

Έτσι απευθύνουμε ένα κοινό ερωτηματολόγιο στους πέντε υποψηφίους δημάρχους Αθηναίων (Γιάννη Δημαρά, Φώτη Κουβέλη, Ντόρα Μπακογιάννη, Χρήστο Παπουτσή και Σπύρο Χαλβατζή).

Ζητήσαμε την ακριβή και περιληπτική πρότασή τους για το μέλλον των ελεύθερων χώρων που έχουν απομείνει στην Αθήνα κατονομάζοντας τους μεγαλύτερους από αυτούς.

Ομολογουμένως βγαίνουν ενδιαφέροντα συμπεράσματα από την προσεχτική ανάγνωση των απαντήσεων που έδωσαν στο Αντί οι υποψήφιοι δήμαρχοι. Και οι απαντήσεις αυτές δίνουν

σαφές πολιτικό στίγμα, όσον αφορά στην αντίληψή τους για το περιβάλλον και την ποιότητα ζωής των πολιτών.

Οι ελεύθεροι χώροι είναι μήλον της έριδος («φιλέτο» κατ' άλλους), μεταξύ των πολιτών, που ζητούν βελτίωση της ποιότητας ζωής στην πόλη, και των πάσης φύσης και διαπλοκής ιδιωτικών συμφερόντων, που επιθυμούν άλλοτε ευθέως και άλλοτε με «ευγενείς» καλύψεις, την «αξιοποίηση» ή εκμετάλλευση των χώρων αυτών με απώτερο και κοινό στόχο το κέρδος. Πράγμα που συνεπάγεται κατά κύριο λόγο την τσιμεντοποίηση.

Όταν το κέρδος δεν έρχεται με το τσιμέντο, προκύπτει από την ακριβή «αξιοποίηση» του γκαζόν που λίγοι μπορούν συνήθως να αγοράζουν και να απολαμβάνουν (π.χ. έχετε φάει πρόσφατα στο Πάρκο Ελευθερίας;).

Υπό αυτό το πρίσμα –κι αφαιρώντας τις γενικολογίες, όπου υπάρχουν– έχουν εξαιρετική σημασία οι απαντήσεις που λάβαμε από υποψηφίους που ζητούν να λάβουν την ψήφο των πολιτών και διεκδικούν την εμπιστοσύνη τους σε λίγες ημέρες.

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ ΤΟΥ ΑΝΤΙ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥΣ ΔΗΜΑΡΧΟΥΣ

• Ποια είναι η ακριβής και περιληπτική πρότασή σας για τη μελλοντική χρήση των χώρων που αναφέρονται παρακάτω και αφορούν αντικείμενο πολύμηνης δημοσιογραφικής έρευνας του περιοδικού σχετικά με τους εναπομείναντες ελεύθερους χώρους στην Αθήνα (για κάθε χώρο επιθυμούμε μια ξεχωριστή και συγκεκριμένη απάντηση):

- Άλσος Γουδή • Ελαιώνας
- Λυκαβηττός • Άλσος Ριζάρη
- Πεδίο Άρεως • Πάρκο Ελευθερίας
- Εγκαταστάσεις πρώην Στρατιωτικού νοσοκομείου 401
- Αττικό Άλσος • Λόφος Στρέφη
- Κήπος Ζαπτείου
- Κήπος Μουσείου
- Κτήμα Θων
- Προσφυγικές κατοικίες της λεωφόρου Αλεξάνδρας

Σε περίπτωση που προτείνετε ανάπλαση κάποιου χώρου, προσδιορίστε μας ακριβώς την έννοια του όρου ή το είδος της προτεινόμενης ανάπλασης.

Ακολουθούν οι απαντήσεις των υποψηφίων με αλφαβητική σειρά. Στο θέμα των εγκαταστάσεων του πρώην Σ.Ν. 401 ο κ. Δημαράς και η κ. Μπακογιάννη, προφώνως παραβλέποντας τη λέξη «πρώην», θεώρησαν ότι εννοούμε το 401 στο Γουδή και απάντησαν σχετικά.

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η Αθήνα είναι η πρωτεύουσα με τους λιγότερους ελεύθερους χώρους και χώρους πρασίνου στην Ευρώπη, δηλαδή 5,0 και 2,5 τ.μ. ανά κάτοικο αντίστοιχα, έναντι 25 και 15 τ.μ. ανά κάτοικο ως είθισται διεθνώς.

Στην Αθήνα αυτοί οι χώροι είναι εντελώς απαραίτητοι λόγω της γεωμορφολογίας (λεκανοπέδιο που δυσκολεύει την ανανέωση του αέρα), των κλιματικών συνθηκών (έντονοι

καύσωνες το καλοκαίρι), της πυκνής δόμησης και της υψηλής σεισμικότητας (η οποία απαιτεί εκτεταμένους ελεύθερους χώρους ως διόδους διαφυγής). Υπάρχουν περιοχές μάλιστα, όπως αυτές γύρω από τις οδούς Αχαρνών και Πατησίων και η Καλλιθέα, όπου οι ελεύθεροι χώροι είναι σχεδόν ανύπαρκτοι και το πράσινο περιορίζεται στα 0,5 τ.μ. ανά κάτοικο.

Οι ελάχιστοι ελεύθεροι χώροι που

έχουν απομείνει, φυλάσσονται και συντηρούνται πλημμελώς, είναι γεμάτοι σκουπίδια και εύφλεκτα ξερά φύλλα, ενώ τεράστιες εκτάσεις τους είναι τσιμενταρισμένες και χρησιμοποιούνται για εμπορικές εκθέσεις (Πεδίο Άρεως, Ζάππειο), μετατρέπονται καθημερινά σε αυθαίρετους χώρους στάθμευσης (όπως τα περισσότερα πεζοδρόμια της Αθήνας) και, το κυριότερο, απειλούνται με οικοδόμηση και παντελή αφανισμό.

ΟΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΔΩΣΑΝ ΟΙ ΥΠΟΨΗΦΙΟΙ ΔΗΜΑΡΧΟΙ

Γιάννης Δημαράς
«ΑΘΗΝΑ η πόλη μας»

Παρακαλούμε να σημειώσετε κατ' αρχήν την γενική μας άποψη ότι όλοι οι ελεύθεροι ή σχετικά ελεύθεροι χώροι που έχουν απομείνει, θα πρέπει να γίνουν πράσινοι πνεύμονες, εάν δεν είναι, ή να αποτραπεί η καταστροφή του πρασίνου τους και αυτό να ενισχυθεί και να φροντισθεί, όπου ήδη υπάρχει. Στις περιοχές μάλιστα που οι πράσινοι χώροι είναι εκτεταμένοι ή που μπορούν να δημιουργηθούν τέτοιοι, με ενοποίηση επί μέρους μικρότερων, να διαμορφωθούν μεγάλα Μητροπολιτικά Πάρκα, ως πνεύμονες της πρωτεύουσας, όπως π.χ. στον χώρο από Γουδή μέχρι Χολαργό, στις υπώρειες του Λυκαβηττού προς Κηφισιάς, Αλεξάνδρας και Β. Σοφίας, στο μεγαλύτερο τμήμα του Ελαιώνα και στην περιοχή προς Ριζούπολη κ.λπ. (εκεί πλέον μόνο με ενοποιήσεις).

Ειδικότερα ως προς τους χώρους, που αναφέρετε:

- **Άλσος Γουδή:** Μαζί με τους πράσινους χώρους της «Σωτηρίας», του «Γενικού Κρατικού», του «401 Στρατιωτικού Νοσοκομείου», της Πολυτεχνειούπολης, του στρατόπεδου Πλέσσα κ.λπ. Να αποτελέσουν τον ανατολικό πνεύμονα της πρωτεύουσας, ως μητροπολιτικό πάρκο. Άρα αφαίρεση από αυτούς τους χώρους κάθε κτίσματος ή δραστηριότητας που δεν χρειάζεται κοινωνικά. Και ανάπλασή τους, ως χώρων περιπάτου, αναψυχής και άθλησης, με ήπιες σχετικές ελαφρές εγκαταστάσεις εξυπηρέτησης των πολιτών.

- **Ελαιώνας:** Πέραν του ήδη υπάρχοντος γενικού νοσοκομείου και πιθανώς της μετεγκατάστασης εκεί του γηπέδου του Παναθηναϊκού, ο υπόλοιπος χώρος να αναπλασθεί σε νοτιοδυτικό πνεύμονα της πρωτεύουσας, ως μητροπολιτικό πάρκο.

- **Λυκαβηττός:** Ανάπτυξη, διαμόρφωση και φύλαξη του δασυλλίου στο λόφο. Αφαίρεση των δραστηριοτήτων που οχλούν ή βλάπτουν το περιβάλλον. Καθιέρωσή του ως λόφου του αθηναϊκού

πολιτισμού, με όσα αυτό συνεπάγεται. Ενοποίησή του με τις προς την Κηφισιάς πράσινες υπώρειές του.

- **Άλσος Ριζάρη:** Να μη γίνει εκεί το Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης. Ο χώρος να παραμείνει πράσινος πνεύμονας, ενοποιούμενος με τον περιβάλλοντα την Πινακοθήκη και την Λέσχη Αξιωματικών. Οικονομική ενοποίησή του και με τον χώρο του Εθνικού Κήπου και του Προεδρικού μεγάρου, με πεζοδρομώσεις και δενδροφυτεύσεις των ενδιαμέσων δρόμων.

- **Πεδίο Άρεως:** Να αποδοθεί στην διαχείριση του Δήμου. Να αφαιρεθούν οι βλαπτικές δραστηριότητες και οι πρόσθετες εγκαταστάσεις του Πανελληνίου. Να διαμορφωθεί σε χώρο πρασίνου, περιπάτου, αναψυχής και άθλησης, με ελαφρές εγκαταστάσεις εξυπηρέτησης των πολιτών. Να ανοίξουν περισσότερες διόδους πρόσβασης του κοινού στο πάρκο. Φωτισμός, φροντίδα και φύλαξη του χώρου.

- **Πάρκο Ελευθερίας:** Να μην προστεθεί ούτε ελάχιστο τσιμέντο. Να ανοίξει όλος ο χώρος για το κοινό και να απαγορευθεί η είσοδος αυτοκινήτων. Να ενοποιηθεί με τους χώρους πέριξ του Μεγάλου Μουσείου, ως κοινωνική, κοινόχρηστος χώρος. Να ενοποιηθεί με τον χώρο πίσω από την Πρεσβεία των ΗΠΑ, ο οποίος να γίνει πράσινος και να μην δοθεί στην πρεσβεία, όπως ετοιμάζεται.

- **Εγκαταστάσεις πρώην Στρατιωτικού Νοσοκομείου 401:** Αναφερθήκαμε παραπάνω, για την ένταξή του στον ανατολικό πνεύμονα πρασίνου της πρωτεύουσας.

- **Αττικό Άλσος:** Αφαίρεση δραστηριοτήτων και εγκαταστάσεων που οχλούν ή δεν έχουν κοινωνική χρησιμότητα. Ενοποίηση των τμημάτων του, με ενδιαμέσες πεζοδρομήσεις, ώστε να αποτελέσει ενιαίο πνεύμονα στους λόφους από τα Τουρκοβούνια μέχρι και το Ολυμπιακό Στάδιο. Απόδοση αρμοδιοτήτων στον Δήμο Αθηναίων και συνεργασία του με τους όμορους δήμους.

- **Λόφος Στρέφη:** Επαναξιοποίησή του, ως αυτό που παραδοσιακά ήταν. Ένας πράσινος λόφος, με δρόμους

ήπιας αναψυχής και περιπάτου για τους Αθηναίους. Όχι άλλες άδειες κτισμάτων στην περιοχή. Κατεδάφιση κτισμάτων που μπορούν να φύγουν, με νόμιμες αποζημιώσεις. Καθαρισμός, φωτισμός και φύλαξη του λόφου.

- **Κήπος Μουσείου:** Καλλωπισμός, συντήρηση, φωτισμός, φύλαξη και επέκτασή του βόρεια μέχρι και την πλατεία Εξαρχείων, με ενδιαμέσες πεζοδρομήσεις και δενδροφυτεύσεις, στα πλαίσια των προβλεπόμενων άλλωστε ενοποιήσεων. Στόχος η από την πλευρά εκείνη μέχρι και τον Λυκαβηττό πράσινη επέκταση, με αξιοποίηση κάθε μικρού έστω πράσινου χώρου και με δημιουργία νέων, δια κατεδαφίσεων κτισμάτων που μπορούν να φύγουν, με νόμιμες αποζημιώσεις.

- **Κήπος Ζαπτείου:** Αφαίρεση δραστηριοτήτων που οχλούν και προσβάλλουν ή δεν είναι κοινωνικά χρήσιμες. Ενοποίησή του με τον Εθνικό Κήπο, με το χώρο πέριξ του Παναθηναϊκού Σταδίου, με τον λόφο Μετς, με το χώρο του Κολυμβητηρίου και με τον αρχαιολογικό χώρο (Πύλη Αδριανού κ.λπ.). Προοπτική η ενοποίησή του με τους χώρους του Μακρυγιάννη, της Ακροπόλεως και της Πλάκας, μετά από προηγούμενες φροντίδες, για την εντός του ευρύτερου αυτού πράσινου χώρου διέλευση των κυκλοφοριακών αξόνων.

- **Κτήμα Θων:** Πράσινη αξιοποίηση του εναπομείναντος τμήματός του. Και ενοποίησή του με τους χώρους των προσφυγικών κατοικιών της Αλεξάνδρας, μέσω πεζοδρομήσεων και δενδροφυτεύσεων. Ενέργειες (νομικές και άλλες) για το ενδεχόμενο να σταματήσει και να αποκατασταθεί η τσιμεντοποίηση που έχει αρχίσει ήδη σε τμήμα του χώρου.

- **Προσφυγικές κατοικίες της λεωφόρου Αλεξάνδρας:** Αναπλάωσή τους, ενίσχυση των ενοίκων τους, για βελτιώσεις των κατοικιών τους, βάσει προδιαγραφών, πεζοδρομήσεις τριγύρω και δενδροφύτευση του γύρω χώρου, ενοποίησή του με το κτήμα Θων και με τους όποιους χώρους μπορούν να εξοικονομηθούν από την περιοχή των Δικαστηρίων (πρώην Αβέρωφ).

Φώτης Κουβέλης
«Η άλλη Αθήνα»

Η ΑΛΛΗ

ΑΘΗΝΑ

Ο ελεύθερος χρόνος, χρόνος της επικοινωνίας και της άθλησης, της ψυχαγωγίας και των συλλογικών απολαύσεων, της γνωριμίας με τον διπλανό και τα προβλήματά του, είναι άρρηκτα δεμένος με τον ελεύθερο δημόσιο χώρο και το πράσινο. Όμως ποιοι ελεύθεροι χώροι; Αυτοί που δεν υπάρχουν ή δεν ανήκουν στο Δήμο ή δεν είναι αναγνωρίσιμοι, χωρίς πράσι-

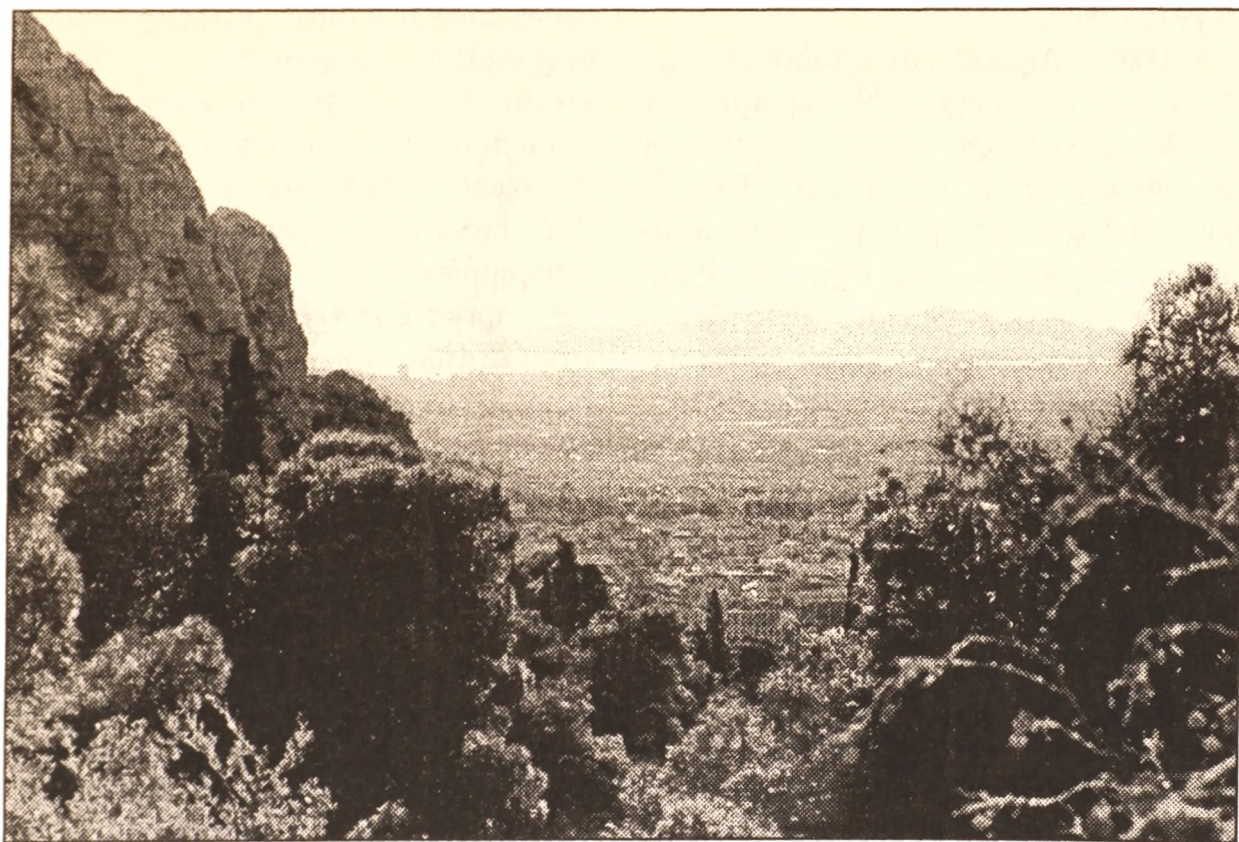
- Ο «Ελαιώνας» πρέπει να δεσμευθεί για να γίνει το δυτικό μητροπολιτικό πάρκο της Αθήνας, με απομάκρυνση κάθε εμπορευματικής δραστηριότητας που ρυπαίνει και σκληί και με διάσωση των παραδοσιακών του στοιχείων.

- Το άλσος Ριζάρη να παραμείνει ελεύθερος χώρος πρασίνου. Αποτελεί έγκλημα στο περιβάλλον, στην καρδιά της Αθήνας, η νομοθετική ρύθμιση, που ψήφισαν ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ., να γίνει στο «Ριζάρη» Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης. Το μουσείο αυτό μπορεί να γίνει στον άξονα της οδού Πειραιώς.

ιστορία και μνήμες.

- Το «Αττικό Άλσος» να γίνει πράγματι άλσος. Να αντιμετωπισθεί το ζήτημα των «οικιστών» στην κορυφή του λόφου, με νομιμότητα και κοινωνική ευαισθησία, με μείζον κριτήριο την περιβαλλοντική αξία του λόφου αυτού.

- Ο Λόφος Στρέφη, ο κήπος Ζαπείου, ο κήπος Μουσείου πρέπει να προστατευθούν, να απαλλαγούν από «δραστηριότητες», κυρίως εμπορευματικού χαρακτήρα, που αλλοιώνουν τον προορισμό τους.

νο και εξοπλισμό;

Η Αθήνα κατέχει το αρνητικό ευρωπαϊκό ρεκόρ σε πράσινο, με μόλις 2,9% της συνολικής επιφάνειας της πόλης να καλυπνύεται από χώρους πρασίνου. Να προστατεύσουμε και να βελτιώσουμε τους υφιστάμενους χώρους πρασίνου.

- Το άλσος Γουδή να γίνει μητροπολιτικό πάρκο. Να σταματήσει άμεσα κάθε παρέμβαση κατασκευών, αλλά και ο τεμαχισμός του για απόδοση τμημάτων του σε άλλες λειτουργίες. Πρόσφατη απαράδεκτη επιλογή αποτελεί η απόφαση αποχαρκτηρισμού δέκα περίπου στρεμμάτων προκειμένου σ' αυτά να ανεγερθεί νοσοκομείο παιδών. Το νοσοκομείο μπορεί και πρέπει να γίνει σε υπάρχουσες νοσοκομειακές εγκαταστάσεις στην Πεντέλη.

- Να σταματήσει η λεηλασία του Πεδίου Άρεως. Να αναβαθμισθεί το πράσινό του, να απαγορευθούν ποικιλώνυμες «δραστηριότητες» στο χώρο του (με μόνη εξαίρεση την έκθεση βιβλίου) και οι επεκτάσεις του «Πανελληνίου» σε βάρος του πρασίνου.

- Το Πάρκο Ελευθερίας έγινε πάρκο υποτέλειας σε ιδιωτικές επιλογές και συμφέροντα. Είμαστε αντίθετοι, αγωνιζόμαστε κι αγωνισθήκαμε να το διασώσουμε.

- Να διασωθούν τα αρχιτεκτονικής αξίας και ιστορικής σημασίας κτήρια του πρώην 401 Σ.Ν. και ο περιβάλλον χώρος του. Να γίνει κέντρο πολιτισμού και χώρος πρασίνου. Να μην πραγματοποιηθεί η προωθούμενη κατασκευή ξενοδοχειακής μονάδας, συμφερόντων του ΟΔΕΠ, στο χώρο αυτό. Είναι κτίσματα του 1862, με

Δύο από τις όψεις του Λυκαβηττού.

Ένας από τους σημαντικότερους ελεύθερους χώρους για το μέλλον των οποίων ρωτήσαμε τους υποψήφιους δημάρχους της Αθήνας.

Αριστερά, φαίνεται ότι το πράσινο αντέχει ακόμα...

Δεξιά, στη δέα κυριαρχεί το «δάσος» από τσιμέντο.

Ο Πικιώνης είχε δει διαφορετικά τον Λυκαβηττό. Υπάρχουν οι υδατογραφίες του ακόμα.

Όχι μόνο πρέπει να σωθεί, αλλά και να αλλάξει όψη στην κατεύθυνση αυτών των σχεδίων.

- Να σταματήσει το περιβαλλοντικό έγκλημα στο «κτήμα Θων». Να σταματήσουν οι οικοδομικές εργασίες και να επανέλθει στην πρότερη κατάσταση του. Να αναδειχθεί ο συνολικός χώρος σε λειτουργικό πράσινο.

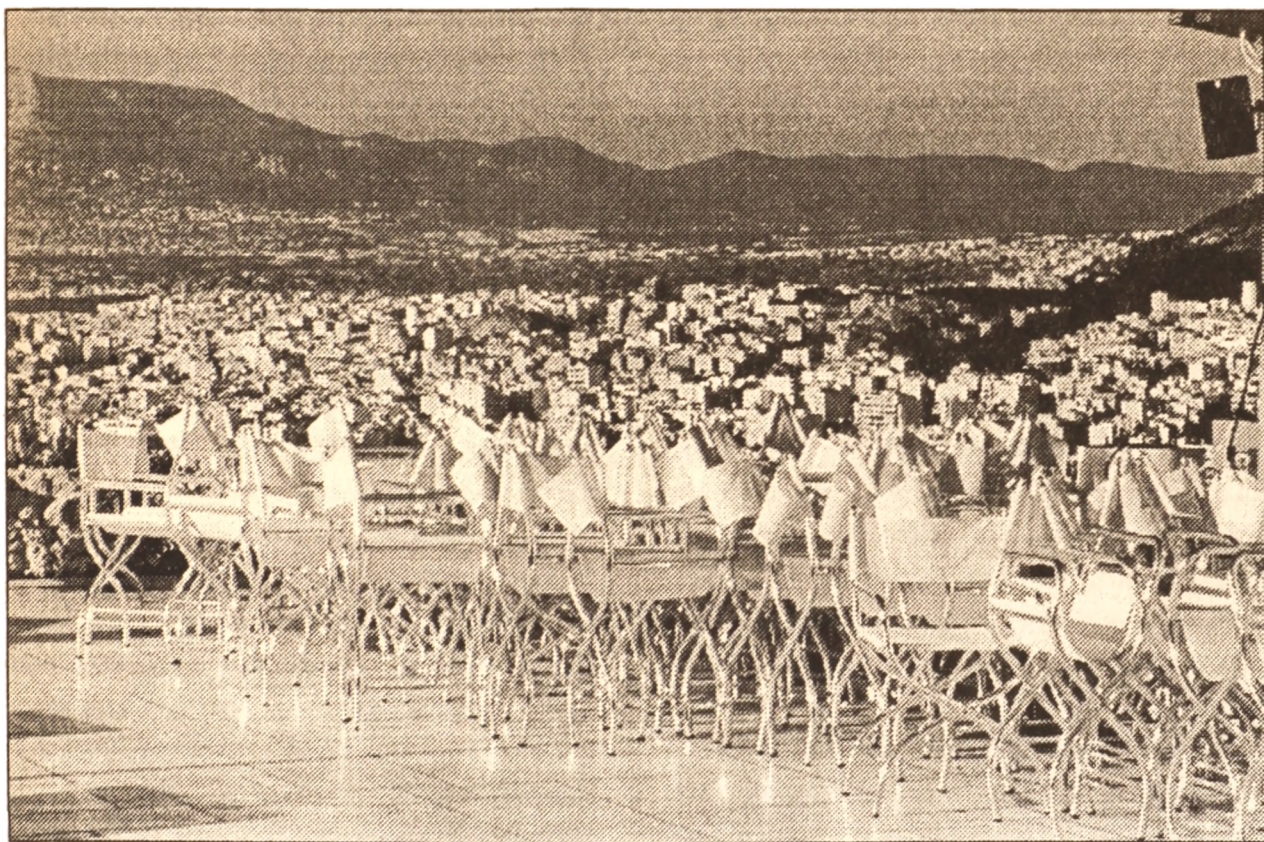
- Οι προσφυγικές κατοικίες στη λεωφόρο Αλεξάνδρας να διασωθούν, να μην γκρεμισθούν. Να αναπλασθούν οι προσόψεις τους και να διατηρηθούν οι αρχιτεκτονικές ρυθμίσεις του εσωτερικού των προσφυγικών κατοικιών. Είναι κτίσματα με ιστορική μνήμη και αρχιτεκτονική αξία.

Υπάρχουν και άλλοι χώροι. Ο Αρδηττός, ο χώρος του πρώην εργοστασίου «Θερμής» στη Ριζούπολη, το άλσος Ευελπίδων, ο «χώρος ΔΕΗ» στο Νέο Κόσμο κ.ά.

Υπάρχουν χώροι. Τους ξέρουμε και τους διεκδικούμε ως χώρους πρασίνου.

Ντόρα Μπακογιάννη
«Αθήνα αύριο»

Άλσος Γουδή:
Ένας μεγάλος πνεύμονας στην καρδιά της Αθήνας. Περιλαμβάνει 4.300 στρ. εκ των οποίων τα 3.500 ανήκουν στα διοικητικά όρια του Δήμου Αθηναίων. Περίπου 900 στρ. θα έπρεπε να παραχωρηθούν από το Υ.ΕΘ.Α. στους δήμους Αθηναίων και Ζωγράφου. Από αυτά έχουν παραχωρηθεί 330 στρ. Ο χώρος του Δήμου Αθηναίων αφορά

τρεις εκτάσεις: Το χώρο του δημοτικού κολυμβητηρίου, το χώρο του δημοτικού φυτωρίου και αδιαμόρφωτο δημοτικό χώρο.

Οι έως τώρα παρεμβάσεις αφορούν ουσιαστικά μόνο 900 στρ. (τις ιδιοκτησίες Δήμων Αθηναίων και Ζωγράφου καθώς και το πάρκο Στρατού και το χώρο του Ιππικού Ομίλου). Οι χώροι του πάρκου στρατού και του δημοτικού φυτωρίου προβλέπονται από τον ευρύτερο σχεδιασμό ως χώροι πρασίνου και πολιτισμού (Π.Δ. παραχώρησης).

Η πρόταση του δημοτικού συνδυασμού «Αθήνα αύριο» περιλαμβάνει:

- Την επίσπευση ολοκλήρωσης των έργων παρέμβασης και εξωραϊσμού τα οποία εκτελούνται, με ταυτόχρονο άνοιγμα του χώρου στους πολίτες της Αθήνας. Στο πάρκο στρατού ειδικότε-

ρα, βρίσκονται υπό διαμόρφωση έργα πρασίνου και αναψυχής καθώς και πολεμικό μουσείο, ενώ την επίβλεψη και μελέτη των χώρων, την έχει το Υπουργείο ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Ο χώρος για το αγώνισμα του μοντέρνου πεντάθλου της Ολυμπιάδας του 2004 περιλαμβάνει τους χώρους του Ιππικού Ομίλου, του δημοτικού κολυμβητηρίου και του πάρκου στρατού. Κατά καιρούς έχει συζητηθεί η χωροθέτηση εντός της έκτασης λειτουργιών μητροπολιτικής εμβέλειας (πανεπιστημιακή βιβλιοθήκη, εθνική βιβλιοθήκη, όπερα, πολιτι-

στικά κέντρα). Ο «Αθήνα αύριο» θεωρεί αναγκαίο, η όποια από τις παραπάνω παρεμβάσεις επιλεγεί, να είναι αρχιτεκτονικά απόλυτα ενταγμένη στην αισθητική του χώρου, να λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες και τις προτεραιότητες των μονίμων κατοίκων και να μην αλλοιώνει το πράσινο στοιχείο της περιοχής.

- Την ένταξη του Ασκληπιείου πάρκου στο μητροπολιτικό πάρκο Γουδή.

- Την απομάκρυνση των στρατοπέδων και του Ιππικού Ομίλου και το γκρέμισμα των επιμέρους μαντρών, ώστε ο χώρος να ενοποιηθεί πραγματικά.

- Ενιαίος σχεδιασμός για το χώρο, με έμφαση στο πράσινο και τον πολιτισμό.

Ελαιώνας: Περιοχή η οποία μπορεί να αποτελέσει κομβικό σημείο για την επίλυση του προβλήματος της έλλειψης

πρασίνου και χώρων πολιτισμού της πρωτεύουσας.

Απαιτείται ένας ενιαίος και ολοκληρωμένος σχεδιασμός έτσι ώστε να εξαιρεθούν οι αδυναμίες που σήμερα παρατηρούνται στα βασικά έργα υποδομής. (Η σημερινή κατάσταση του Ελαιώνα είναι αποκαρδιωτική. Η δε κατάσταση του συνοικισμού Μαργώνι –εντός των διοικητικών ορίων του Δήμου Αθηναίων, 1000 μ. από την Ομόνοια– είναι απελπιστική.) Το μεγάλο πρόβλημα που εμποδίζει οποιαδήποτε προσπάθεια αναβάθμισης είναι η διοικητική πολυδιάσπαση της περιοχής (στην περιοχή αυτή συναντιούνται 6 Δήμοι και 3 Νομαρχίες).

Η πρόταση του δημοτικού συνδυασμού «Αθήνα αύριο» περιλαμβάνει:

- Την καταγραφή, πριν το ξεκίνημα των παρεμβάσεων αναβάθμισης, των καταπατήσεων της δημοτικής περιουσίας η οποία μπορεί να αποτελέσει μια καλή βάση για την έναρξη σύνταξης δημοτικού κτηματολογίου.

- Τον καθαρισμό, σε άμεση προτεραιότητα, του ρέματος του Πρ. Δανιήλ, το οποίο σήμερα είναι ακαθάριστο και κατά τόπους μπαζωμένο, αποτελώντας εστία μόλυνσης.

- Την παραχώρηση του στρατοπέδου του Ναυτικού (το οποίο βρίσκεται στα όρια του Δήμου Αθηναίων και παλαιότερα στέγαζε τη Ναυτική Σχολή Πολέμου) στο Δήμο Αθηναίων στα πλαίσια της πολιτικής μετεγκατάστασης των στρατοπέδων, που θα αποτελέσει και το πρώτο σοβαρό έργο αναβάθμισης της περιοχής.

- Τη σύνδεση του αστικού οικισμού Μαργώνι με το κεντρικό σύστημα αποχέτευσης.

- Την άμεση αναβάθμιση της οδού Αγίας Άννης με ταυτόχρονη απομάκρυνση δραστηριοτήτων οι οποίες δεν συνάδουν με τα προβλεπόμενα από τα Π.Δ. τα οποία έχουν ψηφιστεί για την περιοχή.

- Την απομάκρυνση του αμαξοστασίου της ΕΘΕΑ από το Βοτανικό, γίνηση η οποία θα αναβαθμίσει αποφασιστικά την ευρύτερη περιοχή.

- Την ενίσχυση του πρασίνου στην περιοχή με τη δημιουργία εστιών υψηλού πρασίνου καθώς και την ενίσχυση

δημιουργίας έργων πολιτιστικής κατεύθυνσης.

Λυκαβηττός: Στην καρδιά του ιστορικού κέντρου βρίσκεται ο λόφος του Λυκαβηττού. Στην ουσία η διαχείριση του λόφου γίνεται από το Δήμο Αθηναίων, αλλά δεν του ανήκει η κυριότητα του χώρου. Από τα παραπάνω, εύκολα γίνεται αντιληπτό ότι για να προχωρήσει οποιαδήποτε μεγάλη παρέμβαση αναβάθμισης του λόφου, θα πρέπει ο δήμος να αποκτήσει την κυριότητα του χώρου. Η παραπάνω διεκδίκηση αποτελεί πρώτιστη επιλογή του συνδυασμού «Αθήνα αύριο». Ταυτόχρονα θα πρέπει να διευκολυνθεί η πρόσβαση των κατοίκων στο λόφο και να αναβαθμιστεί και αναμορφωθεί το παρακείμενο του λόφου θέατρο σε συνδυασμό με έργα ενίσχυσης του φωτισμού και της αστυνόμευσης.

Άλσος Ριζάρη: Στην περίπτωση του Άλσους Ριζάρη συγκρούονται δύο σημαντικές ανάγκες των κατοίκων της Αθήνας. Η δημιουργία ενός ευρωπαϊκών προδιαγραφών μουσείου σύγχρονης τέχνης που λείπει από την πόλη μας, και η διατήρηση και ενίσχυση των λίγων χώρων πρασίνου που έχουν απομείνει. Θα περιμένουμε την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας και στην περίπτωση που κριθεί τελεσίδικα ότι το Άλσος Ριζάρη είναι χώρος πρασίνου θα προχωρήσουμε στη διεκδίκησή του όπως και των υπολοίπων μεγάλων πάρκων που κατέχονται από την κεντρική διοίκηση. Να υπενθυμίσουμε στο σημείο αυτό ότι η νομοθετική πρωτοβουλία στην περίπτωση αυτή ανήκει στην κυβέρνηση και ότι η αρμόδια Υπουργός ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. χαρακτήρισε το πάρκο ως προοριζόμενο για «πολιτιστικές χρήσεις» και διευκρίνισε ότι δεν έχει χαρακτηριστεί ως «κοινόχρηστο πράσινο».

Πεδίο Άρεως: Πρόκειται ασφαλώς για έναν από τους πλέον εκτεταμένους αλλά και εγκαταλελειμμένους πνεύμονες πρασίνου στην πρωτεύουσα. Ανήκει στις περιπτώσεις εκείνες που η εγκατάλειψη δεν έχει επιπτώσεις μόνο στην εικόνα, την αισθητική και την οικολογική ισορροπία της πόλης, αλλά και στη γενικότερη ισορροπία της περιοχής, αφού ο συγκεκριμένος χώρος

λόγω της ανεπαρκούς και ουσιαστικά ανύπαρκτης φύλαξης, εξελίσσεται σε εστία εγκληματικότητας και καταφύγιο περιθωριακών ομάδων που αναπτύσσουν παράνομες δραστηριότητες (διακίνηση ναρκωτικών κ.λπ.). Τα αίτια της εγκατάλειψης και της ανεπαρκούς συντήρησης και φύλαξης του χώρου ανάγονται στη σύγχυση αρμοδιοτήτων μεταξύ κεντρικής εξουσίας (Υπουργείο ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.) και τοπικής αυτοδιοίκησης.

Η πρόταση του δημοτικού συνδυασμού «Αθήνα αύριο» περιλαμβάνει:

- Το οριστικό ξεκαθάρισμα και μεταβίβαση της γενικής αρμοδιότητας και ευθύνης για το χώρο από το Υπουργείο ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. στο Δήμο Αθηναίων.

- Τη συντήρηση του πρασίνου, τον επαρκή φωτισμό, τη μέριμνα για την καθαριότητα του χώρου, την επιδιόρθωση των ήδη υφισταμένων εγκαταστάσεων και τη φύλαξη του χώρου ως άμεσες προτεραιότητες της νέας δημοτικής αρχής ώστε να αναδειχθεί το Πεδίο του Άρεως σε χώρο ανοικτό στους Αθηναίους και να πάψει να αποτελεί γκέτο (ιδίως μετά τη δύση του ηλίου).

- Την κατασκευή αναψυκτηρίου και την ανακατασκευή του υπαίθριου θεάτρου.

- Την αναμόρφωση του δασυλλίου της Σχολής Ευελπίδων (το οποίο αποτελεί φυσική συνέχεια του Πεδίου του Άρεως), με την αναβάθμισή του σε πάρκο υψηλού οικολογικού ενδιαφέροντος με παράλληλη επιμελή συντήρηση.

- Την ανάπτυξη ποδηλατικών διαδρομών και διαδρομών σωματικής άσκησης τόσο στο Πεδίο του Άρεως, όσο και στο δασύλλιο της Σχολής Ευελπίδων.

Αττικό Άλσος: Είναι δυνατό με τις σημερινές συνθήκες να αξιοποιηθεί και να αναπτυχθεί ποικιλοτρόπως το τμήμα του Αττικού Άλσους που ανήκει στο Δήμο Αθηναίων ή και να υπάρξει ένα ευρύτερο πρόγραμμα αξιοποίησης της περιοχής με το γειτνιάζοντα Δήμο Γαλατσίου και το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Στην περιοχή υπάρχει έντονο πρόβλημα καταπατήσεων και αυθαίρετης δόμησης. Αφού ξεκαθαριστεί το καθεστώς στο οποίο υπάγεται ο χώρος και διασφαλι-

στούν η επαρκής φύλαξη, ο επαρκής φωτισμός και η επαρκής συντήρηση του υπάρχοντος πρασίνου, υπάρχει και εδώ η δυνατότητα κατασκευής υπαίθριου θεάτρου ή ανάλογης υποδομής αναψυχής και φυσικά η ενίσχυση της ήδη υπάρχουσας, με στόχο την ανάδειξη του Αττικού Άλσους σε ισχυρότερο πόλο έλξης για τους πολίτες της Αθήνας.

Πάρκο Ελευθερίας: Ο Δήμος Αθηναίων δεν έχει περιθώρια παρέμβασης καθώς ο χώρος έχει ήδη διατεθεί για τη δημιουργία πολιτιστικού κέντρου στον Οργανισμό Μεγάλου Μουσείου.

Εγκαταστάσεις πρώην Στρατιωτικού νοσοκομείου 401: Εντάσσεται στο σχέδιο για τη δημιουργία μητροπολιτικού πάρκου στο Γουδί. Συνεπώς εντάσσεται στο γενικότερο σχέδιο ανάπτυξης, όπως αυτό παρουσιάζεται παραπάνω.

Λόφος Στρέφη: Προτεραιότητα κατά την ανάπτυξη του Λόφου του Στρέφη, θα έπρεπε να δοθεί στη δημιουργία περιφράξης, τη φύλαξη της έκτασης, την επαναλειτουργία του κυλινδρίου με τη μορφή εστιατορίου του Δήμου Αθηναίων, την ενίσχυση του ηλεκτροφωτισμού και τη συντήρηση του πρασίνου. Επίσης, αναγκαία κρίνεται η ανακατασκευή του μικρού θεάτρου και της παιδικής χαράς που βρίσκονται στο συγκεκριμένο χώρο.

Κήπος Ζαπείου: Ο χώρος βρίσκεται μεν εντός των διοικητικών ορίων του Δήμου Αθηναίων, αλλά τη διαχείρισή του έχει αναλάβει η Επιτροπή Ολυμπίων και κληροδοτημάτων. Ο συνδυασμός μας θα επιδιώξει να επιλύσει το πρόβλημα της στάθμευσης των τουριστικών λεωφορείων με τη δημιουργία μεγάλου υπόγειου σταθμού στο χώρο του Ζαπείου.

Κήπος Μουσείου: Αντικείμενο του χώρου Αρχαιολογικού Μουσείου είναι το τεχνείο με συντήρηση του υπάρχοντος πρασίνου, επαρκή φύλαξη και φωτισμό.

Κτήμα Θων: Δώσαμε τη μάχη, με την οποία συντάχθηκα με παρεμβάσεις μου στο Ελληνικό Κοινοβούλιο ως βουλευτής, για την απαλλοτρίωση του χώρου και την απόδοσή του στους κατοίκους και, δυστυχώς, τη χάσαμε. Σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις το ζήτημα αυτό έχει

κλείσει, με ιδιαίτερα αρνητικές συνέπειες για τους δημότες της Αθήνας, και η ευκαιρία για τη δημιουργία ενός πνεύμονα πρασίνου έχει χαθεί, αφού το κτήμα Θων ήδη οικοδομείται.

Προσφυγικές κατοικίες της λεωφόρου Αλεξάνδρας: Για τις κατοικίες αυτές εκπονείται μελέτη από το Υπουργείο ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Εκκρεμεί γνωμοδότηση του Υπουργείου Πολιτισμού από την Εφορία Νεωτέρων Μνημείων. Αρκετοί φορείς αντιτίθενται στην κατεδάφιση των προσφυγικών. Άλλοι τίθενται υπέρ της αξιοποίησης του χώρου και της ανάδειξής του σε χώρο πρασίνου σε συνδυασμό με το γήπεδο του Παναθηναϊκού. Σε κάθε περίπτωση, απαιτείται ανάπλαση και αξιοποίηση του χώρου των προσφυγικών πολυκατοικιών. Το θέμα είναι ιδιαίτερα λεπτό και η επίλυσή του πρέπει να στηριχθεί σε διάλογο ανάμεσα στο Υπουργείο ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., το Δήμο και τους ιδιοκτήτες.

Χρήστος Παπουτσής «Όμορφη πόλη»

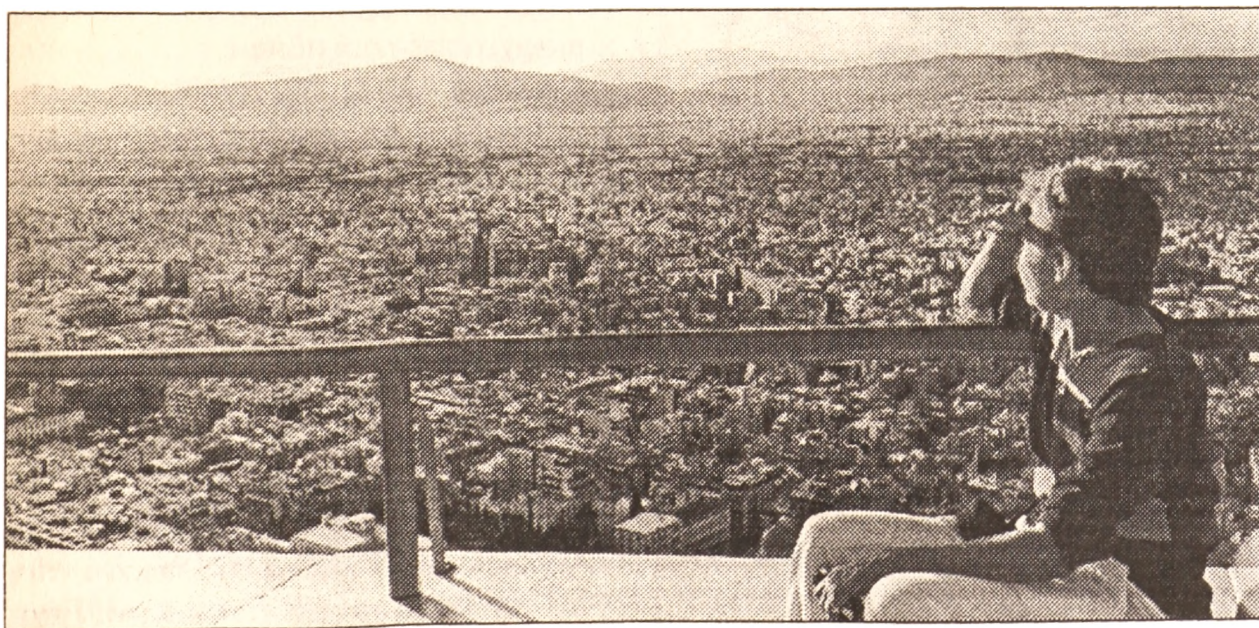
«Όμορφη Πόλη» είναι η πόλη που είναι καθαρή, ασφαλής, φιλόξενη, ανθρώπινη – και πάνω απ' όλα πράσινη πόλη. Για την Δημοτική μας Παράταξη, η αύξηση και η αναβάθμιση του πρασίνου στην Αθήνα είναι μία θεμελιώδης προτεραιότητα και η αρχή ότι οι «ελεύθεροι χώροι θα παραμείνουν ελεύθεροι», ενώ θα πραγματοποιηθούν σοβαρές, ρεαλιστικές και εις βάθος μελέτες για την αναβάθμισή τους, είναι αρχή απαράβατη. Αυτή τη στιγμή η Αθήνα υποφέρει από την τσιμεντοποίηση, με ευθύνη τόσο μίας αδιάφορης Δημοτικής Αρχής, όσο και μίας τάσης επεκτατισμού και υπερ-δόμησης από την πλευρά του κράτους. Όμως η Δημοτική Αρχή πρέπει να επαγρυπνεί και να μην επιτρέπει ενέργειες της κεντρικής διοίκησης χωρίς σχέδιο και προγραμματισμό που αποβαίνουν τελικά εις βάρος της πόλης. Και πρέπει να διεκδικεί.

Για δεκαέξι χρόνια, ο Δήμος παρέμενε αδιάφορος και αδρανής σε πάρα πολλά θέματα, και φυσικά στο θέμα του πρασίνου. Η πολιτική των δημοσίων σχέσεων και των πολυτελών έργων βιτρίνας στο κέντρο είχε αφήσει πίσω της το πραγματικό ενδιαφέρον για το πράσινο και τους ελεύθερους χώρους, ειδικά στις γειτονίες της Αθήνας, ενώ η Δημοτική Αρχή επαναπαυόταν απλώς στην κριτική που ασκούσε στην Κυβέρνηση.

Για το λόγο αυτό και εμείς διεκδικούμε την άμεση μεταβίβαση της αρμοδιό-

τητας για τη συντήρηση, την ανάδειξη και την αξιοποίηση των μεγάλων χώρων πρασίνου της Αθήνας, με αιχμή το Πεδίο του Άρεως, τον Εθνικό Κήπο, το Αττικό Άλσος και άλλους. Και δεσμευόμαστε ότι θα προχωρήσουμε άμεσα στη μελέτη της προοπτικής και των δυνατοτήτων για την καλύτερη δυνατή αναβάθμιση και αξιοποίησή τους. Για το λόγο αυτό και θα αναλάβουμε άμεσα την αρμοδιότητα για το Λυκαβηττό, ώστε ο σημαντικός αυτός πνεύμονας να συντηρηθεί και να βελτιωθεί άμεσα.

Από την άλλη όμως, σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως στο Άλσος Ριζάρη, οι νόμοι ορίζουν μία συγκεκριμένη χρήση για τους χώρους αυτούς. Και δυστυχώς, δεν μπορούμε πια να αλλάξουμε τους νόμους του κράτους. Παρ' όλο όμως που τα περιθώρια αντίδρασης της Δημοτικής Αρχής είναι στενά, μπορούμε πάντοτε να διεκδικήσουμε την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των χώρων αυτών, πιέζοντας για όσο το δυνατόν περισσότερο πράσινο, και για μία αισθητική που θα ταιριάζει και θα αναβαθμίζει την γενικότερη αισθητική της περιοχής. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, οφείλω να πω πως ήμουν τελείως αντίθετος με τον τρόπο που εξελίχθηκαν τα πράγματα και απείχα συνειδητά από τη σχετική ψηφοφορία στη Βουλή. Το ίδιο και στην περίπτωση Θων, όπου και είχα ακούσει με πολλή προσοχή τα παράπονα και τα προβλήματα των κατοίκων σε συνάντηση διαλόγου που πραγματοποιήσα μαζί τους, και είχα εκφράσει και τη δική μου διαφωνία. Όμως η Δημοτική Αρχή πρέπει να βλέπει πάντοτε μπροστά, να αναζητά και να βρίσκει καθημερινά λύσεις για όλα τα μεγάλα και μικρά θέματα που αφορούν την πόλη. Στο σημείο αυτό η συμμετοχή των πολιτών έχει τεράστια σημασία. Γιατί αυτή αποτελεί και τη βασική κινητήρια δύναμη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Και έχουν δίκιο οι πολίτες να παραπονιούνται για την έλλειψη πρασίνου στην Αθήνα, όμως θα πρέπει και οι ίδιοι να ευαισθητοποιούνται και να ενεργοποιούνται προκειμένου η κατάσταση να αλλάξει. Και η αλλαγή μπορεί να ξεκινάει είτε από μεγάλες και μαζικές δραστηριότητες, είτε και από το μπαλκόνι ή

τον κήπο του καθενός. Το πράσινο πρέπει να κυριαρχήσει παντού στην πόλη. Για την Αθήνα είναι θέμα επιβίωσης, αισθητικής, πολιτισμού. Για τη νέα Δημοτική Αρχή θα είναι θέμα αντίληψης και προγράμματος. Οι μεγάλες αλλαγές γίνονται μόνο βάσει σχεδίου και προγραμματισμού, και όχι με ευφάνταστες και εύκολες υποσχέσεις που εντυπωσιάζουν χωρίς να πείθουν.

Αυτή τη φορά ο Δήμος θα είναι δίπλα στον πολίτη, θα νοιάζεται πραγματικά για τις ανάγκες του, θα αγωνίζεται, θα διεκδικεί, θα πραγματοποιεί καθημερινά, με στόχο να κάνουμε την Αθήνα μας μία «Όμορφη Πόλη». Ως νέα δημοσυργική, δημοκρατική πλειοψηφία, από την 1η Ιανουαρίου θα αναλάβουμε τις ευθύνες που πρέπει ώστε να αλλάξει η εικόνα και η ουσία της Αθήνας, και πάνω απ' όλα η καθημερινότητα του Αθηναίου πολίτη.

Σπύρος Χαλβατζής «Συμπαράταξη για την Αθήνα»

• **Άλσος Γουδή:** Εμείς αγωνιζόμαστε για να μετατραπεί σε ενιαίο πάρκο υψηλού πρασίνου και αναψυχής χωρίς εισιτήριο για καμία λειτουργία του.

• **Ελαιώνας:** Στο πρόγραμμά μας ζητάμε την άρση του χαρακτηρισμού του Ελαιώνα ως «Ζώνη Ελεγχόμενης Ανάπτυξης». Την κατάργηση του Π.Δ. που προβλέπει τη διαχείριση του Ελαιώνα με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια. Αγωνιζόμαστε για να μεταφερθούν το ταχύτερο οι οχλούσες βιομηχανίες και να αναπλαστεί ως «χώρος υψηλού πρασίνου και ήπιων χρήσεων». Και βέβαια με τη δέσμευση ότι οι εργαζόμενοι που απασχολούνται σ' αυτές τις

δραστηριότητες δεν θα χάσουν τη δουλειά τους.

• **Λυκαβηττός:** Ο λόφος Λυκαβηττού πρέπει να τύχει συντήρησης και ανάπλασης, ώστε να αναβαθμιστεί το πράσινο. Θα πρέπει να γίνει πιο λειτουργικός για τους Αθηναίους, με φύλαξη, πρόσθετο φωτισμό και τακτικό καθαρισμό των μονοπατιών. Αντιτιθέμεθα στην προωθούμενη ιδιωτική εκμετάλλευση των καφετεριών-εστιατορίων και του τελεφερίκ και προτείνουμε να τα διαχειριστεί ο Δήμος με προσιτές τιμές.

• **Άλσος Ριζάρη:** Πρέπει να αμυνθεί η παραχώρηση στο ίδρυμα Γουλανδρή και να αξιοποιηθεί ο χώρος ως «χώρος υψηλού πρασίνου».

• **Πεδίο Άρεως:** Να γκρεμιστούν άμεσα τα αυθαίρετα του Πανελληνίου για τα οποία εκκρεμούν πέντε αποφάσεις κατεδάφισης. Ο χώρος πρέπει να επανέλθει στην πρότερη κατάστασή του με υψηλά δέντρα και φυτά. Να σταματήσει να χρησιμοποιείται το πάρκο για εμποροπανηγύρεις και να αναπλαστεί ως χώρος υψηλού πρασίνου και αναψυχής, προσιτός και λειτουργικός για τους κατοίκους.

• Πάρκο Ελευθερίας:

Απαιτούμε να σταματήσουν οι αυθαίρεσες που βρίσκονται σε εξέλιξη και να αποδοθεί ο χώρος για χρήση στους δημότες το συντομότερο δυνατό.

• **Εγκαταστάσεις πρώην Στρατιωτικού νοσοκομείου 401:** Διαφωνούμε με την πρόθεση της εκκλησίας να κατασκευάσει πολυώροφο ξενοδοχείο, ενόψει των Ολυμπιακών Αγώνων, στο χώρο πίσω από το ΝΙΜΙΤΣ. Αγωνιζόμαστε να αναβαθμιστεί το πράσινο και τα υπάρχοντα κτήρια που έχουν ιστορική και αρχιτεκτονική αξία.

• **Αττικό Άλσος:** Να αναβαθμιστεί το πράσινο και να κατεδαφιστούν οι αυθαίρετες βίλες και τα διασκαδαστήρια, όπως το Zeppelin, και να αποδοθεί συνολικά στους Αθηναίους.

• **Λόφος Στρέφη:** Και ο λόφος του Στρέφη πρέπει να τύχει τακτικής και ουσιαστικής συντήρησης, καθαρισμού, φωτισμού και φύλαξης.

• **Κήπος Ζαππείου:** Πρέπει να σταματήσουν άμεσα οι αυθαίρεσες της «Αίγλης», αλλά και τα σχέδια για υπόγειο γκαράζ αυτοκινήτων και πούλμαν.

Ο χώρος πρέπει να αναπλαστεί ως πάρκο υψηλού πρασίνου με πλατεία προσιτή στους Αθηναίους, ενώ το καφέ-εστιατόριο και ο κινηματογράφος να γίνουν δημοτικά με προσιτές τιμές.

- **Κήπος Μουσείου:** Το ίδιο με τον κήπο του Ζαπτείου.

- **Κτήμα Θων:** Ακόμα ένας χώρος που με ευθύνη κυβέρνησης και Δήμου τσιμεντοποιείται. Πρέπει να σταματήσουν άμεσα οι εργασίες και οι αυθαίρεσες και να διαμορφωθεί ο χώρος σε κοινόχρηστη πλατεία και πράσινο. Να μην κατεδαφιστεί η πολυκατοικία (Κηφισίας 5) όπως απαιτεί ο μεγαλοεργολάβος Βωβός.

- **Προσφυγικές κατοικίες της λεωφόρου Αλεξάνδρας:** Για τις προσφυγικές πολυκατοικίες προτείνουμε αναπλάισμα, ανάπλαση και διαμόρφωση αξιοπρεπών κατοικιών για τους ανθρώπους. Προτείνουμε ακόμα την δημιουργία πολιτισμικών κέντρων.

Η Συμπαρατάξη για την Αθήνα αγω-

νίζεται να μπει σε πρώτη προτεραιότητα η απαλλοτρίωση των τελευταίων ελεύθερων χώρων. Όταν λέμε να αναπλαστούν οι χώροι πρασίνου και οι πλατείες, εννοούμε να φυτευτεί υψηλό πράσινο –ως επί το πλείστον και κατά το δυνατό πιο πυκνό– ώστε να λειτουργήσει ως πνεύμονας οξυγόνου.

Παράλληλα απαιτούμε να είναι ο χώρος λειτουργικός με μονοπάτια, παγκάκια, φωτισμό, καθαριότητα και φύλαξη (από φύλακες και κηπουρούς και όχι αστυνομία).

Αντιστεκόμαστε στα προωθούμενα υπόγεια γκαράζ κάτω από χώρους πρασίνου (άλση κ.λπ.) διότι θα καταστραφεί το υπάρχον υψηλό πράσινο. Είναι παραπλανητικά όσα ισχυρίζεται κυβέρνηση και Δήμος ότι μπορεί να φυτευτεί υψηλό πράσινο πάνω από υπόγεια γκαράζ λόγω του ότι το κόστος είναι απαγορευτικό.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΣΕΜΙΡΑ ΜΑΝΩΛΑΚΗ

Η ΕΝΝΟΙΑ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΧΩΡΟΙ»

Για την αποτελεσματικότερη διεκδίκηση των ελεύθερων χώρων, πολίτες και φορείς τους έχουν συστήσει ένα συντονιστικό όργανο και μέσω αυτού έχουν προσδιορίσει και επιστημονικά τον όρο αυτού που διεκδικούν. Σύμφωνα με κείμενο σε έντυπο που διανέμουν ο «ελεύθερος χώρος» προσδιορίζεται ως εξής:

— Κάθε αδόμητος ελεύθερος χώρος που βρίσκεται εντός του οικιστικού ιστού ή στην άμεση περιμετρική περιαστική ζώνη, επί του οποίου θεσμοθετημένα ή λόγω του δημοσίου χαρακτήρα της κοινόχρηστης χρήσης του, έχουν δικαίωμα όλοι οι κάτοικοι να κάνουν κοινόχρηστη χρήση. Τέτοιοι χώροι είναι, πέραν των δρόμων και των πεζοδρομίων, οι πλατείες, τα πάρκα, τα άλση, τα αστικά δάση, οι παιδότοποι, οι παιδικές χαρές, τα ανοιχτά κέντρα νεότητας, οι ακτές και οι παραλίες, οι λόγγοι, οι βράχοι, τα ρέματα, τα ποτάμια, τα γήπεδα, οι αλάνες, οι περιαστικές ανοιχτές ελεύθερες εκτάσεις, οι πρασιές, οι νησίδες των

δρόμων, τα διάφορα τρίγωνα...

— Χώροι που διαθέτουν το τεκμήριο του κοινόχρηστου χώρου και αποκालούνται δυνάμει κοινόχρηστοι χώροι είναι αυτοί που ανήκουν σε κτήρια του δημοσίου ή κοινωφελούς χαρακτήρα που μπορούν να παραδοθούν στην ελεύθερη κοινόχρηστη χρήση, εάν η πολιτεία εκδηλώσει τη σχετική βούλησή της. Τέτοιοι είναι οι αδόμητοι χώροι των αεροδρομίων, των πάσης φύσεως κοινωφελών οργανισμών, των πάσης φύσεως δημοσίων κτηρίων, του ιπποδρόμου, των διαφόρων κληροδοτημάτων και ιδρυμάτων. Δυνάμει ελεύθεροι χώροι είναι οι δομημένοι χώροι (υπάρχοντα κτήρια) των διαφόρων δημοσίων ιδρυμάτων, καταστημάτων και κοινωφελών οργανισμών που μπορούν, κατεδαφιζομένων των κτηρίων, να παραδοθούν στην ελεύθερη κοινόχρηστη χρήση δια της μεταφοράς, της κατάργησης ή της σύμπτυξης των υπηρεσιών που τα χρησιμοποιούν. Οι χώροι αυτοί αποτελούν δυνάμει ελεύθερους χώρους επειδή υπάρχει το

τεκμήριο της ανάγκης μετατροπής τους σε ελεύθερους και μπορούν με τη βούληση της πολιτείας να μετατραπούν σε τέτοιους χώρους.

Οι ελεύθεροι χώροι είτε είναι φυτεμένοι, είτε αφύτευτοι, έχουν την ίδια σημασία για τη λειτουργικότητα της πόλης και την εξασφάλιση των αναγκαίων όρων και συνθηκών ανθρώπινης και ακίνδυνης για την υγεία των κατοίκων διαβίωσης τους.

Οι ελεύθεροι χώροι αποτελούν το υποκατάστατο του φυσικού περιβάλλοντος μέσα στην πόλη (την φύση μέσα στην πόλη), γι αυτό πρέπει να έχουν τα ίδια στοιχεία και συστατικά με αυτό, που είναι το χώμα, η βλάστηση και η ελεύθερη πρόσβαση σε αυτούς όλων των πολιτών.

Οι ελεύθεροι χώροι υπάρχουν για να εκπληρώνουν εσαεί μια και μοναδική αποστολή: να εξυπηρετούν αποζλειστικά τις ειδικές ελεύθερες κοινόχρηστες ανάγκες όλων των κατοίκων και καμία άλλη κοινωφελή κρατική ανάγκη όσο επιτακτική και αν είναι αυτή.

Τοπική αυτοδιοίκηση: παντού υπάρχει ένας μύθος

του Βασίλη Μαρουλά vasilis@methexis.gr

Αυτοδιάθεση, αυτοδιαχείριση, αυτονομία. Οράματα της τοπικής αυτοδιοίκησης και όσων κάποτε την οραματίστηκαν ως έκφραση της άμεσης δημοκρατίας.

Τριζούν τα κόκαλα εκείνων, τριζούν και της άμεσης δημοκρατίας. Θα την ανακαλύψουν ίσως κάποτε μουμιοποιημένη οι αρχαιολόγοι του μέλλοντος. Θαμμένη κάτω από τόνους σκουπιδιών και λάσπης που της έριξαν οι κεντρικές εξουσίες.

Δέσμια κομματικών προθέσεων και ελεγκτικών μηχανισμών που βαφτίστηκαν φορείς για να έχουν νομικό άλλοθι στην εγκληματική τους συμπεριφορά.

Περιφέρειες. Τουρκικής εμπνεύσεως θεσμός με σκοπό να διατηρηθεί ο ραγιαδισμός, η κουκουλοφορία των ρουφιάνων και η ενίσχυση των δικών μας.

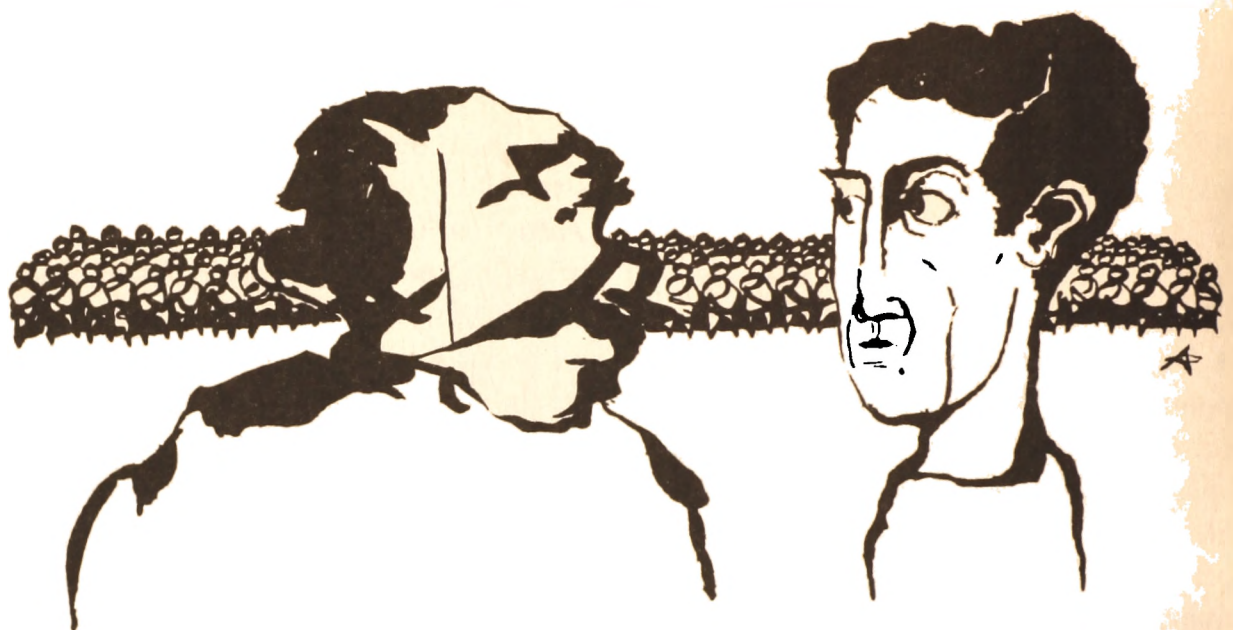
Διορισμένα κομματικά στελέχη που απαιτούν προσήλωση και γονυκλισίες από τους τοπικούς άρχοντες για να τους δώσουν τα κονδύλια που τους ανήκουν.

Κονδύλια - αργύρια εξαγοράς συνειδήσεων και όπλα εκβιασμού για την προώθηση και επανεκλογή των σπονσωναιρισμένων από την κυβέρνηση συνδυασμών.

Εσείς, εκεί κάτω, δεν τα ξέρετε αυτά. Εμείς, εδώ πάνω, τα μάθαμε από πρώτο χέρι. Είναι τα κυβερνητικά υποκαταστήματα. Η ληηλασία του μέλλοντος. Η υπανάπτυξη σε όλο της το μεγαλείο. Η δημιουργία επιχειρημάτων και άλλοθι για την ενίσχυση κάποιων και την καταστροφή άλλων.

Εκλογές τοπικής αυτοδιοίκησης. Ένας μύθος εγκλωβισμένος και όμηρος κομματικών συμφερόντων. Το όραμα του δήμου, των δημοτών, είναι η υπογραφή από την Περιφέρεια. Ο Σουλτάνος Περιφερειάρχης κρατά στα χέρια του ευρωπαϊκά προγράμματα, εγκρίσεις έργων, επιδοτήσεις.

Φορά τη σιδερένια πανοπλία του, για

να γίνει ακόμη πιο άκαμptos, κι αποφασίζει αναλόγως για το τι θα γίνει και πού. Είναι ο κυματοθραύστης των υπουργείων, ο πορτιέρης του επενδυτικού παραδείσου, ο κλειδοκράτορας των οραμάτων της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Όσο υπάρχει αυτός ο θεσμός δεν μπορούμε να μιλάμε για τοπική αυτοδιοίκηση. Δεν μπορούμε να μιλάμε για ανεξάρτητες εκλογές. Ούτε καν για δημοκρατία. Οι προεκλογικές του επισκέψεις στους νομούς που, κυριολεκτικώς, του ανήκουν δεν είναι τίποτε άλλο παρά ένα πονηρό κλείσιμο του ματιού στους δημότες. Ένα σύνθημα για την πρόσβαση στο χρηματοκιβώτιο. Ο κωδικός για την ανάπτυξη.

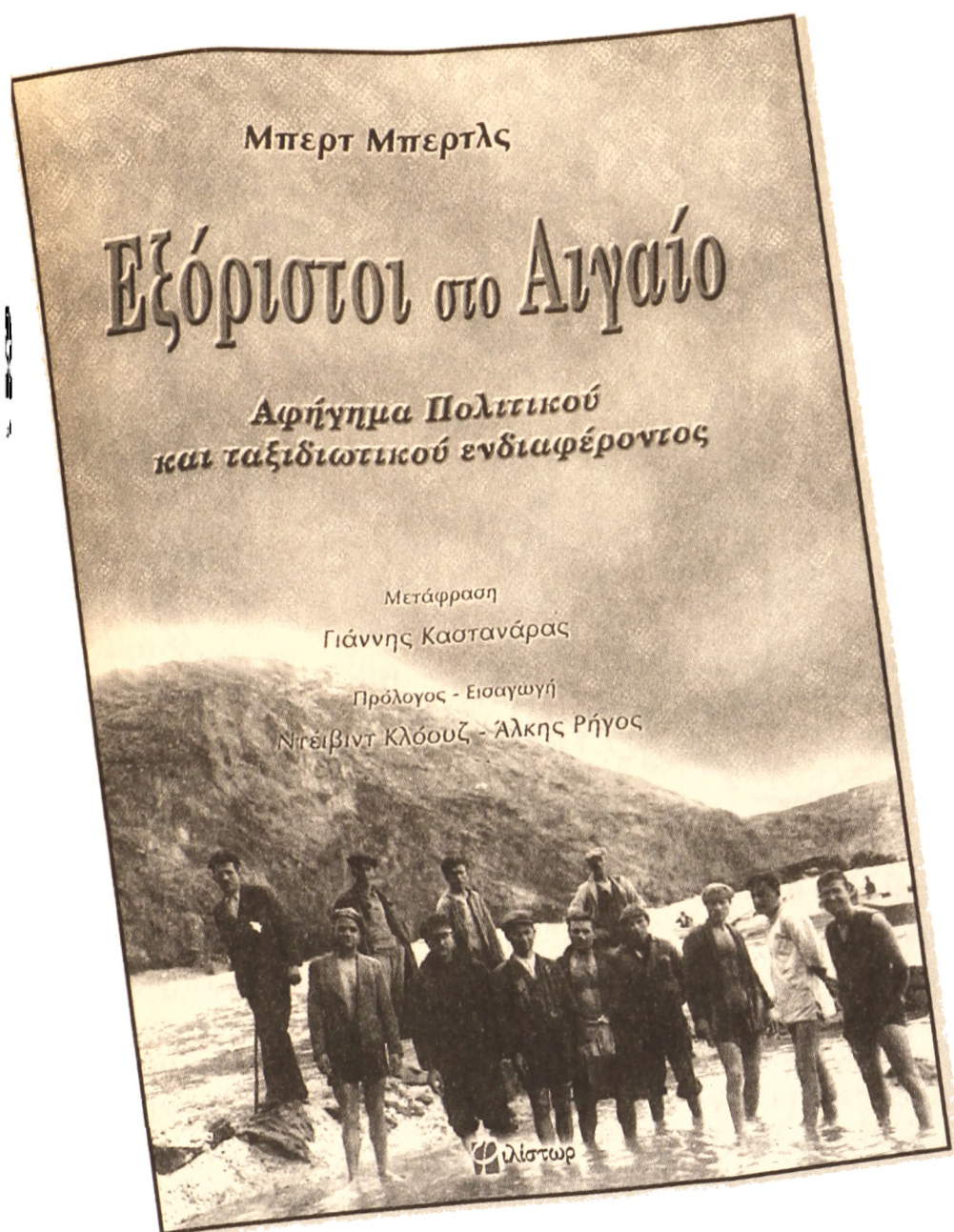
Ας μην κοροϊδευόμαστε, οτιδήποτε διορισμένο δεν μπορεί να είναι ανεξάρτητο και αντικειμενικό. Οτιδήποτε διορισμένο που αμείβεται αδρά δεν χαλά χατίρια στον εργοδότη του. Ο β' βαθμός τοπικής αυτοδιοίκησης δεν ήταν τίποτε άλλο παρά ένας ακόμη βιασμός της αξιοπρέπειας και της αυτοδιάθεσης των δήμων και των νομών. Ληηλατημένες οι Νομαρχίες αναζητούν αρμοδιότητες που μεταφέρθηκαν στην Περιφέρεια, προφανώς για να φυλάσσονται καλύτερα. Και φυλάσσονται. Για να μην χαθεί το παιχνίδι. Για να διαδίδουν οι υποψήφιοι

των κυβερνητικών συνδυασμών ότι «μόνο μ' εμάς θα δείτε χαίρι». Πολιτική υψηλού επιπέδου. Γι' αυτό και, είτε το θέλουν είτε όχι, οι εκλογές της τοπικής αυτοδιοίκησης θα έχουν πολιτικό χαρακτήρα και μήνυμα αντίστασης σε όσους θεωρούν τη δυνατότητα ανάπτυξης της επαρχίας περιουσιακό τους στοιχείο το οποίο διαχειρίζονται κατά το δοκούν. Γι' αυτό και πίστευα -ο αγαθός- πως δεν θα βρεθούν υποψήφιοι να συμπληρώσουν τα κυβερνητικά ψηφοδέλτια. Νόμιζα πως υπάρχει ακόμη τσίπα. Διότι πώς να εκπροσωπήσεις την τοπική αυτοδιοίκηση ανήκοντας σε ένα χώρο που το μόνο που κάνει είναι να επενδύει στην αποδυνάμωσή της. Να της κλέβει αρμοδιότητες και δυνατότητες. Να της κόβει μέρες και ελπίδες. Να προσπαθεί να πείσει τους πολίτες πως «τίποτε δεν γίνεται». Πως «όλοι ίδιοι είναι». Αυτή είναι η απαξίωση της πολιτικής. Κι αυτό τους βολεύει, για να επιβιώνουν μέσα στη μετριότητα και την ασχετοσύνη τους.

Η απογοήτευση των πολιτών είναι το καλύτερο όπλο της εξουσίας. Διότι έτσι τα κοινά γίνονται ιδιωτικά, διαπλεκόμενα και ανεξέλεγκτα. Η κυβέρνηση μέσω των Περιφερειών έσχαψε τον λάκκο. Το μόνο που απομένει είναι να δούμε ποιος θα πέσει μέσα.

Μπερτ Μπερτλς

Εξόριστοι στο Αιγαίο

Ο υπουργός Αιγαίου
Νίκος Σιφουνάκης

Ο Πρόεδρος του
Συνασπισμού
Νίκος Κωνσταντόπουλος

Ο ιστορικός
Άλκης Ρήγος

και ο δημοσιογράφος
Σοφιανός Χρυσοστομίδης

ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΥΝ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ:
Γιάννης Καστανάρας

ΠΡΟΛΟΓΟΣ-ΕΙΣΑΓΩΓΗ:
Ντέιβιντ Κλόουζ
Άλκης Ρήγος

Εξόριστοι στο Αιγαίο

στις 31 Οκτωβρίου, ημέρα Πέμπτη
και ώρα 12 το μεσημέρι
στη ΣΤΟΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ:

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Φιλίστωρ

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31 • 106 77 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ.: 010 38 18 457 • FAX: 010 38 19 167

Οι αξιότιμοι υποψήφιοι δήμαρχοι

του Δ.Ζ. Παπανικολάου

Αφορμή για το κείμενο αυτό στάθηκε μια εκπομπή της NET το μεσημέρι της προπερασμένης Πέμπτης 26 Σεπτεμβρη.

Οι πέντε υποψήφιοι δήμαρχοι Γλυφάδας συζητούν, καθισμένοι σ' ένα μακρόστενο τραπέζι, θέματα που αφορούν στον δήμο τους.

Σε λιγότερο από πέντε λεπτά μετά την έναρξη της εκπομπής, η συζήτηση εκτρέπεται σε ομηρική μάχη και ο κάθε υποψήφιος προσπαθεί να θάψει το έργο των υπολοίπων. Ο ακροατής δεν αντιλαμβάνεται ποιο είναι το θέμα της συζήτησης και το μόνο που πληροφορείται είναι η αδιαφάνεια στη διαχείριση, η ανικανότητα της διοίκησης, οι παραλήψεις στις οποίες υπέπεσαν κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους εκείνοι που στο παρελθόν υπήρξαν δήμαρχοι.

Η συζήτηση αυτή ήταν αποκαλυπτική για τον τρόπο λειτουργίας της τοπικής αυτοδιοίκησης. Ο κάθε πρώην δήμαρχος που συμμετέχει στο δημοτικό συμβούλιο προσπαθεί να αποθαρρύνει το έργο της νέας διοίκησης με την ελπίδα να επανεκλεγεί την επόμενη φορά. Η πρακτική αυτή της αλλεπάλληλης ταφής, όπου ο ένας θάβει το έργο του άλλου, δεν χαρακτηρίζει μόνο τους υποψήφιους δημάρχους ή τους βουλευτές, αλλά σχεδόν σαν πρακτική καλύπτει όλη τη δημόσια διοίκηση και δεν παραμένουν εκτός ούτε τα πανεπιστήμια.

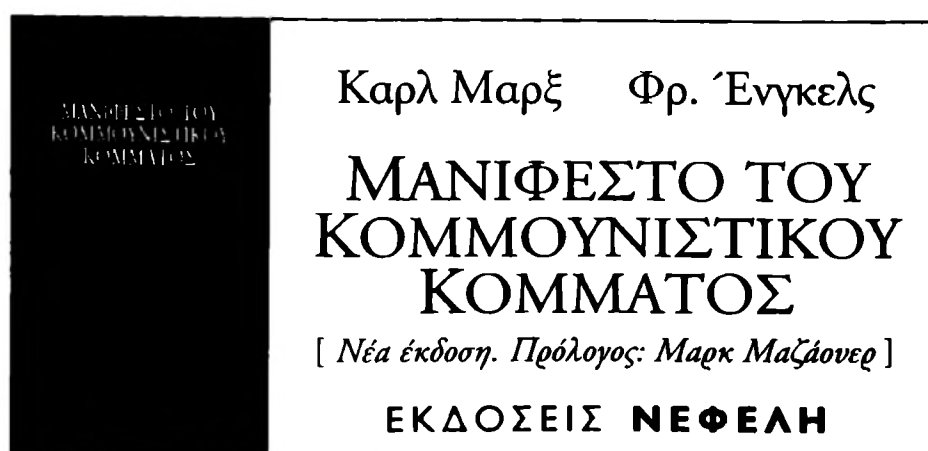
Μήπως ο πρώην Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κωνσταντίνος Καραμανλής είχε πέσει έξω στους χαρακτηρισμούς του, υποστηρίζοντας πως η Ελλάδα είναι ένα απέραντο τρελοκομείο;

Τις επιφυλάξεις του στους χαρακτηρισμούς αυτούς του Προέδρου είχε εκφράσει πρώτος ο πρώην δήμαρχος Αθηναίων Αντώνης Τρίτσης, λέγοντας δημόσια πως οι πλέον κερδοφόρες επιχειρήσεις του δήμου είναι τα νεκροταφεία και όχι τα τρελοκομεία.

Συνήθως η ανθρώπινη συμπεριφορά επηρεάζεται από το

επιδιωκόμενο αποτέλεσμα και η επαφή με την ύλη χαράζει ανεξίτηλα τη συνείδηση. Στην αθηναϊκή δημοκρατία του χρυσού αιώνα του Περικλή, τις λειτουργικές θέσεις του δήμου επανδρώνουν αρμόδιοι που προέρχονται από το εργοτάξιο της Ακρόπολης, όπου σαν διακεκριμένοι τεχνίτες συναρμολογούν τα δομικά στοιχεία των έργων με απόλυτη ακρίβεια, χωρίς τη δημιουργία αρμών. Εκείνοι που έχουν την ικανότητα της απόλυτης συναρμογής δομικών στοιχείων μπορούν προφανώς να συνταιριάξουν και δυο αντικρουόμενα συμφέροντα συμπολιτών τους.

Φανταστείτε τη σημερινή δόμηση παρατηρώντας από το μπαλκόνι σας τις φάσεις ανέγερσης της οικοδομής που σταδιακά χτίζεται απέναντί σας. Οι καλουπατζήδες στήνουν σιδερένια ικριώματα κι απάνω στα λατάκια που ακουμπάνε σ' αυτά, προσαρμολογούν το πέτσωμα. Σ' αυτό το ταμπάνι οι σιδεράδες τοποθετούν τους οπλισμούς, ελέγχουν τους αποστάτες, δένουν με σύρμα τα σίδερα. Μετά ειδοποιούν τις βαρέλες. Η αντλία απλώνει τα πόδια της, κι από το μαρζούτσι βγαίνει μπετόν, για να θάψει στην κυριολεξία το έργο του σι-

δερά. Μετά το πέρας του σκελετού, οι χτίστες προσαρμόζουν μεταξύ των ορόφων τα τούβλα. Οι ηλεκτρολόγοι σκάβουν τους τοίχους, για να έρθουν οι σοβατζήδες στη συνέχεια και να θάψουν το έργο του χτίστη και του ηλεκτρολόγου. Μια προσεκτική παρατήρηση του τρόπου δόμησης μας αποκαλύπτει πως τα έργα που κατοικούμε προκύπτουν από αλληπάλληλες ταφές. Ο ένας τεχνίτης θάβει το έργο του άλλου.

Ο Χάιντεγκερ υποστήριζε πως το *χτίζω* και το *είμαι* (Bauen και Bin) είναι μια ενότητα, όχι μόνο γλωσσική αλλά και συνειδησιακή και κατά παράδοξο τρόπο επιδρά στη συμπεριφορά (δείξε μου πώς χτίζεις να σου πω ποιος είσαι).

Θα μπορούσε λοιπόν να εξαγάγει κανείς συμπεράσματα για την ποιότητα της δημοκρατίας, αναλύοντας με προσοχή τη δομή μιας πόλης, τον τρόπο που χτίζεται και τις πολύ μικρές λεπτομέρειες που καθορίζουν συνολικά την εικόνα που παρουσιάζεται στα μάτια μας.

Πρόσφατα ένας φίλος δερματολόγος μου εξηγούσε πως αλλοιώσεις χρωματικές στο δέρμα δίνουν σαφείς ενδείξεις για τις ασθένειες στο εσωτερικό των εντέρων καθώς τα εσωτερικά τους τοιχώματα επεκτείνονται χωρίς διακοπή στην εξωτερική επιδερμίδα, σαν μια επιφάνεια Möbius. Ένας έμπειρος γιατρός μπορεί να βγάλει γρήγορα συμπεράσματα απ' αυτές τις παρατηρήσεις, χωρίς τη χρήση ηλεκτρονικών μηχανημάτων και πολύπλοκων ιατρικών εξετάσεων.

Η πόλη είναι με τη σειρά της ένας έμβιος οργανισμός κατ' εικόνα και ομοίωση των ανθρώπων που την κατοικούν. Λεπτομερείς παρατηρήσεις όπως του δερματολόγου μπορούν να οδηγήσουν σε συμπεράσματα για τον τρόπο λειτουργίας και την ποιότητα του πολιτεύματος.

Η αρχιτεκτονική σαν επιστήμη δεν ασχολείται ιδιαίτερα –ενώ θα έπρεπε– με την επίπτωση που έχει ο τρόπος δόμησης στη συμπεριφορά και τη συνείδηση του χτίστη. Περιορίζεται τις περισσότερες φορές στη μορφολογία του κελύφους. Δεν συνέβαινε όμως αυτό στο παρελθόν. Οι ποιοτικές προδιαγραφές των έργων και η τήρησή τους αποσκοπούσαν στην εύρυθμη λειτουργία του πολιτεύματος, δια μέσου της εκπαίδευσης των εμπλεκομένων.

Η σημερινή κοινωνία καταδικάζει ηθικά ανάρμοστες συμπεριφορές. Δεν αναλύει όμως από πού οι συμπεριφορές αυτές προκύπτουν. Ποια είναι η αιτία της αύξησης των ναρκωτικών, γιατί ο ένας υποψήφιος θάβει το έργο του άλλου; Κοινωνικές αποκλίσεις τέτοιου είδους δημιουργούνται από αιτίες που θα έπρεπε να αναλύσουμε με τον ίδιο τρόπο που προσπαθούμε να εξηγήσουμε τις αιτίες από τις οποίες προκύπτουν οι σεισμοί, οι κεραυνοί, τα ακραία καιρικά φαινόμενα και οι πρόσφατες πλημμύρες. Για την αλαζονεία, τον υπέρμετρο εγωισμό, την έλλειψη κοινωνικής αλληλεγγύης, τον ακραίο καταναλωτισμό, την κοινωνική απάθεια υπάρχουν γενεσιουργές αιτίες και δημιουργούνται όπως οι καύσωνες, οι πλημμύρες, οι κεραυνοί. Είναι φυσικά φαινόμενα. Η έλλειψη παιδείας στην εξήγηση των φαινομένων οδηγεί σε επιπόλαιες αποφάσεις που μας ταλαιπωρούν, όπως πρόσφατα σ' εκείνες που ακούστηκαν από χείλη αρμοδίων για τον Κηφισό. Κανείς τους δεν αποτάνθηκε στους ειδικούς για να μάθει εάν η διατομή του αγωγού επαρκεί, γιατί εάν αυτό γινόταν, θα γνωρίζαμε σύντομα πως για την απορροή των ομβρίων απαιτείται

μεγαλύτερη διατομή. Αυτή η γνώση θα μας οδηγούσε σε σωστές αποφάσεις και θα ενημερώναμε τους συμπολίτες μας, για να λάβουν τα μέτρα τους, εφόσον θα μπορούσαν.

Και τι θα κάνουμε με την συμπεριφορά τόσο τη δική μας όσο και των δημάρχων, ώστε να πάψουμε να θάβουμε ο ένας το έργο του άλλου; Ο δρόμος είναι ένας. Η γνώση των αιτιών που προκαλούν τέτοιες συμπεριφορές. Κι έχω μια μικρή υπόνοια, που άρχισε σιγά-σιγά να γίνεται πεποίθηση, όταν πρόσφατα κάποιοι εφαρμοστές που κατασκευάζουν πιστόνια στον Πειραιά με κάλεσαν αρκετές φορές στο σπίτι τους. Εκεί διαπίστωσα τις αρμονικές σχέσεις που είχαν με τους φίλους, τους γειτόνους, τους συνεργάτες, τις γυναίκες και τα παιδιά τους. Σκέφτηκα πως αυτό που επεδίωκαν πάντοτε, να εφαρμόσουν δύο κυλίνδρους σε απόλυτη επαφή μεταξύ τους, επέδρασε στη συνείδηση και την κοινωνική τους συμπεριφορά με τον ίδιο τρόπο που το χτίσιμο του Παρθενώνα έγινε και η αιτία της ολιγόχρονης αθηναϊκής δημοκρατίας. Αυτή την αίσθηση δεν την είχα με τους φίλους μου εργολάβους δομικών έργων. Ίσως οι αλληπάλληλες ταφές, που είναι απαραίτητες για την ολοκλήρωση των έργων τους, να έχουν επιδράσει στη συνείδησή τους χωρίς οι ίδιοι καν να το έχουν καταλάβει. Κι ίσως η συμπεριφορά τους αυτή να μεταδόθηκε σαν βάζιλος σε μας τους υπολοίπους και τα συμπτώματα αυτής της ίωσης θα γίνονται πιο εμφανή στους δημάρχους μας, ιδιαίτερα σε προεκλογικές περιόδους.

ΑΝΟΙΚΤΟ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΟΜΑΔΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

Μέλη της Εθνικής Ένωσης Ίνστιτούτων Ομαδικής Ανάλυσης (Ε.Ε.Α.Τ.Ι.Ν.),
της Εθνικής Ομοσπονδίας Ψυχαναλυτικής Ψυχοθεραπείας (ΕΕΨΠ) και
της Έθνικής Έταιρείας Ψυχοθεραπείας Ελλάδος (ΕΕΨΕ) (Μέλος της ΕΑΡ)

ΕΤΗΣΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

Όμαδική Ψυχοθεραπεία - Ψυχόγραμμα
Ψυχολογική Αξιολόγηση
Κοινωνική Ψυχιατρική - Κοινωνικοθεραπεία
Δυναμική της Οικογένειας

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
ΨΥΧΟΔΡΑΜΑ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΘΕΡΑΠΕΙΑ
ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ, ΙΩΑΝΝΙΝΑ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Πληροφορίες - Έγγραφοι

Αθήνα: Γραμματεία τοβ Α.Ψ.Κ. 9.00 π.μ. - 9.00 μ.μ.
Γεωργία Μουροπούλου 0651 75487, Τέλε Τέλε 0651 21782,
Θεσσαλονίκη: Φροντίδα Μπασιόλια 031/455.331, Τέλε - Τελέφωνο 6.00 - 8.00 μ.μ.
Ασπασία Παπαδοπούλου 031 / 435 919, Δευτέρα & Τετάρτη: 6.00-8.00 μ.μ.
Κατερίνη: Λάμπης Σιδηρόπουλος 0351/38465, Τέλε 10.00 - 1.00 π.μ. & Τετάρτη 5.00-8.00 μ.μ.
Αθήνα: Στέλι Τ. Λαμπροπούλη 041 / 253108
Βόλος: Μαρία Αποστολίδου 0421 / 50349

Σ ΧΑΡΑΛΑΜΠΗ 1 & ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ, 114 72 ΑΘΗΝΑ * ΤΗΛ. 6447.533-6435.980-
FAX 6445.140 e-mail: igaa-opc@otenet.gr - www.opc.gr

Το συσσίτιο του «κοινωνικού προσώπου»

Εκτός από το περίφημο χριστουγεννιάτικο δέντρο, ο Δήμαρχος Αθηναίων Δημήτρης Αβραμόπουλος θα μείνει ζωντανά στην μνήμη μας και μέσω των –τηλεοπτικών κατά κύριο λόγο– εικόνων, στις οποίες φέρεται να τρώει «με τους φτωχούς και τους άστεγους τις χρονιάρες μέρες της χαράς και της οικογενειακής θαλπωρής». Το θυμηθήκαμε αυτό διότι αυτή την περίοδο αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον να παρακολουθήσει κανείς πώς υλοποιούνται τελικά ορισμένες προεκλογικές δεσμεύσεις και ποια είναι η πραγματικότητα πίσω απ' αυτή την υποτιθέμενη υλοποίησή τους.

Το «Σεράφειο Κολυμβητήριο», είναι ένα από τα έξι σημεία όπου προσφέρεται φαγητό σε άστεγους και απόρους. Είναι το μόνο σημείο ευθύνης του Δήμου Αθηναίων. Κάθε μέρα δώδεκα με μιά το μεσημέρι διακόσιοι έως διακόσιοι πενήντα άνθρωποι πηγαίνουν εκεί για να φάνε το μοναδικό γεύμα του εικοσιτετραώρου τους.

Η διαδικασία δεν θυμίζει σε τίποτα τα Χριστουγεννιάτικα τραπέζια τα στρωμένα με λευκά τραπεζομάντηλα –για τις

• Κρέας κάθε δεύτερη Κυριακή. Δηλαδή δυο φορές το μήνα. Δυο φορές το μήνα σεβρίρεται και φρούτο. Όλο το καλοκαίρι σεβριρίστηκε καρπούζι λιγότερες από δέκα φορές. Μια φορά την εβδομάδα σεβρίρεται χοτόπουλο. Για σαλάτες, τυριά και γιαούρτια ας μην κάνουμε καλύτερα λόγο. Σπανίως...

• Συνήθως σεβρίρονται μακαρονάκια, φασόλια, φακές... Σκέτα, με μισή μπαγκέτα (γαλλική) ψωμί – και μην φαντάζεστε τίποτα τεράστιες μερίδες...

Σύμφωνα με τους διαιτολόγους ένα πλήρες γεύμα περιλαμβάνει πρωτεΐνες και υδατάνθρακες, σαλάτα, κάτι γαλακτοκομικό και ένα φρούτο. Τουλάχιστον.

Εκτός αν αυτός που τρώει ακολουθεί κάποια ειδική δίαιτα για να χάσει βάρος, κάτι που ομολογουμένως δεν σκεφθήκαμε να διευκρινίσουμε μιλώντας με όσους σιτίζονται εκεί.

Στο Σεράφειο ο φακός του Αντί οδηγήθηκε για τις ανάγκες ενός άλλου κειμένου. «Έπεσε» όμως πάνω στο συσσίτιο των απόρων του Δήμου Αθηναίων, με δυσάρεστες εικόνες ως αποτέλεσμα. Κι αυτό συνέβη την πιο κατάλληλη για προεκλογικό προβληματισμό στιγμή.

Η συντριπτική πλειοψηφία των απόρων δεν επιθυμούσε να φωτογραφηθεί. Ήταν μάλιστα και αρκετά επιθετικοί. Το βρίσκουμε τουλάχιστον λογικό, αν λάβει κανείς υπόψη τον ότι μέχρι σήμερα τους φωτογραφίζουν ή για τις ανάγκες μιας πολιτικής διαφήμισης –έμμεσης ή άμεσης δεν έχει σημασία–

ΦΩΤΟ: ΣΕΜΙΡΑ ΜΑΝΩΛΑΚΗ

Το συσσίτιο του εικοσιτετραώρου και ο σιτιζόμενος... Χωρίς σχόλια.

ανάγκες της τηλεοπτικής δημοκρατίας–, τα πλούσια εδέσματα και το πρόσωπο του Δημάρχου πλαισιωμένο από τα πρόσωπα των... «χορτάτων»... φτωχών. Αλίμονο! Πως θα ξεχώριζε η μέρα άλλωστε...

Τις καθημερινές, δηλαδή όλες τις άλλες μέρες του χρόνου, η πραγματικότητα σαφώς διαφέρει και έχει περίπου ως εξής:

ή για τις «φιλόπρωτες» και «φιλόπτωχες» ανάγκες ενός «κοινωνικού» ρεπορτάζ...

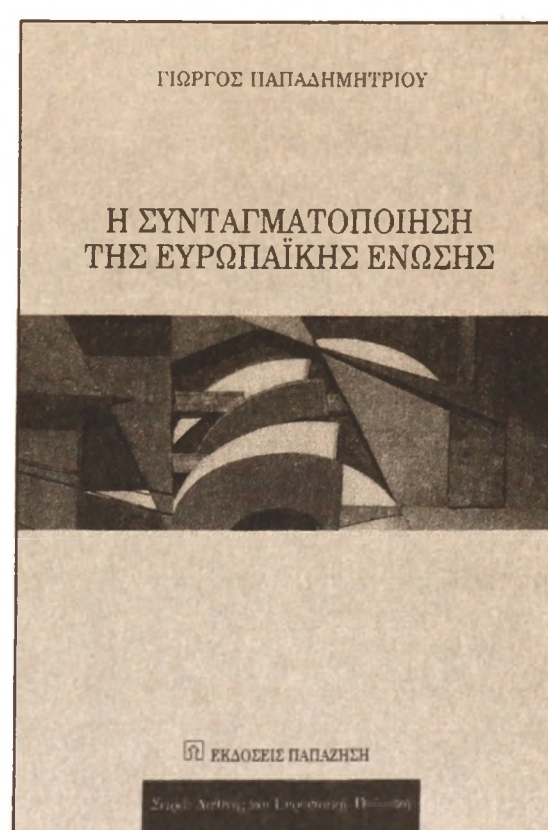
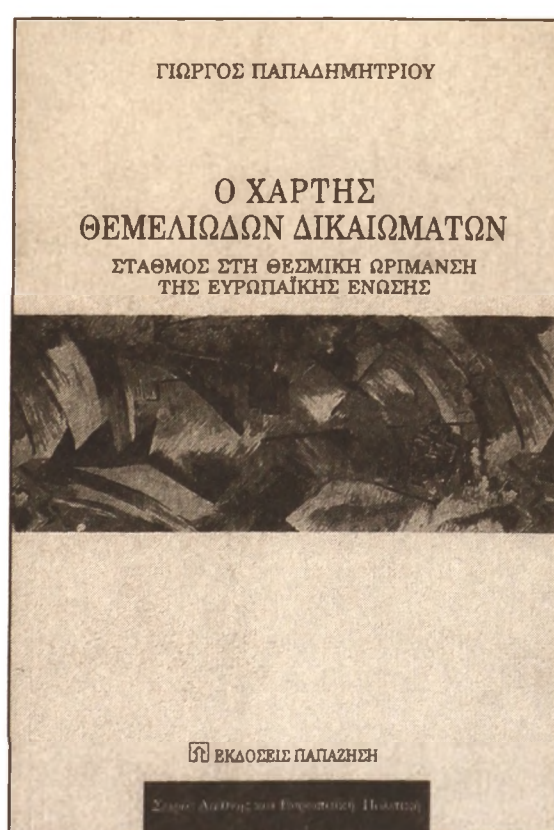
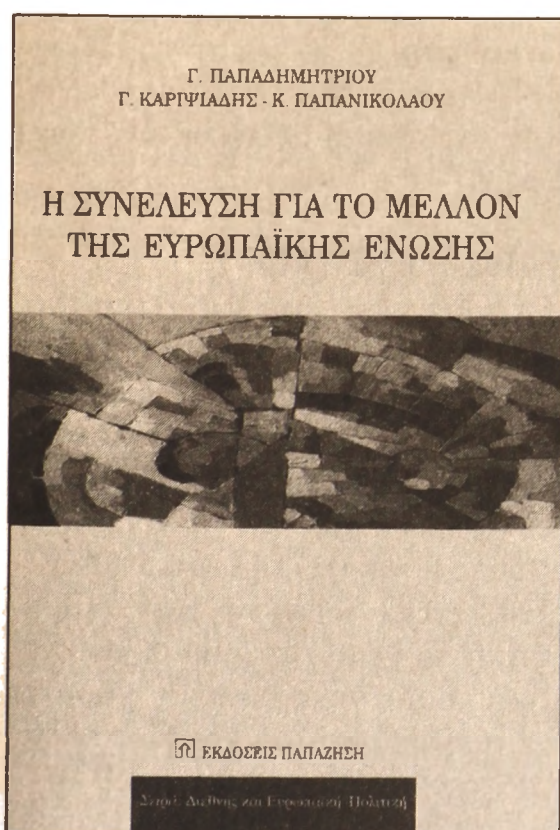
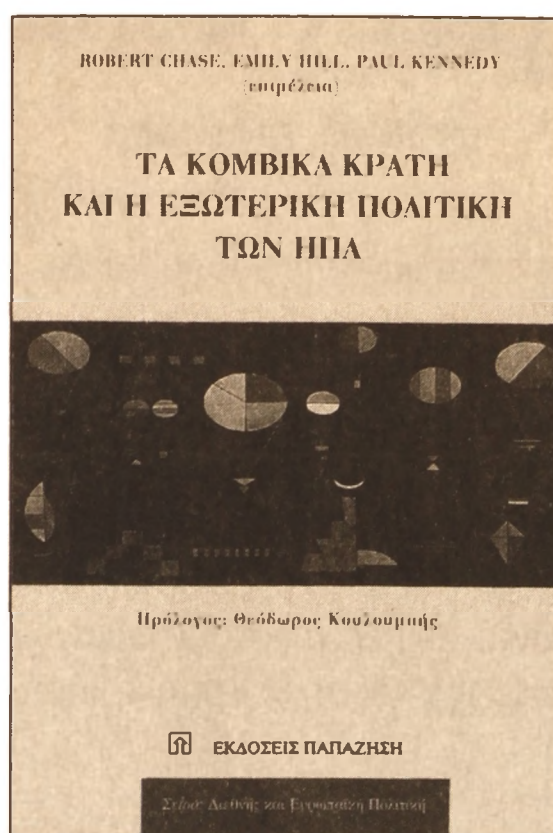
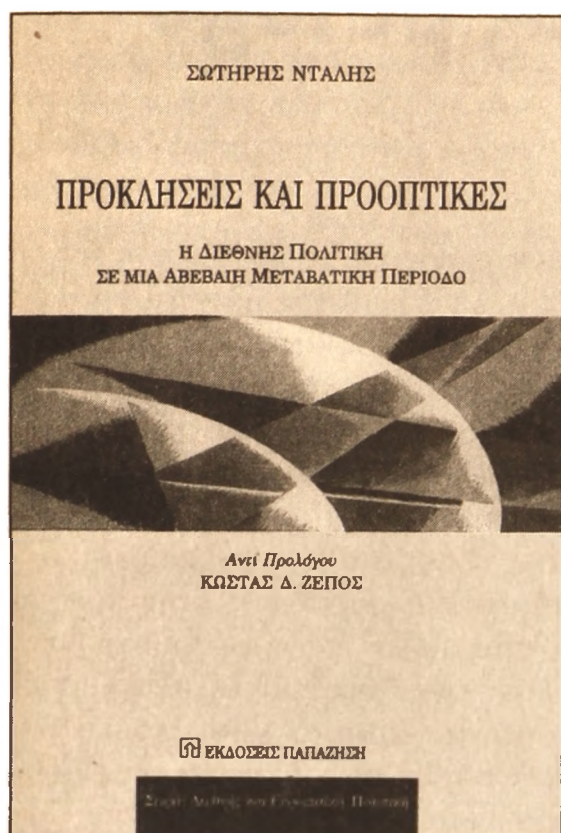
Και τα δύο έχουν το ίδιο αποτέλεσμα: τον εξευτελισμό και την χρησιμοποίηση –χωρίς διάθεση υπερβολής του χαρακτηρισμού– των πληβείων.

ΟΛΓΑ Ι. ΦΩΤΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Διεύθυνση Σειράς: Σωτήρης Ντάλης

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ:

ΥΠΟ ΕΚΔΟΣΗ:

- Χρήστος Ροζάκης, *Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο*.
- Pascal Boniface, *Οι Αυριανοί Πόλεμοι*.
- Jean-Marc Ferry, *Το ζήτημα της Ευρωπαϊκής Πολιτείας*.

εκδοσεις παπαζηση απο το 1929

ΚΕΝΤΡΙΚΟ: ΝΙΚΗΤΑΡΑ 2, 106 78 ΑΘΗΝΑ τηλ: 010 3822 496 - 010 3838 020 fax: 010 3809 150

E-mail: papazisi@otenet.gr

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ: ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ 11-ΣΤΟΑ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ-ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ 5, 105 64 ΑΘΗΝΑ

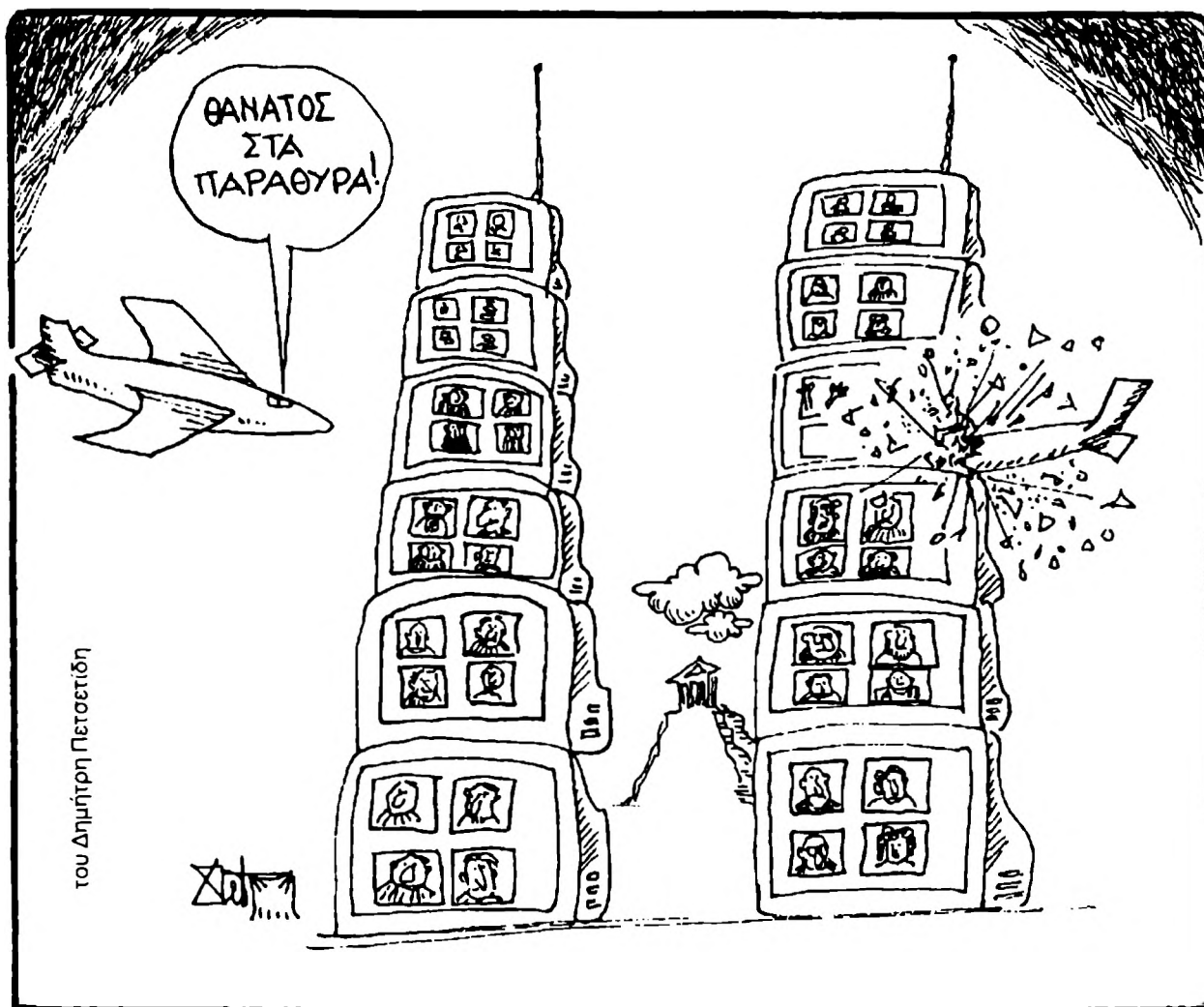
τηλ: 010 3216 148 fax: 010 3313 074

'Όταν κολλάγαμε τ' αυτιά μας με logo

της Μελίτης Κοντογιώργη

- Κακαουνάκης (Νίκος): «Και ο Ξηρός κόλλησε το κομμένο αυτί του με logo!»
– Ευαγγελάτος (Νίκος): «Τι μου λες, Νίκο μου!»

Η λέξη «τρομοκρατία» μετά τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου στην Αμερική, αλλά και λόγω των εσωτερικών εξελίξεων, διεκδικεί πλέον μια θέση στο βιβλίο Γκίνες ως η πιο χρησιμοποιημένη το τελευταίο διάστημα. Αν και έχει μπει για τα καλά στο καθημερινό μας λεξιλόγιο, εντούτοις οι περισσότερες προσεγγίσεις της εξαντλούνται σε περιγραφικούς ορισμούς και συναισθηματισμούς. Συνεπώς απουσιάζει μια κριτική θεωρητική βάση.

Κατ' αρχήν η τρομοκρατία θα πρέπει να οριστεί. Όπως όμως ισχύει με κάθε μορφής εννοιολόγηση, έτσι και με το φαινόμενο «τρομοκρατία» θα πρέπει να διευκρινιστεί επίσης ποιος ή ποιοι δημιουργούν και επιβάλλουν τον ορισμό της. Η απάντηση στο ερώτημα αυτό δίνει το στίγμα της περαιτέρω ανάλυσης, καθώς στο κρίσιμο αυτό αφετηριακό

σημείο εστιάζεται ολόκληρη η κριτική θεωρία.

Το παράδειγμα της Αμερικής δείχνει πολύ έντονα ότι ως «τρομοκρατία» μπορεί να οριστεί σχεδόν οποιαδήποτε μορφή μη κρατικής δυναμικής δράσης, που αμφισβητεί την κατεστημένη διεθνή τάξη και αντιτίθεται στ' αμερικανικά συμφέροντα. Αποτελεί πλάνη η πεποίθηση ότι στα καθεστώτα που διαθέ-

τουν εκλογική νομιμοποίηση ο νόμος αποτελεί το ύστατο όριο και την αφετηρία της δημοκρατίας. Το συναινετικό αυτό μοντέλο συγκρότησης και λειτουργίας της κοινωνίας οδηγεί μάλλον σε αφερείς όσο και επικίνδυνες εννοιολογήσεις, καθώς ο νόμος θεωρείται ως κάτι το αυτόνομο, συσπειρωτικό και ιδεολογικά ουδέτερο. Στην πραγματικότητα, μεγαλύτερη εφαρμογή βρίσκει το συγκρουσιακό μοντέλο θέσμησης της κοινωνίας κι αυτό διότι αποδεικνύεται στην πράξη πως η έννοια της εξουσίας προηγείται του νομου, με την έννοια πως αυτή τον ορίζει. Από τη στιγμή που οι κοινωνικές ομάδες βρίσκονται σε σύγκρουση, η έκβαση αυτής και η ανάλογη ανάληψη της εξουσίας οδηγεί και στην αντίστοιχη θέσπιση κανόνων και νόμων.

ΚΡΑΤΟΣ-ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ

Οι φορείς της εξουσίας, είτε με την έννοια του κράτους, είτε με την έννοια των κοινωνικοπολιτικών ελίτ, καταφέρνουν να διατηρούν και να εδραιώνουν τη θέση τους, καθώς ο νόμος μπορεί να περιλάβει και να προστατεύσει οτιδήποτε απειλεί τη νομιμότητά τους.

Επομένως, ιδωμένο από μία άλλη οπτική, το θέμα της τρομοκρατίας λαμβάνει διαστάσεις δομικού χαρακτήρα του συστήματος του κράτους αλλά και του παγκόσμιου συστήματος. Το κράτος, η εξουσία, εννοεί να ποινικοποιεί κάθε αμφισβήτηση του συστήματος που διατείνεται την ανατροπή του, διατηρώντας το μονοπώλιο της νομιμότητας της καταστολής, ως απόρροια της πολιτικής κυριαρχίας που επιφυλάσσει για τον εαυτό του. Μια πολύ ενδιαφέρουσα πτυχή του φαινομένου «τρομοκρατία» αποτελεί η σχέση κράτους-τρομοκρατίας. Από τη δράση της τρομοκρατίας (εγχώριας-ευρωπαϊκής-παγκόσμιας) είναι προφανές ότι ουσιαστικά το κράτος βγαίνει ωφελημένο. Αυτή η αντίφαση, ενώ αρχικά φαντάζει εξεζητημένη, στην ουσία μεταθέτει τον θεωρητικό προβληματισμό, ξεκινώντας

από μία διαφορετική αφετηρία. Το κράτος ανέκαθεν είχε ανάγκη από τα φαινόμενα εκείνα στα οποία αντιτιθέμενο δικαιολογεί την ύπαρξή του. Σε περιόδους κρίσης το γεγονός αυτό αναδεικνύεται μέσω της συσπείρωσης των κοινωνικών ομάδων. Μέσω της συσπείρωσης πραγματοποιείται μια πολύ σημαντική λειτουργία του κράτους: αυτή της δικαιολόγησης της ύπαρξής του ως φορέα ενοποιητικού που αναλαμβάνει την αποκατάσταση της προσβολής των αξιών του συνόλου που προστατεύει. Έτσι στο κοινωνικό σύνολο δημιουργείται η πεποίθηση πως η κοινωνική ειρήνη είναι, με επιστέγασμα το κράτος, προϊόν συναίνεσης (νόμος) και η διατήρασή της από κάποιον παράγοντα, είτε κοινωνικό, είτε ατομικό, έχει ως αποτέλεσμα την απάντηση του κράτους (χύρωση). Το παράδειγμα των ΗΠΑ είναι χαρακτηριστικό, καθώς μετά το τρομοκρατικό χτύπημα της 11ης Σεπτεμβρίου ο αμερικανικός εθνικισμός προκάλεσε μια άνευ προηγουμένου συσπείρωση και αναδίπλωση της κοινωνίας πίσω από το κράτος, με αποτέλεσμα η δημοτικότητα του προέδρου Μπους να φτάσει στα ύψη (μέχρι και 80%). Το ίδιο γεγονός λειτούργησε ευεργετικά και για την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, δεδομένης βέβαια και της ιδιαιτερότητας της ελληνικής πολιτικής και κοινωνικής πραγματικότητας.

Μήπως όμως το ίδιο το φαινόμενο της τρομοκρατίας κατέληξε να επιτελεί τον ακριβώς αντίθετο ρόλο από αυτόν που ευαγγελίζεται; Μήπως το γεγονός ότι η διαρκής επίκληση της βίας ως μέσου άσκησης πολιτικής δημιουργεί τις προϋποθέσεις της συσπείρωσης της κοινωνίας γύρω από το κράτος; Το ίδιο το κράτος, στο όνομα της καταπολέμησης της τρομοκρατίας, επιτυγχάνει την ισχυροποίησή του και συνεπώς τον περιορισμό των ατομικών δικαιωμάτων και ελευθεριών και τη χειραγώγηση των πολιτών μέσω της εκμετάλλευσης του φόβου και της ανησυχίας που προκαλεί η τρομοκρατία. Κατ' αυτόν τον τρόπο νομιμοποιεί την κατασταλτική του λειτουργία. Ο πολίτης, αντιμέτωπος με το φόβο της τρομοκρατίας, ζητά καταφύγιο στο κράτος, παρέχοντάς του τη δύναμη της χειραγώγησης της κρίσης. Έτσι το κράτος ανατροφοδοτεί τη νο-

μιμοποιητική βάση της εξουσίας του, ισχυροποιώντας τη θέση του και προσλαμβάνοντας ιδεολογικό επικάλυμμα για την άσκηση της εξουσίας.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ-ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ

Μια επίσης ενδιαφέρουσα πτυχή της σχέσης κράτους-τρομοκρατίας αποτελεί και η θεώρηση του φαινομένου στη συνολική διάσταση της καπιταλιστικής οργάνωσης. Τα συντιθέμενα δίπολα νόμος-έγκλημα, αστυνομία-παρανομία, οικονομία-παραοικονομία κ.ο.κ. προσιδιάζουν στην ανάγκη δομικού χαρακτήρα του συστήματος για τη σύνθεση αντιθέτων, με σκοπό την ευελιξία του ιδεολογικού οικοδομήματος.

Επιφανειακά, όπως π.χ. η οικονομία βρίσκεται σε αντιδιαστολή με την παραοικονομία, ενώ ουσιαστικά την αναπαράγει, τη συγχωνεύει και την καθιστά απαραίτητη για τη λειτουργία της, έτσι και το κράτος και ο νόμος «γεννούν» τα αντίθετά τους και δεν μπορούν να υπάρξουν χωρίς αυτά. Διαχρονικά το κράτος χρειάζεται μια μορφή «αντίπαλου δέους» για να συντηρηθεί και να εξαντλήσει τη νομιμοποιητική και κατασταλτική του δράση. Η τρομοκρατία επομένως μπορεί να ιδωθεί ως υποπροϊόν της κρατικής ή της διεθνούς πολιτικής, εφόσον το κράτος και η διεθνής πολιτική συγκυρία είναι αυτές που όχι μόνο την καθιστούν παράνομη, αλλά και τη δημιουργούν. Η ποινικοποίηση της τρομοκρατίας όμως, πέρα από τις πολιτικές της προεκτάσεις, έχει συγχρόνως και οικονομικές επιπτώσεις. Το καπιταλιστικό κράτος καταφέρει είτε να την επικαλεστεί, για να επιβάλει τα συμφέροντά του (η περίπτωση των αραβικών πετρελαίων), είτε να την εκμεταλλευτεί οικονομικά. Ο καπιταλισμός κατάφερε εν μέρει να καταστήσει τα όπλα καταπολέμησης της εξουσίας ανενεργά, μεταβάλλοντάς τα ταυτόχρονα σε μέσα κυριαρχίας του. Το γεγονός αυτό φαίνεται ιδιαίτερα από τη σχέση τρομοκρατίας και οικονομίας. Το κράτος, στο όνομα της καταπολέμησης της τρομοκρατίας και μέσω της αντεγκληματικής πολιτικής, νομιμοποιείται να συγκεντρώνει πόρους για την ασφάλεια και την πάταξη της τρομοκρατίας. Οι πόροι όμως αυτοί, χρησιμοποιούμενοι προς τον σκοπό της δια-

τήρησης ή αποκατάστασης της ασφάλειας και της τάξης, δεν κάνουν τίποτε άλλο παρά να τροφοδοτούν και να αναπαράγουν συγκεκριμένες όψεις του καπιταλισμού: την εκμετάλλευση, το πελατειακό σύστημα και συνεπώς τη χειραγώγηση των πολιτών.

Φαίνεται λοιπόν πως ο χαρακτηρισμός της τρομοκρατίας ως «μαύρης σελίδας» στην ιστορία της δημοκρατίας μπορεί να προσλάβει πολλές διαστάσεις. Υιοθετώντας όμως μια πιο κριτική στάση απέναντι στον καταιγισμό των εικόνων και των λέξεων, γίνεται κατανοητό πως η σελίδα αυτή σκόπιμα παρამένει «μαύρη»: ποτέ άλλοτε δεν ευτελίστηκε τόσο πολύ ένα κατεξοχήν πολιτικό θέμα, θεωρούμενο ως φαινόμενο κοινωνικής παθογένειας και παρονσιαζόμενο από τα ΜΜΕ με γενναίες δόσεις κιτρινισμού.

Γραφτείτε συνδρομητές στο Αντί

Το Αντί κυκλοφορεί από τη
Μεταπολίτευση,
συνεχίζοντας μιαν ιστορία που
άρχισε μέσα στη δικτατορία.
Στα τεύχη του καταγράφεται
η πολιτική και πολιτιστική
ζωή της χώρας.
Γραφτείτε συνδρομητές στο
Αντί για να εξασφαλίσετε τη
συνεχή -και αντικειμενική-
ενημέρωσή σας.
Με τη συνδρομή σας βοηθάτε
και το περιοδικό που
εξοικονομεί τεύχη για τη
διανομή του στα περίπτερα.

Η έκθεση για τη διαφθορά, οι βλάκες και οι ομοιοκατάληκτοί των και ο ηθικός μιθριδατισμός μας

του Μανόλη Καρέλλη

Περίπου απαραίτητη πέρασε η επισήμανση από την έκθεση της Transparency International που έφερε την Ελλάδα να κατέχει την 44η θέση μεταξύ 102 χωρών και την πρώτη της ευρωζώνης στον πίνακα της διαφθοράς, ενώ ο βαθμός μας είναι μόλις 4,3 (με άριστα το 10), μη προβιβάσιμος κατά συνέπεια. Ελάχιστα ασχολήθηκαν με το θέμα οι σχολιογράφοι των μαζικών μέσων ενημέρωσης, δεν εντοπίστηκαν δηλώσεις πολιτικών, πέραν δυο ή τριών «τυπικών» σημειωμάτων, ούτε διαβάσαμε επιστολές στις σχετικές στήλες των εφημερίδων που δίδουν στους ενεργούς πολίτες –είδος που είναι μεν ουσιώδες, ευρίσκεται όμως σε πορεία έκλειψης– την ευκαιρία να εκφρασθούν.

Η απάθεια με την οποία αντιμετωπίστηκε η επισήμανση του διεθνούς οργανισμού υπενθυμίζει τις παραβάσεις ή παραβιάσεις του ελληνικού εναερίου χώρου από πολεμικά αεροπλάνα της Τουρκίας ή τις επιθέσεις των σκυλιών-φυλάκων εναντίον των κλασικών εχθρών των, των ταχυδρόμων: τόσο εκείνη όσο και οι δραστηριότητες της τουρκικής πολεμικής αεροπορίας και των σκύλων-φυλάκων δεν αποτελούν είδηση άξια να σπάσει τα φράγματα της αδιαφορίας των επιμελητών ύλης εντύπου και ηλεκτρονικού τύπου, σύμφωνα με τον διάσημο ορισμό.

Πώς ήταν δυνατόν, πράγματι, να είχε καλύτερη τύχη η είδηση για τη διακεκριμένη διαφθορά στην Ελλάδα, όταν ο ίδιος ο πρωθυπουργός κ. Κώστας Σημίτης, που διεκδικούσε για τον εαυτό του τον τίτλο του *πουριτανού* στα πρώτα βήματα της πορείας του για την κορυφή σε κόμμα και κυβέρνηση, δέχεται ως κάτι το κοινό το «*γρηγορόσημο*» (που δεν παύει να αποτελεί μια, ήπια έστω, μορφή διαφθοράς), ενώ η αναφορά σε ποσοστά επί του κεφαλαίου και του προϋπολογισμού στα οποία θα πρέπει να υπάρχουν καταβολές κάτω από το τραπέζι για να εξασφαλισθεί κάποια ανάθεση έργου ή κάποια προώθηση είναι τόσο γενικευμένη ώστε καταντά να θεωρείται αναμφισβήτητη αλήθεια.

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΓΝΩΣΤΕΣ ΤΟΙΣ ΠΑΣΙ...

Είναι σίγουρο ότι ο κάθε σχετικά ενημερωμένος πολίτης θα έχει υπόψη του την περίπτωση ή τις περιπτώσεις της διαφθοράς που τον άγγιξαν με κάποιο τρόπο, άμεσο ή έμμεσο.

Δεν χρειάζεται έτσι να επιμένουμε ιδιαίτερα στον εμπλουτισμό του κειμένου με τα σχετικά παραδείγματα, άρθρονα άλλωστε, και επεξηγηματικά για άλλους ανεξήγητους ή μεγάλους πλουτισμούς.

Θα κάνω όμως την εξαίρεση για δυό περιπτώσεις που τις θεωρώ χαρακτηριστικές και μέσα στο πνεύμα της εποχής, μια και δείχνουν πόσο εντοιχισμένη στο σύστημα βρίσκεται η διαφθορά και πόσο έχει γενικευθεί ένας ηθικός μιθριδατισμός ως προς την αντιμετώπισή της.

Έτυχε να βρεθώ σε γενική συνέλευση των μετόχων μιας υγιούς ανώνυμης εταιρείας που δεν έχει εισαχθεί στο χρηματιστήριο. Το διοικητικό συμβούλιο, αντιμετωπίζοντας την χρητική μετόχων για τα αυξημένα έξοδα διαχείρισης της εταιρείας, αναφέρθηκε στην ανάγκη διάθεσης ενός ποσοστού –διόλου ασήμαντου– του τζίρου προκειμένου να εξασφαλισθεί μερίδιο της αγοράς (τα προϊόντα της εταιρείας αναφέρονται και στο δημόσιο) ή η έγκαιρη εξόφληση των τιμολογίων κ.ο.κ.

«Δύο μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου έχουν εξουσιοδοτηθεί για το χειρισμό των κάτω από το τραπέζι πληρωμών, τα

χρήματα δε, τα βρίσκομε με υπερτιμολογήσεις ή με άλλες παραπλήσιες μεθόδους.»

«ΕΜΕΙΣ Θ' ΑΛΛΑΞΟΥΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ;»

Ομολογώ ότι εντυπωσιάσθηκα ακούγοντας αυτές τις εξομολογήσεις.

Δεν εντυπωσιάσθηκαν όμως ούτε οι επιλεγέντες με προσόντα κομματικής επετηρίδας γενικοί διευθυντές ή μάνατζερς των οργανισμών στους οποίους ελάμβανε χώρα η διοχέτευση των χρηματικών ποσών κάτω από το τραπέζι (τη θεωρούσαν κάτι το συνηθισμένο ή και το φυσικό), ούτε και ο πολιτικός προϊστάμενός των (που αντέδρασε μ' ένα «και τι να κάνουμε, εμείς θ' αλλάξουμε τον κόσμο;»).

Η δεύτερη περίπτωση διαφθοράς με την οποία ήλθα σε επαφή και, ομολογώ, με εντυπωσίασε.

Σε κάποιο νομό της χώρας βρέθηκε ο προσγειωμένος εργολάβος δημοσίων έργων που πρότεινε στους περιφερειακούς προϊσταμένους οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης το σχέδιό του: να σπάσουν τα έργα του προγράμματος δημοτικών έργων σε τόσα κομμάτια ώστε να επιίπτουν στο δικαίωμα του δημάρχου για απευθείας ανάθεση, να ανελάμβανε ο ίδιος το έργο (ο ίδιος σε ορισμένες περιπτώσεις που δεν υπήρχαν τα χρήματα στο δημοτικό ταμείο θα ανελάμβανε, λόγω των ιδιαίτερων σχέσεών του να τα εξασφαλίσει αρμοδίως), κι έτσι να ωφελούνται όλοι, ο ίδιος ο εργολάβος, οι δημότες της περιοχής που θα εξασφάλιζαν το «έργο» και, κατά πάσαν πιθανότητα, και ο συνεργάσιμος άνθρωπος της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Η «κομπίνα» πήρε τέτοια έκταση ώστε την αντιλήφθηκαν και οι τοπικές εφημερίδες.

Έφτασε κάποτε και στη Νομαρχιακή Επιτροπή του κυβερνητικού κόμματος, στην οποία κλήθηκε να δώσει εξηγήσεις ο γενικός γραμματέας της Περιφέρειας, εντεταλμένος, υποτίθεται, για τον έλεγχο της νομιμότητας των πράξεων της τοπικής αυτοδιοίκησης.

«ΕΙΝΑΙ ΟΛΟΙ ΔΙΚΟΙ ΜΑΣ ΑΝΘΡΩΠΟΙ»...

Η κατάληξη της «απολογητικής» ομιλίας του γενικού γραμματέα, όπως καταγράφηκε σε τοπική εφημερίδα (και δεν διαφεύσθηκε ποτέ): ναι, έγιναν όλα όσα καταγγέλλθηκαν· ναι, ήσαν στην ουσία παράνομα· ναι, ωφελήθηκαν αρκετοί· ναι, έχω τον πλήρη κατάλογο· ναι, θα έπρεπε να τον στείλω στον εισαγγελέα για τα περαιτέρω, δεν θα το κάνω όμως, γιατί είναι όλοι δικοί μας άνθρωποι (λέγοντας δε «δικοί μας» εννοούσε του κόμματος).

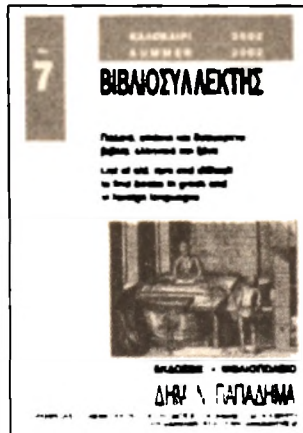
Θα περίμενε κανένας να υπάρξουν κυρώσεις μετά από τόση επίδειξη ακραίου κυνισμού και μετά από τόσες κραυγαλέες παρανομίες που ομολογήθηκαν.

Κυρώσεις όμως δεν υπήρξαν. Αντιθέτως μάλιστα· ο γενικός γραμματέας αναβαθμίσθηκε και τοποθετήθηκε κεντρικά, οι άρχοντες της τοπικής αυτοδιοίκησης εκτίθενται και τώρα στις εκλογές του Οκτωβρίου, ενώ ο ευφυής εργολάβος, αφού στο μεταξύ έγινε πλουσιότερος κατά μερικά δισεκατομμύρια σε δραχμές (ή εκατομμύρια σε ευρώ), συμμετέχει σε κάποιο συνδυασμό για τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, τον επίσημο βέβαια, θα εκλεγεί στα σίγουρα, θα δίδει δε στο μέλλον τους ηθικούς ρυθμούς για την περιοχή ευθύνης του.

Με όσα είπα παραπάνω εξήγησα, νομίζω επαρκώς, γιατί η είδηση για τη διακεκριμένη θέση που κατέχει η Ελλάδα στον πίνακα της διεθνούς διαφθοράς πέρασε απαρατήρητη και γιατί όσοι δεν πλούτισαν, αν και τους δόθηκαν οι ευκαιρίες, γιατί δεν μένουν απαθείς για την έκταση της διαφθοράς στην Ελλάδα, θεωρούνται απροσάρμοστοι στις πιο ήπιες περιπτώσεις, βλάκες στις μεσαίες ή το ομοιοκατάληκτό τους στις οξύτερες.

ΖΗΤΗΣΤΕ και αποστέλλονται ΔΩΡΕΑΝ

- **Ο Νέος Τιμοκατάλογος** των Εκδόσεών μας 2002, 42 χρόνια στην υπηρεσία του βιβλίου ποιότητας και του πολιτισμού, σχ. 8^ο σελ. 43.
- **Το 32ο Βιβλιογραφικό Δελτίο** με 2.120 βιβλία νεοτέρων και σύγχρονων εκδόσεων, σχ. 8^ο σελ. 83.
- **Ο 7ος Βιβλιοσυλλέκτης** με 2.488 παλαιά σπάνια και δυσεύρετα βιβλία, περιοδικά και ημερολόγια, ελληνικά και ξένα, σχ. 8^ο σελ. 134.

Οι Εκδόσεις και το Βιβλιοπωλείο μας συνεχίζοντας την 42χρονη εργασία τους για το βιβλίο ποιότητας προσφέρουν τακτική και υπεύθυνη βιβλιογραφική ενημέρωση και εξυπηρέτηση στον βιβλιόφιλο και σε κάθε βιβλιοθήκη, με τις καλύτερες τιμές.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Προσφορά στον Πολιτισμό και την Παιδεία

Ιπποκράτους 8 Αθήνα Τηλ.: 010 36.27.318 FAX: 010 36.10.271
www.papadimasbooks.gr e-mail: papadimas@atp.gr

Το δόγμα Μακβέθ

του Αλέξανδρου Καζαρία

«Είναι θέμα κοινής λογικής και αυτοάμυνας, η Αμερική θα δράσει ενάντια στους εμφανιζόμενους κινδύνους προτού αυτοί σχηματιστούν... Δεν μπορούμε να αφήνουμε τους εχθρούς μας να χτυπούν πρώτοι.»
Η Στρατηγική Εθνικής Ασφαλείας των ΗΠΑ, 17 Σεπτεμβρίου 2002, σ. 4, 19.
 «Το κάψαμε το φίδι χωρίς να σκοτωθεί... Άσε το πλαίσιο των πραγμάτων ν' αποσυνδεθεί, τους δύο κόσμους να υποφέρουν... Καλύτερα μαζί με τους νεκρούς, που εμείς, για χάρη της ειρήνης μας, στείλαμε στην ειρήνη, παρά μες στο μαρτύριο ενός μυαλού στην έκσταση της ανησυχίας.»
Μακβέθ, 3:1, στ. 13, 16, 19-22.

Η υιοθέτηση του δόγματος της «προληπτικής επίθεσης» από το αμερικανικό Εθνικό Συμβούλιο Ασφαλείας (ΕΣΑ) αποτελεί ένα ακόμη βήμα προς το νόμο της παγκόσμιας ζούγκλας που επιβάλλει η κυβέρνηση Μπους μετά την 11η Σεπτεμβρίου. Το πρόσχημα ότι «οι ΗΠΑ τηρούν επί μακρόν την επιλογή της προληπτικής δράσης», ούτε μπορεί να τη νομιμοποιεί, ούτε προπάντων μειώνει τη νέα διάσταση που τώρα της προσέδωσε το νέο δόγμα. Κι αν κάποτε την είχε «κατ' εξαίρεση» επικαλεστεί το Ισραήλ στον πόλεμο των Έξι Ημερών –χωρίς ν' απαλλαγεί από την κατακραυγή του ΟΗΕ– σήμερα οι ΗΠΑ ανάγουν την «προληπτική επίθεση» στον ίδιο τον κανόνα της πολιτικής τους. Πρόκειται για ένα δόγμα που αντιστρατεύεται τις αρχές του ΟΗΕ, του ΝΑΤΟ, καθώς και κάθε έννοια νομιμότητας ή λογικής: ανάγει εσκεμμένα την άμυνα σε επίθεση με τελικό σκοπό να προάγει τις ΗΠΑ στο ρόλο του κατ' αποκλειστικότητα «ελεύθερου σκοπευτή» της νέας παγκόσμιας τάξης.

Από τις τελευταίες αντιπολεμικές διαδηλώσεις στην Ουάσιγκτον.

Σύμφωνα με το κείμενο *Η Στρατηγική Εθνικής Ασφαλείας των ΗΠΑ*,¹ που σταχυολογεί ως αποφθόγματα τις πιο κακόγουστες κορώνες του προέδρου Μπους, διαβάζουμε πως «η άμυνα των ΗΠΑ» θα βασίζεται «στον προσδιορισμό και την καταστροφή της απειλής προτού αυτή φτάσει στα σύνορά μας» (σ. 12). Για ποιους λόγους αποφασίζουν τώρα οι ΗΠΑ να διαγράψουν μονοζωνδουλιά την γλασιική έννοια της αποτροπής, που αποτελεί τη βάση της αμυντικής πολιτικής των άλλων 191 κρατών του κόσμου, δεν είναι διόλου σαφές. Το κείμενο μιλά για «νέους κινδύνους» χωρίς να εξηγεί ούτε τι τους προκάλεσε ούτε γιατί οι ΗΠΑ τους άφησαν να εμφανιστούν μετά το τέλος του ψυχρού πολέμου. Μονάχα αναγνωρίζει ελαφρά τη καρδιά πως «μιας πήρε σχεδόν μία δεκαετία για να κατανοήσουμε την πραγματική τους φύση» (σ. 19). Όσο για την

αντιμετώπισή τους, διατείνεται πως «οι ΗΠΑ δεν μπορούν πλέον να στηρίζονται σε μια θέση αντίδρασης όπως στο παρελθόν» (σ. 19). Με άλλα λόγια, αντί να επιρρίπτει τις ευθύνες για την 11η Σεπτεμβρίου στην μνημειώδη απουσία αποτροπής –κυρίως από φιάσκο της CIA– το κείμενο επιπλήττει την ίδια την αποτροπή που, κατά τα άλλα, δεν λειτούργησε!

Απέναντι στη ανησυχία της *Herald Tribune* πως «στην περίπτωση που η πρόληψη καταστεί ευρέως αποδεκτή... όποιο κράτος θα φοβάται μια επίθεση θα επιτίθεται στον αντίπαλό του πρώτο»,² το κείμενο του νέου δόγματος είναι ιδιαίτερα σαφές: «Οι ΗΠΑ –διευκρινίζει– δε θα χρησιμοποιούν τη δύναμη σε όλες τις περιπτώσεις για να προλαμβάνουν αναδυόμενους κινδύνους», και για το λόγο αυτό «ούτε πρέπει τα έθνη να χρησιμοποιούν την πρόληψη ως αφορμή επίθεσης» (σ. 19)! Με

μια λέξη, το δόγμα της προληπτικής επίθεσης όπως διατυπώνεται από τις ΗΠΑ είναι μια θεμιτή αρχή μονάχα στο βαθμό που αφορά αυτές. Όπως συμβαίνει προ πολλού με τα πυρηνικά, που η απόκτηση και χρήση τους από τις ΗΠΑ είναι μια θεμιτή αρχή για τη «διατήρηση της ειρήνης», ενώ η απόκτησή τους από άλλους είναι παραβίαση της Συνθήκης μη εξάπλωσης πυρηνικών, έτσι και με την προληπτική επίθεση: Όταν την υιοθετούν οι ΗΠΑ, είναι για χάρη της «ειρήνης», ενώ η χρήση της από άλλους, τους καθιστά «εχθρούς του πολιτισμού» (σ. 19).

ΑΜΥΝΑ ΕΙΝΑΙ Η ΕΠΙΘΕΣΗ

Πέρα από την αυθαιρεσία της εφαρμογής μιας γενικής αρχής κατ' αποκλειστικότητα, το βάρος όλης της κριτικής του νέου δόγματος έχει ως τώρα εστιαστεί στην παραβίαση της νομιμότητας που συνεπάγεται. Πρόωην αμερι-

Από τις τελευταίες αντιπολεμικές διαδηλώσεις στην Ουάσιγκτον.

κανός συνταγματάρχης και καθηγητής στην Εθνική Σχολή Πολέμου των ΗΠΑ, ο Σαμ Γκάρντινερ, σχολίασε απερίφραστα ότι το δόγμα αυτό «αποτελεί παραβίαση της Χάρτας του ΟΗΕ και της Χάρτας του ΝΑΤΟ». ³ Πράγματι, στην πρόσφατη διάσκεψη των υπουργών Άμυνας του ΝΑΤΟ στη Βαρσοβία στις 24 Σεπτεμβρίου, ο γ.γ. της Συμμαχίας Τζωρτζ Ρόμπερτσον ομολόγησε ότι «σκληρές και διεισδυτικές ερωτήσεις» τέθηκαν κατά τη διάρκεια της παρουσίας του νέου δόγματος από τις ΗΠΑ. Αμέσως μετά τη διάσκεψη, η γαλλίδα υπουργός Άμυνας Μισέλ Αλλιό-Μαρί το χαρακτήρισε ως «άκρως επικίνδυνο διότι μπορεί να ανοίξει όλων των ειδών τα ενδεχόμενα». ⁴ Ακόμη και ο πρώην αμερικανός πρόεδρος Τζίμι Κάρτερ δήλωσε «βαθιά ανησυχία» για τη «ριζική αποστασιοποίηση» της κυβέρνησης Μπους από μια «παράδοση 50 ετών μεταξύ Ρεπουμπλικανών και Δημοκρατικών Προέδρων», τονίζοντας πως το νέο δόγμα αποτελεί «μεγάλο κίνδυνο για τη χώρα μας». ⁵

Εκείνο όμως που έχει παραγνωριστεί, και που αποτελεί τη βάση της φιλοσοφίας του νέου δόγματος, είναι η εξάλειψη κάθε είδους διάκρισης ανάμεσα στην άμυνα και στην επίθεση, ανάγοντας τα πάντα στην τελευταία. Το ίδιο το κείμενο του νέου δόγματος δηλώνει απερίφραστα πως, πράγματι, σκοπός του είναι ακριβώς αυτός: «αναγνωρίζουμε –λέει– ότι η καλύτερη άμυνά μας είναι η καλή επίθεση» (σ. 12). Το πρό-

βλημα που προκύπτει από μια τέτοια λογική, δεν είναι μόνο ηθικό, όπως ήδη από το Μεσαίωνα επεσήμανε η χριστιανική θεωρία του «δίκαιου πολέμου» που ασπάζεται –υποτίθεται– το ΝΑΤΟ. Η κατάργηση της διάκρισης ανάμεσα στην άμυνα και στην επίθεση, την οποία επιβεβαιώνει το νέο αμερικανικό δόγμα, δημιουργεί ένα τεράστιο παράδοξο φιλοσοφικής και πρακτικής φύσης: Μέσω ποιας λογικής μπορεί κάποιος να επιτίθεται πρώτος με το επιχείρημα ότι αμύνεται, τη στιγμή που, για να το κάνει αυτό, χρειάζεται να έχει ο ίδιος καταργήσει εκ των προτέρων την έννοια της άμυνας, που όμως θα επικαλεστεί ξανά εκ των υστέρων για να δικαιολογήσει την επίθεσή του;

Ακόμα πιο συγκεκριμένα, η αναγωγή της άμυνας σε επίθεση καταργεί ολοκληρωτικά τη δυνατότητα προσδιορισμού του εχθρού. Με απλά λόγια, για να μπορεί κανείς να εντοπίσει τους εχθρούς του από τους μη εχθρούς του, πρέπει προηγουμένως να είναι έτοιμος να υποστεί επίθεση. Διότι, αν κάποιος χτυπά προτού καν χτυπηθεί, πως είναι δυνατό ποτέ να ξέρει ότι χτύπησε κάποιον πραγματικό εχθρό και όχι έναν ειρηνικό αντίπαλο; Κι όμως, σύμφωνα με τη νέα Εθνική Στρατηγική Ασφαλείας, οι ΗΠΑ κηρύττουν ρητά πως όχι μόνο θα κάνουν ακριβώς αυτό, αλλά πως όσο πιο μεγάλος είναι ο κίνδυνος που υποψιάζονται, τόσο πιο νωρίς θα πρέπει να του επιτεθούν: «Όσο μεγαλύτερος είναι ο κίνδυνος... τόσο επιτακτικότερη είναι η ανάγκη προκαταβολικής δράσης για να προστατεύσουμε τους εαυτούς μας, ακόμη και αν συνεχίζει να υπάρχει αβεβαιότητα σχετικά με το χρόνο και τον τόπο της επίθεσης του εχθρού» (σ. 19).

Πράγματι, λέξη-κλειδί στη φράση αυτή είναι η λέξη «αβεβαιότητα»: το δόγμα καθιστά σαφές ότι ο «εχθρός» πρέπει να παταχθεί ακόμα κι αν δεν υπάρχει βεβαιότητα πως πρόκειται να δράσει ως εχθρός. Κι όπως ειπώθηκε, ορίζει πως όσο πιο μεγάλος είναι ο κίνδυνος που υποψιάζονται, τόσο πιο νωρίς θα πρέπει να επιτεθούν. Κι αν όμως μετά από μια επίθεση αποδειχτεί πως τε-

λικά η υποψία αυτή ήταν εσφαλμένη: Και τελικά με ποιο «αβέβαιο» ζοιτήριο αποφασίζεται αν η υποψία κινδύνου χρήζει προληπτικής επίθεσης; Μόνο με τα λόγια και τις σκέψεις που διατυπώνει κάποιο καθεστώς; Με βάση το νέο δόγμα, η απάντηση είναι θετική. Αντι-ισλαμικός μακαρθισμός δηλαδή: Οι ΗΠΑ «θα μεριμνούν ώστε οι συνθήκες και ιδεολογίες που προωθούν την τρομοκρατία δεν θα βρίσκουν πρόσφορο έδαφος σε κανένα κράτος... είτε πείθονται, είτε υποχρεώνοντας τα κράτη να αναλαμβάνουν τις ευθύνες της κυριαρχίας τους» (σ. 12).

Ο ΦΑΚΕΛΟΣ ΜΠΛΕΡ ΓΙΑ ΤΟ ΙΡΑΚ

Στο νέο φάκελο που έδωσε στη δημοσιότητα η κυβέρνηση Μπλερ την Τρίτη 24 Σεπτεμβρίου, ⁶ και τον οποίο ο πρόεδρος Μπους «καλωσόρισε, εξυμνώντας τον βρετανό πρωθυπουργό ως έναν πολύ ισχυρό ηγέτη». ⁷ φαίνεται ακριβώς αυτή η «αβεβαιότητα» ως προς το πρόγραμμα πυρηνικού εξοπλισμού της Βαγδάτης. Εκεί ανακοινώνεται πως το έγγραφο «βασίζεται, σε μεγάλο βαθμό, στο έργο της μεικτής επιτροπής πληροφοριών» της Βρετανίας (σ. 3). γεγονός που υποτίθεται ότι του δίνει αυξημένο κύρος σε σχέση με τον «Φάκελο Ιράκ» του Διεθνούς Ινστιτούτου Στρατηγικών Σπουδών του Λονδίνου της 9ης Σεπτεμβρίου. ⁸ Ο νέος φάκελος αυτός, που κατά τους *Financial Times* συντάχθηκε «σε συντονισμό με τον Λευκό Οίκο», ⁹ δεν αποκαλύπτει τίποτα περισσότερο από το ότι το Ιράκ «διαθέτει χημικά και βιολογικά όπλα» κι ότι «προσπάθησε κρυφά να αποκτήσει τεχνολογία και υλικό που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί στην παραγωγή πυρηνικών όπλων» (σ. 3).

Παράλληλα όμως ο «Φάκελος Ιράκ» του Μπλερ δεν αποκρύπτει ούτε την αβεβαιότητα των πληροφοριών που διαθέτουν οι βρετανικές μυστικές υπηρεσίες, ούτε την αδυναμία τους να τις εξακριβώσουν. Στην παράγραφο 2 του πρώτου κεφαλαίου λέει συγκεκριμένα: «Οι μυστικές υπηρεσίες σπανίως παρέχουν έναν ολοκληρωμένο απολογισμό των δραστηριοτήτων που προβλέπεται να παραμένουν μυστικές. Η φύση του

καθεστώτος του Σαντάμ καθιστά το Ιράκ έναν δύσκολο στόχο για τις μυστικές υπηρεσίες» (σ. 9). Γι' αυτόν άλλωστε τον λόγο ο Σάμιον Τζένκινς, συντάκτης των συντηρητικών *Times* του Λονδίνου, σχολίασε πως «η Βρετανία μένει κατάπληκτη... Αυτός ο φάκελος δεν είναι σοβαρός».¹⁰

Κι όμως, στον πρόλογό του ο Μπλερ κρίνει το Ιράκ ως απειλή διότι «συνεχίζει τις προσπάθειές του να κατασκευάσει πυρηνικά όπλα» (σ. 3), ενώ ο φάκελος καυχάται ότι «αποδεικνύει πως ο Σαντάμ Χουσέιν δίνει μεγάλη σημασία στην απόκτηση όπλων μαζικής καταστροφής που θεωρεί ως βάση της περιφερειακής δύναμης του Ιράκ» (σ. 5). Εκτός από τις «προσπάθειες», «τη σημασία που δίνει» και «τις θεωρίες» του Σαντάμ, ο φάκελος τον κατηγορεί επίσης για τις «προθέσεις» του, για τη «φύση του καθεστώτος του» και για το «παρελθόν του» (σ. 5, 6). Κάποια συγκεκριμένη πράξη που να θέτει σε κίνδυνο την ασφάλεια της Μέσης Ανατολής, ή συνεργασία με την αλ-Κάιντα δεν αναφέρεται. Εντούτοις, στον πρόλογο ο Μπλερ καταλήγει αμέσως στα λόγια του νέου αμερικανικού δόγματος, με το γνωστό ρεφρέν: «η πολιτική της αναχαίτησης δεν λειτούργησε επαρκώς... Αν δεν αντιμετωπίσουμε αυτόν τον κίνδυνο... ρισκάρουμε τις ζωές και την ευημερία...» (σ. 3, 4).

Είναι βεβαίως σαφές ότι στην περίπτωση του διωγμού του Σαντάμ δεν έχουμε πλέον να κάνουμε με ένα καθεστώς «προληπτικής σύλληψης» υπόπτου, όπως συμβαίνει με το ποινικό δικαιο των αυταρχικών καθεστώτων. Εδώ έχουμε να κάνουμε καθαρά με μια περίπτωση προληπτικής δίκης και καταδίκης ενός υπόπτου με βάση στοιχεία καθ' ομολογία ανεξακρίβωτα, αλλά –προπάντων– και μη απαραίτητα! Βεβαίως θα παρατηρήσει κανείς πως άλλο είναι το διεθνές σύστημα κι άλλο οι εγχώριοι νόμοι ενός κράτους. Αυτό θα ήταν πράγματι σωστό, αν όντως τούτη η διάκριση γινόταν πρώτα από τους ίδιους τους διώκτες του Σαντάμ. Ωστόσο ο γ.γ. του ΝΑΤΟ Τζωρτζ Ρόμπερτσον χρησιμοποίησε ακριβώς τη γλώσσα του ποινικού δικαίου για να δικαιολογήσει

την προληπτική επίθεση: όταν πρόκειται «για εγκληματίες τρομοκράτες και εγκληματικά κράτη» πρέπει να «εξαρθρώνονται όποτε αποτυγχάνει η αποτροπή».¹¹ Στο κείμενο *Εθνική Στρατηγική Ασφαλείας των ΗΠΑ* διαβάζουμε ως απόφθευγμα μια πρόσφατη ρήση του Μπους που λέει βαρύγδουπα ότι «κάποιοι ανησυχούν πως είναι κάπως αντιδιπλωματικό και αγενές να μιλά κανείς τη γλώσσα του καλού και του κακού. Διαφωνώ.» (σ. 9).

Ο «ΕΧΘΡΟΣ» ΠΟΥ ΔΕΝ ΘΑ ΑΦΕΘΕΙ ΠΟΤΕ ΝΑ ΕΙΝΑΙ

Ολόκληρο το δόγμα της προληπτικής επίθεσης βασίζεται σε μια λογική που υποχρεώνει όσους το επικαλούνται να χαρακτηρίζουν ως «εχθρούς» κράτη και οργανώσεις που δεν έχουν πράγματι δράσει εχθρικά. Διότι η αναμονή απόδειξης της εχθρικής συμπεριφοράς κάποιου αντιπάλου, που υπήρξε η βάση του δόγματος της άμυνας, καταργεί από μόνη της την έννοια της προληπτικής επίθεσης. Γι' αυτό ο προσδιορισμός του εχθρού πρέπει να γίνεται ανελλιπώς με τους στερεότυπους χαρακτηρισμούς του τύπου «εγκληματίας» ή «κακός» που, πέρα από την παιδικότητά τους και το θολό τους νόημα, αποτελούν το μόνο στοιχείο με το οποίο η προληπτική επίθεση μπορεί να δικαιολογηθεί. Με μια λέξη, το δόγμα της προληπτικής επίθεσης καταργεί από τη βάση του το στοιχείο του πραγματικού στη στρατηγική, ανάγοντας τα πάντα στο επίπεδο της εικονικής πραγματικότητας μέσα στην οποία ζούν αυτοί που το διατυπώνουν: εχθρός γίνεται εκείνος που αποκαλείται εχθρός, όχι γιατί είναι, αλλά μόνο και μόνο επειδή έτσι αποκλήθηκε. Αν είναι ή όχι, δεν έχει σημασία.

Εκείνο που έχει σημασία για τις ΗΠΑ είναι να βρισκεται διαρκώς ένας ενεργείας εχθρός, για να μπορεί να συγκαλύπτεται το φιάσκο της αποτυχίας τους να συλλάβουν τον Μπιν Λάντεν, που ακόμα κυκλοφορεί ελεύθερος. Αυτή άλλωστε ήταν και η ερμηνεία του Αλ Γκορ, που άνοιξε τώρα ξανά το μέτωπο με τον εκλογικό του αντίπαλο, κατηγορώντας τον ότι «μετατοπίστηκε από τον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας στον...

Από τις τελευταίες αντιπολεμικές διαδηλώσεις στην Ουάσιγκτον.

πόλεμο κατά του Ιράκ».¹² Έστι αζοβός, όπως και ο Μακβέθ που, για να κατευνάσει το φόβο που τον κυριεύει άρχισε να σκοτώνει «προληπτικά» αζόκια κι αυτούς που δεν τον απειλούσαν: «Γιατί πρέπει να σε φοβάμαι; Κι όμως θα σιγουρέψω δυο φορές, και παίρνω όρκο θανάτου: δεν πρόκειται να μείνεις ζωντανός εσύ, για να μπορώ να πω στο φόβο το χλωμόκαρδο ν' αναπαιτεί, και να κοιμάται παρά την καταιγίδα».¹³

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *The National Security Strategy of the United States of America*, Λευκός Οίκος, 17 Σεπτ. 2002, σ. 1-35. Συντάκτης του φέρεται η σύμβουλος του προέδρου Μπους, Κοντολίσια Ράις.
2. *International Herald Tribune*, 23 Σεπτ. 2002, σ. 9.
3. Στο ίδιο, σ. 9.
4. *Reuter*, 24 Σεπτ. 2002.
5. *International Herald Tribune*, 25 Σεπτ. 2002, σ. 1.
6. *Iraq's Weapons of Mass Destruction: The Assessment of the British Government*, 24 Σεπτ. 2002, σ. 1-55.
7. *Financial Times*, 25 Σεπτ. 2002, σ. 1.
8. *IISD Dossier: Samore & Gormley, Iraq: Weapons of Mass Destruction: A Net Assessment*, 9 Σεπτ. 2002, σ. 1-78, Βλ. *Anti*, τχ. 771, 20 Σεπτ. 2002, σ. 22-24.
9. *Financial Times*, 25 Σεπτ. 2002, σ. 1.
10. *The Observer*, 29 Σεπτ. 2002, σ. 25.
11. *Reuter*, 24 Σεπτ. 2002.
12. *International Herald Tribune*, 25 Σεπτ. 2002, σ. 1.
13. *Μακβέθ*, 4:1, στ. 82-86.

Κάτω απ' το νέο τείχος της ντροπής

του Carl Dundas
Ανταπόκριση από την Καλκίλια

Με όλη την προσοχή των ΜΜΕ να εστιάζεται στη νέα πρόσφατη πολιορκία του συγκροτήματος του Αραφάτ και στις επιθέσεις αυτοκτονίας και τις δολοφονίες που δεν σταματούν, οι πιο ασήμαντες πλευρές της καθημερινότητας στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη όλο και περισσότερο αγνοούνται. Στις 17 Ιουνίου οι ισραηλινές αρχές ξεκίνησαν τις εκσκαφές στο βόρειο μέρος της Δυτική Όχθης για την ανέγερση ενός τείχους που αναμένεται να καλύψει ολόκληρο το μήκος του κατεχόμενου εδάφους. Αν και η είδηση της οικοδόμησης του τείχους έχει κυκλοφορήσει, οι καταστροφικές επιπτώσεις του πάνω στον παλαιστινιακό πληθυσμό που θα ζει κάτω από τη σκιά των 350 χιλιομέτρων του, δεν φαίνεται να απασχολεί πολλούς. Σ' αυτό το σύντομο άρθρο το Αντί επιχειρεί μια πρώτη εξέταση της κατάστασης και των αιτιών της.

Συχνά οι πιο δόλιες πλευρές της τρέχουσας κατάστασης στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη είναι εκείνες που ξεφεύγουν από τα φώτα της δημοσιότητας ή που σπανίως εντάσσονται στο γενικό τους πλαίσιο. Όμως, εξαιτίας των εντεινόμενων περιορισμών στη διακίνηση αγαθών και εργατικού δυναμικού, η παλαιστινιακή οικονομία βρίσκεται τώρα σε βαθύτατη κρίση. Η κατανάλωση και τα εισοδήματα έχουν πέσει τόσο δραματικά ώστε σύμφωνα με τη Διεθνή Τράπεζα το ποσοστό των Παλαιστίνιων που σήμερα ζουν κάτω απ' το επίπεδο της φτώχειας (ορίζεται στα 2 δολάρια ημερησίως) υπολογίζεται στο 45-50%. Κατά τον Ειδικό Συντονιστή του ΟΗΕ για τα Κατεχόμενα (UNSCO), οι συνολικές οικονομικές ζημιές υπολογίζονται στα 3,3 δισ. δολάρια, δηλ. πάνω από το διπλάσιο της ετήσιας βοήθειας αποζημίωσης. Πάνω από 1,1 δισ. αυτών των ζημιών εμφανίστηκε κατά το πρώτο μισό του 2002. Ο UNSCO επιπλέον παρατηρεί ότι η ανεργία ανήλθε στο 50%, ενώ κυμαί-

νεται σε υψηλότερα επίπεδα όταν ισχύουν οι περιορισμοί κυκλοφορίας.

Οι άθλιες αυτές οικονομικές συνθήκες έχουν επηρεάσει δυσανάλογα τους πιο ευάλωτους τομείς της παλαιστινιακής κοινωνίας. Σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη του έγκυρου Κεντρικού Παλαιστινιακού Γραφείου Στατιστικής, 252.400 παιδιά Παλαιστίνιων, ηλικίας από 6 μέχρι 59 μηνών, υποφέρουν από χρόνιο υποσιτισμό και 180.000 φέρονται να υποφέρουν από οξύ υποσιτισμό. Μελέτη της Global Management Consultants βρήκε πως μεταξύ των πωλητών χονδρικής στη Δυτική Όχθη, 100% είχαν έλλειψη ψαρικών και 66,7% έλλειψη πουλερικών. Στη Λωρίδα της Γάζας, 100% είχαν έλλειψη αρνίσου κρέατος, 33% ψαρικών, και 20% πουλερικών. Η μελέτη επίσης έδειξε ότι οι ελλείψεις σε γάλα σκόνη έφταναν το 47% στη Δυτική Όχθη και 84,4% στη Γάζα. Τα αίτια που κρύβονται πίσω απ' τους ανησυχητικούς αυτούς δείκτες είναι σαφώς πολύπλοκα, όμως η άμεση δυσφορία που νιώθει ο πληθυσμός οφείλεται στους εντεινόμε-

νους περιορισμούς διακίνησης και στην αλυσίδα των επιθετικών στρατιωτικών επιχειρήσεων που το Ισραήλ έχει αναλάβει από τον Μάρτιο του 2002 υπό το σύνθημα της «ασφάλειας» και του «πολέμου κατά της τρομοκρατίας».

ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΗΣ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ

Ένας θεσμοποιημένος τρόπος περιορισμού της κυκλοφορίας, ευρύτερα γνωστός ως «περίφραξη», είχε επιβληθεί τον Μάρτιο του 1993 από την κυβέρνηση Ράμπιν. Αυτό σημαίνει ότι οι Παλαιστίνιοι δεν μπορούν να ταξιδεύουν στην Ανατολική Ιερουσαλήμ ή στο Ισραήλ χωρίς την απαιτούμενη άδεια. Οι ερμηνείες για το μέτρο αυτό ποικίλλουν, αλλά συνήθως κυριαρχεί αυτή που θεωρεί ότι επρόκειτο για μια προσπάθεια αποκοπής της Ανατολικής Ιερουσαλήμ από την ενδοχώρα της Δυτικής Όχθης με στόχο την παγίωση της παράνομης προσάρτησης της πόλης μέσω της απόπνιξης της ως οικονομικού και πολιτιστικού κέντρου των Παλαιστίνιων. Πρέπει να σημειωθεί ότι το μέτρο αυτό ελήφθη πριν αρχίσει το πρώτο κύμα των επιθέσεων αυτοκτονίας το 1994.

Με το ξέσπασμα της Ιντιφάντα τον Σεπτέμβριο του 2000, όλα τα μέτρα αποκλεισμού επιβλήθηκαν, περιλαμβανομένου και του κλεισίματος των συνόρων της Δυτικής Όχθης με την Ιορδανία και της Γάζας με την Αίγυπτο σε διακεκομμένες περιόδους. Οι Παλαιστίνιοι μπορούσαν να παρακάμπτουν την πληθώρα των μπλόκων και των αφρούρητων εμποδίων που παραμόρφωναν το τοπίο, αν και με μεγάλο κίνδυνο. Πολλοί από αυτούς πυροβολούνταν επί τόπου, ή τραυματίζονταν καθώς επιχειρούσαν να πραγματοποιή-

σούν αυτές τις παρακάμψεις.

Καθώς η εξέγερση εντεινόταν και ο αριθμός των ισραηλινών θυμάτων αυξανόταν, οι ισραηλινές αρχές άρχισαν να εφαρμόζουν ακόμη πιο ακραία μέτρα περιορισμού της μετακίνησης. Οι Παλαιστίνιοι στη Δυτική Όχθη έπρεπε τώρα να προσκομίζουν άδειες μετάβασης από τη μια περιοχή στην άλλη, που για πολλούς συγκρίνονται με τους περιβόητους Νόμους Διέλευσης του Απαρτχάιντ της Νότιας Αφρικής. Στην περίπτωση της Γάζας, η Λωρίδα είναι ολοκληρωτικά σφραγισμένη από ένα εκτεταμένο «περίφραγμα ασφαλείας» που καθιστά την πρόσβαση στον έξω κόσμο σχεδόν αδύνατη χωρίς τη διέλευση από τα τερματικά που ελέγχει ο ισραηλινός στρατός. Η Λωρίδα της Γάζας συχνά χωρίζεται σε τρία τμήματα εσωτερικά, αφού το Ισραήλ ελέγχει τις κύριες αρτηρίες σε στρατηγικά σημεία. Οι τωρινοί αποκλεισμοί έχουν επηρεάσει την πρόσβαση σε κάθε είδους υπηρεσίες, προπάντων δε στην περίθαλψη. Σε μια αναφορά που δημοσίευσε η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας στις 27 Σεπτεμβρίου, σημειώνεται πως «φανεροί περιορισμοί στη διακίνηση του πληθυσμού... εμποδίζουν τη μεταφορά υπηρεσιών περίθαλψης». Η αναφορά προσθέτει ακόμη ότι οι καθυστερήσεις στα ισραηλινά μπλόκα εμπόδισαν τη συντήρηση εμβολίων στην απαιτούμενη χαμηλή θερμοκρασία και ότι ο αριθμός των γυναικών που επισκέπτονταν βρεφονηπιακές κλινικές μειώθηκε κατά 52%.

Σύμφωνα με τον UNSCO, μια από τις πιο δυσάρεστες επιπτώσεις του καθεστώτος των αποκλεισμών είναι η δυσκολία πρόσβασης στο νερό, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών μηνών όταν αποξηραίνονται οι στέγνες, αφήνοντας έτσι τον πληθυσμό χωρίς άλλη επιλογή από την αγορά νερού από βυτία. Με τα μύρια εμπόδια και τα μπλόκα, ωστόσο, τίποτα δεν εγγυάται ότι αυτά τα φορητά με το πολύτιμο φορτίο τους μπορούν ποτέ να φτάσουν στα πιο απόμερα χωριά. Η δε Oxfam δηλώνει ότι το κόστος του νερού έχει τριπλασιαστεί σε κάποιες περιοχές, ωθώντας έτσι αρκετούς ανθρώπους εί-

τε στη χρέωση, είτε στον περιορισμό της κατανάλωσης, είτε στην κατανάλωση μη πόσιμου νερού.

ΤΟ ΝΕΟ ΤΕΙΧΟΣ ΣΤΗΝ ΚΑΛΚΙΛΙΑ

Οι στρατιωτικές επιχειρήσεις που ξεκίνησαν με την επιχείρηση «Προστατευτικό Τείχος» στις 29 Μαρτίου και η συνεχιζόμενη σήμερα επιχείρηση του «Αποφασιστικού Δρόμου» σπρώχνουν τον ήδη αγανακτισμένο πληθυσμό σε μια βαθύτερη οικονομική και, σύμφωνα με αρκετούς, κοινωνική κατάρρευση. Η καταστροφή των επιχειρήσεων, των θεσμών της κοινωνίας των πολιτών και των υπουργείων της Παλαιστινιακής Αρχής οδήγησαν σε περαιτέρω αποδιάρθρωση. Με την έναρξη των νέων στρατιωτικών επιχειρήσεων στην Δυτική Όχθη, το Ισραήλ επιβάλλει καθεστώς περιορισμού κυκλοφορίας σε όλες τις μεγάλες πόλεις και τα χωριά, κρατώντας ορισμένες φορές μέχρι και 600.000 Παλαιστίνιους μέσα στα σπίτια τους. Η αυστηρότητα του κατ'οίκον περιορισμού διαφέρει από τόπο σε τόπο, και τα μέσα επιβολής του περιλαμβάνουν και τον πυροβολισμό, που έχει προκαλέσει πολλούς θανάτους.

Αυτός ο αγώνας εκ μέρους των ισραηλινών αρχών να ελέγξουν και να επιτηρήσουν την κίνηση στην Δυτική Όχθη, μοιάζει να φτάνει στο απόγειό του σε μια πόλη όπως η Καλκίλια. Η Καλκίλια αριθμεί 40.000 κατοίκους και εφάπτεται των συνόρων με το Ισραήλ. Σύντομα, μαζί με πόλεις όπως η Τουλκαρέμ και πολλά άλλα χωριά, η Καλκίλια θα βρισκεται κυριολεκτικά υπό τη σκιά ενός μακρού τείχους, μήκους 350 χιλιομέτρων, που θα περιλαμβάνει συρματοπλέγματα, χαρακώματα και περιπολίες ασφαλείας. Το τείχος θα ξεκινά κοντά στο χωριό Σαλίμ, παραπλήσια της Τζενίν, και θα επεκτείνεται σ' όλο το μήκος της Δυτικής Όχθης. Δεν πρόκειται να ακολουθεί με ακρίβεια τη γραμμή ανακωχής του 1949 που χωρίζει τη Δυτική Όχθη από το Ισραήλ, αλλά σε ορισμένες περιοχές θα ελίσσεται ούτως ώστε να περικλείει τους παραπλήσιους εποικισμούς και τις πηγές νερού.

Το τείχος θα απομονώσει 14 χωριά

από τις αγροτικές γαίες τους, ενώ ήδη ένα μεγάλο ποσοστό απ' αυτές έχουν κατασχεθεί από τον ισραηλινό στρατό. Για παράδειγμα, η κοινότητα Τζάιους δίπλα στην Καλκίλια πρόκειται να χάσει το 75% των γαιών της, 7 αγροτικές πηγές, 1.200 αγροκτήματα φρούτων και οπωροκηπευτικών και πάνω από 250 θερμοκήπια. Σαν αποτέλεσμα, σύμφωνα με τα μέλη της κοινότητας, 300 οικογένειες της περιοχής πρόκειται να στερηθούν τους μοναδικούς πόρους ζωής. Και η ίδια η πόλη της Καλκίλια θα χάσει πολύτιμη αγροτική γη, αφού θα περιβάλλεται από τα παρεμφερή εξαρτήματα της ασφάλειας που σχετίζονται με το τείχος. Ο δε ισραηλινός στρατός θα ελέγχει την πρόσβαση στην πόλη, αποφασίζοντας έτσι ποιος θα μπαίνει και ποιος θα βγαίνει.

Τμήματα του τείχους έχουν ήδη κατασκευαστεί κοντά στην πόλη. Από πολλές απόψεις χρειάζεται κάποιος να δει πρώτα το τείχος για να το πιστέψει. Τεράστιοι όγκοι από μπετόν σύρονται, σχεδόν αθώα, κατά μήκους της άκρης της πόλης. Το τείχος θα έχει μια λωρίδα ασφαλείας από κάθε πλευρά του, που αποτελεί κακό οινόν για τα μικρά τεμάχια γης που σήμερα είναι αζόμα γεμάτα οπωροκηπευτικά. Όσοι αγρότες καλλιεργούν γη μέσα στα 35 μέτρα της λωρίδας του τείχους έχουν ήδη ενημερωθεί από τους ισραηλινούς αξιωματούχους ότι αυτή θα είναι η τελευταία τους σοδειά. Αλλά αυτή η καταστροφή δεν πρόκειται να περιοριστεί στην παραγωγή των ζημιμάτων, αφού περιλαμβάνει και κατοικίες, καθώς και ένα νεόκτιστο παρθεναγωγείο που τώρα απειλείται. Μια αγορά έχει ήδη καταστραφεί στην Καλκίλια για να δώσει τη θέση της στο τείχος. Αυτό θυμίζει τη Γάζα: αφού στην ουσία φυλακίστηκαν εκεί ενάμισι εκατομμύριο άνθρωποι και περιορίστηκαν στο 80% της γης για να μένουν οι 6.000 ισραηλινόι έποικοι στο υπόλοιπο 20%, η περιφραγή των 40.000 κατοίκων της Καλκίλια μπορεί και να θεωρηθεί ως ανθρωπιστική χειρονομία!

Βεβαίως, με την αγροτική παραγωγή ν' αποτελεί το μισό εισόδημα των κατοίκων της Καλκίλια, η ολοκλήρωση

του τείχους αναπόφευκτα θα έχει σοβαρές επιπτώσεις στη μελλοντική οικονομική ανάπτυξη της πόλης. Πολλοί όμως από τους κατοίκους φοβούνται ότι η κατάσχεση των βασικών πόρων της επιβίωσής τους θα οδηγήσει πολλές οικογένειες να εγκαταλείψουν την πόλη, προκαλώντας έτσι μια σταθερή ερήμωση που μονάχα τους σκοπούς των Ισραηλινών μπορεί να εξυπηρετεί.

ΜΙΑ ΥΦΕΡΠΟΥΣΑ ΕΘΝΟΚΑΘΑΡΣΗ;

Τα αίτια όλης αυτής της μιζέριας που έχει επιβληθεί στον παλαιστινιακό πληθυσμό αφορούν πολύ περισσότερο στην αποικιοκρατική παραμόρφωση του παλαιστινιακού τοπίου παρά στο μακελειό που πλήττει τους δρόμους του Ισραήλ απ' το ξεκίνημα της νέας Ιντιφάντα. Εκ πρώτης όψεως οι ισραηλινές ανησυχίες για το θέμα της ασφάλειας δείχνουν προφανείς, και είναι αυτή η προφανής ανάγκη προστασίας των πολιτών του που κάνει το Ισραήλ να δικαιολογεί δημοσίως τη χρήση περιορισμών κυκλοφορίας, μπλόκων και, τώρα, την ανέγερση του τείχους που τόσο πολύ ζημιώνει τον παλαιστινιακό πληθυσμό. Μια λεπτομερέστερη εξέταση όμως δείχνει πως οι αιτίες πίσω απ' την κολοσσιαία αυτή επιχείρηση συλλογικών αντιποίνων υπερβαίνει κάθε λογική που μπορεί να σχετίζεται με την ασφάλεια: Είναι πολύ δύσκολο να γίνει αντιληπτό με ποιον τρόπο η παρεμπόδιση της πρόσβασης των ασθενών στα νοσοκομεία ή των μικρών παιδιών στα σχολεία θα μπορούσε να εξυπηρετεί την ασφάλεια του Ισραήλ. Όπως εξίσου πολύ δύσκολο είναι να γίνει κατανοητό πώς μια σειρά από μέτρα που έχουν οδηγήσει τα παιδιά σε υποσιτισμό, τις έγκυες γυναίκες σε αναμία και μια ήδη εύθραυστη οικονομία στην καταστροφή θα μπορούσαν να δικαιολογούνται με το πρόσχημα της ασφάλειας.

Ως δύναμη κατοχής με ουσιαστικό έλεγχο πάνω στον κατεχόμενο πληθυσμό, το Ισραήλ είναι χωρίς αμφιβολία υπεύθυνο για την ανθρωπιστική καταστροφή που τώρα βρίσκει τον παλαιστινιακό λαό και, συνεπώς, υποχρεωμένο νομικά να πράξει καθετί για τη

Ο Αριέλ Σαρόν, στρατηγός του ισραηλινού στρατού, θα μείνει στην ιστορία όχι μόνον ως ο μακελάρης της Σάμπρα και της Σατίλα αλλά και ως ο «οικοδόμος» του τείχους του αίσχους που αναγείρουν σήμερα οι ισραηλινοί στα κατεχόμενα εδάφη της Παλαιστίνης.

συγκράτηση της περαιτέρω μείωσης της δυνατότητας του πληθυσμού ν' ανταπεξέλθει. Οι περιορισμοί κυκλοφορίας ειδικά, έχουν κατά κανόνα επιστρατευτεί από τις ισραηλινές αρχές κι έχουν χαρακτηριστεί ως μια από τις πιο απλές μεθόδους συλλογικών αντιποίνων στα κατεχόμενα εδάφη. Είναι σαφώς μια κατάσταση που υπερβαίνει με κάθε τρόπο τον «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας»: πρόκειται για τη ληστρική προσπάθεια ενός καθεστώτος κατοχής για συστηματική διάλυση του παλαιστινιακού τόπιου, και μέσω αυτού, του ίδιου του πληθυσμού που κατοικεί στις πόλεις του και στα χωριά του.

Εκλογές χωρίς πολλούς νεκρούς

του Misha Glenny

Για τις πρόσφατες εκλογές στη Μακεδονία, όπως επίσης και για τις εκλογές στη Σερβία, μάλλον θα ήταν παραπλανητικό να σκεφθεί κανείς ότι το εθνικό ζήτημα ήταν το πρωτεύον.

Ο α υπέθετε κανείς ότι τα δύο πολιτικά κόμματα της κυβέρνησης, το VMRO και το αλβανικό Δημοκρατικό κόμμα των Αλβανών (DPA), τα οποία αποδέχθηκαν τη διεθνή μεσολάβηση και ηγήθηκαν των ειρηνευτικών διαπραγματεύσεων, θα επωφελούνταν στις εκλογές και θα επιβραβεύονταν για την προσπάθειά τους να αποτρέψουν την τραγωδία. Στην πραγματικότητα, στις τρεις από τις έξι συνολικά εκλογικές περιφέρειες όπου έλαβαν χώρα οι εντονότερες συγκρούσεις οι ψηφοφόροι καταψήφισαν και τα δύο αυτά κόμματα.

ΔΙΕΘΝΟΤΙΚΗ ΕΝΤΑΣΗ:

Κοιτώντας μέσα από το πρίσμα ενός δοκιμασμένου βαλκανικού παραδείγματος ο κόσμος νομίζει ότι οι δυσκολίες της Μακεδονίας προκαλούνται από την εθνοτική και θρησκευτική ένταση ανάμεσα στους ορθόδοξους σλάβους Μακεδόνες και στους μουσουλμάνους Αλβανούς. Σαφώς αυτή η πολιτισμική διαφορά έχει το βάρος της, όμως τονίζεται υπερβολικά. Σε σύγκρι-

ση είτε με τη Βοσνία είτε με το Κοσσυφοπέδιο δεν είναι και τόσο σημαντική. Η εχθρότητα που χαρακτηρίζει τις σχέσεις μεταξύ των Σέρβων και των Αλβανών του Κοσσυφοπεδίου απουσιάζει από τη Μακεδονία, εδώ μάλλον οι δύο κοινότητες ζουν ξεχωριστές ζωές που σπάνια διαπλέκονται.

Αυτό έχει κατ' επανάληψη διαπιστωθεί από σφυγμομετρήσεις και κατά τη διάρκεια των έντονων συγκρούσεων του NLA (δηλ. της αλβανικής παραστρατιωτικής οργάνωσης «Εθνικός Απελευθερωτικός Στρατός») και των αρχών της Μακεδονίας το 2001 – και οι δύο κοινότητες τοποθετούν σταθερά τα κοινωνικά και οικονομικά ζητήματα όπως αυτά της ανεργίας, της διαφθοράς, της ανεπάρκειας των υποδομών κ.λπ. πολύ πιο πάνω από τη διεθνοτική ένταση ως τις βαθύτερες αιτίες της προσωπικής τους δυστυχίας τις οποίες επιθυμούν να δουν να αντιμετωπίζονται από τους πολιτικούς.

Η μετατροπή των οικονομικών δυσχερειών σε διεθνοτική σύγκρουση εξηγείται υποδειγματικά σε μια μελέτη για μια από τις μικτές περιοχές της Μακεδονίας, το Kicevo, η οποία πρόκειται να δημοσιευθεί την επόμενη εβδομάδα από το κέντρο μελετών European Stability Initiative (ESI). Αυτή η αληθινά πρωτοποριακή ανάλυση καταδεικνύει το πώς ο κατά κύριο λόγο αγροτικός αλβανικός πληθυσμός της χώρας έμενε πάντοτε αποκλεισμένος από την εργασία στο δημόσιο, αποκλεισμένος από τις κρατικές επιδοτήσεις και εξαρτημένος κατά πολύ από τα μεταναστευτικά εμβάσματα. Οι Σλαβομακεδόνες από την άλλη μεριά βασιζόνταν στη γραφειοκρατία του Τίτο και τις θέσεις εργασίας στα εργοστάσια.

Και οι δύο κοινότητες υποφέρουν από καταστροφικά επίπεδα ανεργίας (που φτάνουν σε ορισμένες περιοχές το 75%), αποτέλεσμα δέκα ετών συνε-

χούς οικονομικής παρακμής και απουσίας της κυβέρνησης. Επειδή όμως οι Αλβανοί βλέπουν τους Μακεδόνες μόνον όταν συναλλάσσονται με το χυτάς και ποτέ δεν καταφέρνουν να εξασφαλίσουν μια εργασία στο εργοστάσιο, αλλά και επειδή οι Μακεδόνες αγοράζουν τα περισσότερα αγαθά από τα μικρομάγαζα των Αλβανών τα οποία λειτουργούν με την ενίσχυση των συγγενών τους από το εξωτερικό, και οι δύο πλευρές καταλήγουν να πιστεύουν ότι υποφέρουν ενώ η άλλη πλευρά προοδεύει.

Μόνον λοιπόν μια χειροπιαστή σύγκρουση θα μπορούσε να εκφράσει τη δύναμη αυτής δυσανεξίας. Ο διεθνολογικός πόλεμος του 2001 υπήρξε ιδιόρρυθμο περίπλοκο. Μέχρι και την ανάδυση του NLA, η χώρα βρισκόταν υπό τον έλεγχο της κυβέρνησης των VMRO/DPA. Οι Αλβανοί κατείχαν πέντε υπουργεία, αρκετούς πρεσβευτές στο εξωτερικό, ενώ στη θέση του προέδρου του DPA βρισκόταν ο Αρμπέν Τζαφέρι, ένας από τους περισσότερους σεβαστούς και με επιρροή ηγέτες στα Βαλκάνια. Η συμμετοχή των Αλβανών στην αστυνομία και το στρατό ήταν απαράδεκτα χαμηλή, όπως επίσης απαράδεκτα χαμηλή ήταν και στο μεγαλύτερο μέρος της δημόσιας διοίκησης. Το DPA επιχειρηματολογούσε υπέρ της αύξησης της συμμετοχής των Αλβανών στη διοίκηση, αλλά κυρίως εξαντλούσε την ενέργειά του στην ενίσχυση των δικών του πόρων χάριν της συμβιωτικής σχέσης του στη διαφθορά με το VMRO.

Όπως και στην επίσημη οικονομία, έτσι και στη μαύρη οικονομία, η μακεδονική πλευρά (το VMRO) χρησιμοποιούσε τους κρατικούς πόρους χωρίς όρια ως μια ιδιωτική πηγή εσόδων. Σ' αυτό ο Γκεοργκίεβσκι είχε την βοήθεια ενός ικανού συμβούλου, του Μανώλη Μαλέλη ο οποίος είναι κάτοχος και ελ-

Ο Misha Glenny είναι ανταποκριτής του BBC στην κεντρική Ευρώπη κι έχει καλύψει δημοσιογραφικά τις επαναστάσεις στην ανατολική Ευρώπη καθώς και τους πολέμους στην πρώην Γιουγκοσλαβία. Είναι συγγραφέας του βιβλίου *Balkans, Nationalism, War and the Great Powers*, Granta Books (1999). Το παρόν κείμενό του αναδημοσιεύεται από το: <http://www.opendemocracy.net> (18/9/02).

ληνικού διαβατηρίου και πρώην μέλος της ελληνικής διπλωματικής αποστολής στα Σκόπια. Ο πρωθυπουργός και οι συνεργάτες του ενεπλάκησαν έτσι σε μια διαδικασία υφαρπαγής δημόσιων πόρων η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη σε ολόκληρα τα Βαλκάνια – όπου ξένες εταιρείες (κυρίως γερμανικές, ελληνικές, αυστριακές, αλλά και ιταλικές και ρωσικές) αγοράζουν πακέτα μετοχών κοινοφελών οργανισμών κατά τη διαδικασία ιδιωτικοποίησης. Το κράτος και τα κόμματα που συμμετέχουν στις κυβερνήσεις λαμβάνουν τεράστια χρηματικά ποσά ως «δώρα» κατά τη διαδικασία, ενώ τα νέα μονοπώλια (στους τομείς των τηλεπικοινωνιών, της ενέργειας κ.λπ.) αποφέρουν τεράστια έσοδα και αποκτούν θέσεις κλειδιά στην οικονομία.

Στη Μακεδονία το κυβερνών VMRO δεν μπορούσε να εκμεταλλευτεί τέτοιου είδους ευκαιρίες χωρίς τη συναίνεση του DPA. Στο πρόσωπο του αντιπροέδρου του DPA Μεντούχ Θάτσι βρέθηκε ο ιδανικός συνεργάτης. Στο DPA παραχωρήθηκε περιορισμένη πρόσβαση στις προσόδους των υπό ιδιωτικοποίηση κρατικών επιχειρήσεων, πλην όμως του δόθηκαν ευκαιρίες μονοπωλίου σημαντικών τομέων του λαθρεμπορίου. Άλλωστε η Μακεδονία αποτελεί σημείο κλειδί στη διαμετακόμιση αφορολόγητων τσιγάρων προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως επίσης και στη διαμετακόμιση γυναικών από άλλες βαλκανικές χώρες και χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Και αυτό δεν συμβαίνει, όπως ορισμένοι μακεδόνες εθνικιστές ισχυρίζονται, επειδή οι Αλβανοί είναι δήθεν περισσότερο επιρρεπείς στην εγκληματική δραστηριότητα – απλά απορρέει από το γεγο-

Στο Τέτοβο, οι Αλβανοί είναι αμέριμνοι και ουσιαστικά αυτοδιοικούμενοι...

νός ότι οι Αλβανοί παραδοσιακά δεν συνδέονται καθόλου με το κράτος. Έτσι, οι λαθρεμπορικές δραστηριότητες υπό τον Θάτσι δεν ήταν παρά οι παραχωρήσεις προς την αλβανική πλευρά από το VMRO και τον επικεφαλής των τελωνείων της χώρας Ντράγκαν Νταράβελσκι, έναν «εξέχοντα» υποστηρίχτη του VMRO κατά την προεκλογική εκστρατεία του 1998.

ΔΙΑΦΘΟΡΑ;

Η διαφθορά δεν είναι ακριβώς αυτό που τόσο συχνά περιγράφεται: μια δαιμονική δύναμη δεμένη με την βαλκανική νοοτροπία. Η διαφθορά είναι μια πολύ ισχυρή δύναμη και εντός των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Απλά η επίδρασή της εκεί δεν γίνεται φανερή εξαιτίας της σχετικής γενικής ευημερίας. Στα κράτη της νοτιοανατολικής Ευρώπης παρουσιάζονται τρομερές ευκαιρίες αλλά τους λείπουν οι πόροι για την πραγματοποίηση επενδύσεων, ενώ κανείς από το εξωτερικό εκτός από τους υφαρπαγείς δημοσίων πόρων δεν φαίνεται να δείχνει πραγματικό ενδιαφέρον. Έτσι, τουλάχιστον σ' ό,τι αφορά στο τοπικό-οικογενειακό επίπεδο, η συμμετοχή σε δραστηριότητες που ενέ-

χουν διαφθορά αποτελεί συχνά τη μόνη διέξοδο επιβίωσης. Επιπλέον, η πολιτική στα Βαλκάνια είναι εξαιρετικά πολυέξοδη και τα πολιτικά κόμματα χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από ιδιωτικές επιχειρηματικές δραστηριότητες. Μ' αυτόν τον τρόπο τα συμφέροντα που εμπλέκονται στις δραστηριότητες αυτές, συχνά εγκληματικού χαρακτήρα, προσεγγίζουν τους μηχανισμούς του κράτους προς ίδιον όφελος. Αυτό βέβαια είναι ένα θεσμικό πρόβλημα και όχι ένα πρόβλημα ατομικής συμπεριφοράς.

Το πρόβλημα με την κυβέρνηση των VMRO/DPA δεν ήταν ότι υπήρξε διεφθαρμένη (μια κυβέρνηση είναι αδύνατο να λειτουργήσει αποτελεσματικά χωρίς κάποια διαφθορά), αλλά ότι υπήρξε άπληστη. Κατέλαβε το κράτος και δεν μπόρεσε να κατανείμει με αποδεκτό τρόπο τις προσόδους από τις «επιχειρήσεις διαφθοράς».

Σ' αυτό ακριβώς το σημείο είναι που ο Αλί Αχμέτι, ο ηγέτης του NLA, μπήκε στο παιχνίδι. Ο Αχμέτι δεν είναι αντι-Μακεδόνας. Σε αντίθεση με την ηγεσία του DPA που προέρχεται από τα αστικά κέντρα, δεν μιλά καν τα μακεδονικά και κατά τη διάρκεια της μαζικής εξο-

ΣΤΗΒΕΝ ΕΛΜΠΟΖ Ο ΚΙΤ ΣΤΙΕΜΠΥ ΚΑΙ Η ΣΥΜΜΟΡΙΑ ΤΩΝ ΝΕΑΡΩΝ ΜΑΓΩΝ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Πέτρος Μαρτινίδης ΔΕΥΤΕΡΗ ΦΟΡΑ ΝΕΚΡΟΣ

[Αστυνομικό μυθιστόρημα]

Μόλις κυκλοφόρησε

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Salvatore Nicosia

ΤΟ ΣΗΜΑ ΚΑΙ Η ΜΝΗΜΗ

Ταφικά επιγράμματα
από την αρχαία Ελλάδα

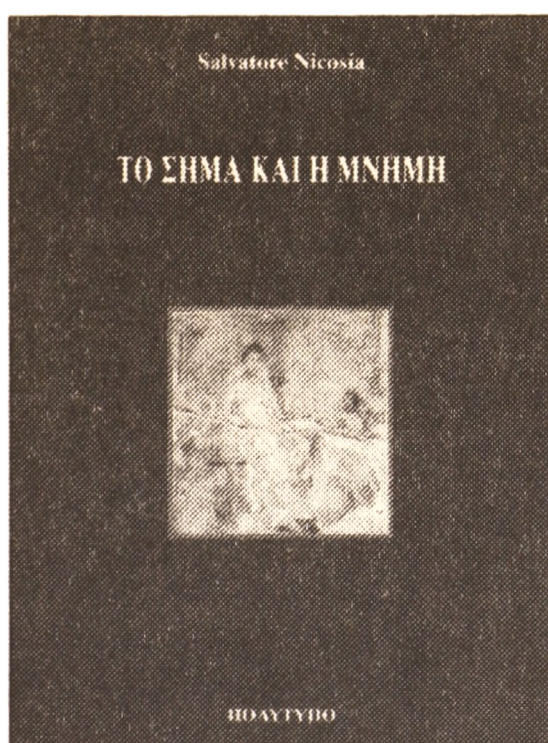
Μετάφραση:
Ευριπίδης Γαραντούδης

Από τις χιλιάδες επιγραφές που
διασώθηκαν παρουσιάζεται μία
σημαντική επιλογή που περιέχει κείμενα
από τον 7ο π.Χ. αιώνα μέχρι τον 4ο μ.Χ.

Αρχαίο κείμενο, μετάφραση, σχόλια.

Έκτενής εισαγωγή του έλληνιστή
Σαλβατόρε Νκοζία.

Τετράχρωμες απεικονίσεις από τις
επιτύμβιες στήλες της Δημητριάδος.

Η επιτύμβια επιγραφή διαιωνίζει τό
ὄνομα καί τήν ταυτότητα ενός ατόμου,
μαρτυρεί τόν τρόπο πού ἔζησε καί
πέθανε, χαράζει τήν παρουσία του στή
μνήμη τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου,
προτείνοντάς τον σαν ἥρωικό πολιτικό,
ἠθικό παράδειγμα καί τοῦ ξαναδίνει τή
μοναδική μορφή ὕπαρξης πού μπορεῖ νά
συνεχίζει ἀκόμα καί μετά τό θάνατο.

Ἐκδόσεις
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Π.Γ.Δ.Μ.

ρίας του ως πολιτικού πρόσφυγα από την πρώτη Γιουγκοσλαβία δεν είχε επαφές με Μακεδόνες. Ο κύριος σκοπός του πολέμου τον οποίον διεξήγαγε ήταν να εξασφαλίσει συλλογικά δικαιώματα για τους Αλβανούς, κάτι που το πέτυχε με τη συμφωνία της Οχρίδας. Έτσι θα μπορούσε πιθανόν να θεωρηθεί ένας από τους περισσότερο επιτυχημένους ηγέτες ανταρσιών στην ιστορία. Πρέπει όμως να ληφθεί υπόψη ότι η εξέγερση της οποίας ηγήθηκε στρεφόταν ξεκάθαρα και εναντίον του DPA και της απληστίας του Θάτσι ο οποίος απέκλειε την πλειοψηφία των Αλβανών της Μακεδονίας από τις προσόδους της διαφθοράς. Ο Αχμέτι, σε αντίθεση με όλους τους πολιτικούς στη Μακεδονία, έχει κρατήσει από την μαρξιστική-λενινιστική ιδεολογία μια αίσθηση κοινωνικής δικαιοσύνης. Ωστόσο περισσότερο ανησυχητική είναι ίσως η πλήρης έλλειψη μιας συνεκτικής αντίληψης για την οικονομική πολιτική που τον χαρακτηρίζει.

Τα μαθήματα πολιτικής από τον NLA θα έπρεπε να φτάσουν στα VMRO/DPA. Όμως η αντίδρασή τους υπήρξε αυτοκτονική. Διατήρησαν την εθνικιστική ρητορική της σύγκρουσης που είχαν υιοθετήσει κατά τη διάρκεια του διεθνολικού πολέμου, ενώ επανεγκατέστησαν τη βασισμένη στη διαφθορά συνεργασία τους. Και το εκλογικό σώμα είδε κι έπραξε.

Η νικήτρια των πρόσφατων εκλογών Σοσιαλδημοκρατική Ένωση (SDSM) έχει υπάρξει κυβερνών κόμμα και ο αρχηγός της Μπράνκο Τσερβένκοβски ως πρωθυπουργός έχει κατηγορηθεί για διαφθορά. Ωστόσο αν ο Γκεοργκίεβски απέτυχε να μάθει από τον NLA, υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι ο Τσερβένκοβски και η SDSM έχουν κατανοήσει ότι η καταλήστευση του κράτους που χαρακτήρισε τα τελευταία τέσσερα χρόνια την διακυβέρνηση της Μακεδονίας δεν μπορεί πλέον να συνεχιστεί (η ιδιωτικοποίηση της δημόσιας επιχείρησης ηλεκτρισμού, της τελευταίας επιχείρησης δημόσιας ωφέλειας που απομένει σε κρατικά χέρια, θα αποτελέσει ένα σημαντικό τεστ των προθέσεων της SDSM).

ΜΙΑ ΣΟΒΑΡΗ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ

Η μεγαλύτερη πρόκληση αφορά τώρα στον τρόπο που ο Τσερβένκοβски θα αποπειραθεί να ενσωματώσει τον Αχμέτι –ο οποίος αποτελεί πλέον αναμφισβήτητη την επιλογή των Αλβανών της Μακεδονίας– στην κυβέρνηση. Οι Αλβανοί θεωρούν τον Αχμέτι μετριοπαθή, όμως οι Μακεδόνες τον αντιλαμβάνονται ακόμη ως ριζοσπάστη και εγκληματία πολέμου. Αλλά προκειμένου η Μακεδονία να απολαύσει κάποια σταθερότητα στο μέλλον, το κόμμα του Αχμέτι, η Δημοκρατική Ένωση για την Ολοκλήρωση (DUI) πρέπει να αισθανθεί ότι έχει ένα ρόλο στην κυβερνητική λειτουργία.

Κάτι τέτοιο φαίνεται αργετά περίπλοκη υπόθεση. Μέρος της διεθνοποιηής συμφωνίας της Οχρίδας αποτελεί και ο νόμος για την αμνηστία σύμφωνα με τον οποίο ο Αχμέτι και οι άλλοι ηγέτες του NLA δεν θα πρέπει να δικαστούν στη Μακεδονία, ενώ αφήνει ανοιχτό το ενδεχόμενο να δικαστούν για εγκλήματα πολέμου στην Χάγη. Ωστόσο δέκα ημέρες πριν τη διεξαγωγή των εκλογών ο γενικός εισαγγελέας της χώρας με μια ενέργεια που έμοιαζε περισσότερο να είναι μέρος της προεκλογικής εκστρατείας του VMRO ανακοίνωσε ότι εξέδωσε εντάλματα σύλληψης για τον Αχμέτι και δύο ακόμη συνεργάτες του. Μένει μόνον βέβαια να δούμε εάν το δικαστήριο της Χάγης θα ασκήσει τελικά διώξεις εναντίον κάποιων Αλβανών, συμπεριλαμβανομένου και του Αχμέτι, ή και εναντίον κάποιων Μακεδόνων...

Παρά τη δοκιμασία αυτή για την κυβέρνηση Τσερβένκοβски, στις 15/9 η Μακεδονία ξεπέρασε ένα πολύ δύσκολο σημείο. Μένει να δούμε εάν οι πολιτικοί της χώρας και η διεθνής κοινότητα θα κατανοήσουν τα μαθήματα του διεθνολικού πολέμου και θα προχωρήσουν στη διάθεση των κατάλληλων πόρων προς την κοινωνία της Μακεδονίας. Πάντως όμως το παράδειγμα της Μακεδονίας αποδεικνύει ξεκάθαρα ότι η μεγαλύτερη αποτυχία πολιτικής στα Βαλκάνια αφορά στο κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο και όχι στο εθνικό ζήτημα.

Δήγματα ενός μεγαλόσχημου ράμφους

του Αλέκου Τζιόλα

Σε άρθρο του στην *Καθημερινή* (Κυριακή 8.9.2002) ο κ. Ράμφος, με αφορμή το θέμα της τρομοκρατίας, βάλλει με πάθος κατά της Αριστεράς, επειδή κατά την άποψή του φέρει ευθύνη για την ιδεολογική εκτροπή της τρομοκρατίας. Ωστόσο δεν αναλώνεται στην προσκόμιση ιστορικών στοιχείων, που πιστοποιούν μια τέτοια σχέση, αλλά ασκεί ολική και ολοκληρωτική κριτική απέναντι στην ιδεολογία και ιστορία της Αριστεράς. Για να στηρίξει δε την εμπαική κριτική του, προβαίνει σε γενικεύσεις και απλουστεύσεις, που παραποιούν άμεσα ή έμμεσα την πραγματικότητα. Ο λόγος του, επιδέξια επιλεγμένος ή κατασκευασμένος, ώστε να μην είναι οφθαλμοφανής η συναισθηματική του φόρτιση, αλλά και εθισμένος στην υπερφαλάγγιση της θυμικότητας της σκέψης, συνεπικουρεί επάξια και υποκαθιστώντας την ίδια καταλήγει αυτός να είναι το μέσο πειθούς.

Οι επισημάνσεις του δε ότι «...το θυμικό επιβάλλει στη λογική τη συλλογιστική του και θέτει την σκέψη στην υπηρεσία του» και όσα άλλα σχετικά επακολουθούν αφορούν σε μεγαλύτερο ίσως βαθμό τον ίδιο απ' ό,τι τους αποδέκτες του, αν κρίνει κάποιος είτε από το περιεχόμενο είτε από το ύφος του κειμένου.

ΟΙ ΔΟΓΜΑΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΑΦΕΤΗΡΙΕΣ

Είναι γνωστές οι θρησκευτικές ρίζες που τροφοδοτούν ιδεολογικά τη σκέψη του κ. Ράμφου. Επιβεβαιώσεις σαφείς ή υπόδηλες περιέχονται και στο προκείμενο άρθρο είτε στη συγκεκριμένη διατύπωση «...λύνει το μυστήριο της θείας δημιουργίας στο μυστήριο της δικής του, ανθρώπινης αναγεννήσεως», είτε στη μεταφορά γενικά της αξίας της αρετής και της ανθρώπινης

«τελείωσης» στη σφαίρα των σχέσεών μας με το θείο. Όταν όμως αφορμάται κανείς από απριόρι «αλήθειες», είναι πολύ φυσικό ν' αντιτίθεται σε κοσμοαντιλήψεις που επιδιώκουν την αλλαγή του κόσμου, όπως είναι η μαρξιστική αντίληψη.

Εφόσον, σύμφωνα με τη θρησκευτική ιδεολογία, δημιουργός του κόσμου είναι ένας τέλειος θεός, και το κοσμικό του δημιούργημα δεν μπορεί παρά να είναι τέλειο. Κάθε αλλαγή λοιπόν, που τελείται σ' αυτό το πλαίσιο της κοσμικής τελειότητας, περιέχει, είτε οντολογικά ιδωθεί είτε δεοντολογικά, αρνητικότητα. Γι' αυτό και οι θρησκευτικές ιδεολογίες εναντιώνονται με πείσμα σε κάθε εξελικτική θεωρία που διατυπώνεται από τις επιστήμες. Κατά τη δική τους πίστη η αρχή της ανθρώπινης ζωής δεν μπορεί ν' αναχθεί σε κάποιον τύπο ανθρώπου που δεν είναι σκεφτόμενος,

αλλά στον Αδάμ, που είναι καθόλα homo sapiens. Η θρησκευτική έννοια της τελειότητας γενικά δε συμβιβάζεται όχι μόνο με την κοσμική πραγματικότητα, που με κανέναν τρόπο δε χαρακτηρίζεται από τελειότητα, αλλά ούτε και με οποιαδήποτε έννοια αλλαγής.

Αφού τα πάντα είναι τέλεια, γιατί να πρέπει ν' αλλάξουν;

Έτσι βασικές διαπιστώσεις των επιστημών, θεωρίες ή και κάποιοι νόμοι, που εντοπίζονται στην εξέλιξη των φυσικών φαινομένων, αντιμετωπίζονται περιφρονητικά. Ίδια αντιμετώπιση έχουν και κάποιες οντολογικές αρχές σχετιζόμενες με την εξέλιξη των κοινωνικών φαινομένων, που διατύπωσε ο Μαρξ ή οι κοινωνικές επιστήμες. Προφανώς δεν έχουν την ακαμψία που δηλώνει ο όρος «νομοτέλεια», όμως η «φιλολογική» του χρήση, καταχρηστική βεβαίως, είναι ευρεία. Ωστόσο η πίστη στην αναπαράσταση τέτοιων σταθερών και η απόδοση της εξέλιξης των κοινωνικών φαινομένων όπως και της συμπεριφοράς των ατόμων σε προσωπικές αυτόβουλες ενέργειες και σε απροσδιόριστους συνεπώς παράγοντες έχουν λιγότερη επιστημονική συνηγορία.

Το αυτό ισχύει και με τον αυτοκαθορισμό ή τον ετεροκαθορισμό του ατόμου. Οντολογικά και όχι δεοντολογικά αν εξετάσουμε τη συμπεριφορά των ατόμων, μεγαλύτερη ισχύ έχει ο ετεροκαθορισμός, στον οποίο περιλαμβάνεται και η υπαγόρευση που επιβάλλει μια συνθήκη, παρά ο αυτοκαθορισμός. Βεβαίως και το επίπεδο της δημοκρατίας που εφαρμόζεται σε μια κοινωνία παίζει ρόλο στην ανξιομείωση αυτής της ισχύος. Σήμερα πάντως λόγω των ΜΜΕ έχουμε σε έντονο βαθμό φραγκίδευση της πολιτικής δημοκρατίας ή της αυτοβουλίας του ατόμου. Σε τέτοιες παραδοχές οδηγείται κατά και-

ρούς και ο κ. Ράμφος, όταν επιχειρεί κριτικές επισκοπήσεις στο καπιταλιστικό σύστημα. Στο σχετικό όμως άρθρο τις απορρίπτει ολοκληρωτικά. «Η ζωή μας αλλάζει όταν αλλάζουμε πνευματικά, επειδή ακριβώς η μοίρα δεν επεμβαίνει έξωθεν, αλλά κατοικεί στην ίδια την ψυχή μας». καταλήγει στο άρθρο του.

Όμως την επαλήθευση της επίδρασης των εξωτερικών παραγόντων στις μεταλλαγές που υφίσταται το άτομο παρατηρούμε ίσως και στη δική του πολιτική εξέλιξη. Όταν οι καιροί ευνοούσαν την καλλιέργεια αντικαθεστωτικών ή αντιδεξιών ιδεών, ο κ. Ράμφος ως ενεργά συμμετέχων στον αγώνα της «Πανσπουδαστικής» πρωτοστατούσε στη διακήρυξή τους. Σήμερα γίνεται υπερασπιστής και κήρυκας τελείως διαφορετικών ιδεών, επειδή οι καιροί σχεδόν άτεγκτα αυτό υπαγορεύουν. Σε τούτη την περίπτωση θα μπορούσε να μιλήσει κανείς και για τηλεμφύτευση ιδεών και προτεραιοτήτων, μιας και οι θέσεις του λόγω της πανομοιότητάς τους έχουν υπερατλαντική προέλευση. Αλλά κι αν εκφράζει αυτές τις απόψεις πλέον λόγω της ένταξής του στην παραγωγή, πάλι η πολιτική του αλλαγή επαληθεύει το μαρξισμό, που τη θέση μας στην παραγωγή τη θεωρεί παράγοντα αποφασιστικής σημασίας για τη διαμόρφωση των πολιτικών μας αντιλήψεων.

Η ΗΘΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΜΑΡΞΙΣΜΟΥ

Πέρα όμως από την αμφισβήτηση των μαρξιστικών διαπιστώσεων, η κύρια προσπάθεια του αρθρογράφου συντελεί στη μηδένιση των ηθικών αξιών του μαρξισμού. Για το σκοπό αυτό προβαίνει στη χρήση ισοπεδωτικού λόγου και αποκλείει την ύπαρξη κάθε ηθικότητας στη μαρξιστική ιδεολογία, για να προσδώσει, φαίνεται, με αυτό τον αποφασιστικό τρόπο ηθικότητα στο καπιταλιστικό σύστημα, που εξ ορισμού και εκ των πραγμάτων δεν έχει. Για να «αποηθικοποιήσει» δε πλήρως το μαρξισμό, τον παρουσιάζει ταυτισμένο με το μαρξιστικό-λενινιστικό σύστημα που εφαρμόστηκε στις ανατολικές χώρες, το οποίο στη συνέχεια το εξομοιώνει με ζόλαση ναζιστικού τύπου. Ακόμη και για οικτρές καταστάσεις ανθρώπινης

εκμετάλλευσης, που προκλήθηκαν μετά την κατάρρευση του συστήματος, οι ευθύνες επιρρίπτονται σ' εκείνο και όχι στο καινούργιο που τις γέννησε: «...Θα κληροδοτούσε στις νέες γενιές την ελευθερία να επιλέξουν μεταξύ πορνείας και Μαφίας».

Δε θα γίνω εγώ απολογητής αυτού του συστήματος, καθώς δεν ήμουν ποτέ ούτε είμαι υπέρ μιας τέτοιας εφαρμογής. Και προσωπικά θεωρώ απαραίτητο όρο την ελευθερία για την εδραίωση των κοινωνικών αξιών, την οποία όμως δεν μπορώ να διαχωρίσω από την ισότητα, γιατί πιστεύω πως η ανυπαρξία της δεύτερης συνιστά και ανυπαρξία

**Όταν οι καιροί ευνοούσαν την
καλλιέργεια αντικαθεστωτικών ή
αντιδεξιών ιδεών, ο κ. Ράμφος
ως ενεργά συμμετέχων στον
αγώνα της «Πανσπουδαστικής»
πρωτοστατούσε στη διακήρυξή
τους. Σήμερα γίνεται
υπερασπιστής και κήρυκας
τελείως διαφορετικών ιδεών,
επειδή οι καιροί σχεδόν άτεγκτα
αυτό υπαγορεύουν.**

της πρώτης, πράγμα που επιβεβαιώνει το καθεστώς του καπιταλισμού. Είναι επόμενο πάντως σ' ένα σύστημα, που προτάσσει το σύνολο έναντι του ατόμου, όπως είναι το μαρξιστικό, να ελλοχεύουν πάντα κίνδυνοι σύνθλιψης της ατομικής ύπαρξης. Η αντίταξη της ανθρώπινης ελευθερίας αποτελεί, πιστεύω, εγγύηση για την αποτροπή τους. Γιατί όμως ο κ. Ράμφος κάνει πως δε βλέπει τις συνθλίψεις του συνόλου από την ηγεμονία του ατόμου που χαρακτηρίζουν τη φυσιογνωμία του συστήματος που υπερασπίζεται με θέρμη;

Ίσως όμως να οφείλει περισσότερο ο ίδιος, αν υπήρξε κάποτε θιασώτης του

καθεστώτος του υπαρκτού σοσιαλισμού, ν' απολογηθεί. Πάντως, πιστεύω, πως η κατάσταση στο σύστημα αυτό δεν ήταν τόσο μελανή όσο την παρουσιάζει ο κ. Ράμφος. Πέραν αυτού το σύστημα εκείνο απαντούσε, νομίζω, με τρόπο θετικό σε βασικές απαιτήσεις της ανθρώπινης ύπαρξης. Αν ληφθεί δε υπόψη πού οδεύουμε με τον **αχαλίνωτο καπιταλιστικό ανταγωνισμό**, οφείλει ο καθένας μας να εναντιώνεται στο **καπιταλιστικό σύστημα**. Η εναντίωση της Ευρώπης στην οικονομική απληστία της Αμερικής δεν είναι τυχαία, όπως δεν είναι επίσης τυχαία η επίμονη άρνηση του προέδρου της να τεθούν περιορισμοί στο διεθνές εμπόριο. Προτάσσεται γι' αυτόν το συμφέρον των λίγων Αμερικανών έναντι των πολλών ή των Αμερικανών γενικά έναντι όλων των άλλων ανθρώπων της γης.

Όσο για την εξομοίωση των μαρξιστικών καθεστώτων με το ναζισμό δε θέλω να πω μόνο ότι δεν είναι βάσιμη αλλά και ότι κάθε τέτοια εξομοίωση υποτιμά τη ναζιστική βαρβαρότητα και αίρει εμπρόθετα ή απρόθετα τη μοναδικότητά της ως φαινομένου της παγκόσμιας ιστορίας.

Το πιο αξιοπαρατήρητο όμως στο άρθρο του κ. Ράμφου είναι η πλήρης διαγραφή οποιασδήποτε μορφής ηρωισμού στις αντικαθεστωτικές πράξεις των ελλήνων αριστερών, που έχουν διωχθεί κατά καιρούς από τον δικό μας πολιτικό εκφραστή του καπιταλιστικού συστήματος. Για πρώτη φορά πάντως υποστηρίζεται έτσι ασύνετα και με χονδροειδή μετατροπή των λίγων εξαιρέσεων σε γενικό κανόνα ότι οι περισσότεροι από αυτούς εξελίχθηκαν σε συνεργάτες της αστυνομίας. Και αυτό λέγεται από άνθρωπο που όχι μόνο δε «δοκιμάστηκε η ψυχή του» αλλά και που σε καιρούς ευζωίας επιζητεί με κάθε αντίτιμο, φαίνεται, ολοένα και περισσότερη ευζωία.

Επειδή ωστόσο ένας τέτοιος ισχυρισμός αναιρείται ιστορικά και το γνωρίζει αυτό ο «διατυπωτής» του, επιχειρείται η συμπλήρωσή του με μια βαθύτερη, εννοιολογική πλέον διαγραφή του ηρωισμού, που υλοποιείται με την αποβολή του περιεχομένου, που του προσδώσαν οι αιώνες, και την πλήρωσή του με το κενό προσωπικών θρησκοληπτικών αι-

τοϊκανοποιήσεων. Είναι θεμελιακό γνώρισμα της ιδεαλιστικής σκέψης να μην αναγνωρίζει την πραγματικότητα και να την αντικαθιστά με το ανύπαρκτο και το φανταστικό. Γι' αυτό και οι λέξεις που έχουν περιεχόμενο αποβάλλονται και αντικαθίστανται από λέξεις που δεν έχουν ή απλώς εκκενώνονται και πληρούνται με κενό.

ΑΛΛΕΣ ΚΑΤΑΜΑΡΤΥΡΗΣΕΙΣ

Καταμαρτυρεί ακόμη στην Αριστερά «απλουστευτικούς ποιοτικούς προσδιορισμούς» όπως «ο καπιταλισμός είναι το ίδιο το κακό, η θρησκεία είναι το όπιο του λαού, οι Εβραίοι κυβερνούν τον κόσμο κ.λπ.».

Δεν είναι θέση της Αριστεράς ότι «οι Εβραίοι κυβερνούν τον κόσμο». Μπορεί αυτό να το πιστεύει όλος ο κόσμος σχεδόν, και περισσότερο οι εθνικιστές και όχι κατ' ανάγκην μόνο οι Έλληνες. Θέση της Αριστεράς είναι ότι οι οικονομικά ισχυροί, όποιας εθνικότητας κι αν είναι, κυβερνούν τον κόσμο.

Ότι η θρησκεία είναι το όπιο του λαού είναι βεβαίως αριστερή θέση. Η ένσταση όμως του κ. Ράμφου ποια είναι; Ότι δεν περιλαμβάνονται και οι διανοητές ή ότι η θρησκευτική σκέψη δεν είναι ανορθολογισμός; Πιστεύω σαν μελετητής της φιλοσοφίας να μην αρνείται την πρόοδο που σημείωσε η ανθρώπινη σκέψη κατά τη μακροχρόνια πορεία της, ούτε ότι βαθύτερη τομή στην εξέλιξη της υπήρξε η μετάβασή της από το μύθο στο λόγο, που συντελέστηκε μοναδικά στο δικό μας γεωγραφικό και ιστορικό χώρο και που διάνοιξε τη μεγάλη προοπτική ανάπτυξης του κλασικού πολιτισμού. Με βάση λοιπόν τις αναγνωρίσεις αυτές, που απαντώνται σε όλα τα εγχειρίδια της φιλοσοφίας, οι θρησκευτικές κοσμοθεωρήσεις αποτελούν σήμερα παρωχημένη μορφή έκφρασης της ανθρώπινης σκέψης. Αν όμως όλα αυτά τα αρνιέται ο κ. Ράμφος, τουλάχιστον οφείλει να αναγνωρίσει πως ο βολонταρισμός, νοσηρός ή μη εδώ δεν έχει καμιά σημασία, αφού συνιστά πάντα «την επιβολή του θυμικού επί του λογικού», είναι αναμφισβήτητη η μήτρα που γέννησε τις θρησκευτικές ιδεολογίες.

Σε ό,τι αφορά την πρώτη καταμαρτυρία «ο καπιταλισμός είναι το ίδιο το κα-

κό», πράγματι σύμφωνα με την αριστερή ηθική, όπως και με κάθε άλλη είτε φιλοσοφική είτε θρησκευτική, το καπιταλιστικό σύστημα, επειδή δεν αναγνωρίζει άλλες αξίες εκτός από τις οικονομικές, θεωρείται μη ηθικό. Βεβαίως στο πλαίσιο του, χάρη στην εκμετάλλευση της κατακτημένης από τους προγόνους μας λογικής σκέψης, συντελέστηκε πρόοδος και ανήλθε το βιοτικό επίπεδο πολλών λαών. Από την άλλη όμως είναι μια πρόοδος που προσφέρει στους λίγους αυτά που στερεί από τους πολλούς και που έχει ήδη υποθηκεύσει το ανθρώπινο μέλλον στο παρόν.

Επικρίνεται ακόμη η Αριστερά για υπονόμηση της πορείας της χώρας προς την Ε.Ε. και της συνακόλουθης επίτευξης της «εθνικής θετικότητας». Αλλ' όμως ένα μόνο τμήμα της Αριστεράς δε συμφωνούσε με τον ευρωπαϊκό προσανατολισμό. Τα άλλα τμήματά της τον υπηρέτησαν και ίσως χωρίς την απαιτούμενη κριτική στάση, όπως άκριτα πολλές φορές υπηρέτησαν και εθνικιστικές θέσεις, που είτε πρόβαλλαν τα ίδια είτε τα δύο μεγάλα κόμματα.

ΚΑΙΝΟΦΑΝΕΙΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΕΙΣ

Το πιο ενδιαφέρον όμως στοιχείο του κειμένου θεωρώ πως είναι η προβολή δύο νέων κριτηρίων για τον προσδιορισμό του τέλους της μεταπολιτευτικής περιόδου. Το ένα είναι ότι ο βιολογικός της κύκλος έκλεισε με την ολοκλήρωση της μεταστροφής, που συντελέστηκε στην πολιτική μας ζωή, από αριστερές θέσεις σε δεξιές, και το άλλο με το τέλος της δράσης της 17Ν. Έτσι μετά από εκείνα τα ποικίλα τερματικά ορόσημα των δύο μεγάλων κομμάτων, που κλείνουν τον μεταπολιτευτικό κύκλο όπου το καθένα θέλει, ή του κ. Αβραμόπουλου, κατά τον οποίο το τέλος αυτού του κύκλου συνέπιπτε με την ίδρυση του δικού του κόμματος – τώρα που το κατάργησε, άνοιξε άραγε ένας νέος κύκλος ή ο παλιός; – έρχονται να προστεθούν νέα γεγονότα ως τερματικά ορόσημα. Προσωπικά, αφού είναι θέμα γούστου, το πρώτο κριτήριο του κ. Ράμφου το βρίσκω πιο πιστό προς την ιστορική πραγματικότητα, καθώς συμπίπτει και με την ολοκλήρωση της προσωπικής του πολιτικής μεταστροφής. Ωστόσο η ανά-

δειξη ενός τέτοιου κριτηρίου απηχεί τη συνήθη τάση της ιδεαλιστικής σκέψης να υποκαθιστά την ιστορία των γεγονότων με προσωπικές ιστορίες. Ίδια εξήγηση μπορεί κανείς να δώσει και στις ανεξήγητες φαινομενικά μηδενιστικές του επικρίσεις των εφηβικών ιδεολογιών. Είναι επιθέσεις κατά του παλιού εαυτού, που αποσκοπούν στη δικαιολόγηση της κατοπινής του «ανανέωσης».

Το δεύτερο κριτήριο απηχεί εμφανώς υπερατλαντικές ιεραρχίες και θεωρώ πολύ μειωτικό για όλους μας πολιτικά δόγματα του παγκόσμιου αυτοκράτορα να αναμεταδίδονται με ψηφιακό τρόπο, ώστε να μην υπάρχει η παραμικρή αλλοίωση, και δια στόματος ενός δικού μας πανεπιστημιακού δασκάλου της φιλοσοφίας.

ΑΝΤΙΦΑΣΕΙΣ

Το κείμενο όμως του κ. Ράμφου έχει και μια άλλη «αρετή»: Διανθίζεται από έκδηλες αντιφάσεις, στοιχείο που δεν είναι καινοφανές. Θυμάμαι σ' ένα άλλο άρθρο του, όπου ασκούσε κριτική μηδενιστική μάλιστα στην υπάρχουσα πολιτική κατάσταση και επέρριπτε ευθύνες στα δύο μεγάλα κόμματα, την πρότασή του για την επαναδημιουργία τους. Ώρες σκεφτόμουν τι κρύβεται πίσω από αυτή την πρόταση. Από τη μια μεριά, έλεγα, τα δύο κόμματα απορρίπτονται, από την άλλη δηλώνεται αφοσίωση σ' αυτά. Πώς είναι δυνατόν, αναρωτιόμουν, να είναι κανείς την ίδια στιγμή ολοκληρωτικά υπέρ ενός κόμματος και ολοκληρωτικά κατά. Δεν εξετάζω καθόλου την πρόταση από άποψη εφικτότητας. Έτσι κι αλλιώς έγινε για εντυπωσιασμό και μόνο, ο οποίος μπορεί να επιτευχθεί και μέσω αντίφασης.

Πάντως στο τωρινό κείμενο έχουμε άλλες αντιφάσεις. «Μιλώ, εννοείται, στο επίπεδο των σημασιών και όχι των εξωτερικών γεγονότων» αναφέρομαι στην ψυχολογία των ανθρώπων και την νοοτροπία τους, όχι σε πολιτικούς σχηματισμούς, που ασφαλώς είναι ως τέτοιοι άσχετοι με κάθε ιδέα και πρακτική τρομοκρατίας», διευκρινίζει στην αρχή του άρθρου.

Και όμως σε όλη την έκταση του κειμένου τέτοια διάκριση δε διαφαίνεται. Όλες του δε οι αναφορές γίνονται στο

επίπεδο των εξωτερικών γεγονότων και όχι των σημασιών, ενώ απαρχής ως το τέλος διατυπώνεται δριμύ κατηγορητήριο κατά της Αριστεράς, που έτσι κι αλλιώς μόνο ως οργανωτικό μόρφωμα υπάρχει, όπως και κάθε άλλο κόμμα ή η ιδεολογία.

Απορρίπτεται η θέση του Μαρξ ότι «γνωρίζουμε τον κόσμο, όχι για να τον ερμηνεύσουμε αλλά για να τον αλλάξουμε», από την άλλη, όταν η αλλαγή τελείται στο πλαίσιο του καπιταλιστικού συστήματος, όπου επίσης αποτελεί αυτοσκοπό, και υπό τους δικούς του όρους, τότε εκθειάζεται και κρίνεται πολλαπλώς επωφελής, ας έχει ατομοκεντρικό χαρακτήρα.

Το έργο της μεταπολίτευσης αποτιμάται γενικά θετικά και παραθέτονται ορισμένες πολιτικές επιτεύξεις της που δικαιολογούν την αποτίμηση. Χαρακτηρίζεται όμως αρνητική η στάση της Αριστεράς, παρ' όλο που οι μνημονευμένες επιτεύξεις ήτανε θέσεις και αιτήματα δικιά της και που χάρη στη δική της συμβολή, έμμεση αρχικά από τη θέση της αντιπολίτευσης, άμεσα κατόπιν από τη θέση της κυβέρνησης, γίνανε πράξη.

Αποτιμάται επίσης θετικά η μεταπολίτευση, επειδή κατά τη διάρκειά της επιτεύχθηκε η «εθνική θετικότητα» και επιζώνεται πάλι η Αριστερά, που δε συνέβαλε σ' αυτή, όπως και η Δεξιά για την απόφασή της να εξέλθει η χώρα μας προσωρινά από το στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ.

Στο σημείο αυτό πρέπει να ομολογήσω ότι δυσκολεύομαι να παρακολουθήσω τη σκέψη του, καθώς αξιολογεί αντιφατικά τα γεγονότα, άλλοτε με εθνικά και άλλοτε με εξωεθνικά κριτήρια. Αν πίσω από αυτά τα αντιφατικά κριτήρια υπολάνθανε τουλάχιστον η ύπαρξη κάποιων άλλων ανώτερων, δε θα επρόκειτο για αντίφαση. Όταν όμως υπάρχουν μόνο υποδεέστερα και χρησιμοποιούνται αυτά εναλλακτικά ανάλογα με την περίπτωση, τότε αναμιγνύονται. Αφού λοιπόν η «εθνική θετικότητα» αποτελεί τη βάση για τη θετική αποτίμηση της μεταπολίτευσης, τότε η τραγωδία της Κύπρου, που εξώθησε τη δεξιά κυβέρνηση στην έξοδο από το ΝΑΤΟ, γιατί δε συνεκτιμάται, ώστε να εκλαμβάνεται ως θετική η απόφαση εξόδου; Της λείπει μήπως το

εθνικό ή ανθρωπιστικό βάρος;

Για το θέμα όμως αυτό υποψιάζομαι πως πίσω από την αντίφαση, που μάλλον είναι φαινομενική, υποκρύπτονται υπερατλαντικά κριτήρια, τα οποία όμως, επειδή δεν αποτολμάται η φανέρωσή τους, μένουν απόκρυφα. Αν όμως όντως εξωεθνικά κριτήρια ορίζουν τις αξιολογήσεις, τότε είναι αυτονόητο ότι κάθε επίκληση «εθνικών θετικότητας» συνιστά υποκρισία. Με βάση πάντως

**Μιλά ωςάν το θυμικό του να έχει
χειραγωγημένη εντελώς τη
σκέψη του και γι' αυτό κάνει
ευχερέστατη χρήση
μισαλλόδοξου πολιτικά λόγου.
Απορροφημένος από την έγνοια
πραγματοποίησης της
προσωπικής του στροφής, ίσως
δεν μπόρεσε να παρακολουθήσει
την πολιτική στροφή της
μεταπολίτευσης.**

την εθνική θετικότητα τίθεται εν αμφιβολώ η ωφελιμότητα της εθνικής υποτέλειας που εμφανώς υπερασπίζει ο κ. Ράμφος.

ΟΙ ΕΚΤΡΟΦΕΣ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Η ουσία, τέλος, της κριτικής του κ. Ράμφου προς την Αριστερά, μια και δεν προσκομίζεται κανένα στοιχείο που να δείχνει την ύπαρξη κάποιας σχέσης της με την τρομοκρατία, έγκειται στην αμφισβήτηση και μόνο του συστήματος, που εκφράζει αυτή με τον πολιτικό της λόγο. Θα ήταν για τον επικριτή της, φαίνεται, ευχής έργο να μην αμφισβητείται το σύστημα, ώστε να μην εκτρέφεται ιδεολογικά και η τρομοκρατία.

Δεν εξετάζω πόσος ενδόμυχος ολοκληρωτισμός υπολάνθανει σε μια τέτοια σκέψη. Αν λείπει όμως η ιδεολογι-

κή αντιπολίτευση, θα εκλείψει και η τρομοκρατία; Ποιος πραγματικά εκτρέφει την τρομοκρατία, αυτός που επικρίνει το σύστημα για τα αρνητικά του και συμμετέχει στους όρους λειτουργίας του, με σκοπό να τους βελτιώσει, ή οι υπαίτιοι της αρνητικότητας του συστήματος και η ίδια η αρνητικότητά του;

Ο κ. Ράμφος, αν και βρίσκεται στη θέση του διακόνου της φιλοσοφικής σκέψης, στο συγκεκριμένο άρθρο δε μιλάει σαν φιλόσοφος ή διανοούμενος ούτε σαν πολιτικός της σημερινής δεξιάς, που, μεταμελημένη για τις διώξεις που ασκούσε κατά των αριστερών, απευθύνει σήμερα προς την Αριστερά λόγο διαλλακτικό και συμφιλιοτικό. Μιλά ωςάν το θυμικό του να έχει χειραγωγημένη εντελώς τη σκέψη του και γι' αυτό κάνει ευχερέστατη χρήση μισαλλόδοξου πολιτικά λόγου. Απορροφημένος από την έγνοια πραγματοποίησης της προσωπικής του στροφής, ίσως δεν μπόρεσε να παρακολουθήσει την πολιτική στροφή της μεταπολίτευσης.

Προσωπικά δε με εκπλήσσει το μένος του κατά της Αριστεράς. Το φως της Δαιμασκού, ανελέητο καθώς πέφτει πάνω στην ανθρώπινη νόηση, τη συνθλίβει ανέκκλητα και μπορεί ένα διάζονο της φιλοσοφικής σκέψης, την οποία οι δικοί μας πρόγονοι ανέδειξαν, να τον μετατρέψει σε υπηρέτη του πνευματικού εξεβραϊσμού του ελληνισμού. Δε με εκπλήσσει ούτε η συναίρεση, που έχει κάνει μέσα του, δύο ετερόκλητων ιδεολογιών. Έναν επιλεκτικό συγκερασμό των ατομοκεντρικών στοιχείων της αθεμιάς από αυτές, καπιταλιστικής και χριστιανικής, αν κάνει κάποιος, αρζει για να χωράνε μέσα του και οι δύο. Ο καλός ο μύλος όλα τα αλέθει. Εξασφαλίζει εξάλλου έτσι και ετούτη τη ζωή και την άλλη και νιώθει να πλέει σε διπλά πελάγη ευτυχίας. Εκείνο που με κάνει ν' απορώ είναι πώς ο συντάκτης του άρθρου φύλαγε «ζορισμένο και βουβό» τόσο μένος μέσα του χωρίς πλάνταγμα.

Φοβάμαι όμως ότι τέτοια άρθρα μεgalόσχημων κειμενογράφων πολύ περισσότερο εκτρέφουν ιδεολογικά την τρομοκρατία απ' ό,τι ωμές επεμβάσεις οποιουδήποτε αμερικανού προέσβη στο έργο της ελληνικής δικαιοσύνης.

Κατεβασμένα τα ρολά

Γράφει ο Νίκος Πρωινός

☞ Για «κατεβασμένα ρολά στην ψησταριά του Ζήση» τραγουδούσε πριν από χρόνια, αν δε με απατά η μνήμη μου, ο σερ Μπιθί. Οι καιροί άλλαξαν και η χώρα μας ανήκει στο σκληρό πυρήνα της Ε.Ε., κατά τα λεγόμενα του πρωθυπουργού μας και των παπαγάλων δημοσιογράφων του Μαξίμου. Οι ψησταριές πλέον είναι επιχειρήσεις –όπως και τα κουρέια– και μάλιστα από τις πλέον υγιείς επιχειρήσεις, μια και οι συμπολίτες μας επιμένουν να τρώνε κοψίδια και να κουρεύονται.

☞ Δεν τρώνε όμως κουτόχορτο, όπως κάποιοι θα ήθελαν.

☞ Π.χ. οι λεβέντες της ΕΠΑΕ που κατέβασαν τα δικά τους ρολά ή καλύτερα των ποδοσφαιρικών ομάδων που διοικούν. Τα αίτια αναλύθηκαν στο προηγούμενο σημείωμα. Στο δεκαπενθήμερο που μεσολάβησε το στριπτίζ που άρχισε συνεχίστηκε, μόνο που στα τηλεοπτικά ρεπορτάζ δεν υπήρχε η επιβεβλημένη ένδειξη «αυστηρώς ακατάλληλο».

☞ Οι Λιανοβενιζέλοι εξακολουθούν να επιμένουν στα περί εφαρμογής της νομοθεσίας, που τους διέφυγε στις περιπτώσεις των σωματείων του μπάσκετ της Θεσσαλονίκης. Άνθρωποι είμαστε και σφάλματα κάνουμε...

☞ Από την αντίπερα όχθη, ο τύποις πρόεδρος της ΕΠΑΕ Κανελλόπουλος, κάτω από την ομπρέλα του κυρ Σωκράτη, του Μπέου, του Ψωμιάδη και άλλων δώδεκα τηλεοπτικά άστεγων ΠΑΕ ακονίζουν τα γιαταγάνια τους και γυαλίζουν τα κουμπούρια τους απειλώντας θεούς και δαίμονες. Ζητούν εδώ και τώρα συμμετοχή στο Στοιχείμα ή να βάλει η πολιτεία το χέρι στην τσέπη για να ισοφαρίσουν τη ζημιά που έπαθαν από το λουκέτο του Alfa Digital. Αν δεν εισακουστούν απειλούν με παράταση της διακοπής των πρωταθλημάτων και παύση πληρωμών!

☞ Περί εννέα ψωροδισεκατομμυρίων ο λόγος.

☞ Το προηγούμενο Σαββάτο μάλιστα συνυπέγραψαν και δημοσιοποίησαν μανιφέστο που όπως φαίνεται λόγω εποχής είναι αρκετά δημοφιλές σπορ. Η ανάγνωσή του είναι βέβαιο ότι θα δώσει αρκετή τροφή στους επιθεωρησιογράφους, αν και από μία άποψη θα έπρεπε να του ρίξουν μια ματιά και οι γλωσσολόγοι του Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθήνας. Δεν εμπλέκουμε τους εκ Θεσσαλονίκης συναδέλφους τους, γιατί πληροφοριοδότες μας από τη συμπρωτεύουσα μας σφύριξαν ότι ορισμένοι από αυτούς, ορκισμένοι οπαδοί του εκσυγχρονισμού και ολίγον της προόδου, είναι επιφορτισμένοι με το ναυάγιο Βούγια και κάνουν ό,τι μπορούν για να συντάξουν ένα αξιοπρεπή επιζήδειο στις 13-10-2002.

☞ Ομιλούν οι συντάκτες (του μανιφέστου) περί κοινών στόχων (αυτό έλειπε, να μην ήταν και κοινοί οι στόχοι τους) για την Α-να-βα-θμι-ση του ελληνικού ποδοσφαίρου. Αλήθεια υπάρχει αυτό το άθλημα στη χώρα μας και μας διέφευγε; Είμαστε επιεικώς απαράδεκτοι και οφείλουμε να κάνουμε την

αυτοκριτική μας.

☞ Θέλουν λένε «τη βέλτιστη αξιοποίηση του ποδοσφαιρικού προϊόντος, την παύση της μονοπωλιακής εκμετάλλευσης» και οραματίζονται να αποτελέσει «μοχλό ανάπτυξης του αθλητισμού και του πολιτισμού». Τώρα δέσαμε. Τι να αξιοποιήσετε βρε παιδιά. Ρόμπες είστε, εντός και εκτός. Τα αποτελέσματα των ομάδων σας στο εξωτερικό κι ο εγχώριος χαβαλές –που ονομάζετε πρωτάθλημα– μόνο απόσυρση σηκώνει. Όσο για τα περί μονοπωλιακής εκμετάλλευσης, καλός ο αντιμονοπωλιακός αγώνας, αλλά αυτή σάς συντηρεί τόσα χρόνια. Σε διαφορετικές συνθήκες πολλοί θα ήταν αυτοί που θα χτυπούσαν κάρτα στον πάλαι πότε αφέντη Αραβαντινό.

☞ Όσο για το συσχετισμό με τον πολιτισμό έχετε δίκιο. Ο καθεστωτικός εκσυγχρονιστικός πολιτισμός είναι πανομοιότυπος με το ποδόσφαιρο που παρουσιάζουν τα μαγαζιά σας. Και στον πολιτισμό το παιχνίδι είναι σιζέ, με στημένες διατησίες (διάβαζε επιτροπές) και εικονικά κύπελλα (διάβαζε βραβεύσεις).

☞ Υπάρχουν και άλλα ωραία και «επαναστατικά» στο μανιφέστο των δεκαπέντε. Μόνο που υπάρχει και νευρικό σύστημα και δε θέλουμε να το τεντώσουμε άλλο.

☞ Να μη ξεχάσουμε ότι στη σύσκεψη των καπεταναίων απαγορεύτηκε η είσοδος στον εκπρόσωπο του Παναθηναϊκού, γιατί λένε ότι είχε διαφορετική άποψη στη Γ.Σ. της ΕΠΑΕ. Μπεάκια, Κοκκαλάκια και Λουκοπουλάκια έχουν άποψη για την άμεση δημοκρατία!

☞ Μια ημέρα π.Μ. (προ Μανιφέστου) διέρρευσε δια της γνωστής μεθόδου (όπως η αντιτρομοκρατική στους Καζαονάκηδες), προς ζύμωση γενικώς, ότι ο κυρ Σωκράτης θα πάρει στο κανάλι του τους άστεγους, έναντι του ποσού των 9 δισ. Αλλά ήθελε 5 δισ. από την ΕΠΟ και θα κρατούσε τα 4 δισ. για πάρτη του. Αλλά δεν υπήρξε συνέχεια. Γιατί η ΕΠΟ να έδινε τα πέντε δε μάθαμε.

☞ Και σα να μην έφταναν όλα αυτά είχαμε και την αφαίρεση 12 βαθμών από τα Γιάννενα για παλαιές οφειλές. Είμαστε σχεδόν σίγουροι ότι η απόφαση αυτή θα ανακληθεί. Αν όχι, θα συμπαρασύρει ουκ ολίγες ΠΑΕ στο χορό του Ζαλόγγου, κάτι που απεύχονται όλοι. Πολιτεία και ιδιοκτήτες (για διαφορετικούς λόγους).

☞ Μέσα σ' αυτό το θολό τοπίο κανείς δε γνωρίζει το ιδιοκτησιακό καθεστώς της ΑΕΚ μ' ένα πρόεδρο που βοιάζεται σε κόντρα με τον κ. Λαλιώτη, αλλά και τους original του Πανινιού και άλλων πολλών που πρωταγωνιστούν στο μέτωπο για την α-να-βα-θμι-ση του ελληνικού ποδοσφαίρου... ☞

δια λογος αναγνωστών

Και οι καπνιστές;

**Σχετικά με τη μανία
καταδιώξεως εναντίον του
καπνίσματος, το γράμμα
που ακολουθεί:**

Αγαπητό περιοδικό,
Είμαι φοιτήτρια και καπνίστρια. Τώρα γιατί σας γράφω; Αναρωτιέμαι πώς θα αντιμετωπίσω την αντικαπνιστική λαίλαπα που έφτασε και σε μας. Είναι γεγονός πως είμαι πρόθυμη να παραδεχθώ πως το κάπνισμα βλάπτει σοβαρά την υγεία. Το έχουμε άλλωστε μάθει απέξω από τις διαφημίσεις των τσιγάρων που τόσον καιρό διαβάζουμε. Αλλά η δυσκολία του καπνιστή είναι μεγάλη και θα τολμούσα να την συγκρίνω με τη δυσκολία του κάθε εξαρτημένου από ναρκωτικές ουσίες ή αλκοόλ. Οι απαγορεύσεις όχι μόνο δε βοηθούν αλλά μάλλον δημιουργούν ακόμη μεγαλύτερη πίεση και άρα μεγαλύτερη ανάγκη διαφυγής. Εσείς, όταν δουλεύετε, όταν ξεκουράζεστε, όταν διασκεδάσετε, μπορείτε να κάνετε χωρίς τσιγάρο; Σας γράφω, λοιπόν, για να σας προτείνω να ξεκινήσετε μια εκστρατεία προστασίας των καπνιστών από την κατάφορη παραβίαση των δικαιωμάτων τους και μία παράλληλη προσπάθεια

που να δώσει διέξοδο σε όσους πραγματικά επιθυμούν να κόψουν το τσιγάρο, ώστε να υπάρχει ανάλογη ψυχολογική υποστήριξη με αυτήν που δίδεται σε άλλες κατηγορίες εξαρτημένων ατόμων. Πρέπει, επιτέλους, να καταλάβουν όλοι πως ο καπνιστής δεν απαλλάσσεται από την έξη του μόνο και μόνο επειδή διώκεται. Αντίθετα, γλιστρά όλο και περισσότερο στην παρανομία.

Με φιλικούς χαιρετισμούς
Μαρία Μαυρίδη

Περί δίκαιης δίκης

**Από τον αναγνώστη μας κ.
Τάσο Γούλα, η επιστολή που
ακολουθεί:**

Αγαπητό Αντί,

Ο όρος δικαιοσύνη δεν δικαιολογεί ουδεμία αμφισβήτηση σχετικά με δίκαια δίκη. Εκπλήσσει δε το γεγονός ότι ακόμα και ο υπουργός Φ. Πετσάλνικος εγγυάται μια δίκαια δίκη για τη συμμορία της «17N»! Τοιουτοτρόπως βάζει ένα ερωτηματικό δίπλα στο αξίωμά του αφαιρώντας από τη δικαιοσύνη το ζυγό της και την τυφλότητά της! Αναφορικά με την παραγραφή σε ποινικές διώξεις αντιγράφω την παράγραφο 217 του γερμανικού Α.Κ.: «Εφόσον διακοπεί η παρα-

γραφή, τότε δεν λαμβάνεται υπόψη το διάστημα που παρήλθε έως την διακοπή της παραγραφής και η νέα παραγραφή μπορεί να αρχίσει μετά την λήξη της διακοπής της παραγραφής.»

Το άρθρο 270 του ελληνικού Α.Κ. είναι επίσης αντιγραφή της παραγράφου 217 του γερμανικού Α.Κ.!

Τάσος Γούλας

Για τον «Ελεύθερο Τύπο»

**Από τον κ. Γιώργο Κύρτσο,
διευθυντή
«Ελεύθερου Τύπου» και του
«Τύπου της Κυριακής» η
επιστολή που ακολουθεί:**

Αγαπητέ κ. Διευθυντά,

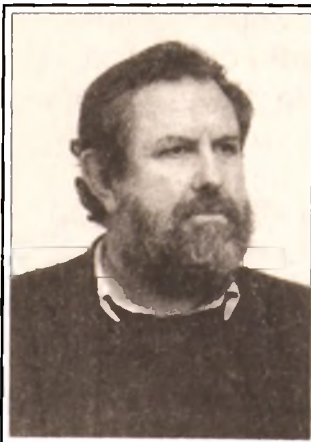
Με έκπληξη πληροφορήθηκα από τις στήλες του Αντί ότι αγόρασα τη μονοκατοικία την οποία έχω νοικιάσει στο Παλαιό Ψυχικό. Θα το θεωρούσα ένα ακόμη δημοσιογραφικό λάθος του συντάκτη σας Βασίλη Ζήση, εάν η ανύπαρκτη αγορά της μονοκατοικίας δεν στήριζε μια προσπάθεια κατασκευής μου η οποία αποσκοπεί στην προσωπική και επαγγελματική μου μείωση και στην υπονόμευση της αξιοπιστίας της κριτικής που ασκώ σαν διευθυντής εφημερίδας.

Είναι χαρακτηριστικό ότι το Αντί προβάλλει τις συκοφαντίες του κ. Βασίλη Ζήση σε βάρος μου στο εξώφυλλο του τεύχους της Παρασκευής 20.9.2002 με το προβοκατόρικο «χτύπημα» «Ο κ. Κύρτσος και η ΕΣΗΕΑ». Καλεί δηλαδή την ΕΣΗΕΑ να ασχοληθεί με μία ανύπαρκτη αγορά ενός ακινήτου που υποτίθεται ότι τεκμηριώνει την επαγγελματική μου αναξιοπιστία.

Αποφάσισα να στραφώ με αστική αγωγή κατά του συκοφάντη Βασίλη Ζήση και να διεκδικήσω σημαντική αποζημίωση στα δικαστήρια. Θα προσπαθήσω, σε πρώτη φάση, να μη στραφώ εναντίον του Αντί και του εκδότη του, σεβόμενος το παρελθόν του περιοδικού σας και ελπίζοντας ότι θα βάλετε αμέσως τέλος στην «εργολαβία» λάσπης σε βάρος μου που βρίσκεται σε εξέλιξη από τις στήλες του περιοδικού σας.

Παρακαλώ να δημοσιευθεί η σύντομη επιστολή μου στο επόμενο τεύχος του περιοδικού σας για να καταλάβουν οι αναγνώστες σας την κακή ποιότητα των συκοφαντικών «ρεπορτάζ» του κ. Βασίλη Ζήση.

**Ευχαριστώ
Γιώργος Κύρτσος**

Δημήτρης Πετσετίδης

- Ο ΣΑΜΠΑΤΕΣ ΖΕΙ
 - ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ
 - ΔΩΔΕΚΑ ΣΤΟ ΔΙΦΡΑΓΚΟ
- [Διηγήματα]

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΕΠΙΣΗΜΑΪΝΟΥΜΕ

Πολιτική Αντίσταση

Chi conosce la Grecia, conosce l' Europa non nei suoi miraggi, nelle sue finzioni, nei suoi «misteri», ma nella sua povera e nuda verità.

Alberto Savinio: *Infanzia di Nivasio Dolcemare*

—Ποιοι είμαστε, πού βαδίζουμε, γιατί ονειρευόμαστε πλέον όχι όνειρα αλλά εφιάλτες; Ποιος θα μας προστατεύσει απ' τους προστάτες μας;

Το 1912 ο Δημήτρης Πικιώνης συναντά για τρίτη φορά στη ζωή του τον Giorgio de Chirico στο Παρίσι, τον οποίο είχε συμμαθητή στο Πολυτεχνείο. «Μ' έκάλεσε σπίτι του νά συμφάγωμεν, μετά της μητρός του καί τοῦ μικροτέρου ἀπὸ αὐτόν ἀδελφοῦ του. Ὁ Andrea μοῦ ἔπαιξε εἰς τό πιάνο τήν “Ἐπιστροφή τῶν Μαραθωνομάχων”. Ὁ ἴδιος ἐνθυμοῦμαι τώρα εἶχεν ἐπισκερθῇ τήν Ἑλλάδα πολύ ἀργότερα καί ἔγραψε δι' αὐτήν: “Ἡ χώρα πού δέν ἔχει Ἀναγέννησιν, διότι, ἀπό τήν ἐποχὴν τοῦ Αἰσχύλου ἐξακολουθοῦν νά ζοῦν ὅλα, ἀπό τότε ζεῖ εἰς τήν χώραν αὐτήν τό δημοτικό της τραγούδι...”. Ὁ Giorgio de Chirico μέ τήν σειράν του ἔπαιξε τήν “Ἐπιστροφήν τῶν Μαραθωνομάχων”. Ἀμφότεροι ἔζων εἰς τό βάθος τῆς ψυχῆς των τό ἥρωικόν πνεῦμα τῆς Ἑλλάδος».*

Σήμερα οι Μαραθωνομάχοι δεν υπάρχει λόγος να επιστρέψουν. Στά μέρη τους ευτραφή παιδάκια τρώνε ντόνατς, εισοδηματίες κόβουν αγροτεμάχια για να γίνουν παραθεριστικές πολυκατοικίες ή ξενοδοχεία, ενώ στον χώρο της Μακαρίας πηγής μακάριοι τω πνεύματι τσιμεντάρουν τα κωπηλατοδρόμια της νέας δόξας.

Στις αρχές του προηγούμενου αιώνα άνθρωποι σαν τον de Chirico, τον Πικιώνη, τον Χαλεπά, τον Διαμαντόπουλο, τον Δούκα ήταν κοντά στο ηρωικόν πνεύμα της Ελλάδος, είτε βρίσκοντάς το στα κείμενα του Nietzsche και τις εικόνες του Boecklin, είτε εξαγοράζοντάς το στις στάχτες της Σμύρνης και τη σκόνη του Σαγγάριου.

Ήταν τότε μια Ελλάδα που μπορούσε, ακόμη, να ψηλαφεί το μέγεθός της, που δεν είχε διασπάσει τον ομφάλιο λώρο με το παρελθόν της, που συνομιλούσε ισότιμα Ευρωπαία ή ίδια με τα ωραιότερα ευρωπαϊκά πνεύματα. Ο Πικιώνης δίδασκε τον de Chirico στον Διαμαντόπουλο και τον Εγγονόπουλο, ο Savinio συνέθετε τους «Μαραθωνομάχους» και ο de Chirico προσμετρούσε τον Πικιώνη στις τρεις εκλεκτότερες προσωπικότητες της ζωής του. Σήμερα η γνώση και ο καιμὸς της ιστορίας συνιστούν για κάποιους πολιτική αντίσταση. Σήμερα οι Μαραθωνομάχοι ενός αγώνα ακατάλληλου για το Χόλυγουντ δεν υπάρχει λόγος να επιστρέψουν.

Μάνος Στεφανίδης

* Εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο, Δ. Πικιώνης, Αφιέρωμα στα 100 χρόνια από τη γέννησή του, Αθήνα 1999, σελ. 220.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

• Στο Μουσείο Μπενάκη εγκαινιάστηκε μια ενδιαφέρουσα έκθεση με τίτλο «Τα έργα στην Αθηναϊκή Ακρόπολη 1975-2002. Φωτογραφίες του Σωκράτη Μαυρομμάτη». Πρόκειται για φωτογραφίες από τα αναστηλωτικά έργα των μνημείων της Ακρόπολης.

• Έκθεση φωτογραφίας δύο βέλγων καλλιτεχνών, των Dirk Braeckman και Marc Trivier, παρουσιάζει επίσης τις ημέρες αυτές (και έως τις 7/11) η γκαλερί Bernier/Eliades

(Επταχάλκου 11, Θησείο). Ο Braeckman φωτογραφίζει εσωτερικούς χώρους, ενώ ο Trivier επικε-

ντρώνεται σε πορτρέτα ηλικιωμένων, ήσυχα τοπία και ζώα σε σφαγεία.

• Στο πλαίσιο του Μήνα Φωτογραφίας παρουσιάζεται εξάλλου και στη γκαλερί Νέες Μορφές (Βαλαωρίτου 9, κέντρο Αθήνας) έκθεση του ιταλού καλλιτέχνη Olivo Barbieri με φωτογραφίες από την Ινδία. Από τις 8 Οκτωβρίου έως τις 3 Νοεμβρίου.

• Στις 6 Οκτωβρίου εγκαινιάζεται στη γκαλερί Νήσος (Σαρρή 14, Ψυρρή) έκθεση του αμερικανού ζωγράφου Bruce B. Rosenthal που ζει και εργάζεται στην Κρήτη. Το έργο του Rosenthal, που σπούδασε καλές τέχνες τόσο στην πατρίδα του όσο και στην Ιαπωνία, είναι έντονα επηρεασμένο από την ιαπωνική τέχνη και παράδοση. Διάρκεια: έως τις 15 Νοεμβρίου.

• Στο Γενί Τζαμί της Θεσσαλονίκης από τις 7 έως τις 30 Οκτωβρίου μπορείτε να δείτε την έκθεση της Μαριλένας Ζαμπούρα με τίτλο «Άγγελος»-Έμπορος χαλιών: Πρόκειται για μεγάλων διαστάσεων έργα-«χαλιά» μικτής τεχνικής, με μοτίβα από τις τρεις μονοθεϊστικές θρησκείες που στο έργο της Ζαμπούρα συντίθενται και συμβιώνουν αρμονικά.

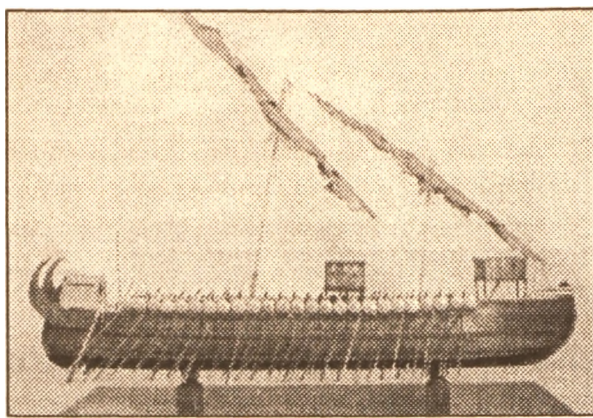
• Στον Παρνασσό (Αγ. Γεωργίου Καρύτση 8) άνοιξε η έκθεση της κύπριας ζωγράφου Κλάρας Ζαχαράκη-Γεωργίου με τίτλο «Νόστος» και έργα εμπνευσμένα από την «εξορία» των μαρμάρων του Παρθενώνα. Θα παραμείνει ανοικτή ως τις 15 Οκτωβρίου.

Αραβική ναυσιπλοΐα: Ένα βιβλίο κι ένα συνέδριο

Κυκλοφόρησε πρόσφατα το βιβλίο *Aspects of Arab Seafaring. An Attempt to Fill In the Gaps of Maritime History*, Αθήνα 2002, έκδοση του Ινστιτούτου Ελληνοανατολικών και Αφρικανικών Σπουδών (Αθήνα) και του Ιδρύματος για την Προώθηση των Επιστημών του Κουβέιτ. Την επιμέλεια των χειμένων είχαν οι Β. Χρησιτίδης, Υ. al-Hijji, Πέγκυ Μοσχονά και Χ.Γ. Μαζουπούλιας.

Το βιβλίο περιλαμβάνει 19 εργασίες επιστημόνων από την Ευρώπη, τις Η.Π.Α. και τον αραβικό κόσμο, σχετικές με το αραβικό ναυτικό, την αραβική θαλασσινή παράδοση και το ισλαμικό ναυτικό δίκαιο, καθώς και το βυζαντινό ναυτικό. Τα κείμενα συνοδεύονται από πλούσιο φωτογραφικό υλικό. Η έκδοση του βιβλίου αποτελεί πρωτοβουλία του καθηγητή Βασίλη Χρησιτίδη, διευθυντή του Ινστιτούτου Ελληνοανατολικών και Αφρικανικών Σπουδών, και του καθηγητή Υ. al-Hijji του Κέντρου Ερευνών και Μελετών του Κουβέιτ, χάρη στη συ-

μπαραστάση του οποίου κατέστη δυνατή η χρηματοδότηση του όλου εγχειρήματος. Πρόκειται για μια σημαντική επιστημονική συμβολή στην έρευνα για τη ναυτική ιστορία της Μεσογείου και του Ισλάμ, πρώτη στο είδος της στην Ελλάδα.

Το βιβλίο παρουσιάστηκε στη Νεάπολη Λακωνίας κατά τη διάρκεια του Θ' Συνεδρίου Ελληνο-Ανατολικών και Αφρικανικών Σπουδών (26-30 Ιουνίου 2002), το οποίο διοργανώθηκε από το Ινστιτούτο Ελληνοανατολικών και Αφρικανικών Σπουδών σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Rand Afrikaans

της Ν. Αφρικής, υπό την αιγίδα του Δήμου Βοιών Λακωνίας και του Υπουργείου Πολιτισμού.

Την επιστημονική επιτροπή του συνεδρίου αποτελούσαν ο καθηγητής της Σορβόνης J. Desanges, ο πρώην νομάρχης της Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών καθηγητής Ε. Μιζρογιαννάκης, ο καθηγητής του Πανεπιστημίου του Μάντσεστερ και ακαδημαϊκός C.E. Bosworth, ο B. Hendrickx του Πανεπιστημίου Rand Afrikaans, ο διευθυντής του Ινστιτούτου Σημιτικών Σπουδών του Βερολίνου R. Voigt, ο Θ. Παπαδόπουλος του Ιδρύματος Μακαρίου Γ', ο καθηγητής του Πρίνστον M. Cook, η γλ. Olga Frolova του Πανεπιστημίου της Αγίας Πετρούπολεως και οι καθηγητές του Πανεπιστημίου Αθηνών Τ. Κόλιας και Κατερίνα Καραπλή. Σημαντικότερο ρόλο στην οργάνωση και την επιτυχία του συνεδρίου έπαιξε επίσης η βοήθεια των κ. Γ. Αποστολάκου, Π. Τσάκου και του Π. Αρβανίτη.

Τα θέματα του συνεδρίου αφορούσαν

Β Ο Μ Β Ι Δ Ι Α

πολιτιστικής

Α Φ Α Σ Ι Α Σ

- Το χιούμορ είναι ενόχληση (Louis Aragon, *Περί Ύφους*, 1928).
- Ο Μανωλάκης πάντως ψηφίζει Τζαννετάκο (επειδή ξύρισε το μούσι του ο καιημένος για να βγει φωτογραφία).
- «Με λένε Φώφη!» Έτσι άρχιζε το απολαυστικό κείμενο του Γιάννη Τριάντη στην Ε της 27.9 και συνέχιζε:
- «Αν δεν είχε το βάρος του επωνύμου, πιθανώς να ξεχνούσε και η ίδια ότι μετέχει στην πολιτική.»
- «Μια και μόνη επιτυχία της: μπήκε στην πολιτική με το επώνυμό της και "θριαμβεύει" με το μικρό

της όνομα...»

- Και πού να μεγαλώσουν τα δίδυμα του Πάγκαλου, λέμε εμείς.
- Δίδυμοι πρωθυπουργοί σε αναμονή (πώς λέμε, δίδυμοι πύργοι;)
- Ευτυχώς που δήλωσε και ο Απόστολος Γκλέτσος ότι είναι αριστερός και αναπτειρώθηκε το ηθικό μας.
- Τώρα πλέον υπάρχει και δεύτερος ωραίος στο κόμμα.
- Μετά τον Σπύρο Λυκούδη. (Μπορεί μεν να είναι υποψήφιος ως νομάρχης, αλλά ως ωραίος έχει εκλεγεί παμψηφεί προ πολλού.)

- Ο Τζαννετάκος μας πάλι, έχει αυτή την ακαταμάχητη γοητεία της μελαγχολίας. Το ποιητικό γκρίζο μιας προαναγγελθείσης τριχόπτωσης.
- Πώς λέμε «Η Ποίηση της Ήττας»;
- Γκαστόνε αυτός ο Σημίτης, γαμύτο. Ανάμεσα σε Μιλένα, Κούρκουλα και Φώφη τράβηξε Φωφώ και του βγήκε...
- Φωφώ Μπιζού!
- Πάντως ο Μακαριώτατος μας ακούει μετά προσοχής και οφείλουμε να του το αναγνωρίσουμε.
- Μόλις γράψαμε «Μιλήστε του Τζαννετάκου πια, πάει στο διάολο»...
- Ο Αρχιεπίσκοπος δήλωσε ότι η εκκλησία συγχωρεί και δεν κρατάει κακίες. Αμ πώς!
- Και να σκεφτεί κανείς

πως ένα σωστό πράγμα είπε ο Τζαννετάκος στη σημαντική φάση του και τώρα πρέπει να το πάρει πίσω.

- Πάνω στη σύγχυση ήρθε και ο Τζεφριέλι φουλαριστός με τα φουλάρια του, αειθαλής σαν τεκνό –ή άνηθο– και υποβασταζόμενος από ένα τεκνό σαν ρεπανάκι.
- Τον υποδέχτηζαν, ποιοι άλλοι; η Μπερνάρντα Αλμπα, ο Αλμπάνης του Μαραθώνος και οι κάμερες του Mega.
- Mega-lo πολιτιστικό γεγονός, βλέπετε.
- Απ' την άλλη πλευρά όλοι –ανεξαιρέτως– οι έλληνες αρχαιολόγοι συμφωνούν ότι ο τόπος της μάχης ήταν «ελώδης λιμνοθάλασσα».
- (Έτσι για να σκάσει ο Γ. Βότσης.)

ΘΕΣΠΙΣ 2002 στην Αθήνα

κυρίως στα λιμάνια, τη ναυσιπλοΐα και το εμπόριο στη Μεσόγειο. Ανακοινώσεις έγιναν από επιστήμονες προερχόμενους από την Ελλάδα και την Κύπρο, την Αίγυπτο, την Αυστρία, το Βέλγιο, τη Βρετανία, τη Γαλλία, τις Η.Π.Α., την Ισπανία, το Ισραήλ, τη Ν. Αφρική και τη Ρωσία. Παρουσιάστηκαν εργασίες όπως: «Νομισματική κυκλοφορία στις Αιγιακές νήσους κατά τον 7ο αι.» (Γιόρκα Νικολάου), «Η υπόθεση της Κύπρου υπό το πρίσμα Αράβων νομομαθών του 8ου αι.» (Α. Beihammer), «Η παγκοσμιότητα της αυτοκρατορίας και οι εκχριστιανισμοί των λαών της Αφρικής και της αραβικής χερσονήσου κατά την προϊσλαμική περίοδο», (Σοφία Πατούρα), «Η αποστολή του Φραγκίσκου Accidas, πράκτορα του Δούκα της Σαβοΐας, στην Ανατολή» (Ν. Μοσχονάς) κ.ά.

Στα πλαίσια του συνεδρίου οργανώθηκε έκθεση ομοιωμάτων βυζαντινών πλοίων και όπλων (μελέτη: Β. Χρηστίδης - Α. Τάντουλος, κατασκευή: Κ. Κανιδάκης - Χ. Σιμωνίδης). Χορηγός της εκθέσεως ήταν ο Ι. Θ. Βατίστας.

Χρήστος Γ. Μακρουπύλιας

Το 29ο Παγκόσμιο Συνέδριο του Διεθνούς Ινστιτούτου Θεάτρου, υπό την αιγίδα και τη χορηγία του Ελληνικού Υπουργείου Πολιτισμού, διοργανώνεται από τις 14 έως τις 20 Οκτωβρίου 2002 στην Αθήνα, στο ξενοδοχείο Divani Caravel.

Το Διεθνές Ινστιτούτο Θεάτρου, από την ίδρυση του από την UNESCO το 1948 στην Πράγα, αριθμεί σε 90 χώρες Εθνικά Κέντρα. Κύριοι στόχοι του η ανταλλαγή γνώσης και πρακτικής στο χώρο των παραστατικών τεχνών, η ενίσχυση και η ενθάρρυνση της δημιουργίας και της συνεργασίας, η ενημέρωση και η επαφή με την καλλιτεχνική δημιουργία των άλλων χωρών, η προώθηση των ιδεών και των στόχων της UNESCO, η ειρήνη και η φιλία μεταξύ των λαών. Το ελληνικό κέντρο ιδρύθηκε το 1950 και είναι ένα από τα τρία πρώτα εθνικά κέντρα που λειτουργήσαν. Σήμερα πρόεδρος του είναι η Χριστίνα Μπάμπου-Παγκουρέλη, η οποία με τη βοήθεια του διοικητικού συμβου-

λίου καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να το κρατήσει στην πρώτη γραμμή.

Το Παγκόσμιο Συνέδριο είναι ένα σημαντικό γεγονός για την πολιτιστική ζωή της Αθήνας μιας και αποτελεί την ευκαιρία για τη συγκέντρωση στη χώρα μας ενός μεγάλου αριθμού προσωπικοτήτων από τον χώρο της τέχνης. 300 συνολικά συνέδριοι από χώρες της Ευρώπης, της Αμερικής, της Ασίας, της Αφρικής, της Αυστραλίας θα συμμετάσχουν στο συνέδριο που διοργανώνεται κάθε δύο χρόνια και που έχει σκοπό τον απολογισμό της προηγούμενης διετίας, την εκλογή του νέου διοικητικού συμβουλίου του και το να θέσει νέους στόχους.

Το συνέδριο θα πλαισιωθεί από ιδιαίτερου ενδιαφέροντος παράλληλες εκδηλώσεις, ανοιχτές για το κοινό, που θα δώσουν την ευκαιρία και στους 300 συνέδριους να σχηματίσουν μια ιδέα για τις σύγχρονες τάσεις και τον προβληματισμό του ελληνικού θεάτρου. Οι

- Δηλαδή όλος ο Σταϊνχάουερ (και ίσως-ίσως ο μπαμπάς Φουρτβένγκλερ, αν βεβαίως ζούσε).
- Τι; Δεν ξει ο Φουρτβένγκλερ; Μην το μάθει ο κ. Βενιζέλος και θυμώσει...
- Κατά τ' άλλα ο Βότσης κάνει «πολιτική αντίσταση για τους Ολυμπιακούς».
- Αυτός όμως είναι του «Δικτύου» και άρα ανυπόληπτος.
- Ενώ εμείς είμαστε του «Εκσυγχρονιστικού Δικτύου». Όποιος Διαφωνεί, τη Γάμησε.
- Αρκτηκόλεξον: Ε.Δ.Ο.Δ.Γ!
- Είπαμε, οι άνθρωποι αυτοί είναι επικίνδυνοι.
- Άσχετο: Ο κ. Σωκράτης κάνει πολιτική αντίσταση για τον Ολυμπιακό ή μου φαίνεται;

- Έχω, τέλος, μιαν απορία: Η Γενική Γραμματέας του ΥΠΠΟ, η οποία ήρθε επί Παπαζώη και επεβίωσε Παγκάλων και Βενιζέλων είναι πράγματι αρχαιολόγος ή απλώς αρχαιολογία;
- Και κάτι ακόμη: Το ΚΑΣ απ' το ΣΚΑΣ' βγαίνει;
- Και γαμώ τα αρκτικόλεξα!
- ...σΚΑΣε και υπόγραφε!
- Μετά από οκτώ χρόνια γόνιμης και ανεξίτηλης θητείας στο Γ' Πρόγραμμα της ΕΡΤ αποχωρεί ενόψει ανακατατάξεων ο διευθυντής του, συνθέτης Γιώργος Τσαγκάρης.
- Ο άνθρωπος που είχε την τύχη -και την ατυχία- να διαδεχτεί τον Μάνο Χατζιδάκι σε μια θέση-μετερίζι πολιτιστικής αντίστασης.
- Πιένες η δεκαετία του

- '70: Πριν από λίγους μήνες είχαμε δει τη ζωγραφική της δεκαετίας του '70, ενώ τώρα μαθαίνουμε ότι ο νέος τεχνολόγος το ΜΗΛΟ πρόκειται να παρουσιάσει την έκθεση «το ΣΟΚ του '70» σε επιμέλεια Μάνου Παυλίδη.
- Αλλά και στο «Εργοστάσιο» της ΑΣΚΤ θα παρουσιαστεί το καλοκαίρι του 2004 δεύτερη πάντως και καταϊδρωμένη εκδήλωση με θέμα την γενιά του '70.
- Πρόκειται για την έκθεση που αντικατέστησε άρον-άρον την πρόταση του Δάκη Ιωάννου για ένα πανόραμα διεθνούς τέχνης με πέντε επιμελητές μεγάλων ξένων μουσείων.
- Μουσεία και Μουσίσες.
- Κατά τ' άλλα το Outlook προσπαθεί ν' αποδείξει πως η Ελλάς δεν είναι out of

the map και ότι μπορεί να οργανώσει μεγάλα καλλιτεχνικά γεγονότα.

- Μόνο νά, μοιάζει να λείπει η έξωθεν καλή μαρτυρία, ενώ εντός το κλίμα είναι αρκετά βαρύ.
- Δάσκαλε που δίδασκες ή δεν μπορεί να γλείφεις εκεί που έφτυσες.
- It's raining men, Allelouia!
- Κατά τ' άλλα, είπαμε: το χιούμορ πρέπει να είναι ενόχληση.
- Διαφορετικά ως στελεχώσουμε την υπηρεσία κρατικών κριτικών και ιστορικών της καθ' υπαγόρευση ιστορίας.
- Άσχετο πλιν σχετικό: Το καλύτερο το είπε τις προάλλες ο ΚΥΡ: Κουφοντίνες των λαών. Αμερικάνοι.

Μανωλάκης ο βομβιστής

εκδηλώσεις θα στεγαστούν στα θέατρα Εμπρός, Καπνοκοπηρίου 8, Προσκήνιο, Παλλάς και Τόπος Αλλού. Παράλληλα θα διοργανωθεί στο ξενοδοχείο Caravel έκθεση βιβλίου με θέμα το αρχαιοελληνικό δράμα ενώ στο θέατρο Παλλάς θα λειτουργήσει έκθεση αφίσας για τον χορό.

Ο Κωνσταντίνος Ρήγος και η Irina Pauls (Tanztheater Heidelberg) στις 14 Οκτωβρίου θα παρουσιάσουν την παράσταση χοροθεάτρου *Αριάδνη/Κιθαιρώνας*, μια συμπαραγωγή του Ελληνικού και του Γερμανικού Κέντρου, καθώς και του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος στα πλαίσια των δραστηριοτήτων της Επιτροπής New Project Group.

Στις 15 Οκτωβρίου με την υποστήριξη του Ελληνικού Κέντρου η Ειμμανουέλα Καποκάκη θα παρουσιάσει την παράσταση Κούκλας *Η πριγκίπισσα με την πράσινη ουρά*, με βασικό άξονα ένα λαϊκό ερωτικό παραμύθι, ενώ στις 16 Οκτωβρίου σε σκηνοθεσία Lee Brueg (ιδρυτής των Mabou Mines) και σε συμπαραγωγή του Ελληνικού Κέντρου και της Θεατρικής Ομάδας ΑΡΜΑΔΙΛΛΟΣ θα παρουσιαστούν δύο παραστάσεις

των *Χοηφόρων* του Αισχύλου, αποτέλεσμά έρευνας ενός εργαστηρίου που ξεκίνησε τον Αύγουστο.

Στις 17 Οκτωβρίου διοργανώνεται στο Αμφιθέατρο του Πολεμικού Μουσείου ημερίδα με θέμα «Οιδίπους, ο δικός μας ξένος» και με υπεύθυνη την Χαρά Μπακονικόλα-Γεωργοπούλου. Η ημερίδα περιλαμβάνει εισηγήσεις των Φρέντυ Ντε Κρέους, J. Michel Walton, Ανδρομάχης Σκαρπαλέζου, Lee Brueg, Michael Meschke, Βασίλη Παπαβασιλείου και του ινδού Reoti Saran Sharma, που θα συνοδεύονται από προβολή βίντεο και διαφανειών.

Την ίδια μέρα θα πραγματοποιηθεί και το θεατρικό αναλόγιο του βραβευμένου στο International Playwrights' Forum of the ITI έργου του Philip Goulding *Strange Lands*, σε συνεργασία με το Βρετανικό Συμβούλιο της Αθήνας. Το αναλόγιο επιμελείται ο Τάσος Μπαντής.

Στα πλαίσια των εκδηλώσεων αυτών περιλαμβάνεται και το Παγκόσμιο Φεστιβάλ Δραματικών Σχολών από τις 12 έως τις 16 Οκτωβρίου. 8 δραματικές σχολές από την Ελλάδα, το Περού, τον

Καναδά, την Πορτογαλία, τη Γαλλία, τη Γιουγκοσλαβία, την Κίνα και τη Ρωσία θα παρουσιάσουν τη μέθοδο εργασίας τους σε μια σειρά εργαστηρίων με κείμενο εργασίας την *Αντιγόνη* του Σοφοκλή.

Επίσης την Τετάρτη 16 Οκτωβρίου θα πραγματοποιηθεί Στρογγυλή Τράπεζα στο Caravel με θέμα «Πώς πρέπει να προσεγγίσουμε το χορό στον 21ο αιώνα» ενώ το Σάββατο 19 Οκτωβρίου οργανώνεται ανοιχτό συμπόσιο από την Επιτροπή Θεάτρου του ΔΙΘ με θέμα «Δημιουργώντας θέατρο σε ξένη γλώσσα».

Το Συνέδριο αποτελεί μια καλή ευκαιρία για όλους τους ενδιαφερόμενους να ενημερωθούν για το θεατρικό γίγνεσθαι εντός και εκτός Ελλάδος, να συναντήσουν σημαντικούς ανθρώπους της τέχνης από κοντά, να ακούσουν τις απόψεις τους και να δουν αξιόλογες δουλειές. Μια δύσκολη διοργάνωση για την οποία το Ελληνικό Κέντρο εργάζεται πυρετωδώς και χρειάζεται την υποστήριξή μας. Ας είμαστε όλοι εκεί!

Ειρήνη Μουντράκη

Femme Fatale Grecque

Θα δώσω μια και θα μπω σήμερα στα χωράφια του φίλτατου Δημήτρη Χαρίτου. Με την άδειά του! Εξάλλου κι αυτός συχνά –και επιτυχημένα– εικαστικολογεί. Το πρόβλημά μου λοιπόν είναι η κινηματογραφική κριτική, πόσο αξιόπιστη είναι και πώς ασκείται στον τόπο μας, ποια διαφημιστικά παιχνίδια παίζονται με την ανοχή της, ποιες σκοπιμότητες αιθουσών εξυπηρετούνται και με πόσους, τέλος, δοκησιοφισμούς υπηρετείται ο ένας και ακατανίκητος, εμπορικός κινηματογράφος. Πήγα προχτές να δω την *Femme Fatale* του Ντε Πάλμα παρασυρμένος από τ' αστεράκια και τον ενθουσιασμό γνωστών κριτικών του σινεμά σε γνωστότατες εφημερίδες. Τι «ατμοσφαιρικό θρίλερ», τι «ποιητικός, σουρεαλιστικός χώρος» και τι «ατμόσφαιρα υψηλής αισθητικής» διάβαζα και, άνθρωπος είμαι, τσίμπησα!

Στην πραγματικότητα, ή μάλλον κατά τη γνώμη μου, η ταινία είναι ένα

βαρετό, δήθεν αναμιάσμα παλιότερων επιτυχιών του παρηκμασμένου Ντε Πάλμα του οποίου η ανία δεν κρυβόταν με τίποτε, ούτε πίσω από τα εφέ, ούτε με τις πανάκριβες σεκάνς. Αμερικανικό σινεμά βεριτάμπλ, έστω κι αν γυρίστηκε στη Γαλλία, όπου ο εντυπωσιασμός δεν γεμίζει την πλήξη και η ωραιοπάθεια το κενό. Κι όμως, αυτή η ταινία διαφημιζόταν βαρύγδουπα. (Το *Ε* μάλιστα της περασμένης Κυριακής είχε συνέντευξη της πρωταγωνίστριας-μοντέλου· ενός ωραίου μεν κοριτσιού, το οποίο όμως περισσότερο από προσωπική γοητεία ανέδυε ψηφιακή τεχνολογία, που θα πει ποπός ντίτζιταλ.)

Ένα άλλο γεγονόςός τώρα: Απ' τις αρχές του καλοκαιριού οι κριτικές των εφημερίδων απαξίωναν και μιλούσαν υποτιμητικά για την τρισχαριτωμένη κομεντί της Νίας Βάρνταλος *Γάμος αλλά Ελληνικά* (δες την θετικότητα ενημερωτική κριτική του Δ. Χαρίτου στο *Αντί* τεύχ. 770). Κι

ας ήταν μια από τις μεγαλύτερες εκπλήξεις των τελευταίων χρόνων κι ας υπήρξε το μεγάλο μπουμ μιας ανεξάρτητης παραγωγής εναντίον των εταιρειών-μεγαθηρίων. Οι εγχώριοι κριτικοί την μαύρισαν κυριολεκτικά. Η ταινία διαφημιζόταν στόμα με στόμα κι έτσι την είδα κι εγώ και διασκέδασα πραγματικά. Όπως διασκεδάζω κάθε φορά που βλέπω το *Διαζύγιο αλλά Ελληνικά* του Βασίλη Γεωργιάδη στην τηλεόραση. Τι μισελληνισμό και τι δυσφημιστικές βαρβαρότητες ανεκάλυψαν απ' την άλλη οι πεφωτισμένοι τεχνοκριτικοί γι' αυτήν την εύστοχη, ηθογραφική και σατιρική ταινία, της οποίας η γνώση των καταστάσεων, η απλή αλλά όχι απλοϊκή φόρμα και το ανυπόκριτο κι όχι επιτηδευμένο χιούμορ θα μπορούσαν να γίνουν μάθημα στις εντόπιες κινηματογραφικές μας «ιδιοφυΐες». Τελικά, η *Femme Fatale* ήταν Ελληνίδα!

Μ.Σ.

ΜΑΡΙΚΑ ΣΤΡΟΜΠΟΥΛΗ-ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

(Ρεστ, Περσία 1913-Αθήνα 2002)

Ο θάνατος δεν μπορεί να απομακρύνει από κοντά μας ανθρώπους που πολύ αγάπησαν και δόθηκαν στο έργο τους και στους ανθρώπους. Η Μαρίκα Στρομπούλη-Αποστολόπουλου ανήκε σ' εκείνη την κατηγορία των εκπαιδευτικών-διαμορφωτών συνειδήσης. Με τη βαθιά γνώση της, την πλούσια εμπειρία της και την οξύτατη ευαισθησία της μετέδωσε στις μαθήτρές της, κυρίως στο Αμερικανικό Κολλέγιο Θηλέων (Pierce College), την πίστη στην ανθρωπιστική παιδεία και τη δημιουργική επαφή με τα κείμενα του αρχαίου αλλά και του νεότερου ελληνισμού. Μαθήτριά του Συκουτρή, με σπουδές στην Ελλάδα και τη Γαλλία αλλά και εθελόντρια νοσοκόμα στον ελληνο-ιταλικό πόλεμο, αφοσιωμένη στον απελευθερωτικό αγώνα και μόνιμα ταγμένη στο πλευρό των αναγκασμένων, η Μαρίκα Στρομπούλη διάλεξε το δρόμο της επαφής με τη νεότητα μέσα

από τη διδασκαλία.

Σύζυγος του Φώτη Αποστολόπουλου, του γνωστού διανοούμενου και αγωνιστή της κομμουνιστικής αριστεράς, ακολούθησε τη μοίρα των διώξεων και της αυτοεξορίας στη Γαλλία στα χρόνια της χούντας και διέθεσε όλες της τις πνευματικές δυνάμεις στην ολοκλήρωση και δημοσίευση του έργου του Φώτη Αποστολόπουλου μετά το θάνατό του το 1980.

Η Μαρίκα Στρομπούλη-Αποστολόπουλου, με την απόλυτα γενναιοδωρη προσφορά της και την καλοσύνη της, με την παιδεία της και τον κριτικό στοχασμό της, βοήθησε αποφασιστικά στη διαμόρφωση του ηθικού και επιστημονικού προσώπου των μαθητών της. Για όσους είχαν την τύχη να τη γνωρίσουν και να δεχθούν τα δώρα της προσφοράς της θα είναι πάντα παρούσα.

Η Μαρίκα Στρομπούλη την ώρα μαθήματος.

Άντεια Φραντζή

Αναδρομική του Τζον Χριστοφόρου

Ελληνας της διασποράς ο ζωγράφος Τζον Χριστοφόρου. Γεννήθηκε το 1921 στο Λονδίνο από γονείς που κατέγονταν από τη Σμύρνη. Μέσα από μια περιπετειώδη πορεία προσωπική και καλλιτεχνική στα μεγάλα κέντρα της τέχνης επιλέγει τελικά και εγκαθίσταται

στο Παρίσι όπου από το 1956 ζει μέχρι σήμερα.

Το Υπουργείο Πολιτισμού στο πλαίσιο του προγράμματός του για το 2002 παρουσιάζει από την Τετάρτη 9 Οκτωβρίου έως 30 Νοεμβρίου σε συνεργασία με την Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών αναδρομική έκθεση του έργου του στο

χώρο του «Εργοστάσιου» της Σχολής

Η ζωγραφική του είναι μια αμιγής ζωγραφική από χρώμα και φόρμα σε μια δισδιάστατη αντίληψη όπως την επεξεργάστηκε στις πολλές δεκαετίες της καλλιτεχνικής του δραστηριότητας.

Δ.Χ.

Η έκθεση των ΑΣΚΙ στη Στοά του Βιβλίου

«Ο 20ός αιώνας των ΑΣΚΙ» τιτλοφορείται η έκθεση με ντοκουμέντα και φωτογραφίες σχετικά με διάφορες πτυχές της σύγχρονης ιστορίας μας που διοργανώνουν τα Αρχεία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας, γιορτάζοντας τα δέκα χρόνια από την ίδρυσή τους.

Στην έκθεση που επιμελήθηκε με φαντασία και ιδιαίτερη ευαισθησία ο Κώστας Στάικος υπάρχουν πλήθος από σπάνια και εξαιρετικής σημασίας τεκμήρια της ιστορίας του κινήματος της Αριστεράς: Παράνομος Τύπος,

φωτογραφίες από τους τόπους της εξορίας, τις διαδηλώσεις και τις συγκεντρώσεις. Επίσης μέρος από την αλληλογραφία της Κ.Ε. του ΚΚΕ με την Τρίτη Διεθνή, χειρόγραφα του Ζαχαριάδη αλλά και του Παναγιώτη Κανελλόπουλου.

Δυόμισι εκατομμύρια έγγραφα έχουν οι συλλογές των ΑΣΚΙ. Από αυτά εκτίθενται γύρω στα 700, δείγματα όλα της επίπονης και βασανιστικής ιστορίας του τόπου τον 20ό αιώνα.

Στο άνοιγμα της έκθεσης την περα-

σμένη Δευτέρα οργανώθηκε εκδήλωση με θέμα «Απολογισμοί και προοπτικές των ΑΣΚΙ», στην οποία μίλησαν οι Φίλιππος Ηλιού, Σπύρος Ασδραχάς, Ιωάννα Παπαθανασίου και Κώστας Στάικος.

Η έκθεση λειτουργεί στη Στοά του Βιβλίου και θα είναι ανοιχτή έως και τις 11 Οκτωβρίου.

Τον Νοέμβριο οργανώνεται ένα τριήμερο Συμπόσιο με την ευκαιρία της δέκατων γενεθλίων των ΑΣΚΙ.

Μ.Δ.

Η Οδύσσεια της σερβοκροάτικης γλώσσας

Η πραγμάτωση των συλλογικών συνειδήσεων των ομιλητών της
και το γλωσσικό υπόβαθρο του διχασμού τους

*Η γλώσσα ως μεταφυσικό
χωνευτήρι της δομής της
συλλογικής συνείδησης ενός
έθνους εξωτερικεύει μέσω της
γλωσσικής δομής επιφάνειας
όσα συμβαίνουν στη δομή
βάθους όπου έθνος, θρησκεία
και γλώσσα συνυπάρχουν
αδιαχώριστα. Στο επίπεδο
αυτό τα τρία αυτά στοιχεία
εμπλέκονται με βάση τη θεωρία
του χάους κι έτσι ξεφεύγουν
από κάθε συνειδητή πρόθεση
και προσπάθεια οι
καταστάσεις να κατευθύνονται
προς έναν κάποιο στόχο...*

Με το ξέσπασμα του πολέμου στην πρώην ομοσπονδία της Γιουγκοσλαβίας και με βάση το γεγονός ότι το γιουγκοσλαβικό έθνος δεν ήταν υπαρκτό, άρα ούτε ενιαίο, θεωρήθηκε θεμιτό και επιθυμητό το καθένα από τα νεόκοπα έθνη να αποκτήσει και μία καθόλα καθαρή, ακέραια και με συνοχή τεκμηριωμένη γλώσσα. Ωστόσο οι σοβαροί ειδικοί σλαβολόγοι, γλωσσολόγοι και ιστορικοί της λογοτεχνίας απ' όλες τις περιοχές της πρώην ομοσπονδίας δεν συμφωνούν με τέτοιες τεχνητές καταστάσεις και με επιχειρήματα των επιστημών τους υποστηρίζουν ότι μια γλώσσα που έχει κοινή προφορική παράδοση και λογοτεχνία δεν μπορεί με μια απόφαση των ψευδοειδημόνων να σακατεύεται και να διαμελίζεται για να υπη-

ρετήσει εφήμερους πολιτικούς σκοπούς. Στην περίπτωση των Βαλκανίων αυτό που έβραζε επί δεκαετίες (ή και αιώνες) στα βάθη των εθνικών υποσυνειδήτων ταρακούνησε τουλάχιστον δύο φορές στον 20ό αιώνα τους κατά τ' άλλα σχεδόν ομοεθνείς Σλάβους, που εδώ και αιώνες μιλούν την ίδια γλώσσα, και τους έκανε να μείνουν βουβοί μπροστά στις τεκτονικές δονήσεις που ξέσπασαν σε ηφαίστεια βαρβαρότητας και σαδισμού (για να μην πούμε νεκροφιλίας).

Η σερβοκροάτικη γλώσσα είναι ο καθρέφτης της επίκαιρης βαλκανικής μαγίας που μαίνεται αδιάκοπα, αλλάζοντας κάθε φορά περιοχή. Κατά καιρούς η γλώσσα αυτή φανερώνει εκείνο που ούτως ή άλλως υποβόσκει και υπονομεύει κάθε προσπάθεια των ομιλητών της να ζήσουν και να συνυπάρξουν ειρηνικά και πολιτισμένα. Στη γλώσσα εκδηλώθηκε ο πρόδρομος του πολέμου – η έχθρα των πάντων ενάντια στους πάντες, εκείνο που σε διαφορετικές, πιο εξευγενισμένες μορφές υπάρχει και στην καθημερινή μας επικοινωνία και περιλαμβάνει την κρυφή απειλή μιας μεγάλης σύρραξης. Στη σερβοκροάτικη περίπτωση αυτή και πραγματοποιήθηκε στη συμπυκνωμένη μορφή βίας – στον εμφύλιο πόλεμο. Στους δύο εμφύλιους σπαραγμούς των Σέρβων και των Κροατών, το 1941-45, όπως και στη δεκαετία του '90, οργίασε σε όλη της τη φρίκη εκείνη η μορφή της κακοήθους βίας στην οποία εκδηλώνονται η καταστροφικότητα και η αμείλικτη σκληρότητα του ανθρώπου. Στον πυρήνα του φαινομένου αυτού, όπως υποστηρίζει και ο Φρόυντ, βρίσκεται η θανατομανής ενέργεια, ο αντίποδας της

αναζωογονητικής ενέργειας του Έρωτα, αλλά εξίσου ισχυρή. Ο άνθρωπος όμως είναι ένας ικανός αλχημιστής – έχει τη δυνατότητα να μετατρέπει την κακοήθη σε καλοήθη βία, όπως π.χ. στην περίπτωση του αθλητισμού. Και εκεί όμως συμβαίνουν βραχυκυκλώματα, αφού ο πόλεμος στην πρώην Γιουγκοσλαβία άρχισε στις συναντήσεις της Παριζάν με τη Ντινάμο από το Ζάγκρεμπ, στο γλωσσικό επίπεδο κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού και στις σαδιστικές συγκρούσεις των οπαδών μετά τον αγώνα.

Φαινομενικά επιδερμικά η κατάσταση έμοιαζε να εκτονώνεται στα πλαίσια της γλώσσας, και πιο συγκεκριμένα των ύβρεων... Δυστυχώς δεν ήταν έτσι... Στους αγώνες ποδοσφαίρου του πρωταθλήματος της πρώην Γιουγκοσλαβίας πρώτοι οι κροάτες οπαδοί άρχισαν να αποκαλούν τους οπαδούς της Παριζάν «γύφτους», ενώ οι Σέρβοι τους Κροάτες «ούστασι» (αναφερόμενοι στο φασιστικό ψευδοκράτος των ούστασι του Β' Παγκοσμίου Πολέμου). Οι Κροάτες δέχθηκαν το παιχνίδι και, για να μην τους χρωστάνε, ονόμασαν τους Σέρβους «τσέτνικ» (ονομασία για το βαπλικό στρατό της Σερβίας), ενεργοποιώντας το αρνητικό υπόβαθρο της λέξης. Έτσι οι Κροάτες αποφάσισαν να πάρουν διαζύγιο κυρίως από τους Σέρβους και για δεύτερη φορά στον 20ό αιώνα να προσπαθήσουν να δημιουργήσουν ανεξάρτητο κράτος για το καθολικό έθνος τους, που χαϊδευτικά το αποκαλούν «Η ωραία μας (πατρίδα)». Και για να είναι τεκμηριωμένο, το κροατικό έθνος, όπως κάθε έθνος, πρέπει πρώτ' απ' όλα να διαθέτει μία καθόλα καθαρή και μοναδική γλώσσα –την κροατι-

κή- που δεν θα έχει πια κανένα κοινό στοιχείο με τη χυδαία, ανοιχτή στις επιδράσεις και κυρίως εξαρτώμενη από την ελληνορθόδοξη ρίζα, σερβική γλώσσα.

Η σερβοκροάτικη γλώσσα αποτελεί ζωντανό παράδειγμα της λειτουργίας του παμπάλαιου διχασμού των Σλάβων των Βαλκανίων, ενός διχασμού που τους κατατάσσει στο στρατόπεδο των καθολικών ή των ορθοδόξων. Ο διχασμός αυτός θα τους φέρει πολλές φορές στην ιστορία σε ξεσπάσματα αμείλικτης βαρβαρότητας και ολοκληρωτικού, εξοντωτικού μίσους που μπορούν να νιώσουν μεταξύ τους μόνον συγγενείς ή παθιασμένοι εραστές. Με ένα μανιχαϊστικό τρόπο οι σκηνοθέτες της τελευταίας σφαγής κατάφεραν να δημιουργήσουν μια σταθεροποίηση του συστήματος μέσω της εικονικής ενοχοποίησης των εχθρών και της ένταξής τους στο εκάστοτε στρατόπεδο των καλών ή των κακών, κάτι που λειτουργεί τέλεια σε ολοκληρωτικά καθεστώτα. Έτσι οι Κροάτες σταμάτησαν να καταλαβαίνουν την ταπεινή σερβική γλώσσα και άρχισαν να εφευρίσκουν και να επινοούν καινούργιες λέξεις, με την παρότρυνση των γλωσσικών πουριτανών της Κροατίας.

Πρόσφατα παραδείγματα για τα τεχνάσματα με τα οποία οι Κροάτες γλωσσικοί πουριτανοί αντιμετώπισαν τη γλώσσα τους είναι σύνθετες λέξεις όπως *zrakomlat-ανεμοδάρτης*, για το ξενίζον δάνειο από την ελληνική *helikopter-ελικόπτερο*, ή *krugovalna postaja-αναμεταδοτική βάση* για την πρώην σερβοκροάτικη και ξενίζουσα ονομασία *radio stanica-ραδιοσταθμός*. Άλλο ένα παράδειγμα αποτελεί ο τρόπος με τον οποίο κατασκευάστηκε η λέξη *putonika*, η οποία είναι κυριολεκτικά μετάφραση της ελληνικής λέξης διαβατήριο στα Κροατικά και αντικατέστησε την κοινή, από τα λατινικά δανεισμένη, σερβοκροάτικη λέξη *pasos* (καθώς τα διαβατήρια θα αντιπροσώπευαν διαφορετικά κράτη)... Με βάσει αυτά τα δεδομένα μπορεί να θεωρηθεί ειρωνικό το γεγονός ότι το Κροατικό Internet είναι, μέσω των πολυάριθμων πρόχειρα συγκροτημένων λεξικών, γεμάτο από σαρκαστικές αναφορές στη νεόκοπη βοσνιακή γλώσσα (επίσημα

BSC) η οποία ενισχύει τη χρήση των από την τουρκική προερχομένων λέξεων και φράσεων, όπως και από την παράδοση του Ισλάμ γενικότερα. Ωστόσο το ζήτημα που φαίνεται ότι προέκυψε με το ξέσπασμα του πολέμου στην Κροατία και τη Βοσνία αναιρείται και καθίσταται ανύπαρκτο με μόνο ένα παράδειγμα: Το παράδειγμα του γιουγκοσλάβου νομπελίστα Ίβο Άντριτς (Ivo Andric), ο οποίος ήταν γεννημένος στη Βοσνία όπου και μεγάλωσε και ανδρώ-

**...τω δε πρώτω έτει
της βασιλείας αυτού,
ινδικτιώνος ια',
το των Σέρβων έθνος,
ους δη και Χρωβάτας
καλούσιν, την Βουλγαρίαν
εξήλθε
καταδουλωσόμενον...
Σκυλίτσης (Ιστ. ΙΙ, 714)**

θηκε στο δύσκολο επάγγελμα του λογοτέχνη. Το χρέος του προς τη δημιουργία το εκπλήρωσε μ' εκείνο που του ήταν έμφυτο και το οποίο μπορούσε να χρησιμοποιήσει καλύτερα απ' οτιδήποτε άλλο ως όργανο της τέχνης του - τη σερβοκροατική γλώσσα όπως τη μιλούσε ο λαός της γενέτειράς του, της Βοσνίας. Στη γλώσσα αυτή λοιπόν ο μεγάλος αυτός γιουγκοσλάβος συγγραφέας έγραψε τα αριστουργήματά του, θεωρώντας τον εαυτό του Σέρβο, αλλά καθολικό ως προς το θρήσκευμα και Βόσνιο ως προς την ιθαγένεια. Πέρα από το λαμπρό αυτό παράδειγμα όμως, ο βίαιος διαχωρισμός των τριών αυτών τοπικών ιδιωμάτων της σερβοκροατικής σε γλώσσες είχε αρχίσει πολύ πιο πριν από τον Ίβο Άντριτς.

Στην πραγματικότητα η διαδικασία της τεχνητής διαφοροποίησης της Κροατικής από τη σερβική γλώσσα είχε αρχίσει όταν οι Κροάτες άρχισαν να μετα-

φράζουν τις δάνειες στη γλώσσα τους λέξεις και αντικατέστησαν π.χ. το δάνειο *industria*, που χρησιμοποιούσαν οι Σέρβοι, με τη δική τους λέξη *gospodarstvo* ή το δάνειο *istoria* της σερβοκροατικής με τη ντόπια λέξη *ronjest*, που ωστόσο είναι αυθεντικές σερβοκροατικές λέξεις και δεν θα υπήρχε κανένα πρόβλημα αν οι αλλαγές παρέμεναν σ' αυτό το επίπεδο. Όταν όμως η διαδικασία αυτή στην Κροατία πήρε φόρα, στη Σερβία ακούστηκαν ειρωνικά παραδείγματα όπως «*okolotrbusni-pantalodrzac*» (παντελονοσυγκρατητής) για τη ζωστήρα, και παρόμοια που με τη σειρά τους μόνο επιδείνωσαν την κατάσταση, ενώ και οι Σέρβοι άρχισαν να προτιμούν τις «αυθεντικές» σερβικές λέξεις. Εδώ πρέπει να επισημάνουμε ότι στη Γιουγκοσλαβία του Τίτο είχαν γίνει προσπάθειες να ρυθμιστούν και με συμβιβασμούς να θεσμοθετηθούν λέξεις που δεν θ' απέκλιναν από τη θεμιτή κοινή γλώσσα, ούτως ώστε οι ομιλητές της να καταλήξουν στη χρήση μιας ορολογίας κοινής σε ολόκληρη την επικράτεια της ομοσπονδίας.

Ένα ακόμη χτυπητό παράδειγμα που έχει σχέση με τη διαδικασία της απόσχισης των γλωσσών της πρώην Γιουγκοσλαβίας από τη μητέρα σερβοκροατική γλώσσα αποτελεί και η αιτιωτική τηλεοπτική παραγωγή της Ραδιοτηλεόρασης του Σαράγιεβο στις αρχές του πολέμου με τίτλο «Η Τοπ Λίστα των Σουρεαλιστών», κάτι σαν τους «Α.Μ.Α.Ν.» στις καλύτερές τους μέρες. Σ' ένα επεισόδιο λοιπόν, στις αρχές του πολέμου στη Βοσνία, οι πρωταγωνιστές μιλούν όλοι μεταξύ τους σερβοκροατικά, ξαφνικά όμως αρχίζουν να μην καταλαβαίνουν ο ένας τον άλλο. Ο Κροάτης δεν μπορεί να δώσει στο Σέρβο μανάβη να καταλάβει τι θέλει, ο Βόσνιος πωλητής δεν καταλαβαίνει τον πελάτη του από την Ερζεγοβίνη, ενώ ακόμη και στο ομογενές Μαυροβούνιο οι έως χθες γείτονες δεν μπορούν πια να συνεννοηθούν γιατί όλοι τους μιλούν διαφορετικές γλώσσες: σερβικά, Κροατικά, βοσνιακά, ερζεγοβινιακά, ακόμα και μαυριζά και βουνισιακά. Ένας αλλόκοτος και γροτέσκος Πύργος της Βαβέλ φυτρώνει στην καρδιά της πρώην ομοσπονδίας όπου ο καθένας σέρνει μαζί του και τον διερ-

μηνέα του για να μπορέσει να διεκπεραιώσει τις καθημερινές του δραστηριότητες με τους έως χθες γείτονες, ομοεθνείς και αδερφούς, που έγιναν ξαφνικά αλλόγλωσσοι εχθροί... Η εικόνα της κοινής πραγματικότητας ραγίζει, κομματιάζεται, γίνεται αποσπασματική, όπως σε κάποιο σύγχρονο μυθιστόρημα, η αλήθεια δεν υπάρχει πια, ο καθένας έχει τη δική του αλήθεια και κινείται στα στενόχωρα πλαίσια μιας σχιζοφρενούς *Ρασομονιάδας*. Και η γλώσσα πρωταγωνιστεί.

Έχοντας υπόψη όλα αυτά, η μανιχαϊστική ταύτιση των οπαδών του παραδείγματός που αναφέραμε στην αρχή φανερώνει και εξωτερικεύει πολύ περισσότερα από μία εθνικιστική έχθρα των Σέρβων και των Κροατών. Διότι οι πρόγονοι και των δύο αυτών λαών μιλούσαν την ίδια γλώσσα, έγραφαν με την ίδια γραφή, όταν η αποστολή του Κύριλλου και Μεθόδιου συνέδεσε ακατάλυτα τον βάρβαρο κόσμο των Σλάβων με τις βαθιές ρίζες του Ελληνισμού και της Ορθοδοξίας. Και ο κόσμος αυτός ποτίστηκε ως το μεδούλι από τη ζωοδόχο αυτή πηγή και μπήκε στην τροχιά του πολιτισμού και της δημιουργίας. Οι καθολικοί Σλάβοι είχαν όμως την αυστηρή εποπτεία του Βατικανού. Οι Σέρβοι, όπως και οι Έλληνες, δέχθηκαν στον πολιτισμό τους επιρροές και από τη Δύση, και αυτό έκανε τη θέση τους πιο περίπλοκη και μπερδεμένη. Οι Κροάτες δεν είχαν το διχασμό των Σέρβων, ούτε των Ελλήνων, αφού πάντα θήλαζαν από τη λατινομαθή Δύση και δέχθηκαν τον πλούτο της Αρχαιότητας μέσω της λατινικής γλώσσας, ενώ ένιωθαν απέχθεια και απωθούσαν οτιδήποτε προέρχονταν από την Ανατολή, τη Σερβία, και τη Ρωσία. Η σερβική γλώσσα αντίθετα είχε παρόμοια μοίρα με την ελληνική και ο διχασμός της καθρεφτίζεται καλύτερα απ' οπουδήποτε αλλού στη σερβική λογοτεχνία της εποχής του κλασικισμού και του ρομαντισμού. Η λογοτεχνία αυτής της εποχής βαδίζει βαθιά στα πλαίσια του διχασμού του γλωσσικού ζητήματος, το οποίο με τη σειρά του έχει πολύ βαθιές ρίζες στο διαχωρισμό μεταξύ Ανατολής και Δύσης.

Η γενιά των κλασικιστών στη Σερβία φαίνεται να έχασε τη μάχη με τους ρο-

μαντικούς, ή και με τον χρόνο, αφού δεν μπορούσε ν' ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του. Έτσι επικράτησε η απλοποίηση και η γλωσσική μεταρρύθμιση του **Βονκ Κάρατζιτς** (Vuk Karadzic, 1787-1864), η οποία ναι μεν άνοιξε τα μάτια των εκατομμυρίων αγραμμάτων της Σερβίας, αλλά έσπρωξε στη λησμονιά έναν ολόκληρο κόσμο αφηρημένων και μεταφυσικών εννοιών της παλαιάς εκκλησιαστικής σερβικής γλώσσας της λογισύνης του μεσαίωνα και του μπαρόκ. Συνεπώς η σερβική φιλοσοφία, όπως και η επιστήμη, αναζήτησαν να γεμίσουν το κενό αυτό με δάνεια από τη λατινική και δημιούργησαν μια καινούργια επιστημονική και φιλοσοφική ορολογία η οποία στις αρχές έμοιαζε άχαρη και αφύσικη, αλλά σιγά-σιγά καθιερώθηκε και αφομοιώθηκε, έγινε μέρος του σερβικού λεξιλογίου. Η παλιά ορολογία, η οποία ήταν πολύ πιο κοντά στο υπόβαθρο των νοημάτων, αφού προερχόταν από το Βυζάντιο κι έτσι επικοινωνούσε απευθείας με την Αρχαιότητα, διαφυλάχτηκε μόνο στην εκκλησία και σήμερα εξακολουθεί να καλλιεργείται από τους θεολόγους και τους ιερείς.

Η σερβοκροάτικη γλώσσα είναι ζωντανό παράδειγμα του διχασμού όπως και της μάχης ανάμεσα στην Ανατολή και Δύση, η οποία ξέσπασε στην περίοδο του εκχριστιανισμού των Σλάβων και συνεχίζεται ως τις μέρες μας, αφού οι ίδιοι αυτοί Σλάβοι διάλεξαν να χτίσουν το σπίτι τους στο σταυροδρόμι όπου μαίνεται η σύγκρουση των πολιτισμών (αξιοσημείωτο είναι ότι στη μυθολογία το σταυροδρόμι αναφέρεται ως σημασιολογικά και μαγικά φορτισμένο σημείο και δεν συνιστάται να χτίζει κανείς σε σταυροδρόμια). Στην ίδια τη Σερβία αυτή η μάχη τερματίστηκε στην εποχή του ρομαντισμού, όπου η πειθαρχία και η ακρίβεια της κλασικής γλώσσας νικήθηκε από το παρορμητικό χάος των συναισθημάτων του ρομαντισμού, του οποίου την ανισορροπία ήρθε να επανορθώσει η λατινική γλώσσα με την επέμβαση στο λεξιλόγιο της σύγχρονης σερβικής γλώσσας. Η κροατική γλώσσα ήταν εξοικειωμένη με την επίδραση της λατινικής από την αρχή και είχε ομαλή εξέλιξη στο λεξιλόγιό της στο οποίο κατέληξε

και η σερβική γλώσσα. Το παράδειγμα των δημιουργών του ρομαντισμού και του κλασικισμού στη Σερβία αποτελεί την πιο ολοκληρωμένη έκφραση και κληρονομιά της ιδιοσυγκρασίας μιας εποχής η οποία σταυρωμένη ανάμεσα στην Ανατολή και Δύση, στο παρελθόν και μέλλον, μάχεται να στερεώσει το βήμα της σε ένα αβέβαιο παρόν, στο οποίο και πάλι αναζητάει στήριγμα και έμπνευση από τις σταθερές και αποδεδειγμένες αξίες της Αρχαιότητας. Μ' αυτό τον τρόπο η Αρχαιότητα γίνεται πηγή μιας δημιουργίας, η οποία με μορφές και περιεχόμενο φιλτραρισμένα μέσα από την ιδιοφυΐα του συγγραφέα-αναδημιουργού που έχει έντονη την αίσθηση για το ιστορικό μαζί με το ανιστορικό, θα τροφοδοτήσει και το μέλλον. Η διαφορές που υπάρχουν σήμερα στη γλώσσα των Σέρβων και των Κροατών δεν ξεπερνούν τα όρια των ιδιοματισμών και τοπικών διαλέκτων.

Ως απόδειξη αυτής της θέσης μπορούμε να αναφέρουμε το γεγονός ότι η ομογένεια των δύο γλωσσών επεξεργάζεται και στο σημαντικότερο προϊόν της συλλογικής συνείδησης στα πλαίσια της γλώσσας, στη λογοτεχνία, όπου τα όρια μεταξύ Σέρβων και Κροατών δημιουργών είναι δυσδιάκριτα. Τα ομορφότερα άνθη της σερβοκροάτικης λογοτεχνίας δεν ανήκουν σε κανένα ξεχωριστό, αλλά αποτελούν πνευματικούς πυλώνες στους οποίους στηρίζουν την ύπαρξή τους Σέρβοι, Κροάτες, Βόσνιοι και Μαυροβούνιοι. Συνεπώς και οι σύγχρονοι σοβαροί ειδικοί γλωσσολόγοι, ιστορικοί της σερβοκροάτικης λογοτεχνίας, σλαβολόγοι απ' όλες τις περιοχές της πρώην Γιουγκοσλαβίας, δεν μπορούν να αγνοήσουν την παράδοση που ξεκίνησαν οι πρώτοι σλαβολόγοι στην εποχή του κλασικισμού και ρομαντισμού. Οι πρωτομάστορες αυτοί της αναγνώρισης της σερβοκροατικής γλώσσας, ως προάγγελοι της κρατικής ενοποίησης των Νότιων Σλάβων, επισήμαναν τη φιλολογική και γλωσσική τους ομογένεια: στην Σλοβενία ο **Jernej Kopitar**, φίλος και συνεργάτης των Grimm και Goethe και μέλος του Κύκλου της Βιέννης· στην Κροατία οι επικεφαλείς του Ιλνυρικού Κινήματος (που άνηκε εκεί στη δεκαετία του '30 του 19ου αι. με την

επίδραση των πανσλαβιστικών ιδεών των Τσέχων Kolar και Safarik)· ο μεγάλος σέρβος μεταρρυθμιστής και συλλέκτης της προφορικής παράδοσης Vuk Karadzic που δρούσε από τη Γερμανία και τη Βιέννη μαζί με τον Koritar κ.ά. Οι προάγγελοι της ένωσης της Γιουγκοσλαβίας μπορεί να ήταν λαμπρά άστρα της διανόησης, αλλά η υλοποίηση των ιδανικών τους απέτυχε δυο φορές στον 20ό αιώνα. Η ένωση αυτή από την αρχή (όπως και στη συνέχεια της) αποτελούσε ένα εξ ολοκλήρου φιλολογικό ζήτημα. Ίσως γι' αυτό το λόγο και να ήταν μια καταδικασμένη ουτοπία που με τεχνάσματα και τεχνητές αναπνοές παρέμενε ζωντανή στην εντατική. Ίσως έπασχε από την αρχή και στο τέλος εκδήλωσε τον καρκίνο που έκανε μετάσταση κατατρώγοντας όλα τα κύτταρα της ομοσπονδίας, ακόμη και την ίδια τη δυνατότητα έκφρασης και άμυνας των ομιλητών της μέσω του μοναδικού εκείνου σταθερού στοιχείου απ' το οποίο μπορούσαν να πιαστούν στην απρόσμενη ρευστοποίηση και σχετικότητα που τους περικύκλωσε: την κοινή και μοναδική τους γλώσσα. Ίσως όμως να μην είναι έτσι, γιατί η γλώσσα είναι σκληροτράχηλη και ανθεκτική στα χτυπήματα, προπάντων αν αυτά είναι προκατασκευασμένα. Ωστόσο όλα τα τραύματα χρειάζονται χρόνο για να επουλωθούν. Προς το παρόν θα 'πρεπε να είμαστε ευχαριστημένοι αν μια υγιής γλώσσα χωρίς επεμβάσεις της πολιτικής γινόταν εφικτή και δυνατή στον χώρο των Βαλκανίων, ως σημάδι της επούλωσης των βαθύτατων τραυμάτων του πολέμου που ακόμη σιγοκαίει.

Το τελευταίο συνέδριο σλαβολόγων που διοργανώθηκε το περασμένο καλοκαίρι στη Ριέκα, στη χερσόνησο Ίστρα της Κροατίας, μετά την απόσχιση και ανεξαρτητοποίηση των κρατών της Βαλκανικής, επιβεβαιώνει στα πρακτικά του την κοινή ρίζα της νοτιοσλαβικής παράδοσης και των γλωσσών της. Πεμπτουσία αυτής της θέσης οι μεγάλοι σέρβοι, κροάτες και βόσνιοι συγγραφείς που θεωρούνται κλασικοί: ο Ίβο Άντρις με το *Γεφύρι του Δρίνου*· ο Κροάτης Μίροσλαβ Κρλέζα (Miroslav Krleža) με την *Οικογένεια Γκλέμπαϊ* και τον Κροατικό θεό *Αρη*· ο Βόσνιος

Μουσουλμάνος Μέσα Σελίμοβιτς (Mesa Selimovic) με το αριστούργημά του *Ο Δερβίσης και ο Θάνατος* ή ο σέρβος επίσκοπος του Μαυροβουνίου Πέταρ Πέτροβιτς Νιέγκος (Petar Petrovic Njegos) με τον απόηχο του σχετικισμού του Ηρακλείτου στο *Λύχνος Μικροκοσμικός* και το επικό του ποίημα *Δαφνόστεφα*, όπως και ο σέρβος πεζογράφος Μίλος Τσρνιάνσκι (Milos Crnjanski) με τις προφητικές *Μεταναστεύσεις*. Ακόμη μία επιβεβαίωση αποτελεί και η

**...τω τρίτω δ' έτει της
βασιλείας αυτού το των
Χροβάτων έθνος, ους δη και
Σέρβους τινές καλούσι,
κεκίνητο, την των
Βουλγάρων χώραν
επικεχειρηκός κατασχείν...
Ζωναράς (Χρονικό 18, σ. 17)**

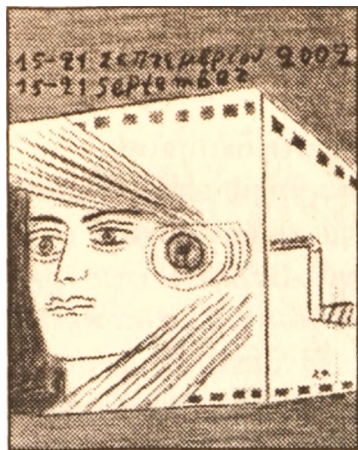
ιστοσελίδα στο διαδίκτυο του Γιουγκοσλάβου Borut Maricic, όπως και η ιστοσελίδα της σερβικής μηχανής αναζήτησης που αναφέρονται σε όλους τους συγγραφείς της σερβοκροατικής παράδοσης ως σε ένα ενιαίο σύνολο ανεξάρτητα από την περιοχή από την οποία προέρχονται. Ωστόσο ανεπανόρθωτη συνέπεια της όλης γεωπολιτικής ανακατάταξης στην περιοχή παραμένει το ότι επισήμως οι γλώσσες των καινούργιων κρατών στην επικράτεια της πρώην Γιουγκοσλαβίας αναφέρονται ως ξεχωριστές: σερβικά, κροατικά, βοσνιακά κ.λπ. Παραμένει άγνωστο τι θα απογίνουν και πώς θα εξελιχθούν αυτές οι γλώσσες... Ίσως όμως να μην χρειάζεται να ανησυχούμε για καμία γλώσσα του κόσμου. Η ιδιοφυΐα των τραγουδιστών της προφορικής ποίησης (όπου αυτή ακόμη ζει στην κλασική της μορφή ή στη μορφή του ανέκδοτου) και των συγγραφέων θα βάλει τα

πράγματα στη θέση τους...

Εδώ μπορούμε επιγραμματικά να τελειώσουμε αναφέροντας τα λόγια του Αϊνσταϊν: *Ανέβηκα στις πλάτες των προγόνων μου για να μπορέσω να δω το μέλλον...* Ο μεγάλος φυσικός μ' αυτή την πρόταση περιέγραφε τον τρόπο με τον οποίο βρήκε τη δύναμη για να ολοκληρώσει το έργο του, το χρέος του προς τη δημιουργία – τη δημιουργία που στην περίπτωση του υλοποιήθηκε στη γλώσσα τη μαθηματική, για να μας διηγηθεί την Οδύσσεια του Σύμπαντος. Το ίδιο θα έπρεπε να κάνουν και οι Σερβοκροάτες. Το μόνο που μας απομένει να ελπίζουμε για την σερβοκροατική γλώσσα είναι ότι θα καταφέρει να απορρύνει το ξένο σώμα των ψευδοδιανοητικών κατασκευασμάτων και θα συνεχίσει να εξελίσσεται ζωντανή και πλούσια, όπως κάθε υγιής και όμορφη γλώσσα του κόσμου. Γιατί το νόημα όλων των προκατασκευασμένων νέων λέξεων της πρώην σερβοκροατικής γίνεται αμέσως κατανοητό σε όλους τους Σλάβους των Βαλκανίων. Η κατανόηση μιας πρότασης, όπως διδάσκει και η γλωσσολογία, είναι μια διαδικασία που εξελίσσεται στα βάθη των ατομικών και εθνικών υποσυνειδητών, στο επίπεδο όπου γλώσσα, έθνος και θρησκεία επικοινωνούν με κβαντικές αντιδράσεις και με ανεξέλεγκτα και αβέβαια αποτελέσματα... Στα βάθη αυτά βρίσκονται και οι αιτίες για το ξέσπασμα του πολέμου που διχοτόμησε τη σερβοκροατική γλώσσα σαν να ήταν κάποιο αντικείμενο.

Ότι η ύπαρξη και των Σέρβων και των Κροατών βασίζεται στη συμβίωσή τους και την υπέρβαση των χασμάτων μεταξύ τους, αφού αποτελούν δύο κλαδιά του ίδιου κορμού, επιβεβαιώνουν και βυζαντινές πηγές (όπως ο Σκυλίτης ή ο Ζωναράς) οι οποίες τους θεωρούν ομοεθνείς που μιλούν την ίδια γλώσσα. Συνεπώς ο διχασμός τους πρέπει οπωσδήποτε να ξεπεραστεί, αφού υπάρχει ζήτημα επιβίωσης, ενώ από τα παμπάλαια χρόνια η παρουσία των Σέρβων και των Κροατών στα Βαλκάνια δεν ξεχωρίζεται από τους χρονογράφους και η καταγωγή τους αναφέρεται ως κοινή.

Ιομήνη Ραντούλοβιτς,
Φιλολόγος, μεταφράστρια

Με τα εγκαίνια της αναπαλαιωμένης, ιστορικής αίθουσας του κινηματογράφου «Ολύμπιον» το φεστιβάλ των «μικρομηκάδων» γιόρτασε το πρώτο τέταρτο του αιώνα της ζωής του. Όσο να 'ναι ακούγονται αισιόδοξα και τα 25 χρόνια και η αίθουσα. Ό,τι αντέχει στο χρόνο και ό,τι βελτιώνεται στα πολιτισμικά πράγματα αυτού του τόπου μάς παρηγορεί και μας ενθαρρύνει να αντέχουμε τις αδλιότητες και τα αδιέξοδα μιας κατά τ' άλλα γκρίζας καθημερινότητας.

«Ας κρατήσουν οι χοροί...»

Η Ειρήνη Ιγγλέση και ο Νίκος Χατζόπουλος στην ταινία του Παν. Φαφούτη *Μετά τις έντεκα*.

Τέτοιες μέρες, κάθε Σεπτέμβρη, η ακριτική Δράμα λειτουργεί, μεταξύ άλλων, και σαν «θερμοκοιτίδα» του ελληνικού κινηματογράφου, προσπαθώντας να διασώσει το «αύριο» της εγχώριας 7ης Τέχνης, μιας και το «σήμερα» –θα το δούμε άλλωστε σε λίγες εβδομάδες στη Θεσσαλονίκη– εξακολουθεί να παραπαίει με όλα τα γνωρίσματα της θνησιγένειας. Γιατί, εκείνο που γίνεται ανησυχητικό είναι ότι οι τρόποι και η λογική (παραβλέπουμε το ήθος) που δεσπόζουν στην παραγωγή των μεγάλου μήκους ταινιών έχουν αρχίσει να κάνουν την εμφάνισή τους, σαν κολλητικό νόσημα, και στους «μικρομηκάδες» δίχως, φυσικά, γι' αυτό να φταίει η δραμινή διοργάνωση. Αλλού και πολυπλάζιμες είναι οι αιτίες. Γεγονός είναι ότι η πλειοψηφία των νεοσσών κινηματογραφιστών μας (που σχεδόν όλοι τους είναι και σεναριογράφοι των ταινιών τους) προσέρχονται στην τέχνη τους σαν από κοινωνική παρθενογένεση.

Ερήμην της πραγματικότητας που όλοι μας βιώνουμε, κι ακόμα αδιάφοροι για τις ιστορικές μνήμες που διαλεκτικά μας καθορίζουν. Αυτάρεσκοι μέσα στο ρωμαϊκό υπερσυναισθητικό του καταναλωτισμού και στη συνεπακόλουθη διανοητική νωθρότητα επιλέγουν το επιδερμικό, το γυαλιστερό, το γλυκερό, το ανόητο, τη μίμηση του ξενόφερτου. Και είναι κρίμα.

Αυτά που γράφουμε να θεωρηθούν ως ένας άλλος τρόπος συμμετοχής μας στα 25 χρόνια του δραμινοθέτου θεσμού και αναγνώρισης του μόχθου που καταβάλλουν αυτοί που τον διακονούν. Χάρη στο δικό τους κόπο και τη φροντίδα βρίσκουν δικαίωση και οι εξαιρέσεις γιατί αυτές είναι το «αλάτι» των φεστιβάλ.

* * *

Το κόσκινο της πρόκρισης πρότεινε στο διαγωνιστικό τμήμα του φεστιβάλ 30 ταινίες μυθοπλασίας, 4 ντοκιμαντέρ και 10 σπουδαστικές. Παρ' όλη την, όπως φάνηκε από το αποτέλεσμα, ελα-

στικότητα της Προγραμματικής Επιτροπής, 15 ταινίες μυθοπλασίας, 3 ντοκιμαντέρ και 26(!) σπουδαστικές «γκόπηκαν», προβλήθηκαν δηλαδή στο πληροφοριακό τμήμα. Ακόμα, στο τμήμα «Έλληνες του Κόσμου» που δημιούργησε το φεστιβάλ για ταινίες Ελλήνων ή ελληνικής καταγωγής δημιουργών που δεν εξασφάλισαν την τυπική προϋπόθεση της «ελληνικότητας», την οποία χορηγεί το ΥΠ.ΠΟ. προβλήθηκαν 3 ταινίες. Αυτή ήταν η ελληνική σοδειά. Περίπου στους μέσους όρους των τελευταίων χρόνων. Και ενώ αριθμητικά η σοδειά είναι πολύ καλή –και όπως όλα δείχνουν, εκτός απροόπτου θα συνεχιστεί– η ποιότητα διαφέρει από χρονιά σε χρονιά. Φέτος π.χ. ήταν μια μέτρια χρονιά με την έννοια ότι ενώ έλειψαν οι δύο, τρεις εξαιρετικές, τα αδιαφιλονίκητα δηλαδή φαβορί, υπήρχαν οι τουλάχιστον 12 με μέσο όρο ενδιαφέροντα ή ευπρεπή. Οι υπόλοιπες, μοιραία, ήταν αυτές που θα αποκαλούσαμε αδιάφορες έως εξοργιστικές. Σίγουρα ένας προσεκτικός θεατής θα έχει αναρωτηθεί γιατί αυτές στο διαγωνιστικό και όχι κάποιες άλλες από το πληροφοριακό. Αυτές είναι οι «γκρίζες» ζώνες του «παιχνιδιού» όπου οι κανόνες γίνονται έντονα υποκειμενικοί. Αναπόφευκτα. Τόσο αναπόφευκτα ώστε φτάνουν μέχρι την τελική κρίση των βραβείων και τη γνωστή επωδό: Γιατί τα βραβεία σ' αυτούς και όχι σε κείνους...

* * *

Ούτε ο δημιουργός είναι ένα ον που ομφαλοσκοπεί αυτάρεσκα, ούτε ο θεατής ένας παθητικός αποδέκτης του «δημιουργήματος». Με αυτόν, λοιπόν, τον αυτονόητο κανόνα οδηγό μας, θεωρούμε την ταινία του Ανέστη Χαριλαμπίδη *Πέρα από τις φράουλες* ως την πιο ενδιαφέρουσα και πολυσήμαντη ταινία της φετινής διοργάνωσης. Αισθητά λιγότερο εντυπωσιακή από την προηγούμενη: *Μη σας ξεφύγει ο δολοφόνος* (1999) αλλά περισσότερο ώριμη, υπεύθυνη και θεματικά ενδιαφέρονσα. Αντέταξε στη βιντεοκλιπάρικη πλημμυρίδα τις αναντικατάστατες αισθητικές αξίες του καθαρού κινηματογραφικού πλάνου. Γεννημένος και μεγάλωμένος (αναγκαστικά) στην ξενιτειά, ήρθε εδώ και κατέθεσε με εντυπωσιακή λιτότητα μια συγκλονιστική άποψη αποφαντισμού για τον Εμφύλιο, μισό αιώνα με-

τά. Αν δεν μεσολαβούσε ο άθλιος ήχος, η στιχομυθία μεταξύ των δύο μελλοθανάτων, έγκλειστων στο βαγόνι αποθήκη (εμείς βοηθηθήκαμε από τον... αγγλικό υποτιτλισμό), ο θεατής θα γινόταν κοινωνός μιας εκδοχής στην ανθρώπινη διάσταση εκείνης της εθνικής τραγωδίας.

Πολιτική, μέσα από σεναριακούς και ποιητικούς μαιάνδρους κινήθηκε και η γαλλοελληνική ταινία της Ηρώς Σιαφλάκη *Contratempo*. Έμμεση αναφορά στα χρόνια της απριλιανής χούντας. Την αμηχανία του θεατή να συναρμολογήσει το περίτεχνο αφηγηματικό παζλ, το διέσωζε η έξοχη γκριζο-άσπρη φωτογραφία του Οδυσσέα Παυλόπουλου. Αυτονόητο το δικαίωμα της ποιήσης να μιλήσει για την πολιτική. Εντυπωσιακή η σύμμειξη γερμανικού εξπρεσιονισμού και αμερικανικού αντεργκράουντ που επιχείρησε ο Κύπριος Γιάννης Γιαπάνης με την ταινία του *Μαυροσκουφίτσα*. Για τη σεναριακή ασάφεια που εισέπραττε ο θεατής μερίδα ευθύνης φέρει και η φωτογραφία που εντούτοις ήταν και το ατού της ταινίας. Δίκαιη η αποθεωτική ανταπόκριση του κοινού της προβολής που επιφύλαξε στην ταινία κινουμένου σχεδίου *Ο νόμος της βαρύτητας* του Σπύρου Ρασιδάκη. Με την άψογη τεχνική του, τη σχεδιαστική του ευλυγισία και την αφηγηματική του ευρηματικότητα παρουσίασε (στις μέρες της διάσκεψης του Γιοχάνεσμπουργκ) μια λυρική και αδιαμφισβήτητα οικουμενική ταινία οικολογικής καταγγελίας. Αυτό πάει να πει, ο δημιουργός να αφουγκράζεται τα μεγάλα και επίκαιρα προβλήματα.

Το σπίτι της οδού Παγκάλου της Αποστολίας Παπαϊωάννου δικαιώνεται για την προσπάθειά της να αποδώσει το ύφος και το ήθος που διέθετε το (αυτοβιογραφικό;) σενάριο του Χρήστου Δήμα. Στην περιφέρεια της Αθήνας των «Ινδιάνων» να θυμηθούμε ότι υπάρχουν και άλλου είδους παιδιά και άλλου είδους μνήμες. Η ταινία του Αλέξανδρου Αριστόπουλου *Chemical σχέσεις* ήταν η μοναδική φετινή ερωτική ταινία, η οποία επιπλέον ανέδειξε την κατασκευαστική ωριμότητα του δημιουργού της. Οι ήπιοι ρυθμοί της επαφής των δύο νέων παιδιών που διαδέχτηκαν τις εντυπωσιακές λήψεις του club και το φίνο χιούμορ της κατάληξης στάθηκαν οι αποδείξεις. Ίσως το *Μετά*

Chemical
σχέσεις του
Αλέξανδρου
Αριστόπουλου.

τις έντεκα του Παναγιώτη Φαφούτη να μην μας συνάρπασε όσο ο περσινός του *Γκόγκος*, διέθετε ωστόσο όλα τα γνωρίσματα των αφηγηματικών του αρετών. Τρυφερότητα, χιούμορ και έξυπνη –τόσο δύσκολο αυτό– σεναριακή έξοδος. Η Ιγγλέση και ο Χατζόπουλος ήταν ζευγάρι για βράβευση. Ο Σύλλας Τζουμέρκας, επιβεβαίωσε με την ταινία του *Βροχή* τις σκηνοθετικές του αρετές αλλά κάπου ανακάτεψε υπερβολικά τη σεναριακή τράπουλα, ενώ η Αμαλία Μουτούση ήταν αγνώριστη σε σύγκριση με την προηγούμενη ταινία του Τζουμέρκα. Τα ίδια περίπου θα λέγαμε για την έμπειρη και καταξιωμένη Στρατούλα Θεοδωράτου. Οι *Χάρτινοι αετοί* της ευπρόσδεκτοι και συχνά απολαυστικοί, αλλά δεν ήταν πιο μπροστά από προηγούμενες δουλειές της. Για επιμέρους αρετές θα αναφέρουμε ακόμα, σαν κατακλείδα, τις ταινίες *Κρύο-ξεστό* της Στέλλας Καβαδάτου, *Junction* της Ειμμανουέλας Φραγκιαδάκη, *Η άλλη Άρτεμις* του Κυριάκου Τοφαρίδη και *Ο μικρός Ινδιάνος* του Σταύρου Στάγκου. Από τα 4 ντοκιμαντέρ διασώθηκε μόνο αυτό του Αντώνη Μποσκοϊτή: *Φλέρυ - Η τρελή του φεγγαριού*. Πιστεύουμε ότι στις ταινίες τεκμηρίωσης διαδραματίζει πρωτεύοντα ρόλο η πολυτιμότητα του υλικού ευρήματος και όχι η εικονοποίηση. Η συγγέντρωση υλικού για την τραγική φιγούρα της Φλέρυς Νταντωνάκη, τη μεγαλύτερη φωνή του έντεχνου τραγουδιού που αξιώθηκε ποτέ η Ελλάδα, διέθετε αυτή την πολυτιμότητα. Η Εύη Καραμπάτσου πιστεύουμε ότι έκανε λάθος να μην εστιάσει την εμμονή της στην ελληνική περίοδο της Κουβανέζας, σπουδαίας τραγουδίστριας Margarita Diaz Gonzalez, αν βέβαια υπήρχε τέτοια δυνατότητα. Η όντως λαμπρή κινηματογράφηση λογικά αφο-

ρούσε περισσότερο τους Κουβανούς.

Από τη σειρά των 3 ταινιών «Έλληνες του Κόσμου» καλύτερη και σε απόσταση από τις άλλες το *Γιάννος και Μαριγώ* της Lea Binzer, γεννημένης στην Κοπεγχάγη και μεγαλωμένης στη Θεσσαλονίκη. Μια από τις πιο αυθεντικά ελληνικές ταινίες της διοργάνωσης, που σκοτείνιασε η οθόνη της από πούπουλα και ιπτάμενους δίσκους...

Τέσσερις ταινίες ξεχώρισαν ελπιδοφόρα από το σπουδαστικό τμήμα: του Βασιλή Πανανίδη *Ε, ώσπου να παντρευτείς, θα γιάνει*, μια εκπληκτική βιρτουοζιτέ παράσταση που πραγματοποιήθηκε με τις παλάμες και τα δάχτυλα των δυο χεριών της Χρυσούλας Αλεξίου και της Γιάννας Μαμαζούζα της Αδαμαντίας Αρβανίτη *Τα γενέθλια της Λουσίλ*, μια καλοφτιαγμένη μαύρη κωμωδία αλλά *Έντγκαρ Άλαν Πόε* του Νίκου Θωμαδάκη *Vanity*, ένα οζτάλεπτο δοκίμιο πάνω στην ανθρώπινη μοναξιά και τέλος η μοναδική –σ' ολόκληρο το ελληνικό τμήμα του φεστιβάλ– ταινία κοινωνικού προβληματισμού, το *Εσωτερικό σπιτιού με γυναίκα που καθαρίζει μήλα* (λεπτομέρειες) του Έκτορα Λυγίζου. Μακάρι να συνεχίσει αυτόν τον θεματικό προσανατολισμό και στη μετά τις σπουδές του πορεία.

Το φεστιβάλ ήταν και άλλα πολλά και πολύ ενδιαφέροντα πράγματα. Και πριν απ' όλα 90 υπέροχες ξένες ταινίες από 47 χώρες και ένα μαγικό, αλησμόνητο βράδι με τον Αλέκο Φασιανό να προσπαθεί να ζωγραφίσει μπροστά στο κοινό και έναν Διονύση Σαββόπουλο να συνδιαλέγεται –με μουσική, τραγούδια και αναφορές στο κοινό παρελθόν– με διαβोλεμένο κέφι. Πολύπτυχη περίπτωση ταλέντου ο κυρ-Διονύσης. Και τυχεροί αυτοί που τον απόλαυσαν.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

Μια σελίδα να έλειπε από το πρωτότυπο του *Εμπορου της Βενετίας*, πόσο ευκολότερα θα ήταν τα πράγματα και πόσο βαρετά! Θα μιλούσαμε για μια ακόμα ρομαντική κωμωδία του Σαίξπηρ, για μια ακόμα σύνδεση παλιών παραμυθιών, για ένα σύμπλεγμα ερωτικών ιστοριών με δευτερεύον δραματικό (αλλά πρωτεύον θεατρικό) πρόσωπο, το πρόσωπο ενός αντιπαθητικά τυποποιημένου «Εβραίου». Δυο όμως στοιχεία κάνουν τα πράγματα να μοιάζουν ξάφνου αταίριαστα, το γέλιο μας ή ο ρομαντισμός μας να κόβονται μαχαίρι και η συζήτηση γύρω από το έργο να φουντώνει εδώ και τέσσερις αιώνες σε κάθε ανέβασμά του.

Ο χρηματιστής της Νέας Υόρκης

Πρώτα είναι πως το κεντρικό εύρημα του έργου είναι περισσότερο φρικαλέο από όσο μπορεί να γίνει ανεχτό σε μια κωμωδία. Έχει και η κλάκα τα όρια της. Άλλο πράγμα να γελάς με κάποιον που κάνει τούμπες, όταν δεν τρώει σφαλιάρες, και άλλο να είσαι υποχρεωμένος να γελάσεις με κάποιον που ακονίζει το μαχαίρι του έτοιμος να κόψει μια λίβρα κρέας από τον χρεώστη του. Το δεύτερο, αν είναι αστείο, είναι τουλάχιστον κακόγουστο.

Και έπειτα είναι εκείνη η απότομη κατάβαση της κωμωδίας προς την ευαισθησία και τη συμπάθεια, στο μονόλογο του Σάιλοκ. Αυτός δεν ήταν μέχρι πριν λίγο ο μοχθηρός, ο μισητός του έργου; Τι σοί παράξενη συμπάθεια είναι αυτή που ξάφνου εκλύει και μάλιστα μοιάζει να πετυχαίνει; Είναι παράξενο: μόλις ο Εβραίος χάνει την φρικαλέα νομική του διεκδίκηση, κερδίζει στο δικαστήριο του ανθρώπου. Αυτός που μόλις πριν έμοιαζε να διεκδικεί την κακία ως γονιδιακό του σύμπτωμα, ως τεκμήριο της καταγωγής του, τώρα περνά στην απερίφραστη. Σαν μια απρόσμενη παράβαση στο σώμα της μαύρης κωμωδίας του Σαίξπηρ, ένας λόγος παράξενος όσο και διαχρονικός υψώνεται. Ακόμα πιο παράξενο: η ομοιότητα των ανθρώπων

δεν εμφανίζεται, λένε ο Σάιλοκ και ο Σαίξπηρ, στα προτερήματά τους, αλλά και στη διάθεσή τους για εκδίκηση. Ας μη βλέπουμε λοιπόν στη σκηνή μόνο ένα τέρας: ας δούμε πίσω από αυτό τις συνθήκες που το γέννησαν.

Τι ζητά να εκδικηθεί ο Σάιλοκ; Τις απεριόριστες προσβολές στο πρόσωπό του και στη θρησκεία του. Κάτι περισσότερο: ζητά να εκδικηθεί, επιβεβαιώνοντας ως στο έπακρο και, ακόμα, πέραν αυτού, τις προκαταλήψεις των άλλων απέναντί του. Για τους άλλους υπήρξε πάντα «ο μοχθηρός και ο μισητός», ένα παράσιτο που «έπινε το αίμα των άλλων» και «έτρωγε τις σάρκες τους». Κάποιος που ακόμα και να δανεισθείς χρήματα από αυτόν ήταν σημείο ταπείνωσης. Ο Εβραίος δεν κάνει τίποτα άλλο παρά να μετατρέπει αυτές τις φαντασιώσεις σε πράξη. Αν θέλετε, το συγκλονιστικό δώρο του Σαίξπηρ είναι ακριβώς εδώ: πως ανακαλύπτει κά-

τι που σήμερα το ξέρουμε πολύ καλά από την κοινωνιολογία των γκέτο: το περιθώριο πάντα εκδικείται, με το να επιβεβαιώσει ακριβώς εκείνους τους λόγους της περιθωριοποίησής του.

Δύσκολα σήμερα, εποχή πολιτικός ορθή, ανεβαίνει ο *Εμπορος* χωρίς να τονισθεί η ανθρώπινη πλευρά του Σάιλοκ. Η παράσταση μετέφερε την ονειρική Βενετία του Σαίξπηρ στην εποχή της αμερικάνικης οικονομικής άνθησης πριν από το κραχ. Μια ιδέα που στηρίζεται στη χιλιοειπωμένη πια ανύγνωση του *Εμπόρου* ως σημάδι ανάδειξης μιας νέας, ισχυρής χρηματοοικονομικής τάξης. Μπροστά σ' ένα μιμικιαλιστικό, έως εξυφανίσσεως, σκηνικό του Άγγελου Αγγελή και με τα ασαφή κοστούμεια του ιδίου, κάτι ανάμεσα σε καμπαρέ, κομέντια ντελ άρτε και φάρσα, ο Θεολόγης έπρεπε να διδάξει ένα πλήθος ηθοποιών. Λέω «πλήθος», γιατί ήταν αδύνατον να ξεχωρίσεις ιδιαίτερα κάποιον, προφανώς όλοι τους μέτοχοι στο γενικό πρόβλημα της παράστασης: τι παίζουμε τώρα, κωμωδία, δράμα, φάρσα, παραμυθόδραμα ή τραγωδία; Το δικό της μερίδιο σε αυτό το πολυεπίπεδο, λίγο απ' όλα του πράγματος διεκδικεί και η υπερπληθωρική μουσική του Γιούρι Στούπελ, που μετέτρεψε το έργο του Σαίξπηρ σε κωμωδία μετ' ασμάτων, με αξιώσεις μιούζικαλ.

Και στη μέση της όλης παράστασης ο Γιώργος Κιμούλης. Ηθοποιός άλλης ασφαλώς κλάσης από τους υπόλοιπους, που για μια ακόμη φορά έπαιξε λυπηρά μόνος. Γι' αυτό το τελευταίο μάλιστα πιστεύω ότι ευθύνεται και ο ίδιος. Νομίζω πως πρέπει να λάβει σοβαρά υπόψη του την αδυναμία του να μετατρέψει μέρος από το ταλέντό του σε ενθουσιασμό. Είναι αυτό μια καλλιτεχνική αδυναμία που προέρχεται ίσως από μια προσωπική και πρόσκαιρη έλλειψη αυτοπεποίθησης.

Τελειώνω με μια παρατήρηση ως προς την εμφανή διάθεση της παράστασης να «περισώσει» τον Σαίξπηρ με δικές της κειμενικές παρεμβάσεις. Να αποφασίσουν οι συντελεστές της το τι βλέπουμε: μια λαϊκή ή μια διανοουμενίστικη διασκευή; Όταν ανάβεις πολλά φώτα ταυτόχρονα, κάνεις κάποιες φορές θαμπό το αντιζείμενο που φωτίζεις.

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Το Φεστιβάλ Αθηνών για το κλείσιμο των φετινών εκδηλώσεων του μας επιφύλασσε μια μικρή γιορτή με κεντρικό άξονα την μυστηριακή και γοητευτική Ιαπωνία, έναν μακρινό, πολύτιμο, μακραίωνα πολιτισμό. Το Σάββατο 28 Σεπτεμβρίου εκδηλώσεις εκτός (στον προαύλιο χώρο) και εντός Ηρώδείου ξεκίνησαν από τις 6.00 το απόγευμα με ελεύθερη είσοδο για το κοινό (εξαίρεση φυσικά η παράσταση του Ηρώδείου).

Άρωμα ανατολής

Τις εκδηλώσεις άνοιξε έκθεση της παραδοσιακής ανθοδετικής τέχνης Ikebana, τέχνης που ξεκίνησε πριν πολλούς αιώνες ως τελετουργία αλλά που και σήμερα ακόμη εκφράζει μια ολόκληρη φιλοσοφία. Ακολούθησε στις 7.00 παρουσίαση και έκθεση ιαπωνικής καλλιγραφίας από την καλλιγράφο, ζωγράφο και καθηγήτρια στο Μέγαρο Ιαπωνικού Πολιτισμού στο Παρίσι, Yuuko Suzuki, ενώ στις 7.45 με τη συμμετοχή χορευτών του Λυκείου των Ελληνίδων πραγματοποιήθηκε γιορτή Ματσούρι. Ματσούρι ονομάζεται η θρησκευτική λατρεία που καθιερώθηκε αιώνες πριν, όταν η θεότης του τεμένους κατέβαινε στη γη. Η μέρα αυτή χαρακτηρίζεται από σεμνές τελετές, γενική ευθυμία, μουσική και χορό, ενώ οι ιερείς ενδύονται τις επίσημες ενδυμασίες τους και έμποροι κατακλύζουν τον χώρο πλησίον του τεμένους. Το πρόγραμμα ολοκληρώθηκε, παρά τη φθινοπωρινή μπόρα, με τη μουσικοχορευτική παράσταση των Osaka - Dadada - dan Tenko στο Ηρώδειο, ένα γοητευτικό θέαμα με πολύ έντονο το θεατρικό στοιχείο.

Ο γεννημένος το 1947 στη Χιροσίμα Isaya Mondori, χορευτής και χορογράφος της Ιαπωνικής Ακαδημίας Χορού, ενσωμάτωσε στις παραστάσεις του στοιχεία από τις τεχνικές του θεάτρου Νο και Καμπούκι καθώς και του μούζικαλ. Ο ίδιος, αναζητώντας την ουσία του χορού, εγκαίνιασε και μια νέα μέθοδο που βασίζεται στις παραδοσιακές παραστατικές τέχνες της χώρας του. Το 1987 ίδρυσε τους Osaka - Dadada - dan Tenko ως ένα wadaiko (μεγάλο ιαπωνι-

κό τύμπανο) γκρουπ. Για πέντε χρόνια δούλεψαν χρησιμοποιώντας, όταν δεν είχαν τύμπανα, παλιά λάστιχα αυτοκινήτου. Την πρώτη τους παράσταση την έδωσαν πέντε χρόνια μετά τη δημιουργία τους, το 1992, και είχε τίτλο *Tenko Nariyamazu (Never ending drums)*.

Το σημερινό τους όνομα ωστόσο το έλαβαν μόλις το 1997. Osaka - Dadada - dan Tenko σήμαινε πως μια ποικιλία άλλων τυμπάνων πέρα από τα wadaiko, που μέχρι τότε ήταν το κύριο εργαλείο τους, μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την παραγωγή ιαπωνικών ήχων. Επίσης έδωσαν έμφαση στην κίνηση και την εμφάνισή τους αποφασισμένοι να ενισχύσουν το στοιχείο της διασκέδασης. Η προσπάθειά τους εστιάστηκε στον δημιουργικό συνδυασμό των τυμπάνων και του χορού αλλά ταυτόχρονα και στην αφομοίωση θεατρικών στοιχείων. Απώτερος σκοπός η εξωστρέφεια και η ενεργή συμμετοχή του κοινού. Η ενεργητική διασκέδαση. Τα σώματά τους χρησιμοποιούνται πια ως όργανα διασκέδασης. Το αποτέλεσμα αποτελεί έναν γοητευτικό, καθολικό συνδυασμό της ιαπωνικών παραδοσιακών τεχνών και της εκσυγχρόνισής τους. Το παλιό με το καινούργιο συνδέ-

ονται δημιουργικά στις παραστάσεις τους με τον ίδιο τρόπο που τα παραδοσιακά μουσικά όργανα συνδυάζονται με τα σύγχρονα ηλεκτρονικά. Samulnori, Ohdaiko, Taiko, Shime-taiko, Shamisen, Atarigane, Shino-fue, όλα μουσικά όργανα που συμμετέχουν, συμπράττουν στις παραστάσεις τους. Στη συγχώνευση του πρωτόγονου ρυθμού και της μοντέρνας ευαισθησίας εκφράζεται η ομορφιά της ιαπωνικής τεχνικής που συλλαμβάνει τόσο την κίνηση όσο και την ακινησία. Η μοναδικότητα του γκρουπ που σήμερα δίνει παραστάσεις σ' ολόκληρο τον κόσμο έχει κερδίσει τον θαυμασμό και την εκτίμηση των θεατών.

Απόλυτος συγχρονισμός, ακρίβεια, ήχοι που πετούσαν στον αέρα και γίνονταν αντικείμενο παιχνιδιού σαν μπαλάκι του τένις, άφρογη τεχνική, κίνηση ακριβείας, ενέργεια, εξαιρετικός συνδυασμός νου, κίνησης, ήχου. Δύναμη και ευαισθησία, το σήμερα και το χθες. Προσωπικότητες και τεχνικές που αποτελούσαν ένα εξαιρετικό σύνολο. Μια παράσταση συνόλου που θα μπορούσε ν' αποτελέσει την αφηρητή εννιά σόλο περφόρμανς που να διατηρούν το ίδιο αμείωτο ενδιαφέρον. Μ' αυτά τα χαρακτηριστικά οι Yoshikuni Okuda, Katsuyoshi Kojima, Yuki Tabara, Ritsuko Oeda, Yukuko Hashimoto, Mihoko Umemura, Toshihiko Nakahashi, Teruaki Kataoka, Akira Sakane, καθώς και με τη βοήθεια των 32 τυμπάνων διαφορετικών μεγεθών κατάφεραν να μαγέψουν και το ελληνικό κοινό, παρόλο που η βροχή τους ανάγκασε να πάνε κάποιες περικοπές στο πρόγραμμά τους.

Στην παράστασή τους περιέλαβαν και τον χορό του Βασιλιά των Λιονταριών σε χορογραφία του Isaya Mondori. Ο χορός αυτός που κατάγεται από μια πανάρχαια δοξασία, θέλει το λιοντάρι, ζώο ιερό και σύμβολο δύναμης, να καταβάλλεται από το κακό πνεύμα. Ο χορογράφος βασίστηκε στο χορό του θεάτρου Καμπούκι και τον συνόδεψε με πολλά διαφόρων μεγεθών Taiko. Στο χορό συμμετείχε και η Ταμπάκο Κιταμπάγιασι.

Ένα κλείσιμο εντυπωσιακό και αξιολογό όπως αρμόζει σε ένα πραγματικό Φεστιβάλ.

ΕΙΡΗΝΗ ΜΟΥΝΤΡΑΚΗ

Θα διαφωνήσω με το κείμενο του Δ. Φιλιππίδη σχετικά με την ελληνική συμμετοχή στην αρχιτεκτονική Biennale της Βενετίας και τον «απόλυτο ρεαλισμό» της. Και θα διαφωνήσω γιατί δεν κατάλαβα αν εντέλει επικροτεί ή ψέγει τη βασική ιδέα του περιπτέρου μας. Στην αρχή του άρθρου μου δόθηκε η εντύπωση της αποδοχής, αλλά στο τέλος το συμπέρασμα ήταν πάνω-κάτω ότι «μας έκαναν ρεζίλι δείχνοντας τις αθηναϊκές φαβέλες ενώ δεν είναι έτσι η Ελλάδα». Εξ ου και ο ειρωνικός τίτλος «Ελλάδα-Βραζιλία 1-0».

Αρχιτεκτονική και Επιθυμία

Αφιερώνω στον μελλοντικό Δήμαρχο της Αθήνας.

Στην Ελλάδα δεν ενεργούν εναντίον των νόμων· ενεργούν σαν να μην υπάρχουν νόμοι.

Πώς είναι όμως τελικά η Ελλάδα; Όπως την βλέπει η Γιάννα, ο Calatrava, οι τουρίστες της Πλάκας, οι κάτοικοί της, ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων ή οι χιλιάδες εργολάβοι οι οποίοι και παράγουν το συντριπτικό ποσοστό του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος; Τι είναι η πατρίδα μας τέλοσπάντων;

Αυτό που ήθελαν, νομίζω, να πουν οι τρεις επιμελητές της φετινής συμμετοχής ήταν *grosso modo* πως την αισθητική του αστικού ή του ημιαστικού τοπίου –αυθεντικά χωριά ή παρθένα φύση συναντάμε μόνο στις *cart postal* του ΕΟΤ ή στα παραμύθια της γιαγιάς– δεν την διαμορφώνουν οι συγκροτημένες αρχιτεκτονικές προτάσεις των ευάριθμων επωνύμων αλλά η τεράστια ανάγκη των άπειρων ανωνύμων. Μ' άλλα λόγια *marka depositata* της πόλης καλώς ή κακώς δεν είναι π.χ. τα κτήρια του μεθοδικού όσο και ευέλικτου Τομπάζη, δεν θα είναι το οψέποτε Μουσείο του Ρει, αλλά τα ««πανωθηκώματα» και οι αναμονές, οι προεκτάσεις και τα μπαλκόνια-δωμάτια, τα «αυθαίρετα» μιας κοινωνίας που βιώνει απολαυστικά περισσότερο την αυθαιρεσία της παρά την νομιμότητά της. Απουσία παιδείας, ανυπαρξία κράτους, αγνόηση της παράδοσης, συμφέροντα προ και υπέρ πάντων, μια κουλτούρα, τέλος, του αρχιτεκτονείν αλλά και του κατοικείν –κι εδώ η ευθύνη των αρχιτεκτόνων είναι τεράστια– και μια λογική αγοράς, που αρχίζει απ' την πολιτεία και τελειώνει στον πολίτη κι όχι αντίστροφα, έχουν σκηνοθετήσει με σύμπνοια την παρούσα κατάσταση. Και η «σκηνοθεσία» γίνεται ρεαλιστικά αληθινή όταν οι «φορείς» αποφασίσουν να κηρύξουν διατηρητέους οικισμούς ή αρχιτεκτονικά σύνολα, Πλάκα, Ψυρρή, Ζαγοροχώρια, Μεστά Χίου, Φηρά Σαντορίνης και

τα ρέστα. Εδώ η κουτοπονηριά διαδέχεται τη σύγχυση και *vice versa*. Κέρδος, ευκολία, αξιοποίηση στο μέγιστο, «τουριστικοποίηση» του φυσικού και «αγιοποίηση» του καθημερινού, που θα πει «περάστε κόσμε και συγκινηθήτε».

Τι υποστηρίζει λοιπόν η φετινή ελληνική συμμετοχή; Η σημερινή Αθήνα και κατ' επέκταση η Ελλάδα είναι το δυναμικό υβρίδιο της ανοχής ή και της συναλλαγής πολίτη και πολιτείας και το θηριώδες παράγωγο της ανάγκης και της αξιοποίησής της. Άρα το αποδομητικό αυτό «χάος» που δρα όχι εναντίον των θεσμών αλλά σαν να μην υπάρχουν θεσμοί μπορεί κάπου να είναι θετικό, δημιουργικό ακόμη, και άρα οφείλουμε να το μελετούμε αντί να το αποσκορακίζουμε ή να το αγνοούμε.

Συνήθως στην αρχιτεκτονική Biennale στέλνονται εύτακτες ελληνικές προτάσεις με ευφυή και οργανωμένα projects νεότερων και παλιότερων αρχιτεκτόνων οι οποίοι συγκροτούν την «επίσημη» ιστορία μεν, αποτελούν εξαιρέσεις δε.

Τι γίνεται όμως με την ανεπίσημη ιστορία που τυχαίνει να είναι και η πιο διαδραστική;

Στην Ελλάδα οι Έλληνες φτιάχνουν τα σπίτια τους μόνοι τους, έστω κι αν διαφημίζουν άλλα τα *life-style* περιοδικά. Το αστείο –ή μήπως τραγικό;– είναι πως και τους οικισμούς τους τους φτιάχνουν μόνοι τους εικη και ως έτυχε, εδώ και τώρα, έστω κι αν δεν το συνειδητοποιούν, ενώ βέβαια τον λόγο θα έπρεπε να έχει σχετικά η οργανωμένη πολιτεία. Το πατρικό μου σπίτι είναι στα Ταμπούρια, δηλαδή σ' έναν περιασιακό Πειραιά που συγκροτήθηκε όπως-όπως μετά το '22. Ξέρετε, Δραπετσώνα, Κερατσίνι, Καμίνια, Ρέντης, Κοκκινιά. Σήμερα αυτοί οι άναρχοι, προσφυγικοί καταυλισμοί έχουν γίνει δήμοι που θα 'θελαν να μοιάζουν στον Δήμο της Αθήνας. Έχουν ασφαλτοστρωμένους δρόμους, πεζοδρόμια, κάδους σκουπιδιών, πλατείες με αφίσες, λυμπατικό πράσινο για να εξέρχονται τραπεζοκαθίσματα, κατασκευές της ευμάρειας πλην *sui generis*, πυκνή δόμηση, πυκνό-

τερη κυκλοφορία, πάρκινγκ στις πρώην πυλωτές και κυρίως ασφυξία ελεύθερου χώρου. Δεν έχουν πια αλάνες, αυλές, μονώροφα σπίτια και... χαρακτήρα.

Αυτοί οι σύγχρονοι Δήμοι-μορφώματά πρέπει να αποκτήσουν πάλι χαρακτήρα. Τον χαρακτήρα του σήμερα, αυτόν δηλαδή που ορίζουν οι ανάγκες και οι επιθυμίες των χρηστών· έτσι απλά. Το μεταβατικό στάδιο τελείωσε και το Ζεφύρι από καταυλισμός προήχθη σε προασιακό, σύγχρονο οικισμό. Ποιος τον σχεδίασε; Μα κανείς! Και ίσως-ίσως καλύτερα, κι αυτό γιατί τις ανάγκες και τις συμπεριφορές του σκηνίτη δεν μπορεί να καθορίσει ένας γραφειοκράτης.

Γράφω το κείμενο αυτό καθισμένος σ' ένα προκάτ μπαλκόνι στο Μεροβίγλι σ' ένα ξενοδοχείο σε ύψος κυκλαδέξ. Η θέα ταυτοχρόνως μαγική και οδυνηρή. *Tale quale* η Ελλάς όπως θα 'λεγε ο καθηγητής μου των Λατινικών. Ένα μεταφυσικό τοπίο και μαζί οι άνθρωποι και τα ίχνη τους, υψιπετή ή χυδαία, από την πρώτη στιγμή που το τοπίο αυτό κατοικήθηκε. Οικισμοί-αετοφωλιές για τον φόβο των πειρατών, υπόσκαφα ώστε ν' αντέχουν στους σεισμούς, κανάβες για να ψήνεται το κρασί, καλντερίμια για την επικοινωνία, χωματόδρομοι για να μη γλιστράνε τα ζώα. Και συγχρόνως πολυώροφα στις κορυφογραμμές των βράχων *rooms to let* κι ένα απίστευτο μακιγιάρισμα της εντόπιας αρχιτεκτονικής παράδοσης.

Στη Σαντορίνη συνυπάρχουν ο πρωτοκυκλαδικός πολιτισμός του Ακρωτηρίου και το Internet. Αμφότεροι έχουν τα δικαιώματά τους. Το βράδυ τα Φηρά φωταγωγούνται χολυγουντιανά και τότε λάμπει σ' αλήθεια «Κάτι το Ωραίο». Σκηνογραφικές προσόψεις μπαρ, κρεμαστές πισίνες στο κενό σαν τους κήπους της Βαβυλώνας, αμερικανική χλιδή και ελλαδίτικη μαγκιά. Άνθρωποι απ' όλα τα μέρη της γης κάνουν διακοπές ή μπιζνες στο νησί, βγάζουν λεφτά ή τα μάτια τους, αλλά πάντως ζουν την μια μοναδική, μα ίσως ασήμαντη, ζωή τους. Δεν ωφελεί να στήσουμε τους ζωντανούς τύπους στα μουσεία. Η πραγματικότητα ζει τον δικό της αμείλικτο ρεαλισμό, ό,τι κι αν λένε οι πρόσκαιροι υπουργοί, τα πρόσκαιρα υπεχωδέ και οι άκαιροι πουριτανοί. Η Ελλάδα των ανωνύμων τούς εκδικείται. Τώρα, αν εκπαιδεύσουμε αλλιώς τον εύστροφο όσο και αεριτζή πληθυσμό μας κι αν ευαισθητοποιήσουμε διαφορετικά αυτούς τους «ανώνυμους» επικυρίαρχους της αρχαίας κληρονομιάς, ίσως αποκτήσουμε κάποιο κύρος και οι ελάχιστοι επώνυμοι. Ως τότε όμως θα κυριαρχεί «η εκδίκηση της Γυφτιάς». Και μην ξεχνάμε πως σ' αυτόν τον δικαιοδικά μοντέρνο, λόγω καθυστέρησης, τόπο, όπως θα 'λεγε και ο Kenneth Frampton, μια ιστορία της αρχιτεκτονικής αρχίζει αναγκαστικά από αύριο.

ΜΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

Για το Διαφωτιστικό Αίτημα

Κοσμάς Ψυχοπαίδης,
Κριτική Φιλοσοφία και Λογική των Θεσμών,
Μετάφραση: Όλγα Σταθάτου,
εκδ. Εστία, Αθήνα 2001, σελ. 226.

Ο Κοσμάς Ψυχοπαίδης είναι στοχαστής που παραμένει κοντά στα μαρξιστικά αιτήματα και τη μαρξική προβληματική. Ωστόσο, η «αξιακή θεώρηση» που συνιστά τη δική του προσωπική θεωρητική τοποθέτηση, προϋποθέτει τη γνώση και την έρευνα της μεγάλης διαφωτιστικής και νεωτερικής παράδοσης, με επικέντρωση στον Καντ και τον Χέγκελ. Στο πρώτο μέρος του βιβλίου του για τον Καντ, ο Κοσμάς Ψυχοπαίδης κάνει μια προσπάθεια συσχετισμού της γνωσιοθεωρίας του Καντ με την πολιτική του θεωρία. Κεντρικό σημείο της Καντιανής γνωσιοθεωρίας είναι η υπαγωγή της εμπειρικής εποπτείας σε *a priori* διανοητικές αρχές· εδώ ο Καντ θέτει το μεθοδολογικό αίτημα της αναγκαιότητας που έρχεται σε αντίθεση με το αίτημα της ελευθερίας, του ζητουμένου της πολιτικής του θεωρίας. Στις αναλύσεις του, ο Ψυχοπαίδης δείχνει ότι ο Καντ μεταβάλλει τη γνωσιοθεωρητική χρήση κατηγοριών όπως η «γενικότητα του νόμου» και η «αιτιότητα», ώστε να χρησιμοποιηθούν ως προς την έννοια της ελευθερίας. Όλα αυτά γίνονται για να μην αποκλεισθεί για τον άνθρωπο, όπως γράφει ο συγγραφέας, «ο αυτοκαθορισμός της ελευθερίας», ούτως ώστε ο άνθρωπος να μην μπορεί να υπαχθεί στην ίδια κατηγορία με το ζώο και τη «ζώσα μηχανή».

Στο δεύτερο μέρος του βιβλίου ο συγγραφέας θέτει το πρόβλημα του φυσικού δικαίου, στον Καντ, την έννοια της πολιτικής κοινωνίας και τις καντιανές θέσεις ως προς την Ιστορία. Οι θέσεις της πολιτικής θεωρίας του Καντ σχετικά με το φυσικό δίκαιο, παρ' όλο που καθίστανται μια δικαιολόγηση των αστικών θεσμών, αποκτούν σήμερα μεγάλη σημασία γιατί μας βοηθούν στην άσκηση

κριτικής σε σύγχρονες «νεοφιλελεύθερες» προσεγγίσεις, που αποσπούν τα ιδιοκτησιακά δικαιώματα από το πλαίσιο θεμελιωδών ελευθεριών και δικαίου. Ως προς την πολιτική κοινωνία, ο Καντ, παρ' όλο που δεν δέχεται το Κοινοβούλιο, ζητάει Κράτος Δικαίου, ατομικές ελευθερίες και ισονομία. Ως προς την Ιστορία, τέλος, το Καντιανό αίτημα είναι να διερευνηθεί αν η γενικότητα του νόμου και η ελευθερία πραγματοποιούνται ή όχι στην ιστορία. Ο Καντ υποστηρίζει ότι ακόμη και μια εγωιστική πράξη, π.χ. μέσα στα πλαίσια του ανταγωνισμού της αγοράς, μπορεί να έχει αποτελέσματα παραδεκτά από το Λόγο. Πρόκειται για μια ιδέα Χομπσβανικής προέλευσης, που καταλήγει σε μία «πρόθεση της Φύσης», κατά τον Καντ, η οποία αργότερα θα εμφανισθεί στον Χέγκελ ως «πανουργία του Λόγου».

Στο κείμενό του για τον Καντ, ο Ψυχοπαίδης δεν θέλει να μείνει στην πραγμάτευση της Καντιανής πολιτικής θεωρίας απλώς ως ένα είδος φιλελεύθερης πολιτικής θεωρίας, παρ' όλο που η πολιτική θεωρία του Καντ προϋποθέτει ότι η εργαλειακή λογική μπορεί να στρατευθεί υπέρ του Λόγου· είναι όμως πλέον κοινός τόπος πως η εργαλειακή λογική υπονομεύει τον Λόγο. Ωστόσο, θα υφίσταται πάντα το κριτικό αίτημα και η ρυθμιστική ιδέα Καντιανού τύπου, που μας επιβάλλει τη συνειδητοποίηση της απόστασης μεταξύ πραγματικότητας και κανονιστικού ιδεώδους. Η σημερινή πολιτική θεωρία, όπως γράφει ο Ψυχοπαίδης, δεν μπορεί να παραβλέψει τα αιτήματα του Καντ για ειρήνη και αξιοπρέπεια, καθώς και την καταδίκη της ωμής χρησιμοποίησης του ανθρώπου από άνθρωπο, όχι ως σκοπού αλλά ως μέσου.

Πολύ καλή είναι η μετάφραση της Όλγας Σταθάτου και ενδιαφέρουσα η εισαγωγή του Γ. Φαράκλα, η οποία αναφέρεται στο σύνολο του έργου του Κοσμά Ψυχοπαίδη.

Έρη Κασίμη

Θα ξεκινήσω πάλι από τα περιοδικά – ένα από τα τελευταία κατάλοιπα της συλλογικότητας. Μας προσφέρουν παράλληλα και μια πρόγευση των προβληματισμών και των ρευμάτων που αρθρώνονται σε γραπτό λόγο στον τόπο μας. Οι σημειώσεις (τχ. 56, Ιούνιος 2002) προσέρχονται κατά άτακτα χρονικά διαστήματα μα σταθερά βήματα σ' εμάς και μας δίνουν το στίγμα τους μέσα από κείμενα και φωνές γνωστές που επιμένουν στις ιδέες τους και ευτυχώς: Γεράσιμος Λυκιαρδόπουλος, Βύρων Λεοντάρης, Μάριος Μαρκίδης, Στέφανος Ροζάνης, Τάσος Πορφύρης, Γιώργος-Ίκαρος Μπαμπασάκης.

Ιδιαίτερη μνεία αξίζει να κάνουμε στην περιοδική έκδοση των Αρχαίων Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας *Αρχαιοτάξιο* (τχ. 4, Μάιος 2002) και στο Αφιέρωμα: «Αίγυπτος-Μέση Ανατολή» με συνεργασίες των Άννας Ματθαίου, Πόπης Πολέμη, Ιωάννας Πετροπούλου, Τάσου Σακελλαρόπουλου, Μαρίας Σπηλιωτοπούλου, Σοφιανού Χρυσοστομίδα και Βασίλη Παναγιωτόπουλου. Από την υπόλοιπη ύλη του ξεχωρίζω το εμπεριστατωμένο άρθρο του Βαγγέλη Καραμανωλάκη για το περιοδικό *Τετράδιο* (1945-1947).

Και συνεχίζω την περιδιάβασή μου στα περιοδικά με *Τα Ιστορικά*, την περιοδική

έκδοση ιστορικών σπουδών που διευθύνουν οι ιστορικοί Σπύρος Ασδραχάς, Φίλιππος Ηλιού και Βασίλης Παναγιωτόπουλος (εκδ. Μέλισσα, τχ. 36, Ιούνιος 2002) όπου ξεχωρίζω ένα άρθρο του Σπύρου Ασδραχά για «Τα χαρακτηριστικά του Κάλβου», όπου παρουσιάζονται άγνωστα στοιχεία για τη φρυσιογνωμία του ποιητή.

Λογοτεχνική ύλη με σοβαρότητα και υπευθυνότητα στα περιοδικά *Εντευκτήριο* (τχ. 58, Σεπτέμβριος 2002) και *Νέα Εστία* (τχ. 1748, Σεπτέμβριος 2002). Από το πρώτο διαλέγω τις «σελίδες για τον **Ζαν ντε λα Μπρυγιέρ**» και την κατατοπιστική κριτική του **Νικήτα Παρίση** για την *Ιστορία της [Νεο]ελληνικής λογοτεχνίας του Αλέξανδρου Αργυρίου* από το δεύτερο το εξαιρετικό άρθρο του **Σταύρου Ζουμπουλάκη** «Ολοκαύτωμα, εβραϊσμός και κράτος του Ισραήλ», αλλά και το ιδιαίτερου ενδιαφέροντος άρθρο του **Αλ. Π. Ζάννα**: «Η μετάφραση του Προυστ από τον Παύλο Ζάννα στη φυλακή (1968-1972)». Αλλά δεν είναι μόνο αυτά. Το περιοδικό *Ποίηση* (τχ. 19, Άνοιξη-Καλοκαίρι 2002) μας προσφέρει καλή συντροφιά με την πλούσια ύλη του. Αν και δυσκολεύομαι τι να πρωτοδιαλέξω, ξεχωρίζω τα ποιήματα του **Nicolai Kantchev**, αποτέλεσμα άριστης μεταφραστικής συνεργασίας (την οποία κρίνω εκ του αποτελέσματος)

Βαγγέλης Αυδίκος,
Το βλέμμα στον τοίχο με τη μαντανία (διηγήματα),
εκδ. Ελληνικά Γράμματα,
Αθήνα 2001, σ. 156.

Οφείλουμε να αντιδιαστείλουμε τη γλώσσα μιας επιστημονικής μελέτης ή ενός επιστημονικού άρθρου από τη γλώσσα της λογοτεχνίας. Στην πρώτη περίπτωση ο λόγος είναι κατά βάση κυριολεκτικός, αυστηρός, υποταγμένος στη γραμματική της γλώσσας, ενώ στη δεύτερη περίπτωση ο λόγος κινείται κυρίως σε μεταφορικό επίπεδο, σε επίπεδο απόκλισης και ιδιαίτερης αισθητικής χροιάς. Ουσιαστικά ο πανεπιστημιακός δάσκαλος, που διακονεί την επιστήμη και τη λογοτεχνία ταυτόχρονα, διχάζεται γλωσσικά και υφολογικά. Ωστόσο, έχω την πεποίθηση ότι και στις δυο αυτές μορφές λόγου μπορεί να διαπιστώσει κανείς, αν μελετήσει προσεκτικά τη γλώσσα, κοινούς γλωσσικούς τύπους και τρόπους, οι οποίοι δημιουργούν το θεμελιακό πλέγμα του προσωπικού ύφους. Ίσως ηχεί περίεργα, όμως αυτή είναι η πραγματικότητα, ότι δηλαδή ο υφολογικός διχασμός είναι και ο κίνδυνος που ενεδρεύει στη σκέψη ενός πανεπιστημιακού λογοτέχνη. Θα καταφέρει να απεκδυθεί τον επαγγελματικό χιτώνα του και να λειτουργήσει ως άλλο πρόσωπο; Ως λογοτέχνης; Αυτό είναι το στοίχημα.

Φαίνεται ότι ο Αυδίκος κέρδισε το στοίχημα με την πρώτη αυτή λογοτεχνική του απόπειρα. Θυμίζει τον άνθρωπο με ιδιαίτερες ευαισθησίες, ιδιαίτερους κοινωνικούς και πολιτισμικούς προβληματισμούς, με διεισδυ-

Μια ευαίσθητη ματιά

τική ματιά στο παρελθόν αλλά και στο μέλλον του τόπου μας, με γνώση –εδώ συναντούμε το λαογράφο επιστήμονα– για τα ανθρωπολογικά δεδομένα και τις κοινωνικές μεταλλαγές. Και φαίνεται ακόμα ότι, όταν θέλει να προβάλλει τις σύγχρονες ανησυχίες λ.χ. για την τόσο ευαίσθητη περιοχή της Θράκης, όπως στο διήγημα «Το χαστούκι», δεν διστάζει να αντλήσει από τον πανεπιστημιακό χώρο το θέμα του και να αναδείξει τη μουσουλμάνη φοιτήτρια Ζεϊνέπ, πρόσωπο συμφιλιωτικό που κατανοεί τη νέα πραγματικότητα μεταξύ Χριστιανών και Μουσουλμάνων. Και δεν διστάζει ακόμα να αξιοποιήσει την επιστημονική γνώση και τη βιωματική του εμπειρία («Ο γητευτής» και η «Σιμπέλ η Τουρκαλίτσα»), θίγοντας την έννοια του άλλου και του διαφορετικού, την έννοια της διαπολιτισμικής συνύπαρξης ή του έρωτα ανάμεσα σε νέους ανθρώπους διαφορετικής εθνότητας.

Ο Αυδίκος ξέρει καλά να κρατά το ενδιαφέρον του αναγνώστη, γιατί πρωτίστως ξέρει την παλιά τέχνη του παραμυθιά. Τέλος σχετικά με τα διηγήματά του στη συλλογή *Το βλέμμα στον τοίχο με την μαντανία* έχω να πω τα εξής: Παραλλάσσοντας τη φράση του Εμπειρικού για την ποίηση, ότι είναι μια εκδρομή που δεν έχει τέλος μπορούμε να πούμε ότι η εκδρομή στα κείμενα του Αυδίκου δεν έχει τέλος. Πολλά μπορεί να επισημάνει κανείς, πολλά να χαρεί, πολλά να συζητήσει. Γιατί είναι κείμενα με ουσία, αληθινά, κείμενα ζωής!

Β.Δ. Αναγνωστόπουλος
Καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Σατιρικά και άλλα

Παναγιώτης Κουβελάκης,
Ανοιχτό Γαλάζιο, Ποιήματα,
Σατιρικά και Άλλα, Ποιήματα,
Ο Γιούκος, Νουβέλα,
εκδ. Χαρίσης.

«Πρέπει όμως να λογαριάσουμε κατά πού προχωράμε», όπως γράφει και ο Γιώργος Σεφέρης. Ο Παναγιώτης Κουβελάκης το έλαβε σοβαρά υπ' όψιν του αυτό· λογαριάστηκε με τον εαυτό του. Από τα πρώτα του ποιήματα, στο ευρύτερο πολιτικοποιημένο

κλίμα της μεταπολίτευσης, έχει διανύσει μακρά πορεία προς τον ερωτικό και, πρόσφατα, τον σατιρικό λόγο. Έχει δουλέψει σκληρά πάνω στην ελληνική γλώσσα, πλήρης γάτοχος στην ωριμότητά του της δημοτικής, όπου πειραματίζεται πλέον ως γλωσσοπλάστης.

Προτείνουμε εδώ τα τρία τελευταία του κείμενα: το *Ανοιχτό Γαλάζιο* και τα *Σατιρικά και Άλλα*, ποιήματα και τον *Γιούκο*, νουβέλα. Το *Ανοιχτό Γαλάζιο* αποτελείται από μικρά και περιεκτικά ποιήματα, σχεδόν επιγράμματα. Η θεματολογία αυτών των ποιημάτων είναι ερωτική χωρίς αυτό να γάνει

τον Κουβελάκη να χάσει τη διεισδυτική του ματιά: «Ότι κατοικείς μόνιμα / στα επούρ-
να ή κάπου 'κει / το ξέρω / – / (Αύριο μεθαύ-
ριο καταφθάνει / κι' ο θρόνος απ' το Βαράγ-
γη)». Τα *Σατιρικά και Άλλα* κινούνται σ' ένα
ευρύτατο φάσμα τομέων της ζωής, μη εξαι-
ρουμένης της κριτικής για την τέχνη της ποι-
ησης που ο Κουβελάκης ασκεί: «Γενικώς η
Τέχνη δεν έχει όρια / κι' εμένα στενεύουν τα
περιθώρια / – / (μέρα τη μέρα)». Αφού γελά-
σει λίγο, με το πικρό χιούμορ ενός σημερι-
νού ευφυούς ανθρώπου, καταλήγει: «Αυτό
είναι / να μπορείς – ακόμα κι' όταν δεν /
έχεις πού την κεφαλήν κλίνει / – να ονειρευ-
εσαι / – / (με το τίποτα)». Τα *Σατιρικά* νομί-
ζω ότι κατέχουν μια κεντρική θέση στο έργο
του. Στα ποιήματα αυτά παρατηρείται και
μία τομή στη θεματική του ποιητή και μορφι-
κή ωριμότητα. Ο Κουβελάκης καλλιεργεί εις
άκρον γλώσσα και ύφος, η έκφρασή του δια-
κρίνεται από πυκνότητα και τα σύντομα ποι-
ήματά του χαρακτηρίζονται από σοφή εναρ-
μόνιση μορφής και περιεχομένου.

Το τρίτο έργο που θέλουμε να παρουσιά-
σουμε, *Ο Γιούκος* είναι πεζό. Η νουβέλα αυ-
τή, αν και διαθέτει στέρεα δομή, έχει χαλαρή
πλοκή. Στο *Γιούκο*, όλα ενσωματώνονται
στην πλοκή όπως τα στρώματα σκόνης που
έχουν σωρευτεί στο διαμέρισμα του ήρωα
συγγραφέα και για τούτο αυτός αναγκάζει
τους επισκέπτες να πατούν ακροποδητί.
Μπουκοβσκικές καταστάσεις διαδέχονται
τις ατέλειωτες συνομιλίες με το κατοικίδιο
φάντασμα. Και κάπου η παράλληλη θεματική
της καλλιτεχνικής δημιουργίας που δίνει και
το τέλος σ' αυτή τη νουβέλα, όταν «Ο Γιούκος

είναι πια γεγονός». Ο Κώστας Γεωργουσό-
πουλος γράφει γι' αυτή τη νουβέλα: «γραφή
λιτή, ειρωνική, διεισδυτική και συνάμα ρεα-
λιστική, ευθύβολη. Ο συνδυασμός του καθη-
μερινού με το φανταστικό, του τετριμμένου
με το απροσδόκητο, δημιουργούν θαυμάσιες
ευκαιρίες για τη συγκρότηση ενός πλέγματος
όπου το οικείο κολυμπάει, σπαρταράει σαν
το ψάρι μες στο δίχτυ του ανοίκειου».

Το έργο του Κουβελάκη διακρίνεται για
την έντονή του modernité, δεν έχει τίποτε να
κάνει με το μεταμοντέρνο, παρ' όλη την επι-
στροφή σε παραδοσιακά σχήματα: «Και
επειδή η ελεύθερη γραφή / των ποιητών μού
φέρνει αποπληξία / πότε-πότε / είπα από 'δω
και μπρος να γράφω / και με ομοιοκαταλη-
ξία / πού και πού». Το ποίημα αυτό, παρά το
θέμα του, είναι ακραιφνώς «μοντέρνο». Κα-
τά τη γνώμη μου δεν κάνει καμιά παραχώ-
ρηση στην καλλιέργεια της μεταμοντέρνας,
συγκριτικής γραφής.

Ο Κουβελάκης, ξεκινώντας από τον στοχα-
σμό του στα πλαίσια της κοινωνικής κριτικής
και ενός δεύτερου πόλου, του έρωτα, κατα-
λήγει να γίνει κριτικός και παρεμβατικός
στην τέχνη, με την ίδια την επεξεργασία
μιας τόσο ιδιόζουσας μορφής και ενός τόσο
προσωπικού γλωσσικού ιδιώματος.

Τέλος, όσον αφορά στη σατιρική του διά-
σταση, όταν διαβάζουμε τον ώριμο Κουβε-
λάκη, θυμόμαστε τον στίχο του Έζρα Πάου-
ντ: «... και το γέλιο είναι το τέλος όλων των
πραγμάτων». Πιστεύουμε ότι το πικρό χιού-
μορ του συνιστά την πιο αποτελεσματική
κριτική του.

Έρη Κασίμη

Βιβλία που λάβαμε **Βιβλία που λάβαμε** Βιβλία που λάβαμε

Yoco Ogawa, *Η πισίνα των καταδύσεων*, (Άγρα), Αθήνα 2002.

Alfred de Musset, *Γκαμιανί ή δύο νύχτες πα-
ραφοράς*, (Άγρα), Αθήνα 2002.

Λίνα Κάσδαγλη, *Τα ποιήματα*, (Άγρα), Αθήνα
2002.

Antonio Tabucchi, *Είναι αργά, όλο και πιο
αργά*, (Άγρα), Αθήνα 2002.

James Ellroy, *Εγκλήματα κατά συρροήν*,
(Άγρα), Αθήνα 2001.

Ανδρέας Στάικος, *Αισχροτάτη Εριέττα*,
(Άγρα), Αθήνα 2002.

Alessandro Baricco, *Χιλιαεννιακόσια, ένας
μονόλογος*, (Άγρα), Αθήνα 2002.

Ανδρέας Στάικος, *Επικίνδυνες μαγειρικές*,
(Άγρα), Αθήνα 2002.

Patricia Hihsmith, *Το γυάλινο κελί*, (Άγρα),
Αθήνα 2002.

Λευτέρης Ι. Ηλιάκης, *Ο Εμφύλιος Πόλεμος
στην Κρήτη*, - Αθήνα 2002.

Μίρκα Κωτσαρίδη, *Οι Άδειες Κυριακές*, (Ιωλ-
κός), Αθήνα 2000.

Π.Λ. Παπαγαρυφάλλου, *Θύμα διπλής δολο-
φονίας*, (Εργο), Αθήνα 2002.

Ηλίας Α. Κουρλιούρος, *Διαδρομές στις Θεω-
ρίες του Χώρου*, (Ελληνικά Γράμματα), Αθήνα
2001.

Μαίρη Κιρκ, *Διαζύγιο*, (Άγκυρα), Αθήνα 2002.

Βασίλης Ρ. Φλώρος, *Οι μνήμες των Κενταύ-
ρων*, (Δυτικές Ινδίες), Αθήνα 2002.

Κ.Ν. Δεστέφανος, *Κυβευτής ο Κυβερνήτης*,
(Αρισταίος), Κέα 2002.

Bernard Lewis, *Τι πήγε στραβά;* (Παπαζήση),
Αθήνα 2002.

Νοέλ Σατλέ, *Με σκυμμένο κεφάλι*, (Ελληνικά
Γράμματα), Αθήνα 2002.

Μιχάλης Μακρόπουλος, *Το τέρας και ο έρω-
τας*, (Εστία), Αθήνα 2002.

Brendan O'Malley & Ian Graig, *Η συνωμοσία
της Κύπρου*, (Ι. Σιδέρης), Αθήνα 2002.

ανάμεσα στον **Χάρη
Βλαβιανό** και την
Ζντράβκα Μιχαϊλοβα.
Στον *Πόρφυρα* (τχ. 103,
Απρ.-Ιούν. 2002) που
μας έρχεται από την
Κέρκυρα βρίσκουμε
ενδιαφέρον το
αφιέρωμα στον *Θανάση
Βαλτινό*. Και έπεται
συνέχεια...

Μουσικολογία.

*Περιοδική έκδοση
μουσικής θεωρίας και
πράξης* (εκδ. Εξάντας,
τχ. 15, 2002): Με θέματα
από την ευρωπαϊκή
μουσική παράδοση,
αλλά χωρίς να αμελείται
η βυζαντινή και η
σύγχρονη μουσική
διαθέτουμε ένα ειδικό
περιοδικό που
συγκεντρώνει νέες
συγγραφικές δυνάμεις
στο χώρο της
μουσικολογίας. Για
πληροφορίες και
συνεργασίες: **Ολυμπία
Ψυχοπαίδη**, Τμήμα
Μουσικών Σπουδών,
Πανεπιστήμιο Αθηνών,
Φιλοσοφική Σχολή
Ζωγράφου.

Να ρίξουμε μια ματιά
και στο περιοδικό *Υφέν*.
*Βήμα για την
τυπογραφία* (τχ. 8,
Τυποφιλία. Ι. Πολέμη 42,
542 48 Θεσσαλονίκη,
2002). Ένα περιοδικό με
κεντρικό θέμα την
ιστορία της τυπογραφίας
και τη θεωρία της
οπτικής επικοινωνίας.
Το περιοδικό αυτό δε
διαθέτει απλώς
ενδιαφέροντα άρθρα
αλλά και μια μορφή που
τεκμηριώνει στην πράξη
την κατεύθυνση των
ενδιαφερόντων του. Και
σίγουρα δεν αρκεί
απλώς μια ματιά!

ο χαρτοκόπτης

Ο θυμός της βροχής

Η βροχή των τελευταίων ημερών, έτσι όπως έπεφτε αλύπητα, θα μπορούσε να είναι ο συσσωρευμένος θυμός της φύσης για τα όσα συμβαίνουν στον κόσμο. Δεν είχε καμία σχέση με την «ευεργετική βροχούλα» των αναγνωστικών του Δημοτικού.

Σα να ήθελαν οι ουρανοί να ξεπλύνουν τη γη από τη λάσπη της επιδεικτικής αναίδειας του Γιοχάνεσμπουργκ, του Μπους, της Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, του «Αθήνα 2004». Βροχή, ιταμή και οργισμένη έπεφτε και στις πτοημένες διαπιστώσεις του διευθυντή της Μόντ ότι είμαστε όλοι (μηδενός εξαιρουμένου) Αμερικανοί.

Η βροχή αυτή πολύ θα ήθελε να μουσκέψει και τα τηλεοπτικά «δελτία ειδήσεων», τα οποία από το καλοκαίρι έχουν αποδοθεί σε μία ιδιότυπη –δικής τους έμπνευσης– σταυροφορία για την «εξάρθρωση» της τρομοκρατίας. Έτσι ίσως έβγαινε στην επιφάνεια, να επιπλέει σαν φελός, η απληστία των γκουρού των τηλε-ειδήσεων: αντί να είχαν πέσει τα δύο αεροπλάνα στους «δίδυμους», η μύχια επιθυμία τους ήταν να έχουν πέσει πάνω στις φυλακές Κορυδαλλού ή –ακόμα καλύτερα για τη θεαματικότητα– πάνω στον Κουφοντίνα.

Δυστυχώς, η βροχή δεν κατάφερε ν' αγγίξει τα υδατοστεγή μυαλά του «Αθήνα 2004» ή τις σπουδαιοφανείς φιλοδοξίες της φετινής ΔΕΘ.

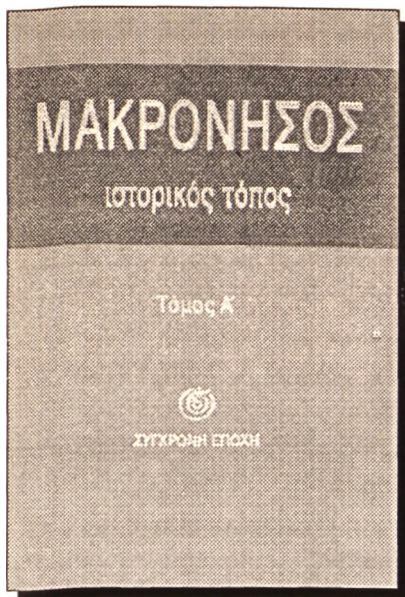
Κι όμως, αυτές οι χοντρές σταγόνες έπεφταν κατευθείαν πάνω στη βιτρίνα του εγχώριου πολιτικο-οικονομικού Χόλυγουντ, με την ελπίδα μήπως μουσκέψουν το άψογο μακιγιάζ του θιάσου που επιμένει ότι όλα πάνε καλά. Δεκαπέντε ολυμπιακά χωριά να χτιστούν, οι γονείς των παιδιών που αρχίζουν τη νέα σχολική χρονιά, δεν πρόκειται να συγκινηθούν. Καλύτερα να ήταν χρυσοθήρες στην Αλάσκα, με τέτοια ακρίβεια στα σχολικά είδη και τα δίδακτρα. Αυτό φώναζε η βροχή, αλλά ποιος την άκουγε;

Κι ο αναιμικός ήλιος που βγήκε μετά, ήταν το ίδιο κατσούφης και ανόρεχτος. Σύμμαχος της βροχής, έκαιγε χωρίς προθυμία, έκαιγε, αλλά όχι τόσο όσο να μπορέσει να τσουρουφλίσει τα χρυσοκεντημένα «σχέδια» των ισχυρών, να θαμπώσει, να τυφλώσει αυτό το απaráμιλλα γυάλινο βλέμμα του Μπους και των ομογαλάκτων του που παίζουν με το Ιράκ σα να είναι το αγαπημένο τους ηλεκτρονικό παιχνίδι.

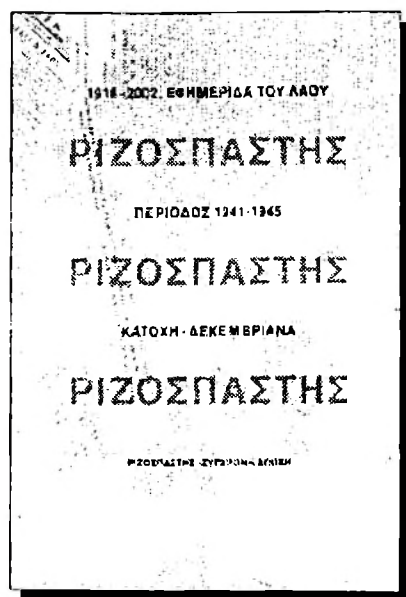
Αυτά τα καιρικά φαινόμενα μπορεί να είναι «ακραία», δεν είναι όμως και τυχαία.

ΑΠΟ ΤΟΝ
Ηλία
Ακριβάκη

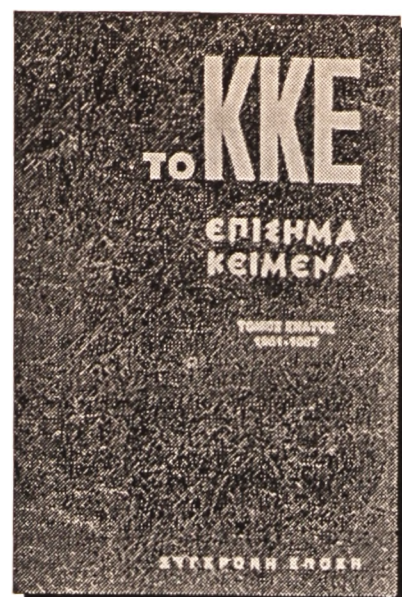

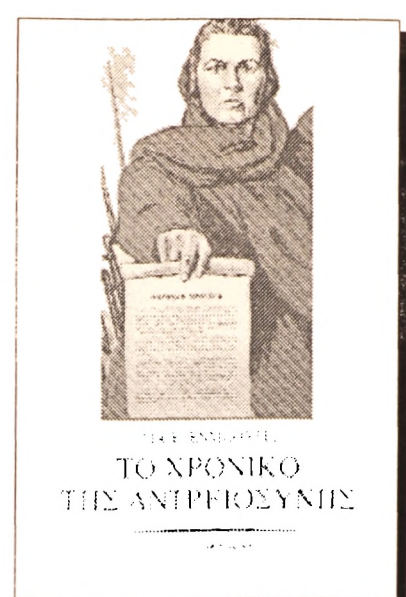
ΜΑΚΡΟΝΗΣΟΣ
ιστορικός τόπος
Τόμος Α'

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ
Περίοδος 1941-1945
Κατοχή-Δεκεμβριανά

Το ΚΚΕ.
ΕΠΙΣΗΜΑ ΚΕΙΜΕΝΑ
Τόμος 9ος (1961-1967)

Ελία Έρενιμποργκ
Το χρονικό
της αντιπροσύνης

Α. Β. Θεοχάρης
Στη Στερεά Ελλάδα με το
Δημοκρατικό Στρατό, 1945-1949

Θ. Α. Πολιτόπουλος
Το τελευταίο σιωπητήριο
Σελίδες του αγώνα

Α. Χαρίσης
Θρησκεία και πολιτική
στην Ελλάδα

Δ. Καλτσώνης
Το δικαστήριο από την πρωτόγονη
κοινωνία στην αταξική

Δ. Παπαβασιλείου
Στα εργαστήρια
κατασκευής πολέμων

Α. Ζαμοϊσκι
Τα κρυφά ελατήρια
της διεθνούς τρομοκρατίας

Δ. Μόλλα
Ο Καραγκιόξης μας
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΚΙΩΝ

Τ. Ζόμπολας
«Εξ οικείου σφάλματος»

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Σόλωνος 130, 106 81 Αθήνα, Τηλ.: 0103820835, 0103823649, Fax: 0103813354. <http://www.sep.gr>. e-mail: info@sep.gr

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Μαυροκορδάτου 3, Τηλ.: 0103829835, 0103808132, Fax: 0103829814

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ: 1. Αθήνα, Μαυροκορδάτου 3, Τηλ.: 0103829835, 0103808132. 2. Θεσσαλονίκη, Μπακατσέλου 3 & Εγνατία 65, Τηλ.: 0310283810.

3. Γιάννενα, 28ης Οκτωβρίου 19, Τηλ.: 0651038090.

Αγγελική Σμυρλή

ΤΑ ΤΕΤΡΑΔΙΑ ΤΗΣ ΣΟΦΙΑΣ

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΣΜΥΡΛΗ

Τα τετράδια της Σοφίας, η προσωπική κατάθεση μιας ξεχωριστής γυναίκας, έρχονται στο φως μετά το θάνατό της και γίνονται αφορμή να έρθουν κοντά η Ευνίκη και η Έλλη.

Η Ευνίκη ήταν η στενότερη φίλη της Σοφίας σε όλη τη διάρκεια της ζωής της και η Έλλη, μαθήτριά της πρώτης στο γυμνάσιο και φτασμένη δικηγόρος τώρα. Μέσα από τα τετράδια, η Έλλη θα έρθει αντιμέτωπη με τον δικό της κόσμο, όσο διαφορετικός κι αν είναι.

Διαδρομές ζωής με ευχάριστα ή δυσάρεστα γεγονότα, προβληματισμοί για τον έρωτα, την αγάπη, τη δικαιοσύνη, την ηθική, την αιώνια αναζήτηση της ευτυχίας.

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΣΠΥΡΟΣ ΠΛΑΣΚΟΒΙΤΗΣ

Παιχνίδια της ζωής και της τύχης, φτωχογειτονιές με το άρωμα της ελπίδας, δρόμοι ανοιχτοί στο άγνωστο, άνθρωποι που δεν βαρέθηκαν να περιμένουν.

Επιλογή από τα καλύτερα διηγήματα του Σπύρου Πλασκοβίτη.

Σπύρος
Πλασκοβίτης
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ανθολόγηση - επιμέλεια
ΚΩΣΤΑΣ ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΕΔΡΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ, Γ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 3, ΑΘΗΝΑ 106 78, ΤΗΛ. 010-38.09.712, www.kedros.gr | e-mail: books@kedros.gr